Ḥamēšet hūmšē Tōrā Mit einer wörtlichen Übersetzung u. kurzen Erklärungen zur Erleichterung des Unterrichts in den israelitischen Schulen

Bd.: 5

Fürth 617/1856

חמשת חומשי תורה׃

מיט איינער

ווארטליכען איבערזעטצונג

אונד

קורצען ערקלארונגען.

צור ערלייכטערונג

דעז אונטעררילטז אין דען איזראעליטישען שולען.

ספר דברים׃

פיורדא

שנת תרי"ז לפ"ק.

Debarim 5. Theil.

Fürth.

Verlag von S. B. Gusdorfer.

Druck von Zürndorffer und Sommer.

1856.

יניח ד׳ שיטין פנויות ויתחיל מתחילת שיטה ה׳.

דיעזעז זינד דיא װאָרטע, װעלכע גערעדעט האַט משה צו גאַנץ

א אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר מֹשֶׁה אֶל־כָּל־

ישראל דיעזזייטז דעז ירדן, אין דער װיזטע, אין דער עבענע געגען

יִשְׂרָאֵל בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן בַּמִּדְבָּר בָּעֲרָבָה מוֹל

סוף, צװישען פארן אונד צװישען תפל אונד לבן אונד חצרות

סוּף בֵּין־פָּארָן וּבֵין־תֹּפֶל וְלָבָן וַחֲצֵרֹת

אונד די זהב. איילף טאַגע־רייזען זינד פאָן חורב אויף דעם װעגע

וְדִי זָהָב׃ ב אַחַד עָשָׂר יוֹם מֵחֹרֵב דֶּרֶךְ

דורך דאַז געבירגע שעיר ביז נאַך קדש ברנע. אונד עז װאַר

הַר־שֵׂעִיר עַד קָדֵשׁ בַּרְנֵעַ׃ ג וַיְהִי

אים פיערציגזטען יאַהרע, אים איילפטען מאָנאַטע, אַם ערזטען טאַגע

בְּאַרְבָּעִים שָׁנָה בְּעַשְׁתֵּי־עָשָׂר חֹדֶשׁ בְּאֶחָד

דעז מאָנאַטז, דאַ רעדעטע משה צו דען קינדערן ישראל, גאַנץ

לַחֹדֶשׁ דִּבֶּר מֹשֶׁה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל

נאַכדעם װיא בעפאָהלען דער עװיגע איהם אַן זיא.

אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֹתוֹ אֲלֵהֶם׃ ד אַחֲרֵי

װעלכער דעז אמורי, קאָניג דען סיחון, ער געשלאַגען האַטטע

הַכֹּתוֹ אֵת סִיחֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר

װאָהנטע צו חשבון, אונד דען עוג, קאָניג צו בשן, װעלכער װאָהנטע

יוֹשֵׁב בְּחֶשְׁבּוֹן וְאֵת עוֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן אֲשֶׁר־יוֹשֵׁב

אין עשתרות, צו אדרעי, דיעזזייטז דעז ירדן, אים לאַנדע מואב,

בְּעַשְׁתָּרֹת בְּאֶדְרֶעִי׃ ה בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן בְּאֶרֶץ מוֹאָב

פינג אַן משה צו ערקלאָרען דיעזע לעהרע, אונד שפראַך:

הוֹאִיל מֹשֶׁה בֵּאֵר אֶת־הַתּוֹרָה הַזֹּאת לֵאמֹר׃

דער עװיגע, אונזער גאָטט, רעדעטע צו אונז אַם בערגע חורב אונד שפראַך: גענוג

ו יְהוָה אֱלֹהֵינוּ דִּבֶּר אֵלֵינוּ בְּחֹרֵב לֵאמֹר רַב־

אייך דעז פערװיילענז1) אַן דיעזעם בערגע, װענדעט אייך אונ׳ ציעהעט װייטער, אונ׳ געהעט

לָכֶם שֶׁבֶת בָּהָר הַזֶּה׃ ז פְּנוּ ׀ וּסְעוּ לָכֶם וּבֹאוּ

1) ד׳ה איהר האַבט אייך גענוג פערװיילט.

אין דאס געבירגע דעס אמורי אונד צו אללען זיינען נאכבארן, אין דיא עבנע,
הַר הָאֱמֹרִי וְאֶל־כָּל־שְׁכֵנָיו בָּעֲרָבָה
אין דאס געבירגע, או' אין דאס טהאל, או' אין דאס זידלאנד, או' אין דיא קיזטע דעס מעערעס,
בָהָר וּבַשְּׁפֵלָה וּבַנֶּגֶב וּבְחוֹף הַיָּם
אים לאנדע דעס כנעני אונד דעס לבנון ביז צו דעם גראססען שטראמע, דעם שטראמע
אֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי וְהַלְּבָנוֹן עַד־הַנָּהָר הַגָּדֹל נְהַר
פרת. זיעהע! איך האבע היניגעגעבען פאר אייך דאס לאנד, געהעט,
פְּרָת׃ ח רְאֵה נָתַתִּי לִפְנֵיכֶם אֶת־הָאָרֶץ בֹּאוּ
אונד נעהמעט איין בעזיטץ דאס לאנד, וועלכעס צוגעשוואָרען דער עוויגע
וּרְשׁוּ אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהֹוָה
אייערן עלטערן, דעם אברהם, דעם יצחק אונד דעם יעקב, עס צו געבען איהנען
לַאֲבֹתֵיכֶם לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב לָתֵת לָהֶם
אונד איהרעם זאמען נאך איהנען. אונד איך שפראך צו אייך, אום דיעזע צייט
וּלְזַרְעָם אַחֲרֵיהֶם׃ ט וָאֹמַר אֲלֵכֶם בָּעֵת הַהִוא
אונד זאגטע: ניכט קאן איך אללײן ערטראגען אייך[1]; דער עוויגע,
לֵאמֹר לֹא־אוּכַל לְבַדִּי שְׂאֵת אֶתְכֶם׃ י יְהֹוָה
אייער גאטט, האט פערמעהרט אייך אונד איהר זייד יעטצט גלייך דען שטערנען
אֱלֹהֵיכֶם הִרְבָּה אֶתְכֶם וְהִנְּכֶם הַיּוֹם כְּכוֹכְבֵי
דעס הימעלס אן מענגע. דער עוויגע, דער גאטט אייערער פאטער,
הַשָּׁמַיִם לָרֹב׃ יא יְהֹוָה אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵכֶם
מאגע פערמעהרען צו אייך וויא איהר (יעטצט זייד) נאך טויזענדמאל (זא פיעל),
יֹסֵף עֲלֵיכֶם כָּכֶם אֶלֶף פְּעָמִים
אונד מאגע זעגנען אייך, וויא ער פערהייסען אייך! וויא קאננטע איך
וִיבָרֵךְ אֶתְכֶם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר לָכֶם׃ שני יב אֵיכָה
ערטראגען, איך אללײן, אייערע איהע אונד אייערע לאסט אונד אייערע שטרייטזאכע?
אֶשָּׂא לְבַדִּי טָרְחֲכֶם וּמַשַּׂאֲכֶם וְרִיבְכֶם׃
שאפפעט אייך מעננער דיא וויזע, פערשטענדיג אונד דאדורך בעקאננט זינד
יג הָבוּ לָכֶם אֲנָשִׁים חֲכָמִים וּנְבֹנִים וִידֻעִים

---

1) ד"ה אייך פערטטעהען אונד אייערע געשעפטע פערוואלטען.

אייערן שטאממען, וויל איך זיא זעטצען אן אייערע שפיטצע. דא אנטוואָרטעטעט איהר

לְשִׁבְטֵיכֶם וַאֲשִׂימֵם בְּרָאשֵׁיכֶם׃ יד וַתַּעֲנוּ

מיר אונד שפראכעט: גוט איזט דיא זאכע, דיא דוא גערעדעט, צו טהון.

אֹתִי וַתֹּאמְרוּ טוֹב־הַדָּבָר אֲשֶׁר־דִּבַּרְתָּ לַעֲשׂוֹת׃

אונד איך נאהם דיא פאָרנעהמסטען אייערער שטאממע, מאננער, דיא ווייזע

טו וָאֶקַּח אֶת־רָאשֵׁי שִׁבְטֵיכֶם אֲנָשִׁים חֲכָמִים

אונד בעקאננט וואַרען, אונד זעטצטע זיא אַלז אָבערזטע איבער אייך, אַלז פאָרשטעהער

וִידֻעִים וָאֶתֵּן אֹתָם רָאשִׁים עֲלֵיכֶם שָׂרֵי

איבער טויזענדע, אַלז פאָרשטעהער איבער הונדערטע, אַלז פאָרשטעהער איבער פינפציג,

אֲלָפִים וְשָׂרֵי מֵאוֹת וְשָׂרֵי חֲמִשִּׁים

אַלז פאָרשטעהער איבער צעהן, אויך בעאַמטע בייא אייערן שטאממען. אונד איך בעפאַהל

וְשָׂרֵי עֲשָׂרֹת וְשֹׁטְרִים לְשִׁבְטֵיכֶם׃ טז וָאֲצַוֶּה

אייערן ריכטערן אום דיעזע צייט אונד שפראך: הערעט 1) צווישען

אֶת־שֹׁפְטֵיכֶם בָּעֵת הַהִוא לֵאמֹר שָׁמֹעַ בֵּין

אייערן ברידערן, אונד ריכטעט נאך גערעכטיגקייט צווישען איינעם מאננע אונד זיינעם ברודער

אֲחֵיכֶם וּשְׁפַטְתֶּם צֶדֶק בֵּין־אִישׁ וּבֵין־אָחִיו

אָדער צווישען דעם דער איהם פרעמד איזט. ניכט זאָללט איהר בעאַכטען איין אַנזעהען 2)

וּבֵין גֵּרוֹ׃ יז לֹא־תַכִּירוּ פָנִים

אים גריכטע; זאָוואָהל דען קליינען אַלז דען גראָססען זאָללט איהר אַנהערען; ניכט

בַּמִּשְׁפָּט כַּקָּטֹן כַּגָּדֹל תִּשְׁמָעוּן לֹא

זאָללט איהר אייך פירכטען פאָר אירגענד איינעם מאננע, דען דאַז גריכט, בייא גאָטט

תָגוּרוּ מִפְּנֵי־אִישׁ כִּי הַמִּשְׁפָּט לֵאלֹהִים

איזט עז; יעדאָך איינע זאכע, דיא צו שווער ווירד פיר אייך, לאַסט ברינגען פאָר איך,

הוּא וְהַדָּבָר אֲשֶׁר יִקְשֶׁה מִכֶּם תַּקְרִבוּן אֵלַי

דאַס איך עז פערנעהמע. פערנער בעפאַהל איך אייך אום דיעזע צייט

וּשְׁמַעְתִּיו׃ יח וָאֲצַוֶּה אֶתְכֶם בָּעֵת הַהִוא אֵת

אַללע דיא דינגע, דיא איהר טהון זאָללט. דאַן צאָגען וויר אַב פאָן חורב.

כָּל־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר תַּעֲשׂוּן׃ יט וַנִּסַּע מֵחֹרֵב

---

1) וואַז פאָרגעפאַללען איזט. 2) נעמליך, ניכט פּאַרטהייאיש זיין.

אונד בערייזטען דיזעז גאַנצע גראָסע אונד פֿורכטבאַרע וויסטע, דיא

וַנֵּלֶךְ אֵת כָּל־הַמִּדְבָּר הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא הַהוּא אֲשֶׁר

איהר געזעהען האַבט, דען וועג נאָך דעם געבירגע דעז אמורי, וויא בעפֿאָהלען

רְאִיתֶם דֶּרֶךְ הַר הָאֱמֹרִי כַּאֲשֶׁר צִוָּה

דער עוויגע, אונזער גאָטט, אונז. אונד קאַמען ביז קדש ברנע. דאַ זאַגטע איך

כ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ אֹתָנוּ וַנָּבֹא עַד קָדֵשׁ בַּרְנֵעַ׃ וָאֹמַר

צו אייך: איהר זייד נון געקאָממען ביז צום געבירגע דעז אמורי, וועלכעז

אֲלֵכֶם בָּאתֶם עַד־הַר הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר

דער עוויגע, אונזער גאָטט, איינגיבט אונז; זיעהע! עז האַט געגעבען

יְהוָה אֱלֹהֵינוּ נֹתֵן לָנוּ׃ כא רְאֵה נָתַן

דער עוויגע, דיין גאָטט, פֿאָר דיר דאַז לאַנד, געה הינויף, נים עז איין,

יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְפָנֶיךָ אֶת־הָאָרֶץ עֲלֵה רֵשׁ

וויא פֿערהייסען האַט דער עוויגע, דער גאָטט דיינער פֿאֶטער, דיר,

כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבֹתֶיךָ לָךְ

ניכט פֿירכטע אונד ניכט זייא אֶנגזטיג. דאַ טראַטעט איהר איין

שלישי כב אַל־תִּירָא וְאַל־תֵּחָת׃ וַתִּקְרְבוּן

צו מיר. איהר אַללע, אונד שפראַכעט: וויר וואָללען שיקקען מאֶננער פֿאָר אונז הער,

אֵלַי כֻּלְּכֶם וַתֹּאמְרוּ נִשְׁלְחָה אֲנָשִׁים לְפָנֵינוּ

דאַס זיא אויזספּאֶהען פֿיר אונז דאַז לאַנד, אונד צוריק בריגגען אונז

וְיַחְפְּרוּ־לָנוּ אֶת־הָאָרֶץ וְיָשִׁבוּ אֹתָנוּ

אַנטוואָרט, וועגען דעז וועגעז, וואָ וויר זאָללען הינויף ציעהען דאַרויף,

דָּבָר אֶת־הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר נַעֲלֶה־בָּהּ

אונד וועגען דער שטאֶדטע, וואָ וויר קאָממען װערדען דאַהין. עז וואַר גוט אויפֿגענאָממען

כג וְאֵת הֶעָרִים אֲשֶׁר נָבֹא אֲלֵיהֶן׃ וַיִּיטַב

אין איינען אויגען דיא זאַכע, איך נאַהם פֿאָן אייך צוואָלף

בְּעֵינַי הַדָּבָר וָאֶקַּח מִכֶּם שְׁנֵים עָשָׂר

מאֶננער, איינען מאַן פֿיר יעדען שטאַם. זיא וואַנדטען זיך, גינגען הינויף

כד אֲנָשִׁים אִישׁ אֶחָד לַשָּׁבֶט׃ וַיִּפְנוּ וַיַּעֲלוּ

אויף דאַז געבירגע, אונד קאַמען ביז צום טהאַלע אשכול, אונד ערקונדעטען עז.

הָהָרָה וַיָּבֹאוּ עַד־נַחַל אֶשְׁכֹּל וַיְרַגְּלוּ אֹתָהּ׃

אונד נאַהמען אין איהרע האַנד פֿאָן דער פֿרוכט דעז לאַנדעז, בראַכטען זיא הערונטער
כה וַיִּקְחוּ בְיָדָם מִפְּרִי הָאָרֶץ וַיּוֹרִדוּ
צו אונז, אונד בראַכטען צוריק אונז נאַכריכט, אונד זאַגטען: גוט איזט דאַז לאַנד,
אֵלֵינוּ וַיָּשִׁבוּ אֹתָנוּ דָבָר וַיֹּאמְרוּ טוֹבָה הָאָרֶץ
וועלכעז דער עוויגע, אונזער גאָטט, איינגיבט אונז. אַבער ניכט וואָללטעט איהר
אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֵינוּ נֹתֵן לָנוּ׃ כו וְלֹא אֲבִיתֶם
היניפֿציהען אונ' וואַרעט ווידערשפּענסטיג געגען דען בעפֿעהל דעז עוויגן, אייערז גאָטטעז;
לַעֲלֹת וַתַּמְרוּ אֶת־פִּי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃
איהר אורדטעט אין אייערן צעלטען אונד שפּראַכט: אויז האַס דעז עוויגען
כז וַתֵּרָגְנוּ בְאָהֳלֵיכֶם וַתֹּאמְרוּ בְּשִׂנְאַת יְהוָה
געגען אונז, פֿיהרטע ער אונז הערויז אויז דעם לאַנדע מצרים, צו איבערגעבען אונז
אֹתָנוּ הוֹצִיאָנוּ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם לָתֵת אֹתָנוּ
אין דיא האַנד דעז אמורי, אום אונז צו פֿערטילגען. וויא 1) זאָללען וויר דאַ
בְּיַד הָאֱמֹרִי לְהַשְׁמִידֵנוּ׃ כח אָנָה ׀ אֲנַחְנוּ
היניין געהן? אונזרע ברידער מאַכטען פֿערצאַגט אונזער הערץ, אינדעם זיא זאַגטען:
עֹלִים אַחֵינוּ הֵמַסּוּ אֶת־לְבָבֵנוּ לֵאמֹר
איין פֿאָלק, דאַז גרעסער אונד העהער איזט אַלז וויר, שטעדטע, דיא גראָס
עַם גָּדוֹל וָרָם מִמֶּנּוּ עָרִים גְּדֹלֹת
אונד בעפֿעסטיגט זינד ביז אין היממעל, אונד אויך דיא קינדער דער ענקים זאַהען וויר
וּבְצוּרֹת בַּשָּׁמָיִם וְגַם־בְּנֵי עֲנָקִים רָאִינוּ
דאַזעלבזט. דאַ זאַגטע איך צו אייך: ניכט דירפֿט איהר קליינמיטהיג זיין, אונד ניכט
שָׁם׃ כט וָאֹמַר אֲלֵכֶם לֹא־תַעַרְצוּן וְלֹא־
אייך פֿירכטען פֿאָר איהנען. דער עוויגע, אייער גאָטט, דער הערגעהט פֿאָר אייך,
תִירְאוּן מֵהֶם׃ ל יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם הַהֹלֵךְ לִפְנֵיכֶם
ער ווירד שטרייטען פֿיר אייך, גאַנץ זאָ, וויא ער געטהאַן אייך מיט מצרים
הוּא יִלָּחֵם לָכֶם כְּכֹל אֲשֶׁר עָשָׂה אִתְּכֶם בְּמִצְרַיִם
פֿאָר אייערן אויגען; אונד אין דער וויסטע, וואָ דוא געזעהען האַזט, דאַס
לְעֵינֵיכֶם׃ לא וּבַמִּדְבָּר אֲשֶׁר רָאִיתָ אֲשֶׁר

---

1) אנה הייסט היער וויא.

דיך געטראגען דער עוויגע, דיין גאטט, ווית דא טראגט איין מאן זיינען זאהן,

נשאך יהוה אלהיך כאשר ישא איש את בנו

אויף דעם גאנצען וועגע, דען איהר געגאנגען זייד, ביז איהר קאמעט אן

בכל הדרך אשר הלכתם עד באכם עד

דיעזען ארט; אבער אין דיעזער זאכע איהר ניכט גלויבען וואנטעט

המקום הזה׃ לב ובדבר הזה אינכם מאמינם

אן דען עוויגען, איירען גאטט, דער הערגעהט פאר אייך אויף דעם וועגע,

ביהוה אלהיכם׃ לג ההלך לפניכם בדרך

אויזצוזפאהען פיר אייך איינען ארט צו איירעם לאגער; אין איינעם פייער דעז נאכטז,

לתור לכם מקום לחנתכם באש ׀ לילה

אום אייך צו צייגען דען וועג, וואו איהר געהעט דארויף אונד אין איינער וואלקע

לראתכם בדרך אשר תלכו בה ובענן

דעז טאגז. עז הארטע דער עוויגע דיא שטיממע איירער ווארטע,

יומם׃ לד וישמע יהוה את קול דבריכם

אונד צירנטע אונד שוואור אלזא: ניכט (1 זאלל זעהען יעמאנד

ויקצף וישבע לאמר׃ לה אם יראה איש

אונטער דיעזען מענשען דיעזעז באזען געשלעכטעז, דאז גוטע לאנד,

באנשים האלה הדור הרע הזה את הארץ הטובה

וואז איך געשווארען האבע צו געבען עז איירען פאטערן. אויסער כלב,

אשר נשבעתי לתת לאבתיכם׃ לו זולתי כלב

זאהן יפנה׳ז, ער זאלל עז זעהען, אונד איהם ווערדע איך געבען דאז לאנד,

בן יפנה הוא יראנה ולו אתן את הארץ

דאז ער בעטרעטען האט, אונד זיינען זאהנען; וויל ער פאללקאממען טרעבטע נאך

אשר דרך בה ולבניו יען אשר מלא אחרי

דעם עוויגען (2. אויך איבער איך ערצאיפערטע זיך דער עוויגע איירעטוועגען,

יהוה׃ לז גם בי התאנף יהוה בגללכם

אונד שפראך: אויך דוא ניכט זאללזט קאממען דאהין. יהושע, דער זאהן נון׳ז,

לאמר גם אתה לא תבא שם׃ לח יהושע בן נון

---

1) אם נאך איינעם שוואור האט דיא בעדייטונג פאן לא.
2) ר״ה איהם גאנץ געהארזאם וואר.

דער דאַ שטעהט פֿאָר דיר1), ער זאָלל קאָממען דאַהין, איהן ערמוטהיגע, דען

הָעֹמֵד לְפָנֶיךָ הוּא יָבֹא שָׁמָּה אֹתוֹ חַזֵּק כִּי־

ער זאָלל עס צום בעזיטץ געבען אַן ישראל. אַבער אייערע יונגען קינדער,

הוּא יַנְחִלֶנָּה אֶת־יִשְׂרָאֵל׃ רביעי לט וְטַפְּכֶם

וואָ איהר זאַגטעט: צור בייטע ווערדען זיא, נעאַמליך אייערע זאָהנע, דיא נאָך ניכט

אֲשֶׁר אֲמַרְתֶּם לָבַז יִהְיֶה וּבְנֵיכֶם אֲשֶׁר לֹא־

קעננען הייטע, גוטעס אָדער בעזעס, זיא זאָללען קאָממען דאַהין, איהנען

יָדְעוּ הַיּוֹם טוֹב וָרָע הֵמָּה יָבֹאוּ שָׁמָּה וְלָהֶם

וויל איך עס איינגעבען, אונד זיא זאָללען עס בעזיטצען. איהר אַבער ווענדעט אייך

אֶתְּנֶנָּה וְהֵם יִירָשׁוּהָ׃ מ וְאַתֶּם פְּנוּ לָכֶם

אונ' ציהעט נאַך דער וויסטע, דען וועג נאַך דעם שילפֿמעער. דאַ אַנטוואָרטעטעט איהר

וּסְעוּ הַמִּדְבָּרָה דֶּרֶךְ יַם־סוּף׃ מא וַתַּעֲנוּ

אונ' שפראַכעט צו מיר: וויר האַבען געזינדיגט געגען דען עוויגען; וויר וואָללען הינויפֿגעהען

וַתֹּאמְרוּ אֵלַי חָטָאנוּ לַיהֹוָה אֲנַחְנוּ נַעֲלֶה

אונד וואָללען שטרייטען, גאַנץ זאָ, וויא אונס בעפֿאָהלען דער עוויגע, אונזער גאָטט,

וְנִלְחַמְנוּ כְּכֹל אֲשֶׁר־צִוָּנוּ יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ

אונ' איהר אומגירטעטעט יעדער זיינע קריעגסגעראַטהע אונד איהר פֿערמייגטעט אייך

וַתַּחְגְּרוּ אִישׁ אֶת־כְּלֵי מִלְחַמְתּוֹ וַתָּהִינוּ

הינויפֿצוגעהען אויף דאַס געבירגע. עס זאַגטע אַבער דער עוויגע צו מיר, זאַגע

לַעֲלֹת הָהָרָה׃ מב וַיֹּאמֶר יְהֹוָה אֵלַי אֱמֹר

צו איהנען, ניכט זאָללט איהר הינויפֿגעהען אונד ניכט זאָללט איהר קריעג פֿיהרען, דען

לָהֶם לֹא תַעֲלוּ וְלֹא תִלָּחֲמוּ כִּי

איך בין ניכט אונטער אייך, דאַמיט ניכט איהר געשלאַגען ווערדעט פֿאָר אייערן פֿיינדען.

אֵינֶנִּי בְּקִרְבְּכֶם וְלֹא תִּנָּגְפוּ לִפְנֵי אֹיְבֵיכֶם׃

נון רעדעטע איך צו אייך, אַבער ניכט וואָללטעט איהר הערען

מג וָאֲדַבֵּר אֲלֵיכֶם וְלֹא שְׁמַעְתֶּם

זאָנדערן וואַרעט ווידערשפענסטיג געגען דען בעפֿעהל דעס עוויגען, וואַרעט מוטהווילליג

וַתַּמְרוּ אֶת־פִּי יְהֹוָה וַתָּזִדוּ

1) דאַס הייסט: דער דיך בעדיענט.

אונד סטיגעגט היניין אויף דאז געבירגע. דא קאם הערויז דער אמורי, דער וואהנט

ותעלו ההרה: מד ויצא האמרי הישב

אויף דיזעם בערגע, אייך ענטגעגען, אונד זיא פֿערפֿאלגטען אייך ווימ

בהר ההוא לקראתכם וירדפו אתכם כאשר

עז אמײַען דיא ביענען, אונד זיא טלוגען אייך ניעדער, ביים שעיר, ביז

תעשינה הדברים ויכתו אתכם בשעיר עד

נאך הרמה. דאן קעהרטעט איהר אום, אונד וויינטעט פֿאר דעם עוויגען; אבער ניכט

חרמה: מה ותשבו ותבכו לפני יהוה ולא

האָרטע דער עוויגע אויף אייערע שטיממע, אונד ניכט אערקטע ער אויף אייך.

שמע יהוה בקלכם ולא האזין אליכם:

אזו בליעבעט איהר צו קדש זאָ לאנגע, לאנגע צייט,

מו ותשבו בקדש ימים רבים כימים אשר

נאך דער וויזטע, איהר פֿריהער פֿערווייזטעט. וויר ווענדעטען אום, אונד צאגען

ישבתם: ב א ונפן ונסע המדברה

דען וועג צום טיילפֿאָעערע, וויא בעפֿאָהלען דער עוויגע מיר, אונד וויר אומגינגען

דרך ים־סוף כאשר דבר יהוה אלי ונסב

ענדליך זאגטע דען בערג שעיר לאנגע צייט.

את־הר־שעיר ימים רבים: ס חמישי ב ויאמר

דער עוויגע צו מיר אונד שפראך: גענוג איהר דאז אומציעהען דיזעז בערגעז1),

יהוה אלי לאמר: ג רב־לכם סב את־ההר הזה

ווענדעט אייך געגען מיטטערנאכט. דעם פֿאָלקע אבער בעפֿיעהל אונד זאגע:

פנו לכם צפנה: ד ואת־העם צו לאמר

איהר געהט פֿארבייא אן דער גרענצע אייערער ברידער, דער קינדער עשו, וועלכע וואהנען

אתם עברים בגבול אחיכם בני־עשו הישבים

צו שעיר, זיא פֿירכטען זיך פֿאר אייך; אבער היטעט אייך זעהר! ניכט

בשעיר וייראו מכם ונשמרתם מאד: ה אל־

זאָללט איהר בעקריעגען זיא, דען ניכטז ווערדע איך געבען אייך פֿאן איהרעם לאנדע, זעלבזט

תתגרו בם כי לא־אתן לכם מארצם עד

---

1) ד"ה לאנגע גענוג האבט איהר אומצאָגען דיזען בערג.

דען טריטט פֿאָם באָדען איינעז פֿוססעז, דען דאַז איינע בעזיטצונג פֿיר עשו

מִדְרַךְ כַּף־רָגֶל כִּי־יְרֻשָּׁה לְעֵשָׂו

האַבע איך געגעבען דען בערג שעיר. שפייזע איסט איהר קויפֿען פֿאָן איהנען

נָתַתִּי אֶת־הַר שֵׂעִיר׃ ו אֹכֶל תִּשְׁבְּרוּ מֵאִתָּם

פֿיר געלד, ווען איהר עססען וואָללט; אונד אויך וואַססער איסט איהר קויפֿען 1) פֿאָן איהנען

בַּכֶּסֶף וַאֲכַלְתֶּם וְגַם־מַיִם תִּכְרוּ מֵאִתָּם

פֿיר געלד, ווען איהר טרינקען וואָללט. דען דער עוויגע, דיין גאָטט, האָט דיך געזעגנעט

בַּכֶּסֶף וּשְׁתִיתֶם׃ ז כִּי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בֵּרַכְךָ

אין יעדעם ווערקע דיינער האַנדע; ער זאָרגטע פֿיר דיך דאַז דוא דורכצאָגעזט

בְּכֹל מַעֲשֵׂה יָדֶךָ יָדַע לֶכְתְּךָ אֶת־

דיעזע גראָססע וויסטע, דיעזע פֿיערציג יאַהרע איזט דער עוויגע, דיין גאָטט.

הַמִּדְבָּר הַגָּדֹל הַזֶּה זֶה ׀ אַרְבָּעִים שָׁנָה יְהוָה אֱלֹהֶיךָ

ביימ דיר, ניכטס מאַנגעלטע דיר אירגענד עטוואַז. דאַן גינגען וויר אַב, פֿאָן

עִמָּךְ לֹא חָסַרְתָּ דָּבָר׃ ח וַנַּעֲבֹר מֵאֵת

אונזערן ברידרן, דען קינדרן עשו, וועלכע וואָהנען אין שעיר, פֿאָן דעם וועג דורך דיא עבנע

אַחֵינוּ בְנֵי־עֵשָׂו הַיֹּשְׁבִים בְּשֵׂעִיר מִדֶּרֶךְ הָעֲרָבָה

פֿאָן אילת אונד פֿאָן עציון־גבר אונד וואַנדטען אונד רייזטען

מֵאֵילַת וּמֵעֶצְיֹן גָּבֶר ס וַנֵּפֶן וַנַּעֲבֹר

דען וועג נאָך דער וויסטע מואב. דאַ זאַגטע דער עוויגע צו מיר, ניכט

דֶּרֶךְ מִדְבַּר מוֹאָב׃ ט וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי אַל־

זאָללזט דוא בעליידיגען דען מואב, אונד ניכט זאָללזט דוא אַנגרייפֿען זיא מיט קריעג.

תָּצַר אֶת־מוֹאָב וְאַל־תִּתְגָּר בָּם מִלְחָמָה

דען ניכטס ווערדע איך געבען דיר פֿאָן זיינעם לאַנדע צום בעזיטץ; זאָנדערן דען קינדערן

כִּי לֹא־אֶתֵּן לְךָ מֵאַרְצוֹ יְרֻשָּׁה כִּי לִבְנֵי־

לוט'ז האַבע איך געגעבען ער צום בעזיטץ. דיא אמים דיא פֿאָרמאַלז

לוֹט נָתַתִּי אֶת־עָר יְרֻשָּׁה׃ י הָאֵמִים לְפָנִים

וואָהנטען דאַרין, זינד איין גראָססעז אונד צאַהלרייכעז פֿאָלק, אונד האָך וויא דיא ענקים;

יָשְׁבוּ בָהּ עַם גָּדוֹל וְרַב וָרָם כַּעֲנָקִים׃

פסקא באמצע פסוק

---

1) דאַז שטאַמוואָרט איזט כרה, זאָ פֿינדעט זיך אויך ואכרה לי בחמשה עשר כסף (הושע ג׳ ב׳).

מאן ריעזען ווורדען גערעכנעט אויך זיא ווינ דיא ענקים, אבער דיא מואבים

יא רפאים יחשבו אף הם כענקים והמאבים

נאננטען זיא אמים1); אונד צו שעיר וואהנטען דיא חורים

יקראו להם אמים: יב ובשעיר ישבו החרים

פֿארמאלס. אבער דיא קינדער עשו פֿערטריבען זיא, אונ' ראטטעטען זיא אויס פֿאר זיך הער,

לפנים ובני עשו יירשום וישמידום מפניהם

אונד וואהנטען אן איהרער שטאטט: ווינ דאס טהאט ישראל זיינעם ערבלאנדע,

וישבו תחתם כאשר עשה ישראל לארץ ירשתו

וועלכעס געגעבען האט דער עוויגע איהנען. נון זא מאכט אייך אויף, אונד געהט איבער

אשר נתן יהוה להם: יג עתה קמו ועברו לכם

דען באך זרד, אונד וויר גינגען איבער דען באך זרד. אונד דיא טאגע

את נחל זרד ונעבר את נחל זרד: יד והימים

וואָ וויר געגאנגען זינד פֿאן קדש ברנע, ביז דאס וויר איבערגעגאנגען זינד

אשר הלכנו מקדש ברנע עד אשר עברנו

איבער דען באך זרד, בעטרוגען אכט אונד דרייסיג יאהרע, ביז אויפֿגעריעבען וואר

את נחל זרד שלשים ושמנה שנה עד תם

דאס גאנצע געשלעכט דער קריעגסמאננער אויס דעם לאגער, וויא

כל הדור אנשי המלחמה מקרב המחנה כאשר

געשוואָרען האט דער עוויגע איהנען. אויך דיא מאכט דעס עוויגען וואר ווידער זיא

נשבע יהוה להם: טו וגם יד יהוה היתה בם

זיא צו פֿערטילגען אויס דעם לאגער ביז זיא אויפֿגעריעבען וואַרען. אונד עס געשאה

להמם מקרב המחנה עד תמם: טז ויהי

דאס גענצליך אללע קריעגסמאננער אויסגעשטאָרבען וואַרען אויס

כאשר תמו כל אנשי המלחמה למות מקרב

דעם פֿאָלקע, דא רעדעטע דער עוויגע צו מיר אונד שפראך: דוא

העם: ס יז וידבר יהוה אלי לאמר: יח אתה

געהעסט פֿארבייא הייטע פֿאר דעם געביעטע מואב'ס, פֿאר ער2).

עבר היום את גבול מואב את ער:

---

1) ר"ה פֿורכטבארע. 2) אייגעננאמע איינער שטאדט.

אונד נאהערזט דיך געגען דיא קינדער עמון; ניכט בעליידיגע זיא אונד ניכט

יט וקרבת מול בני עמון אל־תצרם ואל־

בעקריעגע זיא, דען ניכטז ווערדע איך געבען פאן דעם לאנדע דער קינדער עמון

תתגר בם כי לא־אתן מארץ בני־עמון

דיר צום בעזיטץ; זאנדערן דען קינדערן לוט האבע איך עז געגעבען צום בעזיטץ.

לך ירשה כי לבני־לוט נתתיה ירשה:

אז איין ריעזענלאנד ווארדע גערעכנעט אויך דיעזעז; ריעזען האבען געוואהנט

כ ארץ־רפאים תחשב אף־הוא רפאים ישבו־

דארין פארהער, אבער דיא עמונים נאננטען זיא זמזומים3). איין פאלק

בה לפנים והעמנים יקראו להם זמזמים: כא עם

גראס, צאהלרייך אונד האך וויא דיא ענקים, אבער עז פערטילגטע זיא דער עוויגע

גדול ורב ורם כענקים וישמידם יהוה

פאר איהנען, אונד זיא פערטריעבען זיא, אונד וואהנטען אן איהרער שטאטט. וויא

מפניהם ויירשם וישבו תחתם: כב כאשר

ער געטהאן האט פיר דיא קינדער עשו, וועלכע וואהנען אין שעיר, דאס ער פערטילגטע

עשה לבני עשו הישבים בשעיר אשר השמיד

דען חורי פאר איהנען, אונד זיא פערטריעבען זיא, או' וואהנטען אן איהרער שטאטט

את־החרי מפניהם ויירשם וישבו תחתם

ביז אויף דען היינטיגען טאג. אונד דיא עוים, וועלכע וואהנען אין דערפערן ביז

עד היום הזה: כג והעוים הישבים בחצרים עד־

געגען עזה, דיא כפתורים, וועלכע הערקאמען פאן כפתור, פערטילגטען זיא

עזה כפתרים היצאים מכפתר השמידם

אונד וואהנטען אן איהרער שטאטט. מאכט אייך אויף! ציעהעט ווייטער או' געהעט איבער

וישבו תחתם: כד קומו סעו ועברו

דען באך ארנון. זיעהע! איך האבע געגעבען אין דיינע געוואלט דען סיחון,

את־נחל ארנן ראה נתתי בידך את־סיחן

קעניג צו חשבון, אין אמורי, זאמט זיינעם לאנדע, פאנגט אן צו ערבערן,

מלך־חשבון האמרי ואת־ארצו החל רש

3) ד"ה איבעל דענקענדע.

אונד גרייפע איהן אן מיט קריעג. אם הייטיגען טאגע וויל איך אנפאנגען צו געבען
וְהִתְגָּר בּוֹ מִלְחָמָה׃ כה הַיּוֹם הַזֶּה אָחֵל תֵּת
אנגזט פאר דיר או' פורכט פאר דיר אויף דאז אנגעזיכט דער פעלקער אונטער דעם גאנצן
פַּחְדְּךָ וְיִרְאָתְךָ עַל־פְּנֵי הָעַמִּים תַּחַת כָּל־
הימעל, ווען זיא הערען דיינען רוף, זאלען זיא ציטטערן אונד זאלען בעבען
הַשָּׁמָיִם אֲשֶׁר יִשְׁמְעוּן שִׁמְעֲךָ וְרָגְזוּ וְחָלוּ
פאר דיר. איך האטטע געשיקט באטען אויז דער וויסטע קדמות צום
מִפָּנֶיךָ׃ כו וָאֶשְׁלַח מַלְאָכִים מִמִּדְבַּר קְדֵמוֹת אֶל־
סיחון, קעניג פאן חשבון. מיט ווארטען דעז פריעדענז וויא פאלגט: לאס איך דורכציעהען
סִיחוֹן מֶלֶךְ חֶשְׁבּוֹן דִּבְרֵי שָׁלוֹם לֵאמֹר׃ כז אֶעְבְּרָה
דורך דיין לאנד, אויף דער העערשטראסע זאגער אויף דער העערשטראסע וויל איך געהן,
בְאַרְצֶךָ בַּדֶּרֶךְ בַּדֶּרֶךְ אֵלֵךְ
ניכט ווערדע איך אויזווייכען רעכטז אדער לינקז. שפייזע פיר געלד
לֹא אָסוּר יָמִין וּשְׂמֹאול׃ כח אֹכֶל בַּכֶּסֶף
זאללזט דוא מיר פערקויפען, ווען איך עססען וויל, אויך וואססער פיר געלד זאללזט דוא געבען
תַּשְׁבִּרֵנִי וְאָכַלְתִּי וּמַיִם בַּכֶּסֶף תִּתֶּן
מיר, ווען איך טרינקען וויל, נור לאס איך דורכציעהען מיט מיינעם געפאלגע. וויא
לִי וְשָׁתִיתִי רַק אֶעְבְּרָה בְרַגְלָי׃ כט כַּאֲשֶׁר
געטהאן האבען מיר דיא קינדער עשו, וועלכע וואהנען צו שעיר, אונד דיא מואבים
עָשׂוּ־לִי בְּנֵי עֵשָׂו הַיֹּשְׁבִים בְּשֵׂעִיר וְהַמּוֹאָבִים
וועלכע וואהנען צו ער, ביז דאס איך ווערדע איבערגעזעטצט האבען איבער דען ירדן
הַיֹּשְׁבִים בְּעָר עַד אֲשֶׁר־אֶעֱבֹר אֶת־הַיַּרְדֵּן
אין דאז לאנד, וועלכעז דער עוויגע, אונזער גאטט, אייגגיבט אונז. ניכט אבער
אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֵינוּ נֹתֵן לָנוּ׃ ל וְלֹא
וואללטע סיחון, דער קעניג פאן חשבון, אונז דורכגעהען לאססען בייא זיך; דען,
אָבָה סִיחֹן מֶלֶךְ חֶשְׁבּוֹן הַעֲבִרֵנוּ בּוֹ כִּי־
פערהארטעט האטטע דער עוויגע, דיין גאטט, זיין געמיטה, אונד שטאררינג געמאכט
הִקְשָׁה יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֶת־רוּחוֹ וְאִמֵּץ
זיין הערץ, דאמיט ער איהן געבע אין דיינע געוואלט,
אֶת־לְבָבוֹ לְמַעַן תִּתּוֹ בְיָדְךָ

וויא אַן דיעזעם טאַגע געשעהען איזט. עז שפּראַך דער עוויגע צו מיר
כַּיּוֹם הַזֶּה׃ ס ששי לא וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי
זיעהע! איך האַבע בעגאָננען פרייז צו געבען פאָר דיר דען סיחון אונד זיין לאַנד;
רְאֵה הַחִלֹּתִי תֵּת לְפָנֶיךָ אֶת־סִיחֹן וְאֶת־אַרְצוֹ
בעגיננע דאַז לאַנד צו עראָבערן אונד אין בעזיטץ צו נעהמען זיין לאַנד. אונד עז קאַם הערויז
הָחֵל רָשׁ לָרֶשֶׁת אֶת־אַרְצוֹ׃ לב וַיֵּצֵא
סיחון אונז ענטגעגען, ער אונד זיין גאַנצעז פאָלק, צום קריעגע נאַך יהצה.
סִיחֹן לִקְרָאתֵנוּ הוּא וְכָל־עַמּוֹ לַמִּלְחָמָה יָהְצָה׃
אונד עז גאַב איהן דער עוויגע, אונזער גאָטט, היין פאָר אונז, אונד וויר שלוגען איהן
לג וַיִּתְּנֵהוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ לְפָנֵינוּ וַנַּךְ אֹתוֹ
אונד זיינע זעהנע אונד זיין גאַנצעז פאָלק. אונד נאַהמען איין, אַללע
וְאֶת־בָּנָו וְאֶת־כָּל־עַמּוֹ׃ לד וַנִּלְכֹּד אֶת־כָּל־
זיינע שטאָדטע צו גלייכער צייט, אונד פערבאַננטען יעדע שטאַדט,
עָרָיו בָּעֵת הַהִוא וַנַּחֲרֵם אֶת־כָּל־עִיר
נעמליך מאַננער, פרויען אונ' קינדער, ניכט ליעסען וויר איבריג אירגענד איינען איבעררעזט.
מְתִם וְהַנָּשִׁים וְהַטָּף לֹא הִשְׁאַרְנוּ שָׂרִיד׃
נור דאַז פיעה פלינדערטען וויר פיר אונז, אונד דיא בייטע דער שטאָדטע,
לה רַק הַבְּהֵמָה בָּזַזְנוּ לָנוּ וּשְׁלַל הֶעָרִים
דיא וויר איינגענאָממען האַטטען. פאָן ערוער, וועלכעז ליעגט אַם אופער
אֲשֶׁר לָכָדְנוּ׃ לו מֵעֲרֹעֵר אֲשֶׁר עַל־שְׂפַת־
דעז באַכעז ארנון אונד דער שטאַדט, וועלכע איזט אים באַכע, אונד ביז נאַך
נַחַל אַרְנֹן וְהָעִיר אֲשֶׁר בַּנַּחַל וְעַד־
גלעד היין, ניכט וואַר איינע שטאַדט, וועלכע מאַכטיגער וואַר אַלז וויר;
הַגִּלְעָד לֹא הָיְתָה קִרְיָה אֲשֶׁר שָׂגְבָה מִמֶּנּוּ אֶת־
אַללעז האַט היינגעגעבען דער עוויגע, אונזער גאָטט, פאָר אונז. נור צום לאַנדע
הַכֹּל נָתַן יְהוָה אֱלֹהֵינוּ לְפָנֵינוּ׃ לז רַק אֶל־אֶרֶץ
דער קינדער עמון ניכט ביזט דוא גענאַהעט; דיא גאַנצע זייטע דעז באַכעז יבוק
בְּנֵי־עַמּוֹן לֹא קָרָבְתָּ כָּל־יַד נַחַל יַבֹּק
אונ' דיא שטאָדטע אויף דעם געבירגע, אונ' אַללעז וואַז אונז פערבאָטען האַטטע דער עוויגע,
וְעָרֵי הָהָר וְכֹל אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה

אונזער גאָטט. דאַרויף וואַנדטען וויר אונז, אונד צאָגען היניויף דען וועג נאַך בשן,

אלהינו: ג א ונפן ונעל דרך הבשן

דאַ קאַם הערויז עוג, דער קעניג פאָן בשן, אונז ענטגעגען, ער

ויצא עוג מלך־הבשן לקראתנו הוא

אונד זיין גאַנצעז פאָלק צום קריעגע בייא אדרעי. עז זאַגטע אַבער

וכל־עמו למלחמה אדרעי: ב ויאמר

דער עוויגע צו מיר: ניכט פירכטע איהן! דען אין דיינע געוואַלט

יהוה אלי אל־תירא אתו כי בידך

האַבע איך געגעבען איהן אונד זיין גאַנצעז פאָלק אונד זיין לאַנד;

נתתי אתו ואת־כל־עמו ואת־ארצו

דוא ווירזט טהון איהם וויא דוא געטהאַן האַזט דעם סיחון, קעניג פאָן אמורי,

ועשית לו כאשר עשית לסיחן מלך האמרי

וועלכער וואָהנטע צו חשבון. אַלזאָ גאַב דער עוויגע, אונזער גאָטט

אשר יושב בחשבון: ג ויתן יהוה אלהינו

אין אונזערע געוואַלט אויך דען עוג, קעניג פאָן בשן, אונד אַלז זיין פאָלק.

בידנו גם את־עוג מלך־הבשן ואת־כל־עמו

אונד וויר שלוגען איהן, ביז ניכט איבריג בליעב איהם אירגענד איין איבעררעזט.

ונכהו עד־בלתי השאיר־לו שריד:

וויר נאַהמען איין אַללע זיינע שטעדטע אום דיעזע צייט; ניכט וואַר

ד ונלכד את־כל־עריו בעת ההוא לא היתה

איינע שטאַדט, דיא ניכט וויר אַבגענאָממען האַטטען איהנען; זעכציג שטעדטע

קריה אשר לא־לקחנו מאתם ששים עיר

דען גאַנצען שטריך ארגב, דאַז רייך עוג'ז צו בשן. אַללע דיעזע וואַרען

כל־חבל ארגב ממלכת עוג בבשן: ה כל־אלה

פעזטע שטעדטע מיט האָהער מויער, מיט טהאָרען אונד ריעגעלן; אָהנע

ערים בצרת חומה גבהה דלתים ובריח לבד

דיא אָפפענען לאַנדשטעדטע דערען זעהר פיעלע וואַרען. וויר פערניכטעטען זיא,

מערי הפרזי הרבה מאד: ו ונחרם אותם

וויא וויר געטהאַן האַטטען דעם סיחון, קעניג פאָן חשבון, פערבאַננטען

כאשר עשינו לסיחן מלך חשבון החרם

אין יעדער שטאַדט אַללער, פֿרויען אונד קינדער. אַבער אַללעס פֿיעה

כָּל־עִיר מְתִם הַנָּשִׁים וְהַטָּף׃ ז וְכָל־הַבְּהֵמָה

אונד דיא בייטע דער שטעדטע פּלינדערטען וויר פֿיר אונז. וויר האַטטען געננאָממען

וּשְׁלַל הֶעָרִים בַּזּוֹנוּ לָנוּ׃ ח וַנִּקַּח

אום דיעזע צייט דאַז לאַנד אויז דער האַנד דער ביידען קעניגע

בָּעֵת הַהִוא אֶת־הָאָרֶץ מִיַּד שְׁנֵי מַלְכֵי

פֿאָן אמורי, וועלכע רעגיערטען דיעזזייטס דעז ירדן פֿאָן דעם באַכע ארנון אָן ביז

הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן מִנַּחַל אַרְנֹן עַד־

צום בערגע חרמון. דיא צידונים נעננען דען חרמון: שריון,

הַר חֶרְמוֹן׃ ט צִידֹנִים יִקְרְאוּ לְחֶרְמוֹן שִׂרְיֹן

אונד דיא אמוריטען נעננען איהן: שניר. אַללע שטעדטע דער עבנע

וְהָאֱמֹרִי יִקְרְאוּ־לוֹ שְׂנִיר׃ י כֹּל ׀ עָרֵי הַמִּישֹׁר

אונד דאַז גאַנצע גלעד, אונד דאַז גאַנצע בשן ביז סלכה אונד אדרעי,

וְכָל־הַגִּלְעָד וְכָל־הַבָּשָׁן עַד־סַלְכָה וְאֶדְרֶעִי

שטעדטע, וועלכע צום רייכע עוג'ז אין בשן, געהערטען. דען נור עוג, קעניג

עָרֵי מַמְלֶכֶת עוֹג בַּבָּשָׁן׃ יא כִּי רַק־עוֹג מֶלֶךְ

צו בשן, וואַר איבריג געבליעבען פֿאָן דעם איבעררעזטע דער ריעזען זיעהע!

הַבָּשָׁן נִשְׁאַר מִיֶּתֶר הָרְפָאִים הִנֵּה

זיין בעטט, איין אייזערנעז בעטט, עז בעפֿינדעט זיך אין דער הויפטשטאַדט דער קינדער

עַרְשׂוֹ עֶרֶשׂ בַּרְזֶל הֲלֹה הִוא בְּרַבַּת בְּנֵי

עמון; ניין עללען איזט זיינע לענגע אונד פֿיער עללען איזט זיינע ברייטע

עַמּוֹן תֵּשַׁע אַמּוֹת אָרְכָּהּ וְאַרְבַּע אַמּוֹת רָחְבָּהּ

נאַך דעם פֿאָרדעראַרם איינעז מאַננעז. אונד דיעזעז לאַנד

בְּאַמַּת־אִישׁ׃ יב וְאֶת־הָאָרֶץ הַזֹּאת

דאַז וויר אין בעזיטץ נאַהמען אום דיעזע צייט; פֿאָן ערוער, וועלכעז ליעגט

יָרַשְׁנוּ בָּעֵת הַהִוא מֵעֲרֹעֵר אֲשֶׁר־

אַם באַכע ארנון אונד דאַז האַלבע געבירגע גלעד נעבזט זיינען שטעדטען,

עַל־נַחַל אַרְנֹן וַחֲצִי הַר־הַגִּלְעָד וְעָרָיו

האַבע איך געגעבען דעם ראובניטען אונד דעם גדיטען שטאַממע. אַבער דאַז איבריגע

נָתַתִּי לָראוּבֵנִי וְלַגָּדִי׃ יג וְיֶתֶר

גלעד אונד גאַנץ בשן, דאַז קעניגרייך עוג'ז, האַבע איך געגעבען

הַגִּלְעָד וְכָל־הַבָּשָׁן מַמְלֶכֶת עוֹג נָתַתִּי

דעם האַלבען שטאַממע מנשה. דער גאַנצע שטריך דעז ארגב,

לַחֲצִי שֵׁבֶט הַמְנַשֶּׁה כֹּל חֶבֶל הָאַרְגֹּב

זאָ וויא דיעזעז גאַנצע בשן, ווארדע עהעמאַלז גענאַננט: דאַז לאַנד דער ריעזען.

לְכָל־הַבָּשָׁן הַהוּא יִקָּרֵא אֶרֶץ רְפָאִים׃

יאיר, זאָהן מנשה'ז, נאַהם דען גאַנצען שטריך ארגב ביז

יד יָאִיר בֶּן־מְנַשֶּׁה לָקַח אֶת־כָּל־חֶבֶל אַרְגֹּב עַד

צום געביעטע דעז גשורי אונד דעז מעכה, ער נאַננטע זיא נאָך זיינעם נאַמע

גְּבוּל הַגְּשׁוּרִי וְהַמַּעֲכָתִי וַיִּקְרָא אֹתָם עַל־שְׁמוֹ

דאַז בשן, דיא דאָרפשאַפטען יאיר'ז; ביז אויף דיעזען טאַג.

אֶת־הַבָּשָׁן חַוֺּת יָאִיר עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃ שביעי

אונד דעם מכיר האַבע איך געגעבען דאַז איבריגע גלעד. דען, דעם ראובניטען

טו וּלְמָכִיר נָתַתִּי אֶת־הַגִּלְעָד׃ טז וְלָראוּבֵנִי

אונד דעם גדיטען שטאַממע האַטטע איך געגעבען איינען טהייל פאָן גלעד ביז צום באַכע

וְלַגָּדִי נָתַתִּי מִן־הַגִּלְעָד וְעַד־נַחַל

ארנון, זאָ דאַס דיא מיטטע דעז באַכעז דיא גרענצע אַבגאַב, אונד ביז צום באַכע יבוק

אַרְנֹן תּוֹךְ הַנַּחַל וּגְבֻל וְעַד יַבֹּק הַנַּחַל

אַלז דיא גרענצע דער קינדער עמון. פערנער דיא עבנע אונד דען ירדן

גְּבוּל בְּנֵי עַמּוֹן׃ יז וְהָעֲרָבָה וְהַיַּרְדֵּן

אַלז דיא דריטטע גרענצע, פאָן דעם זעע כנרת ביז צור זעע אין דער עבנע,

וּגְבֻל מִכִּנֶּרֶת וְעַד יָם הָעֲרָבָה

דיא זאַלץ־זעע, אונטער דען אויסגיסען דעז בערגעז פסגה, צור מאָרגענזייטע,

יָם הַמֶּלַח תַּחַת אַשְׁדֹּת הַפִּסְגָּה מִזְרָחָה׃

אונד איך בעפאַהל אייך אום דיעזע צייט אונד שפראַך: דער עוויגע,

יח וָאֲצַו אֶתְכֶם בָּעֵת הַהִוא לֵאמֹר יְהוָה

אייער גאָטט, האַט געגעבען אייך דיעזעז לאַנד, עז צו בעזיטצען,

אֱלֹהֵיכֶם נָתַן לָכֶם אֶת־הָאָרֶץ הַזֹּאת לְרִשְׁתָּהּ

געריסטעט זאָללט איהר הערציהען פאָר אייערן ברידערן, דען קינדערן ישראל, אַללע

חֲלוּצִים תַּעַבְרוּ לִפְנֵי אֲחֵיכֶם בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל כָּל־

קריגזלייטע. נור אייערע פֿרויען אונד אייערע יונגען קינדער אונד אייער פֿיעה,

בְּנֵי־חָיִל׃ יט רַק נְשֵׁיכֶם וְטַפְּכֶם וּמִקְנֵכֶם

איך וויס, דאַס פֿיעל פֿיעה אייך געהערט, זאָללען בלייבען אין אייערען שטעדטען,

יָדַעְתִּי כִּי־מִקְנֶה רַב לָכֶם יֵשְׁבוּ בְּעָרֵיכֶם

וועלכע איך געגעבען האַבע אייך. ביז דאַס רוהע פֿערשאַפֿפֿט דער עוויגע

אֲשֶׁר נָתַתִּי לָכֶם׃ מפטיר כ עַד אֲשֶׁר־יָנִיחַ יְהוָה

אייערן ברידערן וויא אייך, אונד בעזיטצען ווערדען אויך זיא דאַז לאַנד,

לַאֲחֵיכֶם כָּכֶם וְיָרְשׁוּ גַם־הֵם אֶת־הָאָרֶץ

וועלכעז דער עוויגע, אייער גאָטט, איינגיבט איהנען יענזייטז דעז ירדן'ז;

אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם נֹתֵן לָהֶם בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן

דאַן קאָננט איהר צוריקקעהרען, יעדער צו זיינער בעזיטצונג, דיא איך געגעבען האַבע אייך.

וְשַׁבְתֶּם אִישׁ לִירֻשָּׁתוֹ אֲשֶׁר נָתַתִּי לָכֶם׃

אונד דען יהושע בעאויפֿטראַגטע איך אום דיעזע צייט אונד שפּראַך:

כא וְאֶת־יְהוֹשׁוּעַ צִוֵּיתִי בָּעֵת הַהִוא לֵאמֹר

דיינע אויגען האַבען געזעהען אַללעז, וואַז געטהאַן האַט דער עוויגע,

עֵינֶיךָ הָרֹאֹת אֵת כָּל־אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוָה

אייער גאָטט, דיעזען ביידען קאָניגען; זאָ ווירד טהון דער עוויגע

אֱלֹהֵיכֶם לִשְׁנֵי הַמְּלָכִים הָאֵלֶּה כֵּן־יַעֲשֶׂה יְהוָה

אַללען רייכען וואָ דוא איבערפֿאַהרזט דאַהין. ניכט

לְכָל־הַמַּמְלָכוֹת אֲשֶׁר אַתָּה עֹבֵר שָׁמָּה׃ כב לֹא

פֿירכטעט זיא, דען דער עוויגע, אייער גאָטט, איזט עז, דער דאַ שטרייטעט

תִּירָאוּם כִּי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם הוּא הַנִּלְחָם

פֿיר אייך. אונד איך פֿלעהעטע

לָכֶם׃ ס סדר ואתחנן כג וָאֶתְחַנַּן

צום עוויגען אום דיעזע צייט אונד שפּראַך: הערר! אָ עוויגער!

אֶל־יְהוָה בָּעֵת הַהִוא לֵאמֹר׃ כד אֲדֹנָי יֱהֹוִה

דוא זעלבזט האַזט אַנגעפֿאַנגען צו צייגען דיינעם קנעכטע דיינע גרעסע

אַתָּה הַחִלּוֹתָ לְהַרְאוֹת אֶת־עַבְדְּךָ אֶת־גָּדְלְךָ

אונד דיינע שטאַרקע מאַכט; דען, וואָ איזט איינע מאַכט אים הימעל

וְאֶת־יָדְךָ הַחֲזָקָה אֲשֶׁר מִי־אֵל בַּשָּׁמַיִם

אונד ווא דער ערדע דיא טהון קאננטע גלייך דיינען טהאטען

ובארץ אשר־יעשה כמעשיך

אונד גלייך דיינען וואונדערווערקען? לאס איך איבערפאהרען דאך, דאס איך זעהע

וכגבורתך: כה אעברה־נא ואראה

דאס גוטע לאנד, ווערכעס יענזייטס דעס ירדן'ס איזט,

את־הארץ הטובה אשר בעבר הירדן

יענען טרעפליכען בערג אונד דען לבנון. אבער עס וואר ערצירנט

ההר הטוב הזה והלבנן: כו ויתעבר

דער עוויגע איבער איך, אייערטוועגען, אונד ניכט הערטע ער אויף איך;

יהוה בי למענכם ולא שמע אלי

זאנדערן עס שפראך דער עוויגע צו איר: בעגניגע דיך! ניכט מעהר זאלזט דוא רעדען

ויאמר יהוה אלי רב־לך אל־תוסף דבר

צו איר פערנער פאן דיעזער זאכע. בעשטייגע דיא שפיטצע דעס פסגה,

אלי עוד בדבר הזה: כז עלה ׀ ראש הפסגה

אונד ערהעבע דיינע אויגען געגען אבענד אונד געגען איטטערנאכט אונד געגען איטטאג

ושא עיניך ימה וצפנה ותימנה

אונד געגען מארגען, אונד זיעהע איט דיינען אויגען אוואהער, דען ניכט

ומזרחה וראה בעיניך כי־לא

ווירזט דוא איבערפאהרען איבער דיעזען ירדן. בעפעהליגע אבער דען יהושע,

תעבר את־הירדן הזה: כח וצו את־יהושע

ערמוטהיגע איהן, אונד אאכע איהן בעהערצט, דען ער זאלל הערציעהען פאר

וחזקהו ואמצהו כי־הוא יעבר לפני

דיעזעם פאלקע אונד ער זאלל צום בעזיטצ איינטהיילען איהנען דאס לאנד,

העם הזה והוא ינחיל אותם את־הארץ

ווערכעס דוא זעהען ווירזט. דאאהלז איט טהאלע ווירע פערווייזטען

אשר תראה: כט ונשב בגיא

געגענאיבער דעם בית פעור.

מול בית פעור: פ

אונד נון, ישראל! געהארכע דען געזעטצען

ד א ועתה ישראל שמע אל־החקים

אונד דען רעכטען, דיא איך לעהרע אייך

וְאֶל־הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר אָנֹכִי מְלַמֵּד אֶתְכֶם

צו טהון, דאמיט איהר גליקליך לעבעט, אונד איהר הינקאממעט

לַעֲשׂוֹת לְמַעַן תִּחְיוּ וּבָאתֶם

אונד אין בעזיטץ נעהמעט דאס לאנד, וועלכעס דער עוויגע, דער גאטט

וִירִשְׁתֶּם אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֵי

אייערער פֿאטער, איינגיבט אייך. ניכט זאללט איהר הינצו טהון צו

אֲבֹתֵיכֶם נֹתֵן לָכֶם׃ ב לֹא תֹסִפוּ עַל־

דער זאכע, דיא איך געביעטע אייך, אונד ניכטס

הַדָּבָר אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם וְלֹא

זאללט איהר פֿעראינדערן דאפֿאן, זאנדערן בעאבאכטעט דיא געבאטע דעס עוויגען,

תִגְרְעוּ מִמֶּנּוּ לִשְׁמֹר אֶת־מִצְוֹת יְהוָה

אייערס גאטטעס, דיא איך בעפֿעהלע אייך. אייערע אויגען

אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם׃ ג עֵינֵיכֶם

האבען עס געזעהען, דאס וואס געטהאן האט דער עוויגע בייא בעל פעור; דען

הָרֹאוֹת אֵת אֲשֶׁר־עָשָׂה יְהוָה בְּבַעַל פְּעוֹר כִּי

יעדער מאן, וועלכער נאכגינג דעם געטצען בעל פעור, האט איהן פֿערטילגט

כָל־הָאִישׁ אֲשֶׁר הָלַךְ אַחֲרֵי בַעַל־פְּעוֹר הִשְׁמִידוֹ

דער עוויגע, דיין גאטט, אויז דיינער מיטטע. איהר אבער,

יְהוָה אֱלֹהֶיךָ מִקִּרְבֶּךָ׃ ד וְאַתֶּם

דיא איהר פֿעסט האלטעט אן דעם עוויגען, אייערעם גאטטע, איהר לעבט אללע

הַדְּבֵקִים בַּיהוָה אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כֻּלְּכֶם

הייטע. זיעהע! איך האבע געלעהרט אייך געזעטצע

הַיּוֹם׃ שני ה רְאֵה ׀ לִמַּדְתִּי אֶתְכֶם חֻקִּים

אונד רעכטע, וויא מיר בעפֿאהלען האט דער עוויגע, מיין גאטט, צו טהון,

וּמִשְׁפָּטִים כַּאֲשֶׁר צִוַּנִי יְהוָה אֱלֹהָי לַעֲשׂוֹת

אלזא אין דעם לאנדע, וואו איהר קאממט דאהין

כֵּן בְּקֶרֶב הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם בָּאִים שָׁמָּה

עס אין בעזיטץ צו נעהמען. בעאבאכטעט זיא אלזא אונד איבט זיא אויס; דען

לְרִשְׁתָּהּ׃ ו וּשְׁמַרְתֶּם וַעֲשִׂיתֶם

דאַז איזט אייערע ווייזהייט אונד אייערע פערנונפט פאָר דען אויגען דער פעֶלקער,
הִוא חָכְמַתְכֶם וּבִינַתְכֶם לְעֵינֵי הָעַמִּים
וועלכע ווען זיא הערען ווערדען אַללע דיעזע געזעטצע, זאָ ווערדען זיא שפּרעכען:
אֲשֶׁר יִשְׁמְעוּן אֵת כָּל־הַחֻקִּים הָאֵלֶּה וְאָמְרוּ
וואַהרליך איין פאָלק ווייזע אונד פערשטענדיג איזט דיעזע גראָסע נאַציאָן.
רַק עַם־חָכָם וְנָבוֹן הַגּוֹי הַגָּדוֹל הַזֶּה׃
דען וואָ איזט איין גראָסעז פאָלק, וועלכעז האַט דיא געטטער
ז כִּי מִי־גוֹי גָּדוֹל אֲשֶׁר־לוֹ אֱלֹהִים
זאָ נאַהע בייא זיך, אַלז דער עוויגע, אונזער גאָטט אונז איזט, יעדעז מאַל
קְרֹבִים אֵלָיו כַּיהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּכָל־
ווען וויר אַנרופען איהן; אונד וואָ איזט איינע גראָסע נאַציאָן דיא דאַ האַט
קָרְאֵנוּ אֵלָיו׃ ח וּמִי גּוֹי גָּדוֹל אֲשֶׁר־לוֹ
געזעטצע אונד פעראָרדנונגען זאָ גערעכט וויא דיעזע גאַנצע לעהרע,
חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים צַדִּיקִם כְּכֹל הַתּוֹרָה הַזֹּאת
דיא איך איבערגעבע אייך הייטע נור
אֲשֶׁר אָנֹכִי נֹתֵן לִפְנֵיכֶם הַיּוֹם׃ ט רַק
נעהמע איין אַכט דיך, אונד בעוואַהרע דיין געמיטה זעהר, דאַס ניכט
הִשָּׁמֶר לְךָ וּשְׁמֹר נַפְשְׁךָ מְאֹד פֶּן־
דוא פערגעססעסט דיא דינגע, דיא געזעהען האַבען דיינע אויגען,
תִּשְׁכַּח אֶת־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר־רָאוּ עֵינֶיךָ
או' דאַס ניכט זיא וויכען אויז דיינעם הערצען דיא גאַנצען טאַגע דיינעס לעבענס;
וּפֶן־יָסוּרוּ מִלְּבָבְךָ כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ
זאָנדערן מאַכע זיא בעקאַננט דיינען קינדערן אונד דיינען קינדעסקינדערן: דען טאַג,
וְהוֹדַעְתָּם לְבָנֶיךָ וְלִבְנֵי בָנֶיךָ׃ י יוֹם
אַן וועלכעם דוא געשטאַנדען האַסט פאָר דעם עוויגען, דיינעם גאָטטע, אַם בערגע חורב,
אֲשֶׁר עָמַדְתָּ לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּחֹרֵב
אַלז דאַ זאַגטע דער עוויגע צו מיר, פערזאַממלע מיר דאַס פאָלק, וויל איך זיא הערען לאַססען
בֶּאֱמֹר יְהוָה אֵלַי הַקְהֶל־לִי אֶת־הָעָם וְאַשְׁמִעֵם
מיינע וואָרטע, דאַמיט זיא לערנען צו עהרפירכטען מיך אַללע דיא טאַגע,
אֶת־דְּבָרָי אֲשֶׁר יִלְמְדוּן לְיִרְאָה אֹתִי כָּל־הַיָּמִים

דיא זיא לעבען אויף דעם ערדרייכע, אונד אויך איהרען קינדערן עז לעהרען.

אֲשֶׁר הֵם חַיִּים עַל־הָאֲדָמָה וְאֶת־בְּנֵיהֶם יְלַמֵּדוּן׃

דא טראטעט איהר היכצו אונד שטאנדעט אונטען אם בערגע, אונד דער בערג בראננטע

יא וַתִּקְרְבוּן וַתַּעַמְדוּן תַּחַת הָהָר וְהָהָר בֹּעֵר

אים פייער ביז אין דיא מיטטע דעז היממעלז, פינזטערניס, וואלקען

בָּאֵשׁ עַד־לֵב הַשָּׁמַיִם חֹשֶׁךְ עָנָן

אונד דיכטער נעבעל וואר אונטען. אונד עז רעדעטע דער עוויגע צו אייך מיטטען אויז

וַעֲרָפֶל׃ יב וַיְדַבֵּר יְהוָה אֲלֵיכֶם מִתּוֹךְ

דעם פייער; אייגע שטיממע פאן ווארטען איהר הערטעט אבער געשטאלט

הָאֵשׁ קוֹל דְּבָרִים אַתֶּם שֹׁמְעִים וּתְמוּנָה

ניכט איהר בעמערקטעט, בלאס אייגען טאן. ער פערקינדיגטע אייך

אֵינְכֶם רֹאִים זוּלָתִי קוֹל׃ יג וַיַּגֵּד לָכֶם

זייגען בונד, וועלכען ער בעפאהלען אייך אויזצואיבען, דיא צעהן

אֶת־בְּרִיתוֹ אֲשֶׁר צִוָּה אֶתְכֶם לַעֲשׂוֹת עֲשֶׂרֶת

געבאטע, אונד טריעב זיא אויף צווייא טאפעלן אויז שטיין. מיר אבער

הַדְּבָרִים וַיִּכְתְּבֵם עַל־שְׁנֵי לֻחוֹת אֲבָנִים׃ יד וְאֹתִי

בעפאהל דער עוויגע צו דיעזער צייט צו לעהרען אייך געזעטצע

צִוָּה יְהוָה בָּעֵת הַהִוא לְלַמֵּד אֶתְכֶם חֻקִּים

אונד רעכטע, דאס איהר אויזמיבעט זיא אין דעם לאנדע, וואָ איהר

וּמִשְׁפָּטִים לַעֲשֹׂתְכֶם אֹתָם בָּאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם

ציעהעט דאהין עז אין בעזיטץ צו נעהמען. בעוואהרעט עז אלזא זעהר

עֹבְרִים שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ׃ טו וְנִשְׁמַרְתֶּם מְאֹד

אין אייערן געמיטהערן, דאס ניכט איהר געזעהן האבט אירגענד אייגע געשטאלט, אם טאג

לְנַפְשֹׁתֵיכֶם כִּי לֹא רְאִיתֶם כָּל־תְּמוּנָה בְּיוֹם

דא געראדעט דער עוויגע צו אייך אויף חורב, מיטטען אויז דעם פייער. דאס ניכט

דִּבֶּר יְהוָה אֲלֵיכֶם בְּחֹרֵב מִתּוֹךְ הָאֵשׁ׃ טז פֶּן־

איהר פערדערבעט, אונד מאכעט אייך איין בילד אלז דארשטעללונג אירגענד

תַּשְׁחִתוּן וַעֲשִׂיתֶם לָכֶם פֶּסֶל תְּמוּנַת כָּל־

אייגעס געטצען, דיא פיגור אייגער מאננספערזאן אדער אייגעס פרויענציממערס; דיא פיגור

סָמֶל תַּבְנִית זָכָר אוֹ נְקֵבָה׃ יז תַּבְנִית

אירגענד איינעס פיהעס, וועלכעס אויף דער ערדע איזט; דיא פיגור אירגענד איינעס פֿאָגעלס

כָּל־בְּהֵמָה אֲשֶׁר בָּאָרֶץ תַּבְנִית כָּל־צִפּוֹר

געפֿליגעלט, וועלכער טוועבט אַם היממעל; דיא פֿיגור אירגענד

כָּנָף אֲשֶׁר תָּעוּף בַּשָּׁמָיִם׃ יח תַּבְנִית כָּל

איינעס קריעכענדען געוויראַס אויף דער ערדע; דיא פֿיגור אירגענד איינעס פֿישעס

רֹמֵשׂ בָּאֲדָמָה תַּבְנִית כָּל־דָּגָה

וועלכער איס וואַססער לעבט אונטער דער ערדע. אונד דאַס ניכט דאַ אויפהעבעסט

אֲשֶׁר־בַּמַּיִם מִתַּחַת לָאָרֶץ׃ יט וּפֶן־תִּשָּׂא

דיינע אויגען גען היממעל, אונד דאַ זיעהעסט דיא זאָננע אונד דען מאָנד

עֵינֶיךָ הַשָּׁמַיְמָה וְרָאִיתָ אֶת־הַשֶּׁמֶשׁ וְאֶת־הַיָּרֵחַ

אונד דיא שטערנע, דאַס גאַנצע העער דעס היממעלס, דאַ פֿערלייטעט ווערדעסט,

וְאֶת־הַכּוֹכָבִים כֹּל צְבָא הַשָּׁמַיִם וְנִדַּחְתָּ

דיך ביקעסט לו איהנען אונד איהנען דיענעסט, וואָ לוואַר לוניעם דער עוויגע,

וְהִשְׁתַּחֲוִיתָ לָהֶם וַעֲבַדְתָּם אֲשֶׁר חָלַק יְהוָה

דיין גאָטט, זיא אַללען פֿאָלקערן אונטער דעם גאַנצען היממעל.

אֱלֹהֶיךָ אֹתָם לְכֹל הָעַמִּים תַּחַת כָּל־הַשָּׁמָיִם׃

איך אַבער נאַהם דער עוויגע, אונד לאָג הערויס איך אויס דעם אייזערנען טאַעלנאָפֿען,

כ וְאֶתְכֶם לָקַח יְהוָה וַיּוֹצִא אֶתְכֶם מִכּוּר הַבַּרְזֶל

אויס מצרים, לו זיין איהם איין אייגענטהימליכעס פֿאָלק, וויא אַן דיעזעם היטיגען טאַגע¹).

מִמִּצְרָיִם לִהְיוֹת לוֹ לְעַם נַחֲלָה כַּיּוֹם הַזֶּה׃

אָ' דער עוויגע ערלירנטע זיך איבער איך וועגען אייערער בעגעבענהייטען, אונד טוואור,

כא וַיהוָה הִתְאַנַּף־בִּי עַל־דִּבְרֵיכֶם וַיִּשָּׁבַע

דאַס ניכט איך איבערפֿאַהרען זאָללטע איבער דען ירדן, אונד דאַס ניכט איך קאָממען זאָללטע

לְבִלְתִּי עָבְרִי אֶת־הַיַּרְדֵּן וּלְבִלְתִּי־בֹא

אין דאַז גוטע לאַנד. וועלכעס דער עוויגע, דיין גאָטט, גיבט דיר לום ערבטהייל.

אֶל־הָאָרֶץ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לְךָ נַחֲלָה׃

דאַס אַלזאָ איך שטערבע אין דיעזעם לאַנדע אונד ניכט איך פֿאַהרע

כב כִּי אָנֹכִי מֵת בָּאָרֶץ הַזֹּאת אֵינֶנִּי עֹבֵר אֶת־

1) איהר עס זייד.

איבער דען ירדן; איהר אבער פֿאהרט היניבער אונד נעהמעט אין בעזיטץ

הַיַּרְדֵּן וְאַתֶּם עֹבְרִים וִירִשְׁתֶּם אֶת־

דיעזעס גוטע לאנד. נעהמעט אין אכט אייך, דאס ניכט איהר פֿערגעססעט

הָאָרֶץ הַטּוֹבָה הַזֹּאת׃ כג הִשָּׁמְרוּ לָכֶם פֶּן־תִּשְׁכְּחוּ

דען בונד דעס עוויגען, אייערעס גאטטעס, דען ער געשלאססען האט מיט אייך,

אֶת־בְּרִית יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר כָּרַת עִמָּכֶם

אונד איהר עטוואס מאכעט אייך איין געשניצבילד פֿאן דער געשטאלט

וַעֲשִׂיתֶם לָכֶם פֶּסֶל תְּמוּנַת

אירגענד איינעס וועזענס, וועלכעס דיר פֿערבאטען דער עוויגע, דיין גאטט. דען

כֹּל אֲשֶׁר צִוְּךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ׃ כד כִּי

דער עוויגע, דיין גאטט, איין פֿערצעהרענדעס פֿייער איזט ער, איין אייפֿערפֿאללער גאטט.

יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֵשׁ אֹכְלָה הוּא אֵל קַנָּא׃ פ

ווען דוא צייגען ווירסט קינדער אונד קינדעסקינדער אונד איהר ווערדעט אלטערן

כה כִּי־תוֹלִיד בָּנִים וּבְנֵי בָנִים וְנוֹשַׁנְתֶּם

אין דעם לאנדע, אונד איהר זא פֿערדערבט ווירדעט, דאס איהר מאכטעט איין געשניצבילד

בָּאָרֶץ וְהִשְׁחַתֶּם וַעֲשִׂיתֶם פֶּסֶל

פֿאן דער געשטאלט אירגענד איינעס וועזענס אונד טהון מאכטעט דאדורך, וואס באזע איזט

תְּמוּנַת כֹּל וַעֲשִׂיתֶם הָרַע

אין דען אויגען דעס עוויגען, דיינעס גאטטעס, איהן צו ערצירנען, זא רופֿע איך צו צייגען

בְּעֵינֵי יְהוָה־אֱלֹהֶיךָ לְהַכְעִיסוֹ׃ כו הַעִידֹתִי

געגען אייך הייטע, דיא היממעל אונד דיא ערדע, דאס

בָכֶם הַיּוֹם אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־הָאָרֶץ כִּי־

איהר אויסגעראטטעט ווערדעט שנעלל אויס דעם לאנדע, וואָ איהר

אָבֹד תֹּאבֵדוּן מַהֵר מֵעַל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם

איבערציעהט דען ירדן דאהין, עס אין בעזיטץ צו נעהמען. ניכט

עֹבְרִים אֶת־הַיַּרְדֵּן שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ לֹא־

ווערדעט איהר לאנגע צובריגנען אייערע טאגע אין דעמזעלבען, זאנדערן

תַאֲרִיכֻן יָמִים עָלֶיהָ כִּי

גענצליך דאראויס פֿערטילגט ווערדען. אונד צערשטרייען ווירד דער עוויגע אייך

הִשָּׁמֵד תִּשָּׁמֵדוּן׃ כז וְהֵפִיץ יְהוָה אֶתְכֶם

אונטער דיא פֿאָלקער; איהר ווערדעט איבריג בלייבען נור איין געריניגער אענטצאַהל
כַּעַמִּים׃ וְנִשְׁאַרְתֶּם מְתֵי מִסְפָּר
אונטער דען פֿאָלקערן, וואָ פֿיהרען ווירד דער עוויגע אייך דאַהין.
בַּגּוֹיִם אֲשֶׁר יְנַהֵג יְהוָה אֶתְכֶם שָׁמָּה׃
דאָ קאָננט איהר דיענען דאַזעלבזט פֿרעמדען געטטערן, דעם ווערקע מענשליכער הענדע,
כח וַעֲבַדְתֶּם־שָׁם אֱלֹהִים מַעֲשֵׂה יְדֵי אָדָם
פֿאָן האָלץ אונד שטיין, דיא ניכט זעהען קאָננען, אונד ניכט הערען, ניכט
עֵץ וָאֶבֶן אֲשֶׁר לֹא־יִרְאוּן וְלֹא יִשְׁמְעוּן וְלֹא
עססען, אונד ניכט ריעכען. אבער דאַן ווערדעט איהר זוכען פֿאָן דאָרט אויז,
יֹאכְלוּן וְלֹא יְרִיחֻן׃ כט וּבִקַּשְׁתֶּם מִשָּׁם
דען עוויגען, דיינען גאָטט, אונד דוא ווירזט איהן פֿינדען. ווען דוא נאַך איהם פֿערלאַנגעזט
אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וּמָצָאתָ כִּי תִדְרְשֶׁנּוּ
מיט דיינעם גאַנצען הערצען אונד מיט דייער גאַנצען זעעלע. ווען בעדראַנגניס קאָממט
בְּכָל־לְבָבְךָ וּבְכָל־נַפְשֶׁךָ׃ ל בַּצַּר
דיר, אונד דיך בעטראָפֿפֿען האַבען אַללע דיעזע דינגע, אַם ענדע
לְךָ וּמְצָאוּךָ כֹּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּאַחֲרִית
דער טאַגע, דאַן ווירזט דוא צוריקקעהרען צו דעם עוויגען, דיינעם גאָטטע.
הַיָּמִים וְשַׁבְתָּ עַד־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
אונד ווירזט געהאָרכען זיינער שטיממע. דען איין בראַרמהערציגער גאָטט איזט דער עוויגע
וְשָׁמַעְתָּ בְּקֹלוֹ׃ לא כִּי אֵל רַחוּם יְהוָה
דיין גאָטט; ניכט ווירד ער פֿערלאַזען דיך, אונד ניכט דיך פֿערדערבען, אונד ניכט
אֱלֹהֶיךָ לֹא יַרְפְּךָ וְלֹא יַשְׁחִיתֶךָ וְלֹא
ווירד ער פֿערגעססען דען בונד דיינער פֿעטער, דען ער צוגעשוואָרען איהנען.
יִשְׁכַּח אֶת־בְּרִית אֲבֹתֶיךָ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לָהֶם׃
דען פֿראַגע דאָך, נאַך יענען ערזטען טאַגען, דיא געוועזען זינד פֿאָר דיר,
לב כִּי שְׁאַל־נָא לְיָמִים רִאשֹׁנִים אֲשֶׁר־הָיוּ לְפָנֶיךָ
פֿאָן דעם טאַגע אַן, דאַ געטטאַפֿפֿען האַט גאָטט דען מענשען אויף דער ערדע,
לְמִן־הַיּוֹם אֲשֶׁר בָּרָא אֱלֹהִים ׀ אָדָם עַל־הָאָרֶץ
אונד פֿאָן איינעם ענדע דעז היממעלז ביז צום אַנדערן ענדע דעז היממעלז: האָב געטעהען
וּלְמִקְצֵה הַשָּׁמַיִם וְעַד־קְצֵה הַשָּׁמָיִם הֲנִהְיָה

גלייך דיעזער גראָססען זאַכע? אָדער האָב געהערט וואָרדען דערגלייכען? האָב געהערט האַט

כַּדָּבָר הַגָּדוֹל הַזֶּה אוֹ הֲנִשְׁמַע כָּמֹהוּ׃ לג הֲשָׁמַע

איין פאָלק דיא שטיממע גאָטטעס רעדענד מיטטען אויס דעם פייער, וויא

עָם קוֹל אֱלֹהִים מְדַבֵּר מִתּוֹךְ־הָאֵשׁ כַּאֲשֶׁר־

דוא געהערט האַסט1) אונד בליעב אַם לעבען? אָדער האָב עס פערזוכטע איינע גאָטטהייט

שָׁמַעְתָּ אַתָּה וַיֶּחִי׃ לד אוֹ הֲנִסָּה אֱלֹהִים

צו קאָממען, צו נעהמען זיך איין פאָלק מיטטען אויס איינעם אַנדערן פאָלקע, דורך פערזוכונגען

לָבוֹא לָקַחַת לוֹ גוֹי מִקֶּרֶב גּוֹי בְּמַסֹּת

דורך צייכען אונד דורך וואונדער, אונד דורך קריעג, אונד מיט שטאַרקער האַנד

בְּאֹתֹת וּבְמוֹפְתִים וּבְמִלְחָמָה וּבְיָד חֲזָקָה

אונד מיט אויסגעשטרעקטעם אַרם, אונד דורך פורכטבאַרע גראָססע טהאַטען, גלייך אַללעם

וּבִזְרוֹעַ נְטוּיָה וּבְמוֹרָאִים גְּדֹלִים כְּכֹל

וואַס געטהאַן האַט פיר אייך דער עוויגע, אייער גאָטט, אין מצרים

אֲשֶׁר־עָשָׂה לָכֶם יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם בְּמִצְרַיִם

פאָר דיינען אויגען; דוא וואורדעסט צור אַנשויאונג געבראַכט, אום איינצוזעהען, דאַס

לְעֵינֶיךָ׃ לה אַתָּה הָרְאֵתָ לָדַעַת כִּי

דער עוויגע, ער דער וואַהרע גאָטט איסט; ניעמאַנד אויסער איהם. פאָם

יְהוָה הוּא הָאֱלֹהִים אֵין עוֹד מִלְּבַדּוֹ׃ לו מִן־

היממעל העראַב ליעס ער דיך הערען זיינע שטיממע, אום דיך צוכט צו לעהרען, אונ' אויף

הַשָּׁמַיִם הִשְׁמִיעֲךָ אֶת־קֹלוֹ לְיַסְּרֶךָּ וְעַל־

דער ערדע צייגטע ער דיר זיין גראָססעס פייער, אונד זיינע וואָרטע הערטעסט דוא

הָאָרֶץ הֶרְאֲךָ אֶת־אִשּׁוֹ הַגְּדוֹלָה וּדְבָרָיו שָׁמַעְתָּ

מיטטען אויס דעם פייער. דען דאַרום ווייל ער ליעבטע דיינע עלטערן,

מִתּוֹךְ הָאֵשׁ׃ לז וְתַחַת כִּי אָהַב אֶת־אֲבֹתֶיךָ

דאַרום ערוועהלטע ער דערן זאַמען נאַך איהנען, אונ' צאָג דיך הערויס אונטער זיינער אויפזיכט,

וַיִּבְחַר בְּזַרְעוֹ אַחֲרָיו וַיּוֹצִאֲךָ בְּפָנָיו

מיט זיינער גראָססען מאַכט, אויס מצרים; אום צו פערטרייבען פעלקער, גרעססער

בְּכֹחוֹ הַגָּדֹל מִמִּצְרָיִם׃ לח לְהוֹרִישׁ גּוֹיִם גְּדֹלִים

---

1) שמעת הייסט: „דוא האַסט געהערט,“ דאַס נאַכשטעהענדע אתה איזט אַ...
...שפראַכגעברויך דעס נאַכדרוקס וועגען, אונד איסט ניכט איבערזעטצבאַ...

אונד מעכטיגער אַלז דוא, פֿאָר דיר הער, אום דיך הינצובריגגען אונד איינצוגעבען דיר

וַעֲצֻמִים מִמְּךָ מִפָּנֶיךָ לַהֲבִיאֲךָ לָתֶת־לְךָ אֶת־

איהר לאַנד צום ערבגוט, ווי אם הייטיגען טאַגע[1]. ערקעננע אַלזאָ הייטע

אַרְצָם נַחֲלָה כַּיּוֹם הַזֶּה׃ לט וְיָדַעְתָּ הַיּוֹם

אונד ברינגע ווידער[2] אין דיין הערץ, דאַס דער עוויגע, ער דער וואַהרע גאָטט איזט

וַהֲשֵׁבֹתָ אֶל־לְבָבֶךָ כִּי יְהוָה הוּא הָאֱלֹהִים

אים היממעל אָבען אונד אויף דער ערדע אונטען, קיינער מעהר!

בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל־הָאָרֶץ מִתָּחַת אֵין עוֹד׃

אונד בעאָבאַכטע זיינע געזעטצע אונד זיינע געבאָטע, דיא איך

מ וְשָׁמַרְתָּ אֶת־חֻקָּיו וְאֶת־מִצְוֹתָיו אֲשֶׁר אָנֹכִי

דיר בעפֿעהלע הייטע, דאַס עס וואָהל געהע דיר אונד דיינען קינדערן נאַך דיר,

מְצַוְּךָ הַיּוֹם אֲשֶׁר יִיטַב לְךָ וּלְבָנֶיךָ אַחֲרֶיךָ

אונד דאַמיט דוא בלייבעסט לאַנגע צייט אויף דעם ערדרייכע, וועלכעס דער עוויגע

וּלְמַעַן תַּאֲרִיךְ יָמִים עַל־הָאֲדָמָה אֲשֶׁר יְהוָה

דיין גאָטט, איינגיבט דיר אויף אַללע צייטען.

אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לְךָ כָּל־הַיָּמִים׃ פ שלישי

דאַמאַלס זאָנדערטע אַב משה דרייא שטאֶדטע דיעססייטס דעס ירדן׳ס,

מא אָז יַבְדִּיל מֹשֶׁה שָׁלֹשׁ עָרִים בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן

צום אויפֿגאַנגע דער זאָננע, דאַס פֿליכטע דאַהין איין מערדער, וועלכער ערמאָרדעט

מִזְרְחָה שָׁמֶשׁ׃ מב לָנֻס שָׁמָּה רוֹצֵחַ אֲשֶׁר יִרְצַח

זיינען נעכסטען אָהנע פֿאָרוויססען, דאַ ער ניכט פֿיינד וואַר איהם

אֶת־רֵעֵהוּ בִּבְלִי־דַעַת וְהוּא לֹא־שֹׂנֵא לוֹ

פֿאָן געסטערן, אָדער פֿאָרגעסטערן[3]; דיעזער פֿליעהע אין איינע פֿאָן

מִתְּמֹל שִׁלְשֹׁם וְנָס אֶל־אַחַת מִן־

דיעזען שטאֶדטען אונד בלייבע לעבען. בצר אין דער וויסטע

הֶעָרִים הָאֵל וָחָי׃ מג אֶת־בֶּצֶר בַּמִּדְבָּר

אים פֿלאַכען לאַנדע, פֿיר דען ראובניטען שטאַם אונד ראמות אין גלעד

בְּאֶרֶץ הַמִּישֹׁר לָראוּבֵנִי וְאֶת־רָאמֹת בַּגִּלְעָד

---

1) עז זיך נייגט. 2) דיא איינזיכט. 3) ד״ה פֿאָן פֿריהער.

פיר דען גדישען שטאם, אונד גולן אין בשן פיר דען האלבען שטאם מנשה.

לַגָּדִי וְאֶת־גּוֹלָן בַּבָּשָׁן לַמְנַשִּׁי׃

דיעזעס איזט דיא לעהרע, וועלכע פארגעלעגט משה פאר דען קינדערן

מד וְזֹאת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר־שָׂם מֹשֶׁה לִפְנֵי בְּנֵי

ישראל'ס. דיעזע צייגניזע נעמליך אונד דיא געזעטצע אונד דיא רעכטע,

יִשְׂרָאֵל׃ מה אֵלֶּה הָעֵדֹת וְהַחֻקִּים וְהַמִּשְׁפָּטִים

דיא פארגעטראגען משה דען קינדערן ישראל נאך איהרעם אויזצוגע

אֲשֶׁר דִּבֶּר מֹשֶׁה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּצֵאתָם

אויס מצרים. דיעזזייטס דעס ירדן'ס אים טהאלע, געגענאיבער פאן בית

מִמִּצְרָיִם׃ מו בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן בַּגַּיְא מוּל בֵּית

פעור, אים לאנדע סיחון'ס קעניג פאן אמורי, וועלכער וואהנטע

פְּעוֹר בְּאֶרֶץ סִיחֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר יוֹשֵׁב

צו חשבון, וועלכען געשלאגען משה אונד דיא קינדער ישראל אלס זיא אויזצאגען

בְּחֶשְׁבּוֹן אֲשֶׁר הִכָּה מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּצֵאתָם

אויס מצרים, אונד ערוואַרבען זיין לאנד, אונד דאס לאנד עוג'ס,

מִמִּצְרָיִם׃ מז וַיִּירְשׁוּ אֶת־אַרְצוֹ וְאֶת־אֶרֶץ ׀ עוֹג

קעניג צו בשן, יענער ביידען קעניגע פאן אמורי, וועלכע זינד דיעזזייטס

מֶלֶךְ־הַבָּשָׁן שְׁנֵי מַלְכֵי הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר בְּעֵבֶר

דעס ירדן'ס געגען אויפגאנג דער זאננע, פאן ערוער, וועלכעס ליעגט אם

הַיַּרְדֵּן מִזְרַח שָׁמֶשׁ׃ מח מֵעֲרֹעֵר אֲשֶׁר עַל־

אופער דעס באכעס ארנון ביז צום בערגע שיאון דיעס איזט חרמון,

שְׂפַת־נַחַל אַרְנֹן וְעַד־הַר שִׂיאֹן הוּא חֶרְמוֹן׃

אונד דיא גאנצע עבנע דיעזזייטס דעס ירדן'ס נאך מארגענזייטע, אונד ביז

מט וְכָל־הָעֲרָבָה עֵבֶר הַיַּרְדֵּן מִזְרָחָה וְעַד

צור זעע דער עבנע, אונטערהאלב דער אויזגיסע דעס בערגעס פסגה.

יָם הָעֲרָבָה תַּחַת אַשְׁדֹּת הַפִּסְגָּה׃ פ רביעי

אונד עס ריעף משה צו דעם גאנצען פאלקע ישראל, אונד שפראך

ה א. וַיִּקְרָא מֹשֶׁה אֶל־כָּל־יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר

צו איהנען: הערע ישראל דיא געזעטצע אונד דיא רעכטע,

אֲלֵהֶם שְׁמַע יִשְׂרָאֵל אֶת־הַחֻקִּים וְאֶת־הַמִּשְׁפָּטִים

דיא איך פארטראגע פאר אייערן אהרען הייטע, לעהרעט זיא
אשר אנכי דבר באזניכם היום ולמדתם אתם
אונד בעאבאכטעט זיא, זיא אויסצואיבען. דער עוויגע, אונזער גאטט, מאכטע1) מיט אונז
ושמרתם לעשתם: ב יהוה אלהינו כרת עמנו
איינען בונד צו חורב. ניכט נור מיט אונזערן עלטערן מאכטע דער עוויגע
ברית בחרב: ג לא את־אבתינו כרת יהוה
דיעזען בונד, זאנדערן מיט אונז, וויר, דיא היער הייטע
את־הברית הזאת כי אתנו אנחנו אלה פה היום
אללע נאך זינד לעבענד. פאן אנגעזיכט צו אנגעזיכט האט געררעדעט דער עוויגע
כלנו חיים: ד פנים בפנים דבר יהוה
מיט אייך אויף דעם בערגע מיטטען אויס דעם פייער, איך שטאנד צווישען
עמכם בהר מתוך האש: ה אנכי עמד בין
דעם עוויגען אונד צווישען אייך, אום דיעזע צייט, אום צו בעריכטען אייך דאס
יהוה וביניכם בעת ההוא להגיד לכם את־
ווארט דעס עוויגען, דען איהר פירכטעטעט אייך פאר דעם פייער, אונד ניכט
דבר יהוה כי יראתם מפני האש ולא־
שטיעגט איהר היניף אויף דען בערג, אונד שפראך: איך בין
עליתם בהר לאמר: ס ו אנכי
דער עוויגע, דיין גאטט, דער דיך הערויזגעפיהרט האט אויס דעם לאנדע מצרים,
יהוה אלהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים
אויס דעם הויזע דער שקלאפען. ניכט זאללסט דוא האבען פרעמדע געטטער
מבית עבדים: ז לא־יהיה לך אלהים אחרים
פאר מיינעם אנגעזיכטע. ניכט זאללסט דוא מאכען דיר איין געטצענבילד פאן אירגענד
על־פני: ח לא־תעשה־לך פסל כל־
איינער געשטאלט, וועלכע אים הימעל אבען אדער אויף דער ערדע אונטען,
תמונה אשר בשמים ממעל ואשר בארץ מתחת
אדער וועלכע אים וואססער אונטערהאלב דער ערדע איזט. ניכט זאללסט דוא דיך ביקען
ואשר במים מתחת לארץ: ט לא־תשתחוה

---

1) כרת הייסט צערשניטט, וויל דאמאלז ביים בונדעסשלוססע איין אפפערטהיער צערשניטטען ווארד.

פֿאָר איהנען, אונד ניכט זאָללזט דוא איהנען דיענען; דען איך, דער עוויגע, דיין גאָטט,

לָהֶם וְלֹא תָעָבְדֵם כִּי אָנֹכִי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ

בין איין אייפֿערפֿאָללער גאָטט, דער אַהנדעט דיא מיזעטהאַט דער פֿאָטער אַן דען קינדערן

אֵל קַנָּא פֹּקֵד עֲוֹן אָבוֹת עַל־בָּנִים

אונד אַן דען דריטטען אונד אַן דען פֿיערטען געשלעכטערן; בייא דענען, דיא מיך האַססען;

וְעַל־שִׁלֵּשִׁים וְעַל־רִבֵּעִים לְשֹׂנְאָי׃

דער אַבער טהוט גנאַדע ביז אין דאַז טויזענדזטע געשלעכט, דענען דיא מיך ליעבען

י וְעֹשֶׂה חֶסֶד לַאֲלָפִים לְאֹהֲבַי

אונד בעאָבאַכטען מיינע געבאָטע. ניכט זאָללזט דוא טראַגען (1 דען נאַמען

וּלְשֹׁמְרֵי מִצְוֹתָו*׃ ס יא לֹא תִשָּׂא אֶת־שֵׁם־

דעז עוויגען, דיינעז גאָטטעז, צום פֿאַלשען; דען ניכט לעסט אונגעשטראַפֿט דער עוויגע

יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לַשָּׁוְא כִּי לֹא יְנַקֶּה יְהוָה

דען, וועלכער טראָגט זיינען נאַמען אויף דען ליפפען צום פֿאַלשען. ניט אין אַכט

אֵת אֲשֶׁר־יִשָּׂא אֶת־שְׁמוֹ לַשָּׁוְא׃ ס יב שָׁמוֹר

דען טאַג דער רוהע צו הייליגען איהן, וויא דיר בעפֿאָהלען דער עוויגע, דיין גאָטט.

אֶת־יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ כַּאֲשֶׁר צִוְּךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ׃

זעכז טאַגע קאַננזט דוא אַרבייטען, אונד קאַננזט פֿערריכטען אַלל דיין געשעפֿט;

יג שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲבֹד וְעָשִׂיתָ כָּל־מְלַאכְתֶּךָ׃

אַבער דער זיעבענטע טאַג איזט איין רוהעטאַג, דעם עוויגען, דיינעם גאָטטע געווייהט.

יד וְיוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבָּת לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ

ניכט זאָללזט דוא טהון אירגענד איינע אַרבייט, דוא, אָדער דיין זאָהן, אָדער דיינע טאָכטער,

לֹא־תַעֲשֶׂה כָל־מְלָאכָה אַתָּה וּבִנְךָ־וּבִתֶּךָ

אָדער דיין קנעכט, אָדער דיינע מאַגד, דיין אָכז, אָדער דיין עזעל, אונד אַלל דיין פֿיעה,

וְעַבְדְּךָ־וַאֲמָתֶךָ וְשׁוֹרְךָ וַחֲמֹרְךָ וְכָל־בְּהֶמְתֶּךָ

אונד אויך דיין פֿרעמדלינג, וועלכער אין דיינען טהאָרען וואָהנט, דאַמיט אויך רוהע

וְגֵרְךָ אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיךָ לְמַעַן יָנוּחַ

דיין קנעכט אונד דיינע מאַגד זאָ וויא דוא. דוא זאָלסט בעדענקען, דאַס איין קנעכט

עַבְדְּךָ וַאֲמָתְךָ כָּמוֹךָ׃ טו וְזָכַרְתָּ כִּי עֶבֶד

*מצותי קרי

1) אויף דען ליפפען, ד"ה אויזשפרעכען.

דא וואַרסט אים לאַנדע מצרים אונד דאַס דיך הערויסגעפיהרט דער עוויגע, דיין גאָטט
הָיִיתָ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וַיֹּצִאֲךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
פאָן דאָרט מיט שטאַרקער מאַכט אונ' מיט אויסגעשטרעקטעם אַרם ; דאַרום בעפיהלט דיר
מִשָּׁם בְּיָד חֲזָקָה וּבִזְרֹעַ נְטוּיָה עַל־כֵּן צִוְּךָ
דער עוויגע, דיין גאָטט, צו האַלטען דען טאַג דער רוהע. עהרע
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לַעֲשׂוֹת אֶת־יוֹם הַשַּׁבָּת׃ ס טז כַּבֵּד
דיינען פאַטער אונד דיינע מוטטער, וויא דיר בעפאָהלען דער עוויגע, דיין גאָטט,
אֶת־אָבִיךָ וְאֶת־אִמֶּךָ כַּאֲשֶׁר צִוְּךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
דאַמיט לאַנגע וואָהרען דיינע יאַהרע, אונד דאַמיט עס וואָהל געהע דיר אויף
לְמַעַן יַאֲרִיכֻן יָמֶיךָ וּלְמַעַן יִיטַב לָךְ עַל
דעם ערדרייכע, וועלכעס דער עוויגע, דיין גאָטט, איינגיבט דיר. ניכט
הָאֲדָמָה אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ׃ ס יז לֹא
זאָללסט דוא מאָרדען, אונד ניכט זאָללסט דוא עהעברעכען, אונד ניכט
תִּרְצָח ס וְלֹא תִּנְאָף ס וְלֹא
זאָללסט דוא שטעהלען, אונד ניכט זאָללסט דוא אויסזאַגען ווידער דיינען נעכסטען
תִּגְנֹב ס וְלֹא־תַעֲנֶה בְרֵעֲךָ
אַלס פאַלשער צייגע, אונד ניכט זאָללסט דוא בעגיערדע האַבען נאַך דעם וויבע
עֵד שָׁוְא׃ ס יח וְלֹא תַחְמֹד אֵשֶׁת
דיינעס נעכסטען, אונד ניכט זאָללסט דוא דיך געלוסטען לאַססען דאַס הויס
רֵעֶךָ ס וְלֹא תִתְאַוֶּה בֵּית
דיינעס נעכסטען, זיין פעלד אָדער זיינען קנעכט אָדער זיינע מאַגד, זיינען אָקסען
רֵעֶךָ שָׂדֵהוּ וְעַבְדּוֹ וַאֲמָתוֹ שׁוֹרוֹ
אָדער זיינען עזעל, איבערהויפט אַללעס, וואַס דיינעם נעכסטען אַנגעהאָרט.
וַחֲמֹרוֹ וְכֹל אֲשֶׁר לְרֵעֶךָ׃ ס חמישי יט אֶת־
דיעזע וואָרטע האַט געראַדעט דער עוויגע צו אייערער גאַנצען פערזאַממלונג
הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה דִּבֶּר יְהוָה אֶל־כָּל־קְהַלְכֶם
אויף דעם בערגע מיטטען אויס דעם פייער, דער וואָלקע אונד דעם דיקטען נעבעל,
בָּהָר מִתּוֹךְ הָאֵשׁ הֶעָנָן וְהָעֲרָפֶל
מיט לויטער שטיממע, אונד ניכט מעהר ; דאַן שריעב ער זיא אויף צוויא
קוֹל גָּדוֹל וְלֹא יָסָף וַיִּכְתְּבֵם עַל־שְׁנֵי

טטיינערנע טאפֿעלן, אונד גאב זיא מיר. אונד עז וואר אלז איהר הערטעט

לֻחֹת אֲבָנִים וַיִּתְּנֵם אֵלָי׃ כ וַיְהִי כְּשָׁמְעֲכֶם אֶת־

דיא טטיממע מיטטען אויז דער פֿינזטערניס, אינדעם דער בערג ברענּנטע אין פֿייער,

הַקּוֹל מִתּוֹךְ הַחֹשֶׁךְ וְהָהָר בֹּעֵר בָּאֵשׁ

דא טראטעט איהר היכלו צו מיר, נעמליך אללע הייפטער אייערר טטאממע

וַתִּקְרְבוּן אֵלַי כָּל־רָאשֵׁי שִׁבְטֵיכֶם

אונד איירע עלטעזטען, אונד איהר טפראכעט: זיעהע! געצייגט האט אונז דער עוויגע

וְזִקְנֵיכֶם׃ כא וַתֹּאמְרוּ הֵן הֶרְאָנוּ יְהֹוָה

אונזער גאטט, זיינע הערליכקייט אונד זיינע גרעססע, אונד זיינע טטיממע

אֱלֹהֵינוּ אֶת־כְּבֹדוֹ וְאֶת־גָּדְלוֹ וְאֶת־קֹלוֹ

האבען ויר געהערט מיטטען אויז דעם פֿייער; אן דיזעם טאגע האבען וויר געזעהען, דאס

שָׁמַעְנוּ מִתּוֹךְ הָאֵשׁ הַיּוֹם הַזֶּה רָאִינוּ כִּי־

דא רעדעט גאטט מיט דעם מענטען, אונד דיזער דענּנאך אם לעבען בלייבט

יְדַבֵּר אֱלֹהִים אֶת־הָאָדָם וָחָי׃

אבער נון, ווארום זאללען וויר אומקאממען? דען אונז ווירד פֿערצעהרען

כב וְעַתָּה לָמָּה נָמוּת כִּי תֹאכְלֵנוּ

דיזעז גראססע פֿייער, ווען אלזא פֿארטפֿאהרען וויר צו הערען

הָאֵשׁ הַגְּדֹלָה הַזֹּאת אִם־יֹסְפִים ׀ אֲנַחְנוּ לִשְׁמֹעַ

דיא טטיממע דעז עוויגען, אונזערעז גאטטעז, פֿערנער, איזזען וויר טטערבען.

אֶת־קוֹל יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ עוֹד וָמָתְנוּ׃

דען וואז איזט אירגענד איין פֿלייטליכעז וועזען, דאז געהערט האט דיא טטיממע

כג כִּי מִי כָל־בָּשָׂר אֲשֶׁר שָׁמַע קוֹל

דעז לעבענדיגען גאטטעז רעדען מיטטען אויז דעם פֿייער, וויא וויר, אונד לעבען בלייב?

אֱלֹהִים חַיִּים מְדַבֵּר מִתּוֹךְ־הָאֵשׁ כָּמֹנוּ וַיֶּחִי׃

טריטט היכלו דוא! אונד הערע, אללעז, וואז זאגען ווירד דער עוויגע,

כד קְרַב אַתָּה וּשְׁמָע אֵת כָּל־אֲשֶׁר יֹאמַר יְהֹוָה

אונזער גאטט, דוא רעדע דאן צו אונז אללעז וואז רעדען ווירד

אֱלֹהֵינוּ וְאַתְּ ׀ תְּדַבֵּר אֵלֵינוּ אֵת כָּל־אֲשֶׁר יְדַבֵּר

דער עוויגע אונזער גאטט, צו דיר, וואללען וויר הערען או' וואללען עז טהון. דאז הערטע

יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ אֵלֶיךָ וְשָׁמַעְנוּ וְעָשִׂינוּ׃ כה וַיִּשְׁמַע

דער עוויגע דיא שטימע איירער ווארטע אלז איהר רעדעטעט צו מיר, אונד עס זאגטע

יְהֹוָה אֶת־קוֹל דִּבְרֵיכֶם בְּדַבֶּרְכֶם אֵלָי וַיֹּאמֶר

דער עוויגע צו מיר: איך האבע געהערט דיא שטימע דער ווארטע דיזעס פאלקעס,

יְהֹוָה אֵלַי שָׁמַעְתִּי אֶת־קוֹל דִּבְרֵי הָעָם הַזֶּה

דיא זיא גערעדעט צו דיר; זיא האבען וואהל געטהאן אין אללעם וואס זיא רעדעטען.

אֲשֶׁר דִּבְּרוּ אֵלֶיךָ הֵיטִיבוּ כָּל־אֲשֶׁר דִּבֵּרוּ׃

ווער גאבע, דאס עס בלייבע דיזעס איהר הערץ בייא איהנען, צו עהרפירכטען איך,

כו מִי־יִתֵּן וְהָיָה לְבָבָם זֶה לָהֶם לְיִרְאָה אֹתִי

אונד צו בעאבאכטען אללע מיינע געבאטע אללע צייט, דאמיט

וְלִשְׁמֹר אֶת־כָּל־מִצְוֺתַי כָּל־הַיָּמִים לְמַעַן

עס וואהל געהע איהנען אונד איהרען קינדערן אויף עוויג. געהע! זאגע איהנען:

יִיטַב לָהֶם וְלִבְנֵיהֶם לְעֹלָם׃ כז לֵךְ אֱמֹר לָהֶם

קעהרעט צוריק צו אייערן צעלטען. דוא אבער, היער בלייבע בייא מיר,

שׁוּבוּ לָכֶם לְאָהֳלֵיכֶם׃ כח וְאַתָּה פֹּה עֲמֹד עִמָּדִי

אונד איך וויל פערקינדען דיר אללע דיא געבאטע אונד דיא געזעטצע

וַאֲדַבְּרָה אֵלֶיךָ אֵת כָּל־הַמִּצְוָה וְהַחֻקִּים

אונד דיא רעכטע, דיא דוא זיא לעהרען זאללסט, דאס זיא אויסאיבען זיא אין דעם לאנדע,

וְהַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר תְּלַמְּדֵם וְעָשׂוּ בָאָרֶץ

דאס איך איינגעבע איהנען, עס אין בעזיטץ צו נעהמען. בעאבאכטעט

אֲשֶׁר אָנֹכִי נֹתֵן לָהֶם לְרִשְׁתָּהּ׃ כט וּשְׁמַרְתֶּם

אלזא צו טהון וויא בעפאהלען האט דער עוויגע, אייער גאטט, אייך, ניכט

לַעֲשׂוֹת כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהֹוָה אֱלֹהֵיכֶם אֶתְכֶם לֹא

וויכעט רעכטס אדער לינקס. גאנץ אויף דעם וועגע, דען בעפאהלען

תָסֻרוּ יָמִין וּשְׂמֹאל׃ ל בְּכָל־הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר צִוָּה

דער עוויגע, אייער גאטט, אייך, איסט איהר געהען; דאמיט איהר (גליקליך) לעבעט,

יְהֹוָה אֱלֹהֵיכֶם אֶתְכֶם תֵּלֵכוּ לְמַעַן תִּחְיוּן

אונד עס וואהל געהע אייך, אונד איהר פערלאנגערט דיא טאגע 1) אין דעם לאנדע, דאס

וְטוֹב לָכֶם וְהַאֲרַכְתֶּם יָמִים בָּאָרֶץ אֲשֶׁר

1) דאס הייסט איהר לאנגע בלייבעט.

איהר אין בעזיטץ נעהמט. דיעזעס איזט דאס געבאט, דיא געזעטצע

תִּירָשׁוּן׃ ו א וְזֹאת הַמִּצְוָה הַחֻקִּים

אונד דיא רעכטע, דיא בעפאהלען דער עוויגע, אייער גאטט, צו לעהרען

וְהַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם לְלַמֵּד

אייך, אום צו האנדלען דארנאך אין דעם לאנדע, וואָ איהר איבערפאהרעט

אֶתְכֶם לַעֲשׂוֹת בָּאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם עֹבְרִים

דאהין עס אין בעזיטץ צו נעהמען. דאמיט דוא עהרפירכטעסט דען עוויגען,

שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ׃ ב לְמַעַן תִּירָא אֶת־יְהוָה

דיינען גאטט, צו בעאבאכטען אללע זיינע געזעטצע אונד זיינע געבאטע דיא

אֱלֹהֶיךָ לִשְׁמֹר אֶת־כָּל־חֻקֹּתָיו וּמִצְוֹתָיו אֲשֶׁר

איך דיר בעפעהלע, דוא אונד דיין זאהן אונד דיין ענקעל, דיא גאנצע צייט

אָנֹכִי מְצַוֶּךָ אַתָּה וּבִנְךָ וּבֶן־בִּנְךָ כֹּל יְמֵי

דיינעס לעבענס, אונד דאמיט לאנגע דויערן דיינע טאגע. געהארכע אלזא ישראל!

חַיֶּיךָ וּלְמַעַן יַאֲרִכֻן יָמֶיךָ׃ ג וְשָׁמַעְתָּ יִשְׂרָאֵל

אונד בעאבאכטע דארנאך צו האנדלען, דאמיט עס וואהלגעהע דיר, אונד דאמיט

וְשָׁמַרְתָּ לַעֲשׂוֹת אֲשֶׁר יִיטַב לְךָ וַאֲשֶׁר

איהר אייך פערמעהרעט זעהר, וויא פערהייסן האט דער עוויגע, דער גאטט דיינר פאטר,

תִּרְבּוּן מְאֹד כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבֹתֶיךָ

דייניטוועגען, אין דעם לאנדע, וועלכעס פליסענד איזט פאן מילך אונד האניג.

לָךְ אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבָשׁ׃ פ

הארע ישראל! דער עוויגע, אונזער גאטט, איזט איין איינציגער, עוויגער גאטט.

ד שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יְהוָה ׀ אֶחָד׃

דוא זאללסט ליעבען דען עוויגען, דיינען גאטט, מיט דיינעם גאנצען הערצען,

ה וְאָהַבְתָּ אֵת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לְבָבְךָ

אונד מיט דיינער גאנצען זעעלע אונד מיט דיינעם גאנצען פערמאגען. עס זאללען

וּבְכָל־נַפְשְׁךָ וּבְכָל־מְאֹדֶךָ׃ ו וְהָיוּ

דיעזע ווארטע, דיא איך דיר בעפעהלע הייטע אין דיינעם הערצען:

הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם עַל־לְבָבֶךָ׃

טהארפע זיא איין, דיינען קינדערן, אונד רעדע פאן איהנען ווען דוא זיטצעסט

ז וְשִׁנַּנְתָּם לְבָנֶיךָ וְדִבַּרְתָּ בָּם בְּשִׁבְתְּךָ

אין דיינעם הויזע, אָדער ווען דוא געהזט אויף דעם וועגע, בייא דיינעם ניעדערלעגן

בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּֽבְשָׁכְבְּךָ

אונד בייא דיינעם אויפשטעהען. קניפפע זיא אַלז צייכען אַן דיינע האַנד, אויך זיין זיא

וּבְקוּמֶךָ׃ ח וּקְשַׁרְתָּם לְאוֹת עַל־יָדֶךָ וְהָיוּ

אַלז שטירנבינדע צווישען דיינען אויגען. אונד שרייבע זיא אַן דיא פפאָזטען

לְטֹטָפֹת בֵּין עֵינֶיךָ׃ ט וּכְתַבְתָּם עַל־מְזֻזוֹת

דיינעז הויזעז אונד אַן דיינע טהאָרע. עז זאָלל זיין ווען

בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ׃ ס ששי י וְהָיָה כִּֽי

דיך ברינגט דער עוויגע, דיין גאָטט, אין דאַז לאַנד, וועלכעז ער צוגעשוואָרען

יְבִֽיאֲךָ ׀ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע

דיינען פֿאָטערן, דעם אברהם, דעם יצחק אונד דעם יעקב, איינצוגעבען דיר;

לַאֲבֹתֶיךָ לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּֽלְיַעֲקֹב לָתֶת לָךְ

שטאֶדטע גראָסס אונד גוט, דיא ניכט דוא געבויעט, אונד הייזער,

עָרִים גְּדֹלֹת וְטֹבֹת אֲשֶׁר לֹא־בָנִיתָ׃ יא וּבָתִּים

אַנגעפיללט מיט אַללעם גוטען, דיא ניכט דוא אַנגעפיללט, אונד ציזטערנען

מְלֵאִים כָּל־טוּב אֲשֶׁר לֹא־מִלֵּאתָ׃ וּבֹרֹת

אויזגעהויענע, דיא ניכט דוא אויזגעהויען, וויינגאָרטען אונד אָלבערגע, דיא

חֲצוּבִים אֲשֶׁר לֹא־חָצַבְתָּ כְּרָמִים וְזֵיתִים אֲשֶׁר

ניכט דוא געפפלאַנצט, אונד דוא וויררזט געניעססען, אונד וויררזט געזאָטטיגט זיין.

לֹא־נָטָעְתָּ וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָֽעְתָּ׃

זאָ היטע דיך, דאַס ניכט דוא פֿערגעססעזט דען עוויגען, דער

יב הִשָּׁמֶר לְךָ פֶּן־תִּשְׁכַּח אֶת־יְהוָה אֲשֶׁר

דיך הערויזגעפיהרט אויז דעם לאַנדע מצרים, אויז דעם הויזע דער שקלאַפען.

הוֹצִיאֲךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים׃

דען עוויגען, דייכען גאָטט אוסט דוא עהרפירכטען אונד נור איהם דיענען,

יג אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ תִּירָא וְאֹתוֹ תַעֲבֹד

אונד נור בייא זיינעם נאַמען אוסט דוא שוואָרען. ניכט דירפֿט איהר געהן נאַך

וּבִשְׁמוֹ תִּשָּׁבֵעַ׃ יד לֹא תֵלְכוּן אַחֲרֵי

פֿרעמדען גאָטטערן, פֿאָן דען גאָטטערן דער פֿאָלקער, דיא אום אייך הערום זינד.

אֱלֹהִים אֲחֵרִים מֵאֱלֹהֵי הָעַמִּים אֲשֶׁר סְבִיבוֹתֵיכֶם׃

דען איין אייפערזיכטיגער גאטט איזט דער עוויגע, דיין גאטט, איטטען אונטער דיר
טו כִּי אֵל קַנָּא יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּקִרְבֶּךָ
דאַס מאָן ניכט ערגריממע דער צאָרן דעז עוויגען, דיינעז גאָטטעז, געגען דיך,
פֶּן־יֶחֱרֶה אַף־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בָּךְ
אונד ער דיך פערטילגע פאָן דער אָבערפלעכע דעז ערדבאָדענז הינוועג. ניכט
וְהִשְׁמִידְךָ מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה: ס טז לֹא
דירפט איהר פערזוכען דען עוויגען, אייערן גאָטט, וויא איהר איהן פערזוכטעט
תְנַסּוּ אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם כַּאֲשֶׁר נִסִּיתֶם
צו מסה. בעאָבאַכטעט פיעלמעהר דיא געבאָטע דעז עוויגען,
בַּמַּסָּה: יז שָׁמוֹר תִּשְׁמְרוּן אֶת־מִצְוֺת יְהוָה
אייערעז גאָטטעז, זיינע לייגניזע אונד זיינע געזעטצע, וויא
אֱלֹהֵיכֶם וְעֵדֹתָיו וְחֻקָּיו אֲשֶׁר
ער דיר בעפאָהלען. אונד טהוע וואַז רעכט או' וואַז גוט איזט אין דען אויגען דעז עוויגען
צִוָּךְ: יח וְעָשִׂיתָ הַיָּשָׁר וְהַטּוֹב בְּעֵינֵי יְהוָה
דאַמיט עז וואָהל געהע דיר, ווען דוא היניקאָממזט אונד אין בעזיטץ ניממזט
לְמַעַן יִיטַב לָךְ וּבָאתָ וְיָרַשְׁתָּ אֶת־
דאַז גוטע לאַנד, וועלכעז צוגעשוואָרען דער עוויגע דיינען פאָטערן.
הָאָרֶץ הַטֹּבָה אֲשֶׁר־נִשְׁבַּע יְהוָה לַאֲבֹתֶיךָ:
צו פערטרייבען אַללע דיינע פיינדע פאָר דיר, וויא פערהייסען האַט
יט לַהֲדֹף אֶת־כָּל־אֹיְבֶיךָ מִפָּנֶיךָ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר
דער עוויגע. ווען דיך פראַגען ווירד דיין זאָהן קינפטיג
יְהוָה: ס כ כִּי־יִשְׁאָלְךָ בִנְךָ מָחָר
אונד ווירד שפרעכען: וואַז בעדייטען דיא לייגניזע אונד דיא געזעטצע אונד דיא רעכטע,
לֵאמֹר מָה הָעֵדֹת וְהַחֻקִּים וְהַמִּשְׁפָּטִים
דיא בעפאָהלען דער עוויגע, אונזער גאָטט, אייך? זאָ זאַגע דוא
אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ אֶתְכֶם: כא וְאָמַרְתָּ
דיינעם זאָהנע: שקלאַפען וואַרען וויר דעם פרעה אין מצרים, אונד עז צאָג אונז הערויז
לְבִנְךָ עֲבָדִים הָיִינוּ לְפַרְעֹה בְּמִצְרָיִם וַיֹּצִיאֵנוּ
דער עוויגע אויז מצרים מיט שטאַרקער האַנד. דאַבייא גאַב דער עוויגע צייכען
יְהוָה מִמִּצְרַיִם בְּיָד חֲזָקָה: כב וַיִּתֵּן יְהוָה אוֹתֹת

אונד וואונדער, גראָסע אונד בעזע אין מצרים, אַן פרעה אונד אַן זיינעם גאַנצען

וּמֹפְתִים גְּדֹלִים וְרָעִים בְּמִצְרַיִם בְּפַרְעֹה וּבְכָל־

הויזע פֿאָר אונזערן אויגען. אונז אַבער לאָג ער הערויז פֿאָן דאָרט אום

בֵּיתוֹ לְעֵינֵינוּ׃ כג וְאוֹתָנוּ הוֹצִיא מִשָּׁם לְמַעַן

צו ברינגען אונז אונד איינצוגעבען אונז דאַז לאַנד, דאַז ער צוגעשוואָרען

הָבִיא אֹתָנוּ לָתֶת לָנוּ אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע

האַטטע אונזערן עלטערן. דאַ געבאָט אונז דער עוויגע אויסצואיבען

לַאֲבֹתֵינוּ׃ כד וַיְצַוֵּנוּ יְהוָה לַעֲשׂוֹת אֶת־כָּל־

דיעזע געזעטצע, צו עהרפֿירכטען דען עוויגען, אונזערן גאָטט,

הַחֻקִּים הָאֵלֶּה לְיִרְאָה אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵינוּ

דאַס עז וואָהל געהע אונז יעדע צייט, דאַס וויר גליקליך לעבען, וויא אַן דיזעם הייטיגן טאַגע.

לְטוֹב לָנוּ כָּל־הַיָּמִים לְחַיֹּתֵנוּ כְּהַיּוֹם הַזֶּה׃

נור טוגענד וירד עז אַנגערעכנעט אונז, ווען וויר בעאָבאַכטען אויסצואיבען

כה וּצְדָקָה תִּהְיֶה־לָּנוּ כִּי־נִשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת אֶת־

דיעזעז גאַנצע געבאָט פֿאָר דעם עוויגען, אונזערעם גאָטט, וויא

כָּל־הַמִּצְוָה הַזֹּאת לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֵינוּ כַּאֲשֶׁר

ער אונז בעפֿאָהלען. ווען דיך ברינגט דער עוויגע, דיין גאָטט,

צִוָּנוּ׃ ס שביעי ז א כִּי יְבִיאֲךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ

אין דאַז לאַנד, וואָ דוא קאָממסט דאַהין עז איין בעזיטץ צו נעהמען,

אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־אַתָּה בָא־שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ

אונד ער אַכטט טווינדען לאַהנדרייכע פֿעלקער פֿאָר דיר: דען חתי, דען גרגשי,

וְנָשַׁל גּוֹיִם־רַבִּים ׀ מִפָּנֶיךָ הַחִתִּי וְהַגִּרְגָּשִׁי

דען אמורי, דען כנעני, דען פרזי, דען חוי אונד דען יבוסי; זיעבען

וְהָאֱמֹרִי וְהַכְּנַעֲנִי וְהַפְּרִזִּי וְהַחִוִּי וְהַיְבוּסִי שִׁבְעָה

פֿעלקער, לאַהנדרייכער אונד אַכטיגער אַלז דוא; אונד ער זיא היגיבט דער עוויגע,

גוֹיִם רַבִּים וַעֲצוּמִים מִמֶּךָּ׃ ב וּנְתָנָם יְהוָה

דיין גאָטט, פֿאָר דיר, דאַס דוא זיא טלאָגזט: זאָ פֿערניכטע פֿעלליג זיא; ניכט

אֱלֹהֶיךָ לְפָנֶיךָ וְהִכִּיתָם הַחֲרֵם תַּחֲרִים אֹתָם לֹא־

טטיפֿטע איט איהנען איין בינדניס, אונד ניכט בעגנאַדיגע זיא. אויך ניכט

תִכְרֹת לָהֶם בְּרִית וְלֹא תְחָנֵּם׃ ג וְלֹא

פֿערשוואָגערע דיך מיט איהנען; דיינע טאָכֿטער ניכֿט געבע זיינעם זאָהנע אונ׳ זיינע טאָכֿטער

תִתְחַתֵּן בָּם בִּתְּךָ לֹא־תִתֵּן לִבְנוֹ וּבִתּוֹ

ניכֿט נעהמע פֿיר דיינען זאָהן. דען ער ווירדע אַבּפֿיהרען דיין קינד פֿאָן מיר,

לֹא־תִקַּח לִבְנֶךָ׃ ד כִּי־יָסִיר אֶת־בִּנְךָ מֵאַחֲרַי

דאַס זיא דיענטען פֿרעמדען געטטערן, עז ווירדע ערגריממען דער צאָרן דעז עוויגען

וְעָבְדוּ אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְחָרָה אַף־יְהוָה

ווידער אייך, אונד ער ווירדע דיך פֿערטילגען שנעלל. זאָנדערן זאָ זאָללט איהר טהון

בָּכֶם וְהִשְׁמִידְךָ מַהֵר׃ ה כִּי־אִם־כֹּה תַעֲשׂוּ

איהנען; איהרע אַלטערע זאָללט איהר אומשטאָסען, איהרע שטאַנדזייֿלען

לָהֶם מִזְבְּחֹתֵיהֶם תִּתֹּצוּ וּמַצֵּבֹתָם

זאָללט איהר צערברעכֿען, איהרע האַיינע זאָללט איהר אויסהויען אונ׳ איהרע געטצענבילדער

תְּשַׁבֵּרוּ וַאֲשֵׁירֵהֶם תְּגַדֵּעוּן וּפְסִילֵיהֶם

זאָללט איהר פֿערברעננען מיט פֿייער׃ דען איין היילִיגעז פֿאָלק ביזט דוא דעם עוויגען,

תִּשְׂרְפוּן בָּאֵשׁ׃ ו כִּי עַם קָדוֹשׁ אַתָּה לַיהוָה

דיינעם געטטע, דיך האַט ערוועהלט דער עוויגע, דיין געטט, צו זיין איהם

אֱלֹהֶיךָ בְּךָ בָּחַר ׀ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לִהְיוֹת לוֹ

צום ליעבלינגזפֿאָלקע, אויז אַללען פֿעלקערן, וועלכֿע זינד אויף דער אָבערפֿלעכֿע

לְעַם סְגֻלָּה מִכֹּל הָעַמִּים אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי

דעז ערדבאָדענז. ניכֿט וויילן איהר צאַהלרייכֿער זייד אַלז אַללע פֿעלקער, פֿאַנד געפֿאַללען

הָאֲדָמָה׃ ז לֹא מֵרֻבְּכֶם מִכָּל־הָעַמִּים חָשַׁק

דער עוויגע אַן אייך אונד ערוועהלטע אייך; דען איהר זייד דיא וועניגסטען אונטער אַללען

יְהוָה בָּכֶם וַיִּבְחַר בָּכֶם כִּי־אַתֶּם הַמְעַט מִכָּל־

פֿעלקערן. זאָנדערן אויז ליעבע דעז עוויגען צו אייך אונד וויילן ער האַלט

הָעַמִּים׃ ח כִּי מֵאַהֲבַת יְהוָה אֶתְכֶם וּמִשָּׁמְרוֹ

דען שוואור, דען ער צוגעשוואָרען אייערן עלטערן, דאַרום צאָג הערויז

אֶת־הַשְּׁבֻעָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לַאֲבֹתֵיכֶם הוֹצִיא

דער עוויגע אייך מיט שטאַרקער מאַכֿט, אונד ערלעזטע דיך אויז דעם הויזע

יְהוָה אֶתְכֶם בְּיָד חֲזָקָה וַיִּפְדְּךָ מִבֵּית

דער שקלאַפֿען, פֿאָן דער געוואַלט פרעה׳ז, קעניג פֿאָן מצרים. ערקעננע אַלזאָ

עֲבָדִים מִיַּד פַּרְעֹה מֶלֶךְ־מִצְרָיִם׃ מפטיר ט וְיָדַעְ

דאַס דער עוויגע, דיין גאָטט, ער, דער גאָטט איזט, דער וואַהרהאַפטע גאָטט,
ט כִּי־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ הוּא הָאֱלֹהִים הָאֵל הַנֶּאֱמָן
דער דאַ האַלט דען בונד אונד דיא גנאַדע דענען דיא איהן ליעבען אונד דיא בעאָבאַכטען
שֹׁמֵר הַבְּרִית וְהַחֶסֶד לְאֹהֲבָיו וּלְשֹׁמְרֵי
זיינע געבאָטע ביז אין טויזענדזטע געשלעכט; אבער אויך פערגילט יעדעם זיינער האַסער
מִצְוֹתָו לְאֶלֶף דּוֹר׃
י וּמְשַׁלֵּם לְשֹׂנְאָיו
פאָר זיינעם אַנגעזיכט, איהן אויזצוראָטטען; ניכט וואַרטעט ער זיינעם האַסער, פאָר
אֶל־פָּנָיו לְהַאֲבִידוֹ לֹא יְאַחֵר לְשֹׂנְאוֹ אֶל־
זיינעם אַנגעזיכט פערגילט ער איהם. בעאָבאַכטע אַלזאָ דאַז געבאָט
פָּנָיו יְשַׁלֶּם־לוֹ׃
יא וְשָׁמַרְתָּ אֶת־הַמִּצְוָה
אונד דיא געזעטצע אונד דיא רעכטע, דיא איך דיר בעפעהלע
וְאֶת־הַחֻקִּים וְאֶת־הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ
הייטע, זיא אויזצואיבען.
הַיּוֹם לַעֲשׂוֹתָם׃ פ סדר עקב
אונד עז ווירד זיין דער ערפאָלג, ווען איהר געהאָרכעט דיעזען געזעטצען,
יב וְהָיָה ׀ עֵקֶב תִּשְׁמְעוּן אֵת הַמִּשְׁפָּטִים הָאֵלֶּה
אונד בעאָבאַכטעט אונד אויזאיבט זיא: זאָ ווירד האַלטען דער עוויגע, דיין גאָטט, דיר
וּשְׁמַרְתֶּם וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְשָׁמַר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְךָ
דען בונד אונד דיא גנאַדע דיא ער צוגעשוואָרען דיינען עלטערן.
אֶת־הַבְּרִית וְאֶת־הַחֶסֶד אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לַאֲבֹתֶיךָ׃
ער ווירד דיך ליעבען, אוי' דיך זעגנען, אוי' דיך פערמעהרען, דאַ ער זעגנען ווירד דיא פרוכט
יג וַאֲהֵבְךָ וּבֵרַכְךָ וְהִרְבֶּךָ וּבֵרַךְ פְּרִי־
דיינעז לייבעז, אונד דיא פרוכט דיינעז לאַנדעז, דיין קאָרן אונד דיינען מאָזט אונד דיין אָהל,
בִטְנְךָ וּפְרִי־אַדְמָתֶךָ דְּגָנְךָ וְתִירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ
דיא יונגען דיינער רינדער אונד דיא העערדען דיינער שאַפע, אויף דעם ערדרייכע, דאַז
שְׁגַר־אֲלָפֶיךָ וְעַשְׁתְּרֹת צֹאנֶךָ עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר־
ער צוגעשוואָרען דיינען עלטערן איינצוגעבען דיר. געזעגנעט ווירזט דוא זיין
נִשְׁבַּע לַאֲבֹתֶיךָ לָתֶת לָךְ׃
יד בָּרוּךְ תִּהְיֶה
מעהר אַלז אַללע פעלקער; ניכט ווירד זיין אונטער דיר איין אונפרוכטבאַרער
מִכָּל־הָעַמִּים לֹא־יִהְיֶה בְךָ עָקָר

אָדער איינע אונפרוכטבארע, אויך ניכט אונטר דיינעם פיעה. עס ווירד אַבווענדן דער עוויגע

ועקרה ובבהמתך׃ טו והסיר יהוה

פאָן דיר יעדע קראַנקהייט, אונד אַללע זייכען מצרים'ס דיא געפאָהרליכען,

ממך כל־חלי וכל־מדוי מצרים הרעים

דיא דוא קעננסט, ניכט ווירד ער זיא אויפלעגען דיר, זאָנדערן זיא ווערדען לאַססען

אשר ידעת לא ישימם בך ונתנם

ביא אַללען דיינען פיינדען. דוא זאָללסט אויפרייבען אַללע פעלקער, דיא

בכל־שנאיך׃ טז ואכלת את־כל העמים אשר

דער עוויגע, דיין גאָטט, איינגיבט דיר: ניכט זאָלל שאָנען האַבען דיין אויגע פיר זיא,

יהוה אלהיך נתן לך לא־תחוס עינך עליהם

דאַמיט ניכט דוא דיענעסט איהרען געטטערן; דען איין פאַללסטריק ווירדע עס

ולא תעבד את־אלהיהם כי־מוקש הוא

פיר דיך. ווען דוא שפרעכען זאָללטעסט אין דיינעם הערצען: זאַהלרייכער

לך׃ ס יז כי תאמר בלבבך רבים

זינד דיעזע פעלקער אַלס איך, וויא ווערדע איך פערמאָגען זיא צו פערטרייבען?

הגוים האלה ממני איכה אוכל להורישם׃

ניכט זאָללסט דוא דיך פירכטען פאָר איהנען. דענקע נור, דאַס וואַס

יח לא תירא מהם זכר תזכר את אשר־

געטהאַן דער עוויגע, דיין גאָטט, אַן פרעה אונד אַן גאַנץ מצרים;

עשה יהוה אלהיך לפרעה ולכל־מצרים׃

דיא גראָססען פערזוכונגען, דיא געזעהען האַבען דיינע אויגען, אונד דיא צייכען

יט המסת הגדלת אשר־ראו עיניך והאתת

אונד דיא וואונדער, אונד דיא מאַכט דיא שטאַרקע, אונד דען אַרם דען אויסגעשטרעקטען,

והמפתים והיד החזקה והזרע הנטויה

וואָמיט דיך הערויסגעפיהרט דער עוויגע, דיין גאָטט; זאָ ווירד עס מאַכען דער עוויגע,

אשר הוציאך יהוה אלהיך כן־יעשה יהוה

דיין גאָטט, אַללען פעלקערן, וואָ דוא דיך פירכטעסט פאָר איהנען.

אלהיך לכל־העמים אשר־אתה ירא מפניהם׃

אונד אויך דיא לאַנדפלאַגע ווירד שיקען דער עוויגע, דיין גאָטט, אונטער זיא, ביס

כ וגם את־הצרעה ישלח יהוה אלהיך בם עד

אויגעראָטטעט ווערדע, דיא איבריג געבליבן אונד זיך פערשטעקטען פאָר דיר. ניכט

אבד הנשארים והנסתרים מפניך׃ כא לא

פירכטע פאָר איהנען; דען דער עוויגע, דיין גאָטט, איזט אונטער דיר,

תערץ מפניהם כי־יהוה אלהיך בקרבך

איין גראָסער אונ' פורכטבאַרער גאָטט. עס ווירד שווינדען לאַססען דער עוויגע, דיין גאָטט,

אל גדול ונורא׃ כב ונשל יהוה אלהיך

דיעזע פעלקער פאָר דיר הינוועג נאַך אונד נאַך; דען ניכט קאַננסט דוא

את־הגוים האל מפניך מעט מעט לא תוכל

זיא אויפרייבען שנעלל, זאָנסט פערמעהרט זיך איבער דיך דאַס געווילד דעס פעלדעס.

כלתם מהר פן־תרבה עליך חית השדה׃

אַבער געבען ווירד זיא דער עוויגע, דיין גאָטט, פאָר דיר, אינדעם ער זיא בעטטירצט

כג ונתנם יהוה אלהיך לפניך והמם

דורך איינע גראָססע פערווירונג ביז זיא פערטילגט זינד. אונד ער גיבט איהרע קעניגע

מהומה גדלה עד השמדם׃ כד ונתן מלכיהם

אין דיינע האַנד, אונד דוא ווירסט אויסראָטטען איהרען נאַמען אונטער דעם הימעל,

בידך והאבדת את־שמם מתחת השמים

ניכט ווירד בעשטעהען יעמאַנד פאָר דיר, ביז דוא פערטילגט האַסט זיא.

לא־יתיצב איש בפניך עד השמדך אתם׃

דיא בילדער איהרער געטטער איסט איהר פערברעננען אים פייער; ניכט

כה פסילי אלהיהם תשרפון באש לא־

לאַס דיך געליסטען דאַס זילבער אונד גאָלד אַן איהנען, דאַס דוא עס נעהמעסט דיר,

תחמד כסף וזהב עליהם ולקחת לך

דאַס ניכט דוא פערשטריקט ווערדעסט דאַדורך, דען איין גרייעל דעם עוויגען, דיינעם גאָטט,

פן תוקש בו כי תועבת יהוה אלהיך

איזט דיעס. אונד ניכט זאָללסט דוא בריינגען איין גרייעל אין דיין הויז.

הוא׃ כו ולא־תביא תועבה אל־ביתך

זאָנסט ביזט דוא פערבאַננט גלייך יענעם. פעראַבשייען, יאַ פעראַבשייען זאָללסט דוא עס,

והיית חרם כמהו שקץ תשקצנו

אונד האַלטען איין גרייעל עס בעהאַנדלען, דען פערבאַננט עס איזט.

ותעב תתעבנו כי־חרם הוא׃ פ

יעדעז געבאָט, װעלכעז איך דיר בעפֿעהלע הייטע, איזט איהר בעאָבאַכטען

ח א כל המצוה אשר אנכי מצוך היום תשמרון

צו טהון, דאַמיט איהר גליקליך לעבעט, אייך פֿערמעהרעט, הינקאָממעט

לעשות למען תחיון ורביתם ובאתם

אונד איין בעזיטץ נעהמעט דאַז לאַנד, װעלכעז צוגעשװאָרען דער עװיגע

וירשתם את הארץ אשר נשבע יהוה

אייערן פֿאָרעלטערן. דענקע אַן דען גאַנצען װעג, װעלכען דיך געפֿיהרט

לאבתיכם: ב וזכרת את כל הדרך אשר הוליכך

דער עװיגע, דיין גאָטט, דיעזע פֿיערציג יאַהרע אין דער װיסטע, אום

יהוה אלהיך זה ארבעים שנה במדבר למען

דיך צו דעמיטהיגען, אָבער נור אום דיך צו פֿערזוכען, דאַס בעקאַננט װערדע דאַז װאַז

ענתך לנסתך לדעת את אשר

אין דיינעם הערצען איזט, אָב דוא בעאָבאַכטען װירזט זיינע געבאָטע אָדער ניכט.

בלבבך התשמר מצותו אם לא:

דאַרום דעמיטהיגטע ער דיך, ליעס דיך הונגערן, אונד גאַב דיר צור שפייזע דאַז מן,

ג ויענך וירעבך ויאכלך את המן

װעלכעז ניא דוא קאַננטעזט, אונד אויך ניא קאַננטען דיינע פֿאָרפֿאַהרען דאַמיט

אשר לא ידעת ולא ידעון אבתיך למען

ער דיך בעלעהרע, דאַס ניכט דורך דאַז בראָד אַללײן לעבט דער מענש, זאָנדערן

הודיעך כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם כי

דורך אַללעז װאַז הערפֿאָרקאָממט אויז בעפֿעהל דעז עװיגען קאַן לעבען דער מענש.

על כל מוצא פי יהוה יחיה האדם:

דיין קלייד ניכט איזט אַבגעפֿאַללען פֿאָן דיר אונד דיין פֿוס ניכט איזט געשװאָללען

ד שמלתך לא בלתה מעליך ורגלך לא בצקה

דיעזע גאַנצען פֿיערציג יאַהרע. ערקעננע אַלזאָ אין דיינעם הערצען, דאַס,

זה ארבעים שנה: ס וידעת עם לבבך כי

נור װיא דאַ ניכטיגעט יעמאַנד זיין קינד, דער עװיגע, דיין גאָטט, דיך ניכטיגעט.

כאשר ייסר איש את בנו יהוה אלהיך מיסרך:

בעאָבאַכטע אַלזאָ דיא געבאָטע דעז עװיגען, דיינעז גאָטטעז, צו װאַנדעלן אין זיינען װעגען,

ו ושמרת את מצות יהוה אלהיך ללכת בדרכ

אונד צו עהרפֿירכטן איהן: דען דער עוויגע, דיין גאָטט, ברינגט דיך אין איין לאַנד

וּלְיִרְאָה אֹתוֹ׃ ז כִּי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ מְבִיאֲךָ אֶל־אֶרֶץ

איין גוטעס, איין לאַנד פֿאָללער וואַססערשטרעמע, קוועללען אונ׳ טיעפֿען, הערפֿאָרקאָממענד

טוֹבָה אֶרֶץ נַחֲלֵי מָיִם עֲיָנֹת וּתְהֹמֹת יֹצְאִים

איז טהאַלע אונד איז געבירגע. איין לאַנד פֿאָללער ווייצען אונ׳ גערשטע, אונד וויינשטאָקקע

בַּבִּקְעָה וּבָהָר׃ ח אֶרֶץ חִטָּה וּשְׂעֹרָה וְגֶפֶן

אונד פֿייגען אונד גראַנאַטאַפּפֿעל, איין לאַנד פֿאָללער אָהליווענאָהל אונד האָניג, איין לאַנד,

וּתְאֵנָה וְרִמּוֹן אֶרֶץ־זֵית שֶׁמֶן וּדְבָשׁ׃ ט אֶרֶץ

וואָ ניכט אין אַרמוטה דאַס עססען ווירסט דאַרין ברָאד, זאָנדערן וואָ ניכטס

אֲשֶׁר לֹא בְמִסְכֵּנֻת תֹּאכַל־בָּהּ לֶחֶם לֹא־

צו מאַנגעלן ווירד דיר אַן אירגענד עטוואַס דאַרין; איין לאַנד וואָ זיינע שטיינע אייזען זינד,

תֶחְסַר כֹּל בָּהּ אֶרֶץ אֲשֶׁר אֲבָנֶיהָ בַרְזֶל

אונד אויז זיינען בערגען דאַס הויען ווירסט קופּפֿער. ווען דו דאַס גענאָססען האָסט

וּמֵהֲרָרֶיהָ תַּחְצֹב נְחֹשֶׁת׃ י וְאָכַלְתָּ

אונד געזעטטיגט זיין ווירסט, אוםט דו דאַנקען דעם עוויגען, דיינעם גאָטטע, פֿיר

וְשָׂבָעְתָּ וּבֵרַכְתָּ אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ עַל־

דאַז גוטע לאַנד, דאַז ער געגעבען דיר. נים איין אַכט דיך,

הָאָרֶץ הַטֹּבָה אֲשֶׁר נָתַן־לָךְ׃ שני יא הִשָּׁמֶר לְךָ

דאַס ניכט דו פֿערגיססעסט דען עוויגען, דיינען גאָטט, אום ניכט צו האַלטען

פֶּן־תִּשְׁכַּח אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְבִלְתִּי שְׁמֹר

זיינע געבאָטע אונד זיינע רעכטע אונד זיינע געזעטצע, דיא איך דיר בעפֿעהלע

מִצְוֹתָיו וּמִשְׁפָּטָיו וְחֻקֹּתָיו אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ

הייטע. דאַס ניכט דו איססעסט אונד דיך זעטטיגעסט, אונד גוטע הייזער בויעסט

הַיּוֹם׃ יב פֶּן־תֹּאכַל וְשָׂבָעְתָּ וּבָתִּים טֹבִים תִּבְנֶה

אונ׳ זיא בעוואָהנעסט, אונד דיין רינדפֿיעה אונד דיין קליינפֿיעה זיך פֿערמעהרען, אונ׳ זילבער

וְיָשָׁבְתָּ׃ יג וּבְקָרְךָ וְצֹאנְךָ יִרְבְּיֻן וְכֶסֶף

אונד גאָלד זיך אַנהייפֿע בייא דיר, אונד אַללעס וואַס דיר געהאָרט צוניממט.

וְזָהָב יִרְבֶּה־לָּךְ וְכֹל אֲשֶׁר־לְךָ יִרְבֶּה׃

אונד דאַן זיך ערהעבע דיין הערץ, אונד דו פֿערגיססעסט דען עוויגען, דיינען גאָטט,

יד וְרָם לְבָבֶךָ וְשָׁכַחְתָּ אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ

דער דיך הערויסגעפֿיהרט האט אויז דעם לַאנדע מצרים, אויז דעם הויזע דער שקלַאפֿען;

הַמּוֹצִיאֲךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים׃

דער דיך געלייטעט האַט אין דער גראָססען אונ' פֿירכטערליכען וויסטע, וואָ גיפֿטיגע שלאַנגען 1)

טו הַמּוֹלִיכְךָ בַּמִּדְבָּר הַגָּדֹל וְהַנּוֹרָא נָחָשׁ שָׂרָף

אונד שקאָרפּיאָנען זינד, אונד דירדע, וואָ ניכט וואַססער איזט,

וְעַקְרָב וְצִמָּאוֹן אֲשֶׁר אֵין־מָיִם

דער אַבער דאָך הערפֿאָרגעבראַכט דיר וואַססער אויז דעם האָרטעסטען פֿעלזען;

הַמּוֹצִיא לְךָ מַיִם מִצּוּר הַחַלָּמִישׁ׃

דער דיר צו עססען גאַב דאַז מן אין דער וויסטע, וועלכעז ניא געקאַננט דיינע פֿאָרעלטערן,

טז הַמַּאֲכִלְךָ מָן בַּמִּדְבָּר אֲשֶׁר לֹא־יָדְעוּן אֲבֹתֶיךָ

דאַמיט ער דיך דעמיטהיגע, אונד דאַמיט ער דיך פֿערזוכע, אום דיר וואָהל צו טהון

לְמַעַן עַנֹּתְךָ וּלְמַעַן נַסֹּתֶךָ לְהֵיטִבְךָ

אין דיינער צוקונפֿט; אונד דוא עטוואַ שפּרעכעזט אין דיינעם הערצען: מיינע קראַפֿט

בְּאַחֲרִיתֶךָ׃ יז וְאָמַרְתָּ בִּלְבָבֶךָ כֹּחִי

אונד דיא שטאַרקע מיינער האַנד האַט ערוואָרבען מיר דיעזעז פֿערמאָגען.

וְעֹצֶם יָדִי עָשָׂה לִי אֶת־הַחַיִל הַזֶּה׃

געדענקע פֿיעלמעהר דעז עוויגען, דיינעז גאָטטעז, דאַסס ער ער עז איזט, דער דאַ גיבט

יח וְזָכַרְתָּ אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ כִּי הוּא הַנֹּתֵן

דיר קראַפֿט צו ערווערבען פֿערמאָגען, דאַמיט ער האַלטע זיינען בונד,

לְךָ כֹּחַ לַעֲשׂוֹת חָיִל לְמַעַן הָקִים אֶת־בְּרִיתוֹ

דען ער צוגעשוואָרען דיינען פֿאָרעלטערן, וויא הייטיגען טאַגעז געשיעהט.

אֲשֶׁר־נִשְׁבַּע לַאֲבֹתֶיךָ כַּיּוֹם הַזֶּה׃ פ

זאָללטע עז געשעהען, דאַסס דוא פֿערגעססען מעכטעזט דען עוויגען, דיינען גאָטט,

יט וְהָיָה אִם־שָׁכֹחַ תִּשְׁכַּח אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ

אונד גינגעזט נאַך, פֿרעמדען געטטערן, אונד דיענטעזט איהנען, אונד בּיקטעזט דיך

וְהָלַכְתָּ אַחֲרֵי אֱלֹהִים אֲחֵרִים וַעֲבַדְתָּם וְהִשְׁתַּחֲוִיתָ

פֿאָר איהנען זאָ בעצייגע איך ווידער איך הייטע, דאַסס איהר פֿערלאָרען געהען ווערדעט.

לָהֶם הַעִדֹתִי בָכֶם הַיּוֹם כִּי אָבֹד תֹּאבֵדוּן׃

---

1) וואָרטליך הייססט עז נחש שלאַנגע שרף ברעננענדע, ווייל דערען גיפֿטיגער ביס, דען געביססענען דורכברעננט אונד טאָדטעט.

ווית דית פֿאָלקער, דית דער עוויגע אויזראָטטעט אייערטוועגען, זאָ

כ כַּגּוֹיִם אֲשֶׁר יְהוָה מַאֲבִיד מִפְּנֵיכֶם כֵּן

ווערדעט איהר צו גרונדע געהען, וויל ניכט איהר האָרען וואָללטעט אויף דית שטיממע

תֹּאבֵדוּן עֵקֶב לֹא תִשְׁמְעוּן בְּקוֹל

דעז עוויגען, אייערעז גאָטטעז.

יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃ פ

האָרע ישראל! דות איבערפֿאָהרזט יעטצט דען ירדן,

ט א שְׁמַע יִשְׂרָאֵל אַתָּה עֹבֵר הַיּוֹם אֶת־הַיַּרְדֵּן

אום הינצוקאָממען, צו בעזיטצען פֿאָלקער דית גרעסער אונד מעכטיגער זינד אַלז דוא,

לָבֹא לָרֶשֶׁת גּוֹיִם גְּדֹלִים וַעֲצֻמִים מִמֶּךָּ

אין שטעדטען, דית גראָס זינד אונד בעפֿעסטיגט ביז אַן דען הימעל. איין פֿאָלק, גראָס

עָרִים גְּדֹלֹת וּבְצֻרֹת בַּשָּׁמָיִם׃ ב עַם־גָּדוֹל

אונ' האָכגעוואַכזען, קינדער דער ענקים, וועלכע דוא קעננעזט, אונד פֿאָן דענען דוא

וָרָם בְּנֵי עֲנָקִים אֲשֶׁר אַתָּה יָדַעְתָּ וְאַתָּה

געהאָרט האַזט: ווער קאַן בעשטעהען פֿאָר דען קינדערן דעז ענק. וויזע אַלזאָ!

שָׁמַעְתָּ מִי יִתְיַצֵּב לִפְנֵי בְּנֵי עֲנָק׃ ג וְיָדַעְתָּ

האָן הייטע, דאַס דער עוויגע, דיין גאָטט, עז איזט דער הינאיבערגעהעט פֿאָר דיר הער,

הַיּוֹם כִּי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ הוּא־הָעֹבֵר לְפָנֶיךָ

איין פֿערצעהרענדעז פֿייער איזט ער, ער ווירד זית פֿערטילגען, ער ווירד זית דעמיטהיגען

אֵשׁ אֹכְלָה הוּא יַשְׁמִידֵם וְהוּא יַכְנִיעֵם

פֿאָר דיר, אונד דוא ווירזט זית פֿערטרייבען, אונד ווירזט זית אויזראָטטען שנעלל, וויא

לְפָנֶיךָ וְהוֹרַשְׁתָּם וְהַאֲבַדְתָּם מַהֵר כַּאֲשֶׁר

פֿערקינדעט האַט דער עוויגע דיינעטוועגען. ניכט אַבער שפרעכע אין דיינעם הערצען

דִּבֶּר יְהוָה לָךְ׃ שלישי ד אַל־תֹּאמַר בִּלְבָבְךָ

אינדעם אויזשטאָסט דער עוויגע, דיין גאָטט, זית פֿאָר דיר, אונד זאַגע:

בַּהֲדֹף יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֹתָם מִלְּפָנֶיךָ לֵאמֹר

וועגען מיינער טוגענד האַט איך הערגעבראַכט דער עוויגע, אין בעזיטז צו נעהמען

בְּצִדְקָתִי הֱבִיאַנִי יְהוָה לָרֶשֶׁת אֶת־

דיעזעז לאַנד; דאַ וועגען דער רוכלאָזיגקייט דיעזער פֿאָלקער דער עוויגע

הָאָרֶץ הַזֹּאת וּבְרִשְׁעַת הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה יְהוָה

זיא פֿערטרייבעט פֿאָר דיר. ניכֿט וועגען דיינר טוגענד אוי וועגען דער רעכֿטשאַפֿפֿענהייט
מוֹרִישָׁם מִפָּנֶיךָ׃ ה לֹא בְצִדְקָתְךָ וּבְיֹשֶׁר
דיינעז הערצענז קאָממזט דוא היין, איין בעזיטץ צו נעהמען איהר לאַנד, זאָנדערן
לְבָבְךָ אַתָּה בָא לָרֶשֶׁת אֶת־אַרְצָם כִּי
וועגען דער רוכלאָזיגקייט דיעזער פֿעלקער, דער עוויגע, דיין גאָטט, פֿערטרייבט זיא
בְּרִשְׁעַת ׀ הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה יְהוָה אֱלֹהֶיךָ מוֹרִישָׁם
פֿאָר דיר אונד דאַמיט בעשטעטיגט ווערדע דאַז וואָרט, דאַז צוגעשוואָרען
מִפָּנֶיךָ וּלְמַעַן הָקִים אֶת־הַדָּבָר אֲשֶׁר נִשְׁבַּע
דער עוויגע דיינען פֿאֶטערן, דעם אברהם, דעם יצחק אונד דעם יעקב.
יְהוָה לַאֲבֹתֶיךָ לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב׃
דוא קאַננזט וויזזען, דאַס ניכֿט וועגען דיינער טוגענד דער עוויגע, דיין גאָטט, איינגיבט
ו וְיָדַעְתָּ כִּי לֹא בְצִדְקָתְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן
דיר דיעזעז גוטע לאַנד, עז צו בעזיטצען; דען איין פֿאָלק
לְךָ אֶת־הָאָרֶץ הַטּוֹבָה הַזֹּאת לְרִשְׁתָּהּ כִּי עַם־
איין האַרטנאֶקיגעז ביזט דוא. דענקע! ניכֿט פֿערגיס, דאַס, וויא
קְשֵׁה־עֹרֶף אָתָּה׃ ז זְכֹר אַל־תִּשְׁכַּח אֵת אֲשֶׁר־
דוא ערצירנט האַזט דען עוויגען, דיינען גאָטט אין דער וויזטע, פֿאָן דעם טאַגע אַן,
הִקְצַפְתָּ אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בַּמִּדְבָּר לְמִן־הַיּוֹם
דאַ דוא הערויזגינגעזט אויז דעם לאַנדע מצרים, ביז איהר געקאָממען זייד אַן
אֲשֶׁר־יָצָאתָ ׀ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם עַד־בֹּאֲכֶם עַד־
דיעזען אָרט,ווידערשפענזטיג וואַרעט איהר געגען דען עוויגען. טאָן אַם בערגע חורב
הַמָּקוֹם הַזֶּה מַמְרִים הֱיִיתֶם עִם־יְהוָה׃ ח וּבְחֹרֵב
ערצירנטעט איהר דען עוויגען, דאַ ערגרימטע דער עוויגע ווידער אייך, אום צו פֿערטילגן
הִקְצַפְתֶּם אֶת־יְהוָה וַיִּתְאַנַּף יְהוָה בָּכֶם לְהַשְׁמִיד
אייך. אַלז איך נעמליך געשטיגען וואַר אויף דען בערג, צו נעהמען דיא טאַפֿעלן
אֶתְכֶם׃ ט בַּעֲלֹתִי הָהָרָה לָקַחַת לוּחֹת
דיא שטיינערנען, דיא טאַפֿעלן דעז בונדעז, וועלכֿען געמאַכֿט דער עוויגע מיט אייך,
הָאֲבָנִים לוּחֹת הַבְּרִית אֲשֶׁר־כָּרַת יְהוָה עִמָּכֶם
אונד איך פֿערווייַלטע אויף דעם בערגע פֿיערציג טאַגע אונד פֿיערציג נאֶכֿטע,
וָאֵשֵׁב בָּהָר אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה

ברָאד ניכט איך געגעססן הַאבע אונד וואַססער ניכט איך געטרונקען הַאבע. או' עז גַאב

לֶחֶם לֹא אָכַלְתִּי וּמַיִם לֹא שָׁתִיתִי׃ י וַיִּתֵּן

דער עוויגע איר דיא ביידען שטיינערנען טאַפֿעלן, בעשריעבען איט דעם פֿינגער

יְהוָה אֵלַי אֶת־שְׁנֵי לוּחֹת הָאֲבָנִים כְּתֻבִים בְּאֶצְבַּע

גָאטטעז, אונד אויף דעזזעלבען שטאַנד גלייך אַלז דען וואָרטען, וועלכע געררעדעט

אֱלֹהִים וַעֲלֵיהֶם כְּכָל־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר

דער עוויגע איט אייך אויף דעם בערג איטטען אויז דעם פֿייער אַם טאַג דער פֿערזאַאמלונג.

יְהוָה עִמָּכֶם בָּהָר מִתּוֹךְ הָאֵשׁ בְּיוֹם הַקָּהָל׃

אַלז נון וואַרען צו ענדע דיא פֿירציג טאַגע אונד דיא פֿירציג נאַכטע, גאַב

יא וַיְהִי מִקֵּץ אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לָיְלָה נָתַן

דער עוויגע איר דיא ביידען שטיינערנען טאַפֿעלן, דיא טאַפֿעלן דעז בונדעז.

יְהוָה אֵלַי אֶת־שְׁנֵי לֻחֹת הָאֲבָנִים לֻחוֹת הַבְּרִית׃

אונד עז זאַגטע דער עוויגע צו איר: אַכע דיך אויף! שטייגע היגאַב איילענדז פֿאָן היער

יב וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי קוּם רֵד מַהֵר מִזֶּה

דען פֿערדערבט האַט דיין פֿאָלק, דאַז דוא הערויזגעפֿיהרט אויז מצרים;

כִּי שִׁחֵת עַמְּךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתָ מִמִּצְרָיִם

אַבגעוויכען זינד זיא שנעלל פֿאָן דעם וועגע, דען איך איהנען געבאָטען,

סָרוּ מַהֵר מִן־הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר צִוִּיתִם

זיא האַבען געמאַכט זיך איין געגאָססענעז בילד. פֿערנער זאַגטע דער עוויגע צו איר

עָשׂוּ לָהֶם מַסֵּכָה׃ יג וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי

אונד שפראַך: איך האַבע בעמערקט דיעזעז פֿאָלק, אונד זיעהע!

לֵאמֹר רָאִיתִי אֶת־הָעָם הַזֶּה וְהִנֵּה

איין האַרטנאַקיגעז פֿאָלק איזט עז. לאַס אַב פֿאָן איר אונד איך וויל זיא פֿערטילגען

עַם־קְשֵׁה־עֹרֶף הוּא׃ יד הֶרֶף מִמֶּנִּי וְאַשְׁמִידֵם

אונד איך וויל אויזלעשען איהרען נאַמען אונטער דעם היממעל; וויל אַבער אַכען

וְאֶמְחֶה אֶת־שְׁמָם מִתַּחַת הַשָּׁמָיִם וְאֶעֱשֶׂה

דיך צו איינעם פֿאָלקע, אַכטיגער אונד צאַהלרייכער אַלז יענעז. אונד איך וואַנדטע איך

אוֹתְךָ לְגוֹי־עָצוּם וָרָב מִמֶּנּוּ׃ טו וָאֵפֶן

אונד שטיעג היגאַב פֿאָן דעם בערגע, אונד דער בערג ברענגטע נאָך אים פֿייער,

וָאֵרֵד מִן־הָהָר וְהָהָר בֹּעֵר בָּאֵשׁ

אונד דיא ביידען טאַפֿעלן דעז בונדעז וואַרען אויף אייגען ביידען הענדען.

וּשְׁנֵי֙ לוּחֹ֣ת הַבְּרִ֔ית עַ֖ל שְׁתֵּ֥י יָדָֽי׃

אונד איך זאה, דאַס איהר געזינדיגט האַטטעט געגען דען עוויגען, אייערן גאָטט,

טז וָאֵ֗רֶא וְהִנֵּ֤ה חֲטָאתֶם֙ לַיהוָ֣ה אֱלֹהֵיכֶ֔ם

איינדעם איהר געמאַכט אייך איין געגאָססענעז קאַלב1); איהר וואַרט אַבגעוויכען

עֲשִׂיתֶ֣ם לָכֶ֔ם עֵ֖גֶל מַסֵּכָ֑ה סַרְתֶּ֣ם

שנעלל פֿאָן דעם וועגע, דען געבאָטען דער עוויגע אייך.

מַהֵ֔ר מִן־הַדֶּ֕רֶךְ אֲשֶׁר־צִוָּ֥ה יְהוָ֖ה אֶתְכֶֽם׃

דאַ ערגריף איך דיא ביידען טאַפֿעלן, אונד וואַרף זיא הינוועג פֿאָן

יז וָאֶתְפֹּשׂ֙ בִּשְׁנֵ֣י הַלֻּחֹ֔ת וָֽאַשְׁלִכֵ֔ם מֵעַ֖ל

אייגען ביידען הענדען, אונד צערבראַך זיא פֿאָר אייערן אויגען. דאָך וואַרף איך איך הין

שְׁתֵּ֣י יָדָ֑י וָאֲשַׁבְּרֵ֖ם לְעֵינֵיכֶֽם׃ יח וָֽאֶתְנַפַּ֞ל

פֿאָר דען עוויגען, וויא פֿאָרהער, פֿירציג טאַגע אונד פֿירציג

לִפְנֵ֣י יְהוָ֗ה כָּרִאשֹׁנָ֗ה אַרְבָּעִ֥ים יוֹם֙ וְאַרְבָּעִ֣ים

נעכטע, בראָד ניכט איך גענאָססען האַבע, אונד וואַססער ניכט איך געטרונקען האַבע,

לַ֔יְלָה לֶ֚חֶם לֹ֣א אָכַ֔לְתִּי וּמַ֖יִם לֹ֣א שָׁתִ֑יתִי

וועגען אַללער אייערער זינדען, דיא איהר בעגאַנגען האַבט, צו טהון

עַ֤ל כָּל־חַטַּאתְכֶם֙ אֲשֶׁ֣ר חֲטָאתֶ֔ם לַעֲשׂ֥וֹת

וואַז בעזע איזט אין דען אויגען דעז עוויגען, איהן צו ערצירנען. דען איך פֿירכטעטע

הָרַ֛ע בְּעֵינֵ֥י יְהוָ֖ה לְהַכְעִיסֽוֹ׃ יט כִּ֣י יָגֹ֗רְתִּי

וועגען דעז צאָרנעז אונד דעז גריממעז, וואָמיט צירנטע דער עוויגע איבער אייך

מִפְּנֵ֤י הָאַף֙ וְהַ֣חֵמָ֔ה אֲשֶׁר־קָצַ֥ף יְהוָ֛ה עֲלֵיכֶ֖ם

צו פֿערטילגען אייך, אונד עז גאַב געהאָר דער עוויגע איר אויך

לְהַשְׁמִ֣יד אֶתְכֶ֑ם וַיִּשְׁמַ֤ע יְהוָה֙ אֵלַ֔י גַּ֖ם

דיעזעז מאַל. אויך איבער אהרן ערצירנטע זיך דער עוויגע

בַּפַּ֥עַם הַהִֽוא׃ כ וּֽבְאַהֲרֹ֗ן הִתְאַנַּ֧ף יְהוָ֛ה

זאָ זעהר, איהן צו פֿערטילגען, אונד איך אוסטע פֿלעהען אויך פֿיר אהרן

מְאֹ֖ד לְהַשְׁמִיד֑וֹ וָֽאֶתְפַּלֵּ֛ל גַּם־בְּעַ֥ד אַהֲרֹ֖ן

1) צום געטצענביֿלד.

חוס דיעזע לייט. מייער זינדענווערק אבער, דאז איהר געמאכט,
בעת ההוא: כא ואת־חטאתכם אשר־עשיתם
דאז קאלב, נאהם איך, אונד פערברענטע עז אין פייער, אונד צערשטיעס
את־העגל לקחתי ואשרף אתו באש ואכת
עז, צערמאהלט פיין, ביז דאס עז דין ווארד צו שטויב, אונד ווארף
אתו טחון היטב עד אשר־דק לעפר ואשלך
זיינען שטויב אין דען באך, דער הערונטר פליעסט פאם בערגע.
את־עפרו אל־הנחל הירד מן־ההר:
אויך צו תבערה, או' צו מסה, אונד צו קברות התאוה ערצירנטער
כב ובתבערה ובמסה ובקברת התאוה מקצפים
וואַרעט איהר געגען דען עוויגען. אויך אַלז אַבשיקטע דער עוויגע אייך אויז קדש
הייתם את־יהוה: כג ובשלח יהוה אתכם מקדש
ברנע אונד שפראך: געהעט הינויף אונד נעהמעט איין בעזיטץ דאז לאנד,
ברנע לאמר עלו ורשו את־הארץ
דאז איך געגעבן האב; דא וואַרעט איהר ווידערשפענשטיג געגן דען בעפעהל דעז עוויגן,
אשר נתתי לכם ותמרו את־פי יהוה
אייערעז גאַטטעז, או' ניכט האַטטעט איהר פערטרויען צו איהם, או' ניכט העהרטעט איהר
אלהיכם ולא האמנתם לו ולא שמעתם
אויף זיינע שטימע. ווידערשפענשטיג וואַרעט איהר געגען דען עוויגען פאָן דעם טאג אן,
בקלו: כד ממרים הייתם עם־יהוה מיום
דאס איך קעננע אייך. אַלזו איך הינוואַרף פאָר דעם עוויגען דיא
דעתי אתכם: כה ואתנפל לפני יהוה את־
פירציג טאגע אונד דיא פירציג נאכטע, דיא
ארבעים היום ואת־ארבעים הלילה אשר
איך איך פאָר איהם הינגעוואָרפען, וויל בעשלאססען דער עוויגע צו פערטילגען אייך,
התנפלתי כי־אמר יהוה להשמיד אתכם:
דאַ פלעהעטע איך צום עוויגען אונד שפראך: הערר! או עוויגער! ניכט
כו ואתפלל אל־יהוה ואמר אדני יהוה אל־
פערדערבע דיין פאָלק אונד דיין ערבטהייל, דאז דוא ערלאָזעט דורך דיינע גרעססע,
תשחת עמך ונחלתך אשר פדית בגדלך

דאז דוא הערויזגעפיהרט אויז מצרים איט שטארקער אגט. געדענקע

אשר־הוצאת ממצרים ביד חזקה׃ כז זכר

דיינער דיענער, דעז אברהם, דעז יצחק או׳ דעז יעקב, אונד ניכט קעהרע דיך

לעבדיך לאברהם ליצחק וליעקב אל־תפן

אן דיא הארטע דיעזעז פאלקעז, אדער אן זיינע בזהייט אונד אן זיינע זינדע;

אל־קשי העם הזה ואל־רשעו ואל־חטאתו׃

דאס ניכט שפרעכען דיא בעוואהנער דעז לאנדעז, וואו דוא אונז הערויזגעפיהרט

כח פן־יאמרו הארץ אשר הוצאתנו

פאן דארט: אויז אנגעל אן פערמאגען דעז עוויגען, זיא צו ברינגען אין דאז לאנד,

משם מבלי יכלת יהוה להביאם אל־הארץ

דאז ער פערהייסען איהנען, אדער וועגן זיינעז האססעז געגען זיא, פיהרטע ער זיא הערויז,

אשר־דבר להם ומשנאתו אותם הוציאם

זיא אומקאממען צו לאססען אין דער וויסטע. זיא זינד דאך דיין פאלק אונד דיין ערבטהייל,

להמיתם במדבר׃ כט והם עמך ונחלתך

דאז דוא הערויזגעצאגן דורך דיינע גראסע קראפט או׳ איט דיינעם אויזגעשטרעקטען ארם.

אשר הוצאת בכחך הגדל ובזרעך הנטויה׃ פ רביעי

אום דיעזע צייט זאגטע דער עוויגע צו איר: הויע אויז דיר, צוויא

י א בעת ההוא אמר יהוה אלי פסל־לך שני־

שטיינערנע טאפעלן וויא דיא ערזטען אונד קאמע הערויף צו איר אויף דען בערג

לוחת אבנים כראשנים ועלה אלי ההרה

ווען דוא האסט אגעלן לאססען דיר איינע לאדע פאן האלץ; ווערדע איך טרייבען אויף

ועשית לך ארון עץ׃ ב ואכתב על־

דיא טאפעלן דיא ווארטע, וועלכע וואהרען אויף

הלחת את־הדברים אשר היו על־

דען ערזטען טאפעלן, דיא דוא צערבראכען, דאן לעגע זיא אין דיא לאדע.

הלחת הראשנים אשר שברת ושמתם בארון׃

דא ניעם איך אגעלן איינע לאדע פאן שטים־האלץ, הויעטע אויז, צוויא

ג ואעש ארון עצי שטים ואפסל שני־

שטיינערנע טאפעלן וויא דיא ערזטען, שטיעג היניף אויף דען בערג,

לחת אבנים כראשנים ואעל ההרה

אונד האטטע דיא ביידען טאפֿעלן אין איינער האנד. אונד ער טריעב אויף דיא טאפֿלן

וּשְׁנֵי הַלֻּחֹת בְּיָדִי׃ ד וַיִּכְתֹּב עַל־הַלֻּחֹת

גלייך דער ערזטען טריפֿט, דיא צעהן געבאטע, וועלכע געררעדעט

כַּמִּכְתָּב הָרִאשׁוֹן אֵת עֲשֶׂרֶת הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר

דער עוויגע צו אייך אויף דעם בערג, אינמיטטען אויז דעם פֿייער, אם טאגע דער פֿערזאממלונג;

יְהוָה אֲלֵיכֶם בָּהָר מִתּוֹךְ הָאֵשׁ בְּיוֹם הַקָּהָל

דאן גאב זיא דער עוויגע מיר. איך וואנדטע מיך אונ' שטיעג היגאב פֿאן דעם בערג

וַיִּתְּנֵם יְהוָה אֵלָי׃ ה וָאֵפֶן וָאֵרֵד מִן־הָהָר

אונד לעגטע דיא טאפֿעלן אין דיא לאדע, דיא איך געמאכט, אונד זיא בליעבען

וָאָשִׂם אֶת־הַלֻּחֹת בָּאָרוֹן אֲשֶׁר עָשִׂיתִי וַיִּהְיוּ

דארט, וויא מיר בעפֿאהלען דער עוויגע. אונד דיא קינדער ישראל צאגען ווע:

שָׁם כַּאֲשֶׁר צִוַּנִי יְהוָה׃ ו וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל נָסְעוּ

פֿאן דען ברוננען צו בני יעקן נאך מוסירה; דארט שטארב אהרן,

מִבְּאֵרֹת בְּנֵי־יַעֲקָן מוֹסֵרָה שָׁם מֵת אַהֲרֹן

אונ' ווארד בעגראבען דארט אונד עז ווארד האהעפריעזטער אלעזר, זיין זאהן,

וַיִּקָּבֵר שָׁם וַיְכַהֵן אֶלְעָזָר בְּנוֹ

אנשטאטט זיינער. פֿאן דארט צאגען זיא נאך גדגד, אונד פֿאן גדגד

תַּחְתָּיו׃ ז מִשָּׁם נָסְעוּ הַגֻּדְגֹּדָה וּמִן־הַגֻּדְגֹּדָה

נאך יטבת, איין לאנד פֿאללער וואזערבאכע. אום דיעזע צייט זאנדערטע אב

יָטְבָתָה אֶרֶץ נַחֲלֵי מָיִם׃ ח בָּעֵת הַהִוא הִבְדִּיל

דער עוויגע דען שטאם לוי, צו טראגען דיא בונדעזלאדע

יְהוָה אֶת־שֵׁבֶט הַלֵּוִי לָשֵׂאת אֶת־אֲרוֹן בְּרִית־

דעז עוויגען, צו שטעהען פֿאר דעם עוויגען, איהן צו בעדיענען, אונד צו זעגנען

יְהוָה לַעֲמֹד לִפְנֵי יְהוָה לְשָׁרְתוֹ וּלְבָרֵךְ

אין זיינעם נאמען, וויא עז ביז אויף דיעזען טאג נאך איזט. דארום ניכט

בִּשְׁמוֹ עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃ ט עַל־כֵּן לֹא־

ווארד דעם שטאממע לוי טהייל אונד ערבגוט בייא זיינען ברידערן; דער עוויגע

הָיָה לְלֵוִי חֵלֶק וְנַחֲלָה עִם־אֶחָיו יְהוָה

ער איזט זיין ערבטהייל, וויא פֿערהייסען דער עוויגע, דיין גאטט, איהם.

הוּא נַחֲלָתוֹ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לוֹ׃

איך אַבער שטאַנד אויף דעם בערגע ווי אין דען פֿאָריגען טאַגען,
י וְאָנֹכִי עָמַדְתִּי בָהָר כַּיָּמִים הָרִאשֹׁנִים
פֿירציג טאַגע אונד פֿירציג נאַכטע, אונד עס ערהערטע דער עוויגע
אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לָיְלָה וַיִּשְׁמַע יְהוָה
מיך אויך דיעזעס מאַל, ניכט וואָללטע דער עוויגע דיך פֿערדערבען.
אֵלַי גַּם בַּפַּעַם הַהִוא לֹא־אָבָה יְהוָה הַשְׁחִיתֶךָ׃
פֿיעלמעהר זאַגטע דער עוויגע צו מיר, ערהעבע דיך! געהע אויף דעם צוגע פֿאָר
יא וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי קוּם לֵךְ לְמַסַּע לִפְנֵי
דעם פֿאָלקע הער, דאַס זיא קאָממען אונד אין בעזיטץ נעהמען דאַס לאַנד, וועלכעס
הָעָם וְיָבֹאוּ וְיִירְשׁוּ אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־
איך צוגעשוואָרען איהרען פֿעטערן, איינצוגעבען איהנען.
נִשְׁבַּעְתִּי לַאֲבֹתָם לָתֵת לָהֶם׃ פ חמישי
אונד נון ישראל! וואַס דער עוויגע, דיין גאָטט, פֿאָרדערט פֿאָן דיר?
יב וְעַתָּה יִשְׂרָאֵל מָה יְהוָה אֱלֹהֶיךָ שֹׁאֵל מֵעִמָּךְ
דאַס נור צו עהרפֿירכטען דען עוויגען, דיינען גאָטט, צו וואַנדעלן אין אַללען
כִּי אִם־לְיִרְאָה אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לָלֶכֶת בְּכָל־
זיינען וועגען אונד צו ליעבען איהן, אונד צו דיענען דעם עוויגען, דיינעם גאָטטע,
דְּרָכָיו וּלְאַהֲבָה אֹתוֹ וְלַעֲבֹד אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
מיט דיינעם גאַנצען הערצען אונד מיט דיינער גאַנצען זעעלע; צו בעאָבאַכטען דיא
בְּכָל־לְבָבְךָ וּבְכָל־נַפְשֶׁךָ׃ יג לִשְׁמֹר אֶת־
געבאָטע דעס עוויגען אונד זיינע געזעטצע, דיא איך דיר בעפֿעהלע
מִצְוֹת יְהוָה וְאֶת־חֻקֹּתָיו אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ
הייטע, צום גוטען פֿיר דיך. זיעהע! דעם עוויגען, דיינעם גאָטטע געהאָרען דיא היממעל
הַיּוֹם לְטוֹב לָךְ׃ יד הֵן לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ הַשָּׁמַיִם
אונד דער היממעל היממעל, דיא ערדע אונד אַללעס וואַס דאַרויף איזט; אַללֵיין,
וּשְׁמֵי הַשָּׁמָיִם הָאָרֶץ וְכָל־אֲשֶׁר־בָּהּ׃ טו רַק
אַן דיינען פֿעטערן האַטטע וואָהלגעפֿאַללען דער עוויגע, צו ליעבען זיא;
בַּאֲבֹתֶיךָ חָשַׁק יְהוָה לְאַהֲבָה אוֹתָם
דאַרום ערוועהלטע ער איהרע נאַכקאָממען נאָך איהנען, נעמליך אייך, אויס אַללען
וַיִּבְחַר בְּזַרְעָם אַחֲרֵיהֶם בָּכֶם מִכָּל־

פֿאָלקערן, וויא היייטיגען טאַגעס געשיעהט. דאַרום איזט איהר בעשניידען

הָעַמִּים כַּיּוֹם הַזֶּה׃ טז וּמַלְתֶּם אֵת

דיא פֿאָרהויט אייערעס הערצענס1), אונד אייערן נאַקקען ניכט דירפֿט איהר האַרט זיין לאַססען

עָרְלַת לְבַבְכֶם וְעָרְפְּכֶם לֹא תַקְשׁוּ

פֿערנער2). דען, דער עוויגע, אייער גאָטט, ער איזט דער גאָטט אַללער געטטער

עוֹד׃ יז כִּי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם הוּא אֱלֹהֵי הָאֱלֹהִים

אונ' דער העררר אַללער הערערן, דער גאָטט דער גראָסס, דער אַללמעכטיג אונ' פֿורכטבאַר איזט,

וַאֲדֹנֵי הָאֲדֹנִים הָאֵל הַגָּדֹל הַגִּבֹּר וְהַנּוֹרָא

דער ניכט ריקזיכט נימט אויף פערזאָהנען, אונד ניכט אַננימט בעשטעכונג,

אֲשֶׁר לֹא־יִשָּׂא פָנִים וְלֹא יִקַּח שֹׁחַד׃

דער דאַס פֿערטהיילט רעכט דער וואַיזע אונד דער ווידטווע, אונד דער ליעבט

יח עֹשֶׂה מִשְׁפַּט יָתוֹם וְאַלְמָנָה וְאֹהֵב

דען פֿרעמדלינג, צו געבען איהם שפייזע אונד געוואַנד. איהר זאָללט ליעבען

גֵּר לָתֶת לוֹ לֶחֶם וְשִׂמְלָה׃ יט וַאֲהַבְתֶּם

דען פֿרעמדלינג, וויל פֿרעמדלינגע איהר וואַרעט אים לאַנדע מצרים.

אֶת־הַגֵּר כִּי־גֵרִים הֱיִיתֶם בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם׃

דען עוויגען, דיינען גאָטט, אוזסט דוא עהרפֿירכטען, איהם אוזסט דוא דיענען

כ אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ תִּירָא אֹתוֹ תַעֲבֹד

אונד איהם אַנהאַנגען, אונד נור ביי זיינעם נאַמען דאַרפֿזט דוא שווערען. ער איזט

וּבוֹ תִדְבָּק וּבִשְׁמוֹ תִּשָּׁבֵעַ׃ כא הוּא

דיין רוהם, אונד ער איזט דיין גאָטט, וועלכער געטהאַן דיינעטוועגען

תְהִלָּתְךָ וְהוּא אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר־עָשָׂה אִתְּךָ

דיעזע גראָססען אונד פֿורכטבאַרען טהאַטען, דיא געזעהען

אֶת־הַגְּדֹלֹת וְאֶת־הַנּוֹרָאֹת הָאֵלֶּה אֲשֶׁר רָאוּ

דיינע אויגען. מיט זיעבציג פערזאָנען רייזטען היניאַב דיינע פֿאָרפֿאַהרען

עֵינֶיךָ׃ כב בְּשִׁבְעִים נֶפֶשׁ יָרְדוּ אֲבֹתֶיךָ

נאַך מצרים, אונד נון, האַט דיך געמאַכט דער עוויגע, דיין גאָטט, גלייך דען שטערנען

מִצְרָיְמָה וְעַתָּה שָׂמְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ כְּכוֹכְבֵי

---

1) ד"ה אייערע פֿערשטאָקטהייט אַבלעגען.
2) ד"ה ניכט איינענזיננינג זיין.

דעז היממעלז אַן מענגע. ליעבע דען עוויגען, דיינען גאָטט,

הַשָּׁמַיִם לָרֹב׃ ששי יא וְאָהַבְתָּ אֵת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ

אונ׳ בעאָבאַכטע זיינע פֿאָרשריפֿט אונד זיינע געזעטצע אונ׳ זיינע רעכטע אונ׳ זיינע געבאָטע

וְשָׁמַרְתָּ מִשְׁמַרְתּוֹ וְחֻקֹּתָיו וּמִשְׁפָּטָיו וּמִצְוֺתָיו

אַללע צייט. בעדענקעט וואָהל, הייטע, דאַס ניכט מיט

כָּל־הַיָּמִים׃ ב וִידַעְתֶּם הַיּוֹם כִּי ׀ לֹא אֶת־

אייערן קינדערן איך רעדע, דיא ניכט וויססען אונד דיא ניכט געזעהען האַבען

בְּנֵיכֶם אֲשֶׁר לֹא־יָדְעוּ וַאֲשֶׁר לֹא־רָאוּ

דיא ציכטיגונג דעז עוויגען, אייערעז גאָטטעז, זיינע גראָססע,

אֶת־מוּסַר יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֶת־גָּדְלוֹ אֶת־

זיינע שטאַרקע מאַכט אונד זיינען אויזגעשטרעקטען אַרם, אונד זיינע צייכען

יָדוֹ הַחֲזָקָה וּזְרֹעוֹ הַנְּטוּיָה׃ ג וְאֶת־אֹתֹתָיו

אונד זיינע טהאַטען, דיא ער געטהאַן האַט אין מצרים, אַן פרעה,

וְאֶת־מַעֲשָׂיו אֲשֶׁר עָשָׂה בְּתוֹךְ מִצְרָיִם לְפַרְעֹה

קעניג פֿאָן מצרים, אונד אַן זיינעם גאַנצען לאַנדע. אונ׳ וואַז ער געטהאַן האַט

מֶלֶךְ־מִצְרַיִם וּלְכָל־אַרְצוֹ׃ ד וַאֲשֶׁר עָשָׂה

אַן דעם העערע מצרים׳ז, זיינען ראָססען אונד זיינען וואַגען, וויא ער הערטטראָמען ליעס

לְחֵיל מִצְרַיִם לְסוּסָיו וּלְרִכְבּוֹ אֲשֶׁר הֵצִיף

דיא וואַססער דעז שילפֿמעערעז געגען זיא, אַלז זיא נאַכיאַגטען אייך,

אֶת־מֵי יַם־סוּף עַל־פְּנֵיהֶם בְּרָדְפָם אַחֲרֵיכֶם

אונ׳ זיא פֿערניכטעטע דער עוויגע ביז אויף דען היטיגען טאַג; אונ׳ וואַז

וַיְאַבְּדֵם יְהוָה עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃ ה וַאֲשֶׁר

ער געטהאַן פֿיר אייך אין דער וויסטע, ביז איהר געקאָממען זייד אַן דיעזען אָרט;

עָשָׂה לָכֶם בַּמִּדְבָּר עַד־בֹּאֲכֶם עַד־הַמָּקוֹם הַזֶּה׃

אונד וואַז ער געטהאַן אַן דתן אונד אַן אבירם, דיא זעהנע אליאב׳ז, דעז זאָהנעז

ו וַאֲשֶׁר עָשָׂה לְדָתָן וְלַאֲבִירָם בְּנֵי אֱלִיאָב בֶּן־

ראובן׳ז, דאַז אויפֿטהאַט דיא ערדע איהרען מונד, אונד זיא פֿערשלאַנג

רְאוּבֵן אֲשֶׁר פָּצְתָה הָאָרֶץ אֶת־פִּיהָ וַתִּבְלָעֵם

נעבזט איהרען פֿאַמיליען אונד איהרען צעלטען, אונד יעדעז וועזען, וואַז

וְאֶת־בָּתֵּיהֶם וְאֶת־אָהֳלֵיהֶם וְאֵת כָּל־הַיְקוּם אֲשֶׁר

צו איהרעם געפאָלגע געהאָרטע איטטען אונטער גאנץ ישראל. אנדערן

בְּרַגְלֵיהֶם בְּקֶרֶב כָּל־יִשְׂרָאֵל׃ ז כִּי

אייערע אויגען זינד עס, דיא געזעהען האבען דאס גאנצע ווערק דעס עוויגען,

עֵינֵיכֶם הָרֹאֹת אֶת כָּל־מַעֲשֵׂה יְהוָה

יענעס גראָסע, וועלכעס ער געטהאן. בעאָבאכטעט אלזאָ. יעדעס געבאָט,

הַגָּדֹל אֲשֶׁר עָשָׂה׃ ח וּשְׁמַרְתֶּם אֶת־כָּל־הַמִּצְוָה

דאס איך דיר בעפעהלע הייטע, דאמיט איהר שטארק זייד, ווען איהר היניקאָממט

אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם לְמַעַן תֶּחֶזְקוּ וּבָאתֶם

אונד ערהאבערן וואללט דיעזעס לאנד, וואָ איהר איבערפאהרעט דאהין,

וִירִשְׁתֶּם אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם עֹבְרִים שָׁמָּה

עס צו בעזיטצען; אונד דאמיט איהר לאנגע צייט בלייבעט אויף דעם ערדרייכע,

לְרִשְׁתָּהּ׃ ט וּלְמַעַן תַּאֲרִיכוּ יָמִים עַל־הָאֲדָמָה

וועלכעס צוגעשוואָרען דער עוויגע אייערן פאָרעלטערן, עס צו געבען איהנען

אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לַאֲבֹתֵיכֶם לָתֵת לָהֶם

אונד איהרען נאכקאָממען, איין לאנד, וואָ פליסעט מילך אונד האָניג. דען

וּלְזַרְעָם אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבָשׁ׃ ס שביעי י כִּי

דאס לאנד, וואָ דוא קאָממסט דאהין עס צו בעזיטצען, ניכט וויא דאס לאנד

הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתָּה בָא־שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ לֹא כְאֶרֶץ

מצרים איסט עס, וואָ איהר הערויסגעקאָממען זייד פאָן דאָרט, וואָ דוא איינזעטעסט

מִצְרַיִם הִוא אֲשֶׁר יְצָאתֶם מִשָּׁם אֲשֶׁר תִּזְרַע

דיינען זאאמען אונד וואסערטעסט דורך דיינע פוססטריטטע גלייך איינעם קרויטגארטען.

אֶת־זַרְעֲךָ וְהִשְׁקִיתָ בְרַגְלְךָ כְּגַן הַיָּרָק׃

זאָנדערן דאס לאנד, וואָ איהר איבערפאהרט דאהין עס צו בעזיטצען, איסט איין לאנד

יא וְהָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם עֹבְרִים שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ אֶרֶץ

פאָן בערגען אונד טהאֶלערן, דאס פאָם רעגען דעס היממעלס טרינקט וואססער.

הָרִים וּבְקָעֹת לִמְטַר הַשָּׁמַיִם תִּשְׁתֶּה־מָּיִם׃

איין לאנד, וואָ דער עוויגע, דיין גאָטט, פֿאָרזאָרגליך זאָרגט דאפיר; בעשטאֶנדיג

יב אֶרֶץ אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ דֹּרֵשׁ אֹתָהּ תָּמִיד

זינד דיא אויגען דעס עוויגען, דיינעס גאָטטעס, דארויף געריכטעט פאָם אנפאנגע

יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בָּהּ מֵרֵשִׁית

דעז יאַהרעז ביז צו ענדע דעז יאַהרעז. עז ווירד געשעהען, ווען

הַשָּׁנָה וְעַד אַחֲרִית שָׁנָה׃ ס יג וְהָיָה אִם־

איהר הערען ווערדעט אויף מיינע געבאָטע, דיא איך בעפעהלע אייך

שָׁמֹעַ תִּשְׁמְעוּ אֶל־מִצְוֹתַי אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם

היינטע, צו ליעבען דען עוויגען, אייערן גאָטט, אונד איהם צו דיענען

הַיּוֹם לְאַהֲבָה אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וּלְעָבְדוֹ

מיט אייערעם גאַנצען הערצען אונד מיט אייערער גאַנצען זעעלע: זאָ ווערדע איך געבען

בְּכָל־לְבַבְכֶם וּבְכָל־נַפְשְׁכֶם׃ יד וְנָתַתִּי

דען רעגען אייערעז לאַנדעז צו זיינער צייט, פריהרעגען אונד שפּעטרעגען,

מְטַר־אַרְצְכֶם בְּעִתּוֹ יוֹרֶה וּמַלְקוֹשׁ

דאַמיט דוא הייַנזאַמלען קאַננסט דיין קאָרן, דיינען מאָסט אונד דיין אֶהל;

וְאָסַפְתָּ דְגָנֶךָ וְתִירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ׃

אונד ווערדע געבען קרויט אין דיינעם פעלדע פיר דיין פיעה, אונד דוא ווירסט עססען

טו וְנָתַתִּי עֵשֶׂב בְּשָׂדְךָ לִבְהֶמְתֶּךָ וְאָכַלְתָּ

אונד ווירסט זאַטט ווערדען. היטעט אָבער אייך, דאַס ניכט פערפיהרט ווערדע

וְשָׂבָעְתָּ׃ טז הִשָּׁמְרוּ לָכֶם פֶּן־יִפְתֶּה

אייער הערץ, איהר עטוואַ אַבווייכעט אונד דיענעט פרעמדען געטטערן,

לְבַבְכֶם וְסַרְתֶּם וַעֲבַדְתֶּם אֱלֹהִים אֲחֵרִים

או' איהר אייך ביקט פאָר איהנען. דאַן ווירדע ענטברעננען דער צאָרן דעז עוויגען ווידר אייך,

וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם לָהֶם׃ יז וְחָרָה אַף־יְהוָה בָּכֶם

ער ווירדע איינהאַלטען דען היממעל, דאַס ניכט וואֶרע רעגען, אונד דיא ערדע

וְעָצַר אֶת־הַשָּׁמַיִם וְלֹא־יִהְיֶה מָטָר וְהָאֲדָמָה

ניכט ווירדע געבען איהר געוועכס, זאָ ווירדעט איהר אומגעראָטטעט באַלד

לֹא תִתֵּן אֶת־יְבוּלָהּ וַאֲבַדְתֶּם מְהֵרָה

פאָן דעם גוטען לאַנדע, וועלכעז דער עוויגע איינגיבט אייך.

מֵעַל הָאָרֶץ הַטֹּבָה אֲשֶׁר יְהוָה נֹתֵן לָכֶם׃

לעגעט דאַהער דיעזע מיינע וואָרטע אין אייער הערץ אונד אין אייערע

יח וְשַׂמְתֶּם אֶת־דְּבָרַי אֵלֶּה עַל־לְבַבְכֶם וְעַל־

זעעלע, אונד קניפּפעט זיא צום צייכען אום אייערע האַנד,

נַפְשְׁכֶם וּקְשַׁרְתֶּם אֹתָם לְאוֹת עַל־יֶדְכֶם

או' נאגעט זיא זיין צור טטירנבינדע צווישען אייערן אויגען. זעהרעט זיא
וְהָיוּ לְטוֹטָפֹת בֵּין עֵינֵיכֶם׃ יט וְלִמַּדְתֶּם אֹתָם
אייערע קינדער, צו רעדען דראפאן ווען דוא זיטצעזט אין דיינעם הויזע,
אֶת־בְּנֵיכֶם לְדַבֵּר בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ
או' ווען דוא געהזט אויף דעם וועגע, או' ווען דוא דיך היננעגזט, או' ווען דוא אויפשטעהזט;
וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ׃
טרייבע זיא אויף דיא פפאזטען דיינעז הויזעז או' אן דיינע טהארע. דאמיט
כ וּכְתַבְתָּם עַל־מְזוּזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ׃ כא לְמַעַן
פיעל זיין אייערע טאגע אונד דיא טאגע אייערער קינדער אויף דעם ערדרייכע, וועלכעז
יִרְבּוּ יְמֵיכֶם וִימֵי בְנֵיכֶם עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר
צוגעשווארען דער עוויגע אייערן פארעלטערן איינצוגעבען איהנען, זא לאנגע זייט
נִשְׁבַּע יְהוָה לַאֲבֹתֵיכֶם לָתֵת לָהֶם כִּימֵי
אז דיא היממעל איבער דער ערדע זינד. דען, ווען
הַשָּׁמַיִם עַל־הָאָרֶץ׃ ס מפטיר כב כִּי אִם־
איהר בעאבאכטען ווערדעט דיעזעז גאנצע געבאט, דאז איך
שָׁמֹר תִּשְׁמְרוּן אֶת־כָּל־הַמִּצְוָה הַזֹּאת אֲשֶׁר אָנֹכִי
בעפעהלע אייך, עז אויזצואיבען, צו ליעבען דען עוויגען, אייערן גאטט,
מְצַוֶּה אֶתְכֶם לַעֲשֹׂתָהּ לְאַהֲבָה אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם
צו וואנדעלן אין אללען זיינען וועגען אונד אנצוהאנגען איהם: זא ווירד אויזטרייבען
לָלֶכֶת בְּכָל־דְּרָכָיו וּלְדָבְקָה־בוֹ׃ כג וְהוֹרִישׁ
דער עוויגע אללע דיעזע פאלקער פאר אייך, או' איהר ווערדעט בעזיצען
יְהוָה אֶת־כָּל־הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה מִלִּפְנֵיכֶם וִירִשְׁתֶּם
פאלקער, דיא גרעסער אונד מאכטיגער זינד אלז איהר. יעדער ארט, וואז
גּוֹיִם גְּדֹלִים וַעֲצֻמִים מִכֶּם׃ כד כָּל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר
טרעטען ווירד דער באללען אייערז פוסעז דאראויף, אייער ווירד ער זיין; פאן דער וויזטע
תִּדְרֹךְ כַּף־רַגְלְכֶם בּוֹ לָכֶם יִהְיֶה מִן־הַמִּדְבָּר
אונד דעם געבירגע לבנון, פאן יענעם שטראמע, דעם שטראמע פרת, ביז צום אעערע
וְהַלְּבָנוֹן מִן־הַנָּהָר נְהַר־פְּרָת וְעַד הַיָּם
דעם הינטערזטען, ווירד זיין אייער געביעט. ניכט ווירד בעשטעהען יעמאנד
הָאַחֲרוֹן יִהְיֶה גְּבֻלְכֶם׃ כה לֹא־יִתְיַצֵּב אִישׁ

פֿאָר אייך; טרעקען פֿאָר אייך און' פֿורכֿט פֿאָר אייך ווירד געבען דער עוויגע, אייער גאָטט,

בִּפְנֵיכֶם פַּחְדְּכֶם וּמוֹרַאֲכֶם יִתֵּן ׀ יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם

איבער דאַס גאַנצע לאַנד היןּ, דאַס איהר בעטרעטען ווערדעט, ווי

עַל־פְּנֵי כָל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר תִּדְרְכוּ־בָהּ כַּאֲשֶׁר

ער פֿערהייסען האַט אייך. זיעהע! איך געבע פֿאָר אייך

דִּבֶּר לָכֶם׃ ס סדר ראה כו רְאֵה אָנֹכִי נֹתֵן לִפְנֵיכֶם

הייטע זעגען אונד פֿלוך. דען זעגען, ווען איהר האָרען ווערדעט

הַיּוֹם בְּרָכָה וּקְלָלָה׃ כז אֶת־הַבְּרָכָה אֲשֶׁר תִּשְׁמְעוּ

אויף דיא געבאָטע דעס עוויגען, אייערס גאָטטעס, דיא איך בעפֿעהלע אייך

אֶל־מִצְוֹת יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם

הייטע. אונד דען פֿלוך, ווען ניכֿט איהר האָרען ווערדעט אויף דיא געבאָטע

הַיּוֹם׃ כח וְהַקְּלָלָה אִם־לֹא תִשְׁמְעוּ אֶל־מִצְוֹת

דעס עוויגען, אייערס גאָטטעס, זאָנדערן אַבווייכֿען ווערדעט פֿאָן דעם וועגע, דען

יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וְסַרְתֶּם מִן־הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר

איך געביעטע אייך הייטע, צו געהען נאַך

אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם הַיּוֹם לָלֶכֶת אַחֲרֵי

פֿרעמדען געטטערן, דיא ניכֿט איהר קעננעט. און' עס זאָל געשעהען,

אֱלֹהִים אֲחֵרִים אֲשֶׁר לֹא־יְדַעְתֶּם׃ ס כט וְהָיָה

ווען דיך בריינגעט דער עוויגע, דיין גאָטט, אין דאַס לאַנד, וואָ דוא קאָממסט

כִּי יְבִיאֲךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־אַתָּה בָא־

דאַהין, עס צו בעזיטצען זאָללסט דוא געבען דען זעגען אויף דעם בערגע גרזים,

שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ וְנָתַתָּה אֶת־הַבְּרָכָה עַל־הַר גְּרִזִים

אונד דען פֿלוך אויף דעם בערגע עיבל. פֿירוואָהר! זיא זינד יענזייטס

וְאֶת־הַקְּלָלָה עַל־הַר עֵיבָל׃ ל הֲלֹא־הֵמָּה בְּעֵבֶר

דעס ירדן'ס, הינטער דעם וועגע נאַך זאָננענאונטערגאַנג, אים לאַנדע דער כנעני,

הַיַּרְדֵּן אַחֲרֵי דֶּרֶךְ מְבוֹא הַשֶּׁמֶשׁ בְּאֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי

דער דאַ וואָהנט אין דער עבנע געגען גלגל, נעבען דעם האַיינע מורה.

הַיֹּשֵׁב בָּעֲרָבָה מוּל הַגִּלְגָּל אֵצֶל אֵלוֹנֵי מֹרֶה׃

ווען איהר ווערדעט איבערפֿאַהרען האַבען איבער דען ירדן הינצוקאָממען,

לא כִּי אַתֶּם עֹבְרִים אֶת־הַיַּרְדֵּן לָב

אין בעזיטץ צו נעהמען דאַז לאַנד, וועלכעז דער עוויגע, אייער גאָטט, אייך גיבט
לָרֶשֶׁת אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם נֹתֵן
אייך, אונד בעזיטצעט עז אונד וואָהנען ווערדעט דאַרין: יאָ בעאָבאַכטעט
לָכֶם וִירִשְׁתֶּם אֹתָהּ וִישַׁבְתֶּם־בָּהּ׃ לב וּשְׁמַרְתֶּם
צו טהון אַללע דיא געזעטצע אונד דיא רעכטע, וועלכע
לַעֲשׂוֹת אֵת כָּל־הַחֻקִּים וְאֶת־הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר
איך פאָרלעגע אייך היי ע. דיעזעז זינד דיא געזעטצע
אָנֹכִי נֹתֵן לִפְנֵיכֶם הַיּוֹם׃ יב א אֵלֶּה הַחֻקִּים
אונד דיא רעכטע, דיא איהר בעאָבאַכטען מיססעט צו טהון אין דעם לאַנדע, וועלכעז
וְהַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר תִּשְׁמְרוּן לַעֲשׂוֹת בָּאָרֶץ אֲשֶׁר
אייגגיבט דער עוויגע, דער גאָטט דיינער פאָטער. דיר, עז צו בעזיטצען, צו אַללען צייטען,
נָתַן יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבֹתֶיךָ לְךָ לְרִשְׁתָּהּ כָּל־הַיָּמִים
דאַ איהר לעבעט אויף דיעזעם ערדרייך. גאַנץ צערשטאָרען זאָללט איהר
אֲשֶׁר־אַתֶּם חַיִּים עַל־הָאֲדָמָה׃ ב אַבֵּד תְּאַבְּדוּן
אַללע אָרטער, וואָ געדיענט האַבען דאָרט דיא פעלקער, וועלכע
אֶת־כָּל־הַמְּקֹמוֹת אֲשֶׁר עָבְדוּ־שָׁם הַגּוֹיִם אֲשֶׁר
איהר פערטרייבעט1), איהרען געטטערן אויף דען בערגען
אַתֶּם יֹרְשִׁים אֹתָם אֶת־אֱלֹהֵיהֶם עַל־הֶהָרִים
דען האָהען, אויף דען היגעלן אונד אונטער יעדעם בעלויבטען בוים.
הָרָמִים וְעַל־הַגְּבָעוֹת וְתַחַת כָּל־עֵץ רַעֲנָן׃
איינרייסען זאָללט איהר איהרע אַלטערע, אונד צערברעכען זאָללט איהר
ג וְנִתַּצְתֶּם אֶת־מִזְבְּחֹתָם וְשִׁבַּרְתֶּם אֶת־
איהרע שטאַנדזייזלען, איהרע האַיינע זאָללט איהר פערברעננען אים פייער, או' דיא בילדער
מַצֵּבֹתָם וַאֲשֵׁרֵיהֶם תִּשְׂרְפוּן בָּאֵשׁ וּפְסִילֵי
איהרער אַבגעטטער זאָללט איהר אומהויען. איהר איטט אויזראָטטען איהרען נאַמען
אֱלֹהֵיהֶם תְּגַדֵּעוּן וְאִבַּדְתֶּם אֶת־שְׁמָם
פאָן דיעזעם אָרטע. ניכט זאָללט איהר טהון זאָ פיר דען עוויגען,
מִן־הַמָּקוֹם הַהוּא׃ ד לֹא־תַעֲשׂוּן כֵּן לַיהוָה

1) הגוים אשר אתם ירשים הייסט: דיא פעלקער, וועלכע איהר פערטרייבט, דאַז צוגעזעטצטע אתם איזט שפּראַכגע[illegible] אונאיבערזעטצבאַר.

אייערן גאָטט1) ; זאָנדערן נור נאַך יענעם אָרטע, וועלכען ערוועהלען וויַרד

אֱלֹהֵיכֶם׃ ה כִּי אִם־אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־יִבְחַר

דער עוויגע, אייער גאָטט, אויז אַללען אייערן שטאֶממען צו זעטצען זיינען נאַמען

יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם מִכָּל־שִׁבְטֵיכֶם לָשׂוּם אֶת־שְׁמוֹ

דאַהין, דאַז זיינען רוהעאָרט, זאָללט איהר שטרעבען, אונד דוא דאַזעלבסט גיהען נור דאָרטהין.

שָׁם לְשִׁכְנוֹ תִדְרְשׁוּ וּבָאתָ שָּׁמָּה׃

אונד איהר זאָללט ברינגען דאָרטהין אייערע גאַנצאָפּפֿער אונד אייערע שלאַכטאָפּפֿער אונד

ו וַהֲבֵאתֶם שָׁמָּה עֹלֹתֵיכֶם וְזִבְחֵיכֶם וְאֵת

אייערע צעהנטען אונד דיא העבע אייערער האֶנדע, אונד אייערע געלִיבדע

מַעְשְׂרֹתֵיכֶם וְאֵת תְּרוּמַת יֶדְכֶם וְנִדְרֵיכֶם

או' אייערע פֿרייאוויליגען גאַבען, או' דיא ערזטלינגע אייערז רינדפֿיהעז או' אייערז קליינפֿיהעז,

וְנִדְבֹתֵיכֶם וּבְכֹרֹת בְּקַרְכֶם וְצֹאנְכֶם׃

או' זאָללט עז פֿער צעהרען דאָרט פֿאָר דעם עוויגען, אייערם גאָטטע, או' זאָללט אייך פֿרייען

ז וַאֲכַלְתֶּם־שָׁם לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וּשְׂמַחְתֶּם

איט אַללעם ערווערב אייערער האֶנדע, איהר אונד אייערע הויזלייטע, וויא דיך געזעגנעט האַט

בְּכֹל מִשְׁלַח יֶדְכֶם אַתֶּם וּבָתֵּיכֶם אֲשֶׁר בֵּרַכְךָ

דער עוויגע, דיין גאָטט. ניכט דירפֿט איהר טהון זאָ וויא וויר

יְהוָה אֱלֹהֶיךָ׃ ח לֹא תַעֲשׂוּן כְּכֹל אֲשֶׁר אֲנַחְנוּ

טהון היער יעטצט; יעדער, אַללעז וואַז רעכט איזט אין זיינען אויגען. דען ניכט

עֹשִׂים פֹּה הַיּוֹם אִישׁ כָּל־הַיָּשָׁר בְּעֵינָיו׃ ט כִּי לֹא־

זייד איהר געקאָממען ביז יעטצט צו דער רוהע אונד צו דעם ערבטהייל

בָאתֶם עַד־עָתָּה אֶל־הַמְּנוּחָה וְאֶל־הַנַּחֲלָה

וועלכעז דער עוויגע, דיין גאָטט, איינגיבט דיר. ווען אַבער איהר איבערגעגאַנגען זייד

אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ׃ י וַעֲבַרְתֶּם

איבער דען ירדן, אונד וואָהנעט אין דעם לאַנדע, וועלכעז דער עוויגע, אייער גאָטט,

אֶת־הַיַּרְדֵּן וִישַׁבְתֶּם בָּאָרֶץ אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם

ערבען מאַכט אייך, אונד ער רוהע פֿערשאַפֿפֿט האַט אייך פֿאָן אַללען אייערן פֿיינדען

מַנְחִיל אֶתְכֶם וְהֵנִיחַ לָכֶם מִכָּל־אֹיְבֵיכֶם

---

1) כּמֶּאליך אויף יעדעם בערגע צו אָפּפֿערן.

אומהער, דאס איהר וואהנעט זיכער: זייא דער ארט, וואו

מִסָּבִיב וִישַׁבְתֶּם־בֶּטַח׃ שני יא וְהָיָה הַמָּקוֹם אֲשֶׁר

וואהלגעפאללען פינדעט דער עוויגע, אייער גאטט, דאראן, רוהען צו לאססען זיינען נאמען

יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם בּוֹ לְשַׁכֵּן שְׁמוֹ

דארט, דארטהין זאללט איהר בריננגען אללעס, וואס איך בעפעהלע

שָׁם שָׁמָּה תָבִיאוּ אֵת כָּל־אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה

אייך: אייערע גאנצאפפער אונד אייערע שלאכטאפפער, אייערע צעהנטען

אֶתְכֶם עוֹלֹתֵיכֶם וְזִבְחֵיכֶם מַעְשְׂרֹתֵיכֶם

או' דיא העבע אייערר הענדע אונד אללע אייערע אויזערלעזענען געלובדע, דיא

וּתְרֻמַת יֶדְכֶם וְכֹל מִבְחַר נִדְרֵיכֶם אֲשֶׁר

איהר געלאבען ווערדעט דעם עוויגען. איהר זאללט אייך פרייען פאר דעם עוויגען,

תִּדְּרוּ לַיהוָה׃ יב וּשְׂמַחְתֶּם לִפְנֵי יְהוָה

אייערם גאטטע, איהר אונד אייערע זעהנע אונד אייערע טאכטער, אונד אייערע קנעכטע

אֱלֹהֵיכֶם אַתֶּם וּבְנֵיכֶם וּבְנֹתֵיכֶם וְעַבְדֵיכֶם

אונד אייערע מאגדע, אונד דער לוי, וועלכער אין אייערן טהארען איזט, דא ניכט

וְאַמְהֹתֵיכֶם וְהַלֵּוִי אֲשֶׁר בְּשַׁעֲרֵיכֶם כִּי אֵין

איהם ווארד אין טהייל אונד ערבע אונטער אייך. היטע דיך, דאס ניכט

לוֹ חֵלֶק וְנַחֲלָה אִתְּכֶם׃ יג הִשָּׁמֶר לְךָ פֶּן

דוא אויפשטייגען לאססעסט דיינע גאנצאפפער אן יעדעם ארטע, דען דוא ערזעהען ווירסט.

תַּעֲלֶה עֹלֹתֶיךָ בְּכָל־מָקוֹם אֲשֶׁר תִּרְאֶה׃

דען נור אן דעם ארטע, וועלכען ערוואהלט דער עוויגע, אין איינעם

יד כִּי אִם־בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר־יִבְחַר יְהוָה בְּאַחַד

דיינער שטאממע, דארט לאססע אויפשטייגען דיינע גאנצאפפער, אונד דארט מאכע

שְׁבָטֶיךָ שָׁם תַּעֲלֶה עֹלֹתֶיךָ וְשָׁם תַּעֲשֶׂה

אללעס, וואס איך דיר געביעטע. יעדאך גאנץ נאך דעם וואונשע דיינער זעעלע

כֹּל אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּךָּ׃ טו רַק בְּכָל־אַוַּת נַפְשְׁךָ

קאננסט דוא שלאכטען או' קאננסט עססען פלייש, נאך דעם זעגן דעס עוויגען, דיינעס גאטטעס

תִּזְבַּח וְאָכַלְתָּ בָשָׂר כְּבִרְכַּת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ

דען ער געשענקט דיר, אין אללען דיינען טהארען; דער אונרייניע או' דער רייניע,

אֲשֶׁר נָתַן־לְךָ בְּכָל־שְׁעָרֶיךָ הַטָּמֵא וְהַטָּהוֹר

קאָן עז עססען, וויא איינען הירש או' וויא איין רעה1). נור דאַז בלוט ניכט
יֹאכְלֶנּוּ כַּצְּבִי וְכָאַיָּל׃ טז רַק הַדָּם לֹא
דירפֿט איהר עססען; אויף דיא ערדע איסט איהר עז גיעססען וויא וואַססער. ניכט
תֹאכֵלוּ עַל־הָאָרֶץ תִּשְׁפְּכֶנּוּ כַּמָּיִם׃ יז לֹא־
דאַרפֿסט דוא עססען אין דיינען טהאָרען דען צעהנטען דיינעס קאָרנס או' דיינעס מאָסטעס
תוּכַל לֶאֱכֹל בִּשְׁעָרֶיךָ מַעְשַׂר דְּגָנְךָ וְתִירֹשְׁךָ
או' דיינעס אֶהלס, או' דיא ערסטגעבורט דיינעס רינדפֿיעהס או' דיינעס קליינפֿיעהעס, אונד אַללע
וְיִצְהָרֶךָ וּבְכֹרֹת בְּקָרְךָ וְצֹאנֶךָ וְכָל־
דיינע געליבדע, דיא דוא געלאָבעסט, אונד דיינע פֿרייוויללינען גאַבען, או' דיא העבע
נְדָרֶיךָ אֲשֶׁר תִּדֹּר וְנִדְבֹתֶיךָ וּתְרוּמַת
דיינער האֶנדע; זאָנדערן פֿאָר דעם עוויגען, דיינעם גאָטט, מוסט דוא עז פֿערצעהרען,
יָדֶךָ׃ יח כִּי אִם־לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ תֹּאכְלֶנּוּ
אַן דעם אָרטע, וואָ וואָהלגעפֿאַללען פֿינדעט דער עוויגע, דיין גאָטט, דאַראַן, דוא,
בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בּוֹ אַתָּה
או' דיין זאָהן אונד דיינע טאָכטער, אונד דיין קנעכט אונד דיינע מאַגד, אונד דער לוי,
וּבִנְךָ וּבִתֶּךָ וְעַבְדְּךָ וַאֲמָתֶךָ וְהַלֵּוִי
וועלכער איזט אין דיינען טהאָרען, או' זאָללזט דיך פֿרייען פֿאָר דעם עוויגען, דיינעם גאָטט,
אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיךָ וְשָׂמַחְתָּ לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
איט אַללעם ערווערב דיינער האֶנדע. היטע דיך, דאַס ניכט דוא פֿערלאַססעסט
בְּכֹל מִשְׁלַח יָדֶךָ׃ יט הִשָּׁמֶר לְךָ פֶּן־תַּעֲזֹב
דען לוי אַלל' דיינע טאַגע2) אויף דיינעם ערדרייכע. ווען
אֶת־הַלֵּוִי כָּל־יָמֶיךָ עַל־אַדְמָתֶךָ׃ ס כ כִּי־
ערווייטערן ווירד דער עוויגע, דיין גאָטט, דיין געביעט, וויא ער פֿערהייסען האַט
יַרְחִיב יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֶת־גְּבֻלְךָ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר־
דיר, או' דוא שפריכסט: איך מאָכטע עססען פֿלייש; דאַס עז געלוסטעט דיינער פערזאָן
לָךְ וְאָמַרְתָּ אֹכְלָה בָשָׂר כִּי־תְאַוֶּה נַפְשְׁךָ
צו עססען פֿלייש; גאַנץ נאַך דעם וואונשע דיינער זעעלע קאַננסט דוא עססען פֿלייש.
לֶאֱכֹל בָּשָׂר בְּכָל־אַוַּת נַפְשְׁךָ תֹּאכַל בָּשָׂר׃

---

1) דיא ניא געאָפפֿערט ווערדען. 2) נאָמליך זאָ לאַנגע דוא לעבעסט.

דען, עז דירפֿטע ענטפֿערנט זיין פֿאָן דיר דער אָרט, וועלכען ערוואֶהלט

כא כִּי־יִרְחַק מִמְּךָ הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר

דער עוויגע, דיין גאָטט, זו זעטצען זיינען נאַמען דאַהין; דוא קאַננזט שלאַכטען

יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לָשׂוּם שְׁמוֹ שָׁם וְזָבַחְתָּ

פֿאָן דיינעם רינדפֿיעה אָדער פֿאָן דיינעם קליינפֿיעה, וועלכעז געגעבען דער עוויגע דיר,

מִבְּקָרְךָ וּמִצֹּאנְךָ אֲשֶׁר נָתַן יְהוָה לְךָ

ווייא איך דיר בעפֿאָהלען, אונ׳ קאַננזט עססען אין דיינען טהאָרען גאַנץ נאַך דעם וואונשע

כַּאֲשֶׁר צִוִּיתִךָ וְאָכַלְתָּ בִּשְׁעָרֶיךָ בְּכֹל אַוַּת

דיינער זעעלע. זאָגאַר ווייא געגעססען ווירד דער הירש אונד דאַז רעה,

נַפְשֶׁךָ׃ כב אַךְ כַּאֲשֶׁר יֵאָכֵל אֶת־הַצְּבִי וְאֶת־הָאַיָּל

זאָ קאַננזט דוא עז עססען; דער אונרייניגע אונ׳ דער רייניגע זוזאַממען קאָננען זיא עז פֿערצעהרען.

כֵּן תֹּאכְלֶנּוּ הַטָּמֵא וְהַטָּהוֹר יַחְדָּו יֹאכְלֶנּוּ׃

נור האַלטע פֿעזט דאַראַן, ניכט צו עססען דאַז בלוט, דען דאַז בלוט איזט

כג רַק חֲזַק לְבִלְתִּי אֲכֹל הַדָּם כִּי הַדָּם הוּא

דער לעבענזגייזט, אונד ניכט זאָללזט דוא עססען דען לעבענזגייזט מיט דעם פֿלייש.

הַנָּפֶשׁ וְלֹא־תֹאכַל הַנֶּפֶשׁ עִם־הַבָּשָׂר׃

ניכט זאָללזט דוא עז עססען; אויף דיא ערדע מוסט דוא עז גיעססען וויא וואַססער.

כד לֹא תֹּאכְלֶנּוּ עַל־הָאָרֶץ תִּשְׁפְּכֶנּוּ כַּמָּיִם׃

ניכט זאָללזט דוא עז עססען, דאַמיט עז וואָהלגעהע דיר אונד דיינען קינדערן

כה לֹא תֹּאכְלֶנּוּ לְמַעַן יִיטַב לְךָ וּלְבָנֶיךָ

נאַך דיר, ווען דוא טהוענזט וואַז רעכט איזט אין דען אויגען דעז עוויגען. אַללײן

אַחֲרֶיךָ כִּי־תַעֲשֶׂה הַיָּשָׁר בְּעֵינֵי יְהוָה׃ כו רַק

דיינע היילינגטהימער, דיא דוא האַבען ווירזט אונד דיינע געליבדע מוסט דוא אויפֿנעהמען

קָדָשֶׁיךָ אֲשֶׁר־יִהְיוּ לְךָ וּנְדָרֶיךָ תִּשָּׂא

אונד הינקאָממען דאַמיט אַן דען אָרט, וועלכען ערוואֶהלען ווירד דער עוויגע,

וּבָאתָ אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־יִבְחַר יְהוָה׃

אונד זאָללזט זובערייטען דיינע גאַנצאָפּפֿער, דאַז פֿלייש אונד דאַז בלוט, אויף דעם אַלטאַר

כז וְעָשִׂיתָ עֹלֹתֶיךָ הַבָּשָׂר וְהַדָּם עַל־מִזְבַּח

דעז עוויגען, דיינעז גאָטטעז; אויך דאַז בלוט דיינער שלאַכטאָפּפֿער ווערדע אויזגעגאָססען

יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְדַם־זְבָחֶיךָ יִשָּׁפֵךְ

אויף דעם אַלטאַר דעס עוויגען, דיינעס גאָטטעס, אַבער דאַס פלייש קאַננסט דוא עססען.

עַל־מִזְבַּח יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְהַבָּשָׂר תֹּאכֵל׃

בעאָבאַכטע אונד הערע אַללע דיעזע וואָרטע, דיא

כח שְׁמֹר וְשָׁמַעְתָּ אֵת כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר

איך דיר בעפעהלע; דאַמיט עס וואָהלגעהע דיר אונד דיינען קינדערן נאַך דיר

אָנֹכִי מְצַוֶּךָּ לְמַעַן יִיטַב לְךָ וּלְבָנֶיךָ אַחֲרֶיךָ

אויף עוויג. ווען דוא טהון ווירסט, וואַס גוט אונד רעכט (איזט) אין דען אויגען

עַד־עוֹלָם כִּי תַעֲשֶׂה הַטּוֹב וְהַיָּשָׁר בְּעֵינֵי

דעס עוויגען דיינעס גאָטטעס. ווען אויסראָטטען ווירד דער עוויגע,

יְהוָה אֱלֹהֶיךָ׃ ס שלישי כט כִּי־יַכְרִית יְהוָה

דיין גאָטט, דיא פעלקער, וואָ דוא קאָממסט דאַהין זו פערטרייבען

אֱלֹהֶיךָ אֶת־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר אַתָּה בָא־שָׁמָּה לָרֶשֶׁת

זיא פאָר דיר, אונד דוא ווירסט בעזיעגט האַבען זיא, אונד ווירסט וואָהנען

אוֹתָם מִפָּנֶיךָ וְיָרַשְׁתָּ אֹתָם וְיָשַׁבְתָּ

אין איהרעם לאַנדע. ניממ אין אַכט דיך, דאַס ניכט דוא וואַנקעסט איהנען נאַך,

בְּאַרְצָם׃ ל הִשָּׁמֶר לְךָ פֶּן־תִּנָּקֵשׁ אַחֲרֵיהֶם

נאַכדעם זיא פערטילגט וואָרדען פאָר דיר, דאַס ניכט דוא נאַכפאָרשעסט איהרען גאָטטערן

אַחֲרֵי הִשָּׁמְדָם מִפָּנֶיךָ וּפֶן־תִּדְרֹשׁ לֵאלֹהֵיהֶם

אונד שפּריכסט: וויא געדיענט האַבען דיעזע פעלקער איהרען גאָטטערן

לֵאמֹר אֵיכָה יַעַבְדוּ הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה אֶת־אֱלֹהֵיהֶם

וויל איך טהון אַזאָ, (יאַ) אויך איך (טהוע עס). ניכט זאָללסט דוא טהון אַזאָ דעם עוויגען,

וְאֶעֱשֶׂה־כֵּן גַּם־אָנִי׃ לא לֹא־תַעֲשֶׂה כֵן לַיהוָה

דיינעם גאָטטע; דען אַללע גרייעל דעס עוויגען, דיא ער האַסט, האָבען זיא געטהאַן

אֱלֹהֶיךָ כִּי כָל־תּוֹעֲבַת יְהוָה אֲשֶׁר שָׂנֵא עָשׂוּ

איהרען גאָטטערן; יאַ זאָגאַר איהרע זעהנע אונד איהרע טאָכטער

לֵאלֹהֵיהֶם כִּי גַם אֶת־בְּנֵיהֶם וְאֶת־בְּנֹתֵיהֶם

פערבראַננטען זיא אין פייער, איהרען גאָטטערן (זו עהרען). דיא

יִשְׂרְפוּ בָאֵשׁ לֵאלֹהֵיהֶם׃ יג א אֵת

גאַנצע זאַכע וויא איך בעפעהלע אייך, זיא

כָּל־הַדָּבָר אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם אֹתוֹ

איסט איהר בעאָבאַכטען אויזאוזיבען ניכט; זאָלזט דוא פֿערמעהרען דאַצו, אונ' ניכט

תִּשְׁמְרוּ לַעֲשׂוֹת לֹא־תֹסֵף עָלָיו וְלֹא

זאָלזט דוא אַבנעהמען דאַפֿאָן.

תִגְרַע מִמֶּנּוּ׃ פ

ווען אויפֿשטעהען ווירד אונטער דיר איין פראָפֿעט אָדער איין טרויאפֿערקינדיגער,

ב כִּי־יָקוּם בְּקִרְבְּךָ נָבִיא אוֹ חֹלֵם חֲלוֹם

אונד ווירד אַנגעבען דיר איין צייכען אָדער איין וואונדער; אונד עז ווירד איינטרעפֿפֿען

וְנָתַן אֵלֶיךָ אוֹת אוֹ מוֹפֵת׃ ג וּבָא

דאַז צייכען אָדער דאַז וואונדער, דאַז ער פֿערקינדיגט דיר, אונד ער שפריכט:

הָאוֹת וְהַמּוֹפֵת אֲשֶׁר־דִּבֶּר אֵלֶיךָ לֵאמֹר

לאַזט אונז וואַנדעלן נאַך פֿרעמדען געטטערן, דיא ניכט דוא געקאַננט,

נֵלְכָה אַחֲרֵי אֱלֹהִים אֲחֵרִים אֲשֶׁר לֹא־יְדַעְתָּם

ויר וואָללען איהנען דיענען. ניכט גיב געהאָר דען וואָרטען דיעזעז פראָפֿעטען

וְנָעָבְדֵם׃ ד לֹא תִשְׁמַע אֶל־דִּבְרֵי הַנָּבִיא הַהוּא

אָדער דיעזעז טרויאפֿערקינדיגערז. דען עז פריפֿט (נור) דער עוויגע,

אוֹ אֶל־חוֹלֵם הַחֲלוֹם הַהוּא כִּי מְנַסֶּה יְהוָה

איער גאָטט, אייך, דאַס בעקאַננט ווערדע, אָב איהר ליעבט דען עוויגען,

אֱלֹהֵיכֶם אֶתְכֶם לָדַעַת הֲיִשְׁכֶם אֹהֲבִים אֶת־יְהוָה

איערן גאָטט, מיט איערעם גאַנצען הערצען אונד מיט איערער גאַנצען זעעלע.

אֱלֹהֵיכֶם בְּכָל־לְבַבְכֶם וּבְכָל־נַפְשְׁכֶם׃

נאַך דעם וויללען (דעז) עוויגען, איערעז גאָטטעז, זאָללט איהר וואַנדעלן, איהן

אַחֲרֵי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם תֵּלֵכוּ וְאֹתוֹ

זאָללט איהר עהרפֿירכטען אונד זיינע געבאָטע בעאָבאַכטען, זיינער שטיממע געהאָרכען,

תִירָאוּ וְאֶת־מִצְוֹתָיו תִּשְׁמֹרוּ וּבְקֹלוֹ תִשְׁמָעוּ

איהם דיענען, אונד אַן איהן אייך אַנשליסען. יענער פראָפֿעט אַבער, אָדער

וְאֹתוֹ תַעֲבֹדוּ וּבוֹ תִדְבָּקוּן׃ ו וְהַנָּבִיא הַהוּא אוֹ

יענער טרויאפֿערקינדיגער, זאָלל געטאָדטעט ווערדען, וויילל ער לעהרטע אַבפֿאַלל ווידער

חֹלֵם הַחֲלוֹם הַהוּא יוּמָת כִּי דִבֶּר־סָרָה עַל־

דען עוויגען, איערן גאָטט, דער הערויזגעפֿיהרט אייך אויז דעם לאַנדע מצרים,

יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם הַמּוֹצִיא אֶתְכֶם ׀ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם

אונד דער דיך ערלאֶזטע אויז דעם הויזע דער שקלאַפען, דיך אַבצופֿיהרען פֿאָן דעם וועגע,
וְהַפֹּדְךָ מִבֵּית עֲבָדִים לְהַדִּיחֲךָ מִן־הַדֶּרֶךְ
דען דיר בעפֿאָהלען דער עוויגע, דיין גאָטט, צו וואַנדעלן דאַרין; זאָ זאָללזט דוא וועגרייאַען
אֲשֶׁר צִוְּךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לָלֶכֶת בָּהּ וּבִעַרְתָּ
דאַז באֶזע אויז דיינער מיטטע. ווען דיך פֿערלייטעט דיין ברודער, דער זאָהן
הָרָע מִקִּרְבֶּךָ׃ ס ז כִּי יְסִיתְךָ אָחִיךָ בֶן־
דיינער מוטטער, אָדער דיין זאָהן אָדער דיינע טאָכטער, אָדער דאַז וייב אַן דיינעם בוזען,
אִמֶּךָ אוֹ־בִנְךָ אוֹ־בִתְּךָ אוֹ ׀ אֵשֶׁת חֵיקֶךָ
אָדער דיין פֿריינד, דער דיר איזט וויא דיינע פערזאָן, אויף היימליכע וויזע,
אוֹ רֵעֲךָ אֲשֶׁר כְּנַפְשְׁךָ בַּסֵּתֶר
אינדעם ער שפריכט: לאַס אונז געהען, ויר וואָללען דיענען פֿרעמדען געטטערן,
לֵאמֹר נֵלְכָה וְנַעַבְדָה אֱלֹהִים אֲחֵרִים
דיא ניכט דוא געקאַננט, וועדער דוא נאָך דיינע עלטערן. פֿאָן דען געטטערן
אֲשֶׁר לֹא יָדַעְתָּ אַתָּה וַאֲבֹתֶיךָ׃ ח מֵאֱלֹהֵי
דער פֿעלקער, דיא דאַ זינד אום אייך הער, דיא נאַהע זינד דיר, אָדער
הָעַמִּים אֲשֶׁר סְבִיבֹתֵיכֶם הַקְּרֹבִים אֵלֶיךָ אוֹ
דיא ענטפֿערנט זינד פֿאָן דיר, פֿאָן איינעם ענדע דער ערדע ביז צום אַנדערן ענדע
הָרְחֹקִים מִמֶּךָּ מִקְצֵה הָאָרֶץ וְעַד־קְצֵה
דער ערדע. ניכט וויללינגע איין איהם, אונד ניכט גיב געהאָר איהם, אונד ניכט
הָאָרֶץ׃ ט לֹא־תֹאבֶה לוֹ וְלֹא תִשְׁמַע אֵלָיו וְלֹא־
זאָלל שאָנונג האַבען דיין אויגע פֿיר איהן, אונד ניכט זאָללזט דוא בעמיטליידען, אונד ניכט
תָחוֹס עֵינְךָ עָלָיו וְלֹא־תַחְמֹל וְלֹא־
עז פֿערהעהלען זיינעטוועגען. זאָנדערן אומברינגען, יאַ אומברינגען מוסט דוא איהן
תְכַסֶּה עָלָיו׃ י כִּי הָרֹג תַּהַרְגֶנּוּ
דיינע האַנד זייא אַן איהם צוערזט, איהן צו טאָדטען, אונד דיא האַנד דעז גאַנצען
יָדְךָ תִּהְיֶה־בּוֹ בָרִאשׁוֹנָה לַהֲמִיתוֹ וְיַד כָּל־
פֿאָלקעז נאַכהער. שטייניגען זאָללזט דוא איהן מיט שטיינען, דאַס ער שטערבע;
הָעָם בָּאַחֲרֹנָה׃ יא וּסְקַלְתּוֹ בָאֲבָנִים וָמֵת
וייל ער געזוכט דיך אַבצופֿיהרען פֿאָן דעם עוויגן, דיינעם גאָטט, דער דיך הערויזגעפֿיהרט
כִּי בִקֵּשׁ לְהַדִּיחֲךָ מֵעַל יְהוָה אֱלֹהֶיךָ הַמּוֹצִיאֲךָ

אויז דעם לאנדע מצרים, אויז דעם הויזע דער שקלאפען. דאמיט גאנץ ישראל

מארץ מצרים מבית עבדים: יב וכל ישראל

עס הערע אונד זיך פירכטע, אונד ניכט מעהר זא טהון זאללען, וויא דיעזע בעזע זאכע,

ישמעו ויראון ולא יוספו לעשות כדבר הרע הזה

אין דיינער מיטטע. ווען דוא הערעסט פאן איינער

בקרבך: ס יג כי תשמע באחת

דיינער שטעדטע, דיא דער עוויגע, דיין גאטט, גיבט דיר צו וואהנען דארט,

עריך אשר יהוה אלהיך נתן לך לשבת שם

דאס מאן שפריכט: עס גינגען הערויס מאננער ניעדערטרעכטיגע אויס דיינער מיטטע,

לאמר: יד יצאו אנשים בני בליעל מקרבך

אונד פערפיהרטען דיא איינוואהנער איהרער שטאדט, אינדעם זיא שפראכען:

וידיחו את ישבי עירם לאמר

לאסט אונס געהן אונד דיענען פרעמדען געטטערן, דיא ניכט

נלכה ונעבדה אלהים אחרים אשר לא

איהר קעננעט. או' דוא ווירסט אונטערזוכען, או' ווירסט נאכפארשען או' ווירסט נאכפראגע

ידעתם: טו ודרשת וחקרת ושאלת

זעהר גענויא, אונד זיעהע! וואהר אונד געוויס איזט דיא זאכע, געשעהען איזט

היטב והנה אמת נכון הדבר נעשתה

דיעזער גרייעל ערשלאגען, יא ערשלאגען זאללסט דוא

התועבה הזאת בקרבך: טז הכה תכה

דיא בעוואהנער דיעזער שטאדט מיט דער שארפע דעס שווערטעס; פערניכטע

את ישבי העיר ההוא לפי חרב החרם

זיא אונד אללעס וואס דארין איזט, זעלבסט איהר פיעה מיט דער שארפע

אתה ואת כל אשר בה ואת בהמתה לפי

דעס שווערטעס. אונד אללע בייטע דארין זאלסט צוזאממען אין דער מיטטע

חרב: יז ואת כל שללה תקבץ אל תוך

איהרעס מארקטעס, אונד פערברעננע אין פייער דיא שטאדט אונד אללע

רחבה ושרפת באש את העיר ואת כל

בייטע דארין גענצליך, דעם עוויגען, דיינעם גאטט צו עהרען, דאס זיא זייא איין שטיינהויפן

שללה כליל ליהוה אלהיך והיתה תל

אויף עוויג, אונד ניא ווערדע זיא ערבויעט מעהר. אויך ניכט זאָלל בלייבען

עוֹלָם לֹא תִבָּנֶה עוֹד׃ יח וְלֹא־יִדְבַּק

אין דיינער האַנד עטוואַז פאָן דעם פערבאַננטען, דאַמיט אַבלאַססע דער עוויגע

בְּיָדְךָ מְאוּמָה מִן־הַחֵרֶם לְמַעַן יָשׁוּב יְהוָה

פאָן דער גלוטה זיינעס צאָרנעס, אונ' שענקע דיר באַרמהערציגקייט, אונ' דיך ווידער ליעבע

מֵחֲרוֹן אַפּוֹ וְנָתַן־לְךָ רַחֲמִים וְרִחַמְךָ

אונד דיך פערמעהרע, וויא ער צוגעשוואָרען דיינען עלטערן. וועןן דוא האָרכסט

וְהִרְבֶּךָ כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּע לַאֲבֹתֶיךָ׃ יט כִּי תִשְׁמַע

אויף דיא שטיממע דעס עוויגען, דיינעס גאָטטעס, צו בעאָבאַכטען אַללע זיינע געבאָטע,

בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לִשְׁמֹר אֶת־כָּל־מִצְוֹתָיו

דיא איך דיר בעפעהלע הייטע, צו טהון וואַז רעכט איזט אין דען אויגען דעס עוויגען,

אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם לַעֲשׂוֹת הַיָּשָׁר בְּעֵינֵי יְהוָה

דיינעס גאָטטעס. קינדער זייד איהר דעם עוויגען, אייערעם גאָטט, ניכט

אֱלֹהֶיךָ׃ ס רביעי יד א בָּנִים אַתֶּם לַיהוָה אֱלֹהֵיכֶם לֹא

דירפט איהר אייך פערוואונדען אונד ניכט דירפט איהר אַנלעגען איינע פלאַטטע צווישען

תִתְגֹּדְדוּ וְלֹא־תָשִׂימוּ קָרְחָה בֵּין

אייערן אויגען, וועגען איינעס טאָדטען. דען איין הייליגעס פאָלק ביזט דוא

עֵינֵיכֶם לָמֵת׃ ב כִּי עַם קָדוֹשׁ אַתָּה

דעם עוויגען, דיינעם גאָטטע, אונד אַן דיר פאַנד וואָהלגעפאַללען דער עוויגע, צו זיין

לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ וּבְךָ בָּחַר יְהוָה לִהְיוֹת

איהם צום ליעבלינגספאָלקע, אויז אַללען פעלקערן, וועלכע זינד אויף דער אָבערפלעכע

לוֹ לְעַם סְגֻלָּה מִכֹּל הָעַמִּים אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי

דער ערדע. ניכט זאָללזט דוא עססען אירגענד עטוואַז אַבשייליכעס.

הָאֲדָמָה׃ ס ג לֹא תֹאכַל כָּל־תּוֹעֵבָה׃

דיעזעס איזט דאַז פיעה, וועלכעס איהר עססען דירפט: אָכזען, שאַף - לאַם

ד זֹאת הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר תֹּאכֵלוּ שׁוֹר שֵׂה כְשָׂבִים

אונד ציעגענלאַם. רעה אונד הירש אונד דאַמהירש אונד שטיינבאָק, אונ' ביפפעל

וְשֵׂה עִזִּים׃ ה אַיָּל וּצְבִי וְיַחְמוּר וְאַקּוֹ וְדִישֹׁן

אונ' אויערהאָרן אונ' געמזע. איבערהויפט יעדעס פיעה, דאַז געטהיילטען הוף, נעמליך

וּתְאוֹ וָזָמֶר׃ וְכָל־בְּהֵמָה מַפְרֶסֶת פַּרְסָה

דיזו שפאַלטע גאַנץ דורכבראָכען האַט, דאַז צווייהופיג אונד ווידערקויענד1) איזט

וְשֹׁסַעַת שֶׁסַע שְׁתֵּי פְרָסוֹת מַעֲלַת גֵּרָה

אונטער דעם פיעהע, דאַז דירפט איהר עססען. יעדאָך דיעזעס ניכט

בַּבְּהֵמָה אֹתָהּ תֹּאכֵלוּ׃ ז אַךְ אֶת־זֶה לֹא

דירפט איהר עססען פאָן דען ווידערקויענדען, או' פאָן דען מיט געטהיילטעם הופע

תֹאכְלוּ מִמַּעֲלֵי הַגֵּרָה וּמִמַּפְרִיסֵי הַפַּרְסָה

או' מיט געשפאַלטענעם הופע: דאַז קאַמעעל או' דען האַזען אונד

הַשְּׁסוּעָה אֶת־הַגָּמָל וְאֶת־הָאַרְנֶבֶת וְאֶת־

דאַז קאַנינכען, אָבשאָן ווידערקויענד זיא זינד, דאַ איהר הוף אַבער ניכט איזט

הַשָּׁפָן כִּי־מַעֲלֵה גֵרָה הֵמָּה וּפַרְסָה לֹא

געטהיילט, אונריין זינד זיא אייך. פערנער דאַז שווין; וויא וואָהל

הִפְרִיסוּ טְמֵאִים הֵם לָכֶם׃ ח וְאֶת־הַחֲזִיר כִּי־

איינען געטהיילטען הוף עז האַט, אַבער ניכט ווידערקויענד איזט עז, אונריין איזט עז

מַפְרִיס פַּרְסָה הוּא וְלֹא גֵרָה טָמֵא הוּא

אייך. פאָן איהרעם פלייש ניכט זאָלט איהר עססען, אונד אַן איהר אַאַז ניכט

לָכֶם מִבְּשָׂרָם לֹא תֹאכֵלוּ וּבְנִבְלָתָם לֹא

זאָלט איהר אַנריהרען. דיעזעס דירפט איהר עססען פאָן אַללעם

תִגָּעוּ׃ ס ט אֶת־זֶה תֹּאכְלוּ מִכֹּל

וואַז דאַ איזט אים וואַססער; אַללעס וואַז דאַ האַט פלאָססעדערן אונד שופפען

אֲשֶׁר בַּמָּיִם כֹּל אֲשֶׁר־לוֹ סְנַפִּיר וְקַשְׂקֶשֶׂת

קאָננט איהר עססען. אַבער אַללעס, וואַז ניכט האַט פלאָססעדערן אונד שופפען,

תֹּאכֵלוּ׃ י וְכֹל אֲשֶׁר אֵין־לוֹ סְנַפִּיר וְקַשְׂקֶשֶׂת

ניכט זאָלט איהר עססען, אונריין איזט עז פיר אייך. יעדען

לֹא תֹאכֵלוּ טָמֵא הוּא לָכֶם׃ ס יא כָּל־

ריינען פאָגעל דירפט איהר עססען. דיעזע אַבער זינד עז וואָ ניכט

צִפּוֹר טְהֹרָה תֹּאכֵלוּ׃ יב וְזֶה אֲשֶׁר לֹא־

איהר עססען זאָלט פאָן איהנען2): דען אַדלער או' דען ביינברעכער או' דען שוואַרצען אַדלער.

תֹאכְלוּ מֵהֶם הַנֶּשֶׁר וְהַפֶּרֶס וְהָעָזְנִיָּה׃

---

1) וואָרטליך הייסט עז: מעלת דאַז ווידער הינויפברינגט גרה דאַז געקויטע.
2) נאַמענטליך פאָן דען פאָגעלן.

או' דען ווייסען האַביכט אונד דען שוואַרצען האַביכט או' דען גייער נאַך זיינען אַרטען.

יג וְהָרָאָה וְאֶת־הָאַיָּה וְהַדַּיָּה לְמִינָהּ׃

או' דאַז גאַנצע ראַבענגעשלעכט נאַך זיינען אַרטען. או' דען שטרויספֿאָגעל,

יד וְאֵת כָּל־עֹרֵב לְמִינוֹ׃ טו וְאֵת בַּת הַיַּעֲנָה

או' דען פֿאַלקען, או' דען קוקוק, או' דען שפּערבער נאַך זיינען אַרטען.

וְאֶת־הַתַּחְמָס וְאֶת־הַשָּׁחַף וְאֶת־הַנֵּץ לְמִינֵהוּ׃

דען קויז, אונד דאַז בלאַזהוהן או' דען אוהו, או' דען פעליקאַן

טז אֶת־הַכּוֹס וְאֶת־הַיַּנְשׁוּף וְהַתִּנְשָׁמֶת׃ יז וְהַקָּאָת

או' דען גריכטפעלט או' דען פֿיטרייגער, או' דען שטאָרך

וְאֶת־הָרָחָמָה וְאֶת־הַשָּׁלָךְ׃ יח וְהַחֲסִידָה

או' דען העהער נאַך זיינען אַרטען, או' דען אויערהאַהן או' דיא פֿלעדערמויז. אונד אַללע

וְהָאֲנָפָה לְמִינָהּ וְהַדּוּכִיפַת וְהָעֲטַלֵּף׃ יט וְכֹל

קריעכענדע געפֿליגעל, אונריין איזט עז פֿיר אייך, ניכט

שֶׁרֶץ הָעוֹף טָמֵא הוּא לָכֶם לֹא

דירפֿען זיא געגעססען ווערדען. אַללעז ריינע געפֿליגעל דירפֿט איהר עססען.

יֵאָכֵלוּ׃ כ כָּל־עוֹף טָהוֹר תֹּאכֵלוּ׃

ניכט דירפֿט איהר עססען אירגענד איין אַאַז; דעם פֿרעמדלינג, דער

כא לֹא־תֹאכְלוּ כָל־נְבֵלָה לַגֵּר אֲשֶׁר

אין דיינען טהאָרען וואָהנט, געבע עז, דאַס ער עז עססע, אָדער פֿערקויפֿע עז

בִּשְׁעָרֶיךָ תִּתְּנֶנָּה וַאֲכָלָהּ אוֹ מָכֹר

דעם אויזלענדער, דען, איין הייליגעז פֿאָלק ביזט דוא דעם עוויגען, דיינעם גאָטטע,

לְנָכְרִי כִּי עַם קָדוֹשׁ אַתָּה לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ

ניכט זאָללזט דוא קאָכען איין בעקליין אין דער מילך זיינער מוטטער.

לֹא־תְבַשֵּׁל גְּדִי בַּחֲלֵב אִמּוֹ׃ פ חמישי

פֿערצעהנטען מוסט דוא אַללעז איינקאָממען דיינער אויזזאַאַט

כב עַשֵּׂר תְּעַשֵּׂר אֵת כָּל־תְּבוּאַת זַרְעֶךָ

וואַז הערויזקאָממט אויף דאַז פֿעלד יאַהר פֿיר יאַהר. או' דוא זאָללזט פֿערצעהרען

הַיֹּצֵא הַשָּׂדֶה שָׁנָה שָׁנָה׃ כג וְאָכַלְתָּ

פֿאָר דעם עוויגען, דיינעם גאָטטע, אַן דעם אָרטע, וועלכען ער ערוועהלעט

לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר־יִבְחַר

רוהען צו לאססען זיינען נאמען דאָרט, דען צעהנטען דיינעס געטריידעס, דיינעס מאָסטעס,

לְשַׁכֵּן שְׁמוֹ שָׁם מַעְשַׂר דְּגָנְךָ תִּירֹשְׁךָ

אונ' דיינעס אֶהלס, אונ' דיא ערסטלינגע דיינעס רינדפיעהעס אונד דיינעס קליינפיעהעס; דאמיט

וְיִצְהָרֶךָ וּבְכֹרֹת בְּקָרְךָ וְצֹאנֶךָ לְמַעַן

דוא לערנעסט צו עהרפירכטען דען עוויגען, דיינען גאָטט, אללע ציית.

תִּלְמַד לְיִרְאָה אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ כָּל־הַיָּמִים׃

ווען אבער צו וייט וואֶרע פיר דיך דער וועג, דאס ניכט דוא קאָננטעסט

כד וְכִי־יִרְבֶּה מִמְּךָ הַדֶּרֶךְ כִּי לֹא תוּכַל

עס ערטראגען, וויל ענטפערנט וואֶרע פאָן דיר דער אָרט, וועלכען ערוואֶהלען ווירד

שְׂאֵתוֹ כִּי־יִרְחַק מִמְּךָ הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר

דער עוויגע, דיין גאָטט, צו זעטצען זיינען נאמען דאהין, אונ' וויל דיך געזעגנעט האט

יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לָשׂוּם שְׁמוֹ שָׁם כִּי יְבָרֶכְךָ

דער עוויגע, דיין גאָטט 1), זאָ געבע עס וועג פיר געלד, פאססע צוזאממען דאס געלד

יְהוָה אֱלֹהֶיךָ׃ כה וְנָתַתָּה בַּכָּסֶף וְצַרְתָּ הַכֶּסֶף

אין דיינער האנד אונד געהע דאמיט הין נאך דעם אָרטע, וואָ ערוואֶהלען ווירד

בְּיָדְךָ וְהָלַכְתָּ אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר

דער עוויגע, דיין גאָטט, איהן. דאן קאננסט דוא אויסגעבען דאס געלד פיר אללעס, וואס

יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בּוֹ׃ כו וְנָתַתָּה הַכֶּסֶף בְּכֹל אֲשֶׁר־

געלוסטעט דיינע זעעלע, פיר רינדפיה פיר קליינפיעה אונ' פיר וויין אָדר שטארקעס געטראֶנק

תְּאַוֶּה נַפְשְׁךָ בַּבָּקָר וּבַצֹּאן וּבַיַּיִן וּבַשֵּׁכָר

אונ' פיר אללעס, וואס פערלאנגען ווירד דיינע זעעלע, דאס קאננסט דוא פערצעהרען דאָרט

וּבְכֹל אֲשֶׁר תִּשְׁאָלְךָ נַפְשֶׁךָ וְאָכַלְתָּ שָּׁם

פאָר דעם עוויגען, דיינעם גאָטט. אונד קאננסט דיך פרייען דוא אונד דיינע הויזלייטע.

לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְשָׂמַחְתָּ אַתָּה וּבֵיתֶךָ׃

אונד דער לוי, דער דא איזט אין דיינען טהאָרען ניכט זאָללסט דוא איהן פערלאססען,

כז וְהַלֵּוִי אֲשֶׁר־בִּשְׁעָרֶיךָ לֹא תַעַזְבֶנּוּ

דאס ניכט ער האט אנטהייל אונד ערבגוט בייא דיר. צו ענדע דרייער

כִּי אֵין לוֹ חֵלֶק וְנַחֲלָה עִמָּךְ׃ ס כח מִקְצֵה ׀ שָׁלֹשׁ

---

1) מיט גרעססערעם איינקאָממען, וואָפאָן דען צעהנטען צו טראגען דיר שווער פיעלע.

יאהרע ברינגע הינויז1) אללען צעהנטען דיינע איינקאממען:
שָׁנִים תּוֹצִיא אֶת־כָּל־מַעְשַׂר תְּבוּאָתְךָ
אין דעמזעלבען יאהרע, אונד לעגע עס היין אין דיינע טהארע דאס דא קאממע דער לוי,
בַּשָּׁנָה הַהִוא וְהִנַּחְתָּ בִּשְׁעָרֶיךָ׃ כט וּבָא הַלֵּוִי
ווייל ניכט ער האט טהייל אונד ערבגוט בייא דיר, אונד דער פרעמדלינג אונד דיא וואייזע
כִּי אֵין־לוֹ חֵלֶק וְנַחֲלָה עִמָּךְ וְהַגֵּר וְהַיָּתוֹם
אונד דיא וויטטווע, דיא דא זינד אין דיינען טהארען, עס פערלעהרען אונד זיך זאטטיגען;
וְהָאַלְמָנָה אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיךָ וְאָכְלוּ וְשָׂבֵעוּ
דאמיט דיך זעגנע דער עוויגע, דיין גאטט, בייא יעדעם ווערקע דיינער הענדע,
לְמַעַן יְבָרֶכְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־מַעֲשֵׂה יָדְךָ
וועלכעס דוא מאכען ווירסט. נאך פערלויף
אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה׃ ס ששי טו א מִקֵּץ
פאן זיעבען יאהרען מאכע איינע ערלאססונג. דיעזעס איזט דיא זאכע
שֶׁבַע־שָׁנִים תַּעֲשֶׂה שְׁמִטָּה׃ ב וְזֶה דְּבַר
דער ערלאססונג: עס ערלאססע יעדער שולדהערר2), זיינען טהייל, דען ער פערבארגט
הַשְּׁמִטָּה שָׁמוֹט כָּל־בַּעַל מַשֵּׁה יָדוֹ אֲשֶׁר יַשֶּׁה
אן זיינען נעכסטען; ניכט מאהנע ער זיינען נעכסטען אונד זיינען ברודער, זאבאלד
בְּרֵעֵהוּ לֹא־יִגֹּשׂ אֶת רֵעֵהוּ וְאֶת־אָחִיו כִּי־
אויסגערופען איזט ערלאססונג דעם עוויגען צו עהרען. דען אויסלענדער קאננסט דוא מאהנען,
קָרָא שְׁמִטָּה לַיהוָה׃ ג אֶת־הַנָּכְרִי תִּגֹּשׂ
וואס אבער דוא האסט בייא דיינעם ברודער, אוס ערלאססען דיינע האנד. איט ניכטען,
וַאֲשֶׁר יִהְיֶה לְךָ אֶת־אָחִיךָ תַּשְׁמֵט יָדֶךָ׃ ד אֶפֶס
דאס ניכט זאללטע זיין אונטער דיר איין נאטהדירפטיגער, ווען אויך זעגנען וויללדיך
כִּי לֹא יִהְיֶה־בְּךָ אֶבְיוֹן כִּי־בָרֵךְ יְבָרֶכְךָ
דער עוויגע אין דעם לאנדע, וועלכעס דער עוויגע, דיין גאטט, איינגיבט דיר אלז ערבטהייל
יְהוָה בָּאָרֶץ אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן־לְךָ נַחֲלָה
עס צו בעזיטצען; יעדאך נור, ווען דוא געהארכען ווירסט דער שטיממע דעס עוויגען,
לְרִשְׁתָּהּ׃ ה רַק אִם־שָׁמוֹעַ תִּשְׁמַע בְּקוֹל יְהוָה

---

1) יעדעזמאל. 2) ווארטליך הייסט עס: בעל הערר משה דער שולד.

דיינעז גאָטטעז, זאָ בעאָבאַכטעטען אונ' אויזאויבען דיזעז גאַנצע געבאָט,
אֱלֹהֶיךָ לִשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת אֶת־כָּל־הַמִּצְוָה הַזֹּאת
דאַז איך דיר בעפֿעהלע היטע. ווען דער עוויגע, דיין גאָטט, דיך זעגנען ווירד,
אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם׃ ו כִּי־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בֵּרַכְךָ
ווי ער פֿערהייסען דיר, דא ווירזט אויך פֿאַנדערן פֿיעלען פֿאָלקערן, דא אַבער
כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר־לָךְ וְהַעֲבַטְתָּ גּוֹיִם רַבִּים וְאַתָּה
ניכט ווירזט אויף פֿאַנדער בארגען, אונ' ווירזט הערשען איבער פֿיעלע פֿאָלקער, איבער דיך אבער
לֹא תַעֲבֹט וּמָשַׁלְתָּ בְּגוֹיִם רַבִּים וּבְךָ
ניכט זיא הערשען ווערדען. ווען אַבער וואָרע בייא דיר איין נאָטהדירפֿטיגער
לֹא יִמְשֹׁלוּ׃ ס ז כִּי־יִהְיֶה בְךָ אֶבְיוֹן
אויז איינעם דיינער ברידער, אין איינעם דיינער טהאָרע, אין דיינעם לאַנדע, וועלכעז
מֵאַחַד אַחֶיךָ בְּאַחַד שְׁעָרֶיךָ בְּאַרְצְךָ אֲשֶׁר
דער עוויגע, דיין גאָטט, איינגיבט דיר, ניכט זאָללזט דאז פֿערהאַרטען דיין הערץ אונ' ניכט
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ לֹא תְאַמֵּץ אֶת־לְבָבְךָ וְלֹא
זאָללזט דא פֿערשליסען דיינע האַנד פֿאָר דיינעם ברודער דעם נאָטהדירפֿטיגען. פֿיעלמעהר
תִקְפֹּץ אֶת־יָדְךָ מֵאָחִיךָ הָאֶבְיוֹן׃ ח כִּי־
אומסט דוא אָפֿפֿנען דיינע האַנד איהם, אונד אויך פֿאַנדר לייהען איהם,
פָתֹחַ תִּפְתַּח אֶת־יָדְךָ לוֹ וְהַעֲבֵט תַּעֲבִיטֶנּוּ
נאַך פֿערהעלטניס זיינעז מאַנגעלז, וויא עז פֿעהלען ווירד איהם. היטע דיך,
דֵּי מַחְסֹרוֹ אֲשֶׁר יֶחְסַר לוֹ׃ ט הִשָּׁמֶר לְךָ
דאַס ניכט זייא עטוואַז אין דיינעם הערצען ניעדערטרעכטיגעז, דאַס דוא טראַכטעזט;
פֶּן־יִהְיֶה דָבָר עִם־לְבָבְךָ בְלִיַּעַל לֵאמֹר
עז נאַהעט הערבאַן דאז זיעבענטע יאַהר, דאַז יאַהר דעז ערלאַססעז, אונ' איסגינסטיג ווירדע
קָרְבָה שְׁנַת־הַשֶּׁבַע שְׁנַת הַשְּׁמִטָּה וְרָעָה
דיין אויגע געגען דיינעם ברודער דער נאָטהדירפֿטיג איזט, דאַס ניכטז דוא געבעזט איהם:
עֵינְךָ בְּאָחִיךָ הָאֶבְיוֹן וְלֹא תִתֵּן לוֹ
ווען ער ריעפֿע איבער דיך צום עוויגען, זאָ וואָרע עז דיר איינע זינדע. געבען מוזט דוא מאַנ
וְקָרָא עָלֶיךָ אֶל־יְהוָה וְהָיָה בְךָ חֵטְא׃ י נָתוֹן תִּתֵּן
איהם אונ' ניכט דאַרף עז פֿערדריעסען דיין הערץ ווען דוא גיבזט איהם, דען, וועגען
לוֹ וְלֹא־יֵרַע לְבָבְךָ בְּתִתְּךָ לוֹ כִּי בִּגְלַל

דיעזער זאכע ווירד דיך זעגנען דער עוויגע, דיין גאטט, אין אללען דיינעם טהון
הדבר הזה יברכך יהוה אלהיך בכל־מעשך
אונ' אין אללעם ערווערב דיינער הענדע. דען ניכט ווירד עס פעהלען אן נאטהדירפטיגען
ובכל משלח ידך: יא כי לא־יחדל אביון
אים לאנדע, דארום איך דיר בעפעהלע אונד שפרעכע:
מקרב הארץ על־כן אנכי מצוך לאמר
דאס זאללסט אפפנען דיינע האנד דיינעם ברודער, דיינעם אַרמען אונ' דיינעם נאטהדירפטיגען
פתח תפתח את־ידך לאחיך לעניך ולאבינך
אין דיינעם לאנדע. ווען פערקויפט ווירד דיר דיין ברודער דער עברי אָדער
בארצך: ס יב כי־ימכר לך אחיך העברי או
דיא עברית, זאלל ער דיר דיענען זעכס יאהרע, אונד אים זיעבענטען יאהרע
העבריה ועבדך שש שנים ובשנה השביעת
לאסט איהן פארטציעהען אלס איינען פרייען פאן דיר. ווען אבער דאס איהן ענטלאססעסט
תשלחנו חפשי מעמך: יג וכי־תשלחנו
פרייא פאן דיר, ניכט שיקע איהן פארט לעער; דאס אוסט פיעלמעהר אויפלאדען
חפשי מעמך לא תשלחנו ריקם: יד העניק תעניק
איהם פאן דיינעם קליינפיעה אונד פאן דיינער טיננע אונד פאן דיינער קעלטער; ווען[1]
לו מצאנך ומגרנך ומיקבך אשר
דיך געזעגנעט האט דער עוויגע, דיין גאטט, אוסט דאס געבען איהם. אונד בעדענקע,
ברכך יהוה אלהיך תתן־לו: טו וזכרת
דאס איין קנעכט דאס וואַרזט אים לאנדע מצרים, אונד דיך ערלאזעט האט דער עוויגע,
כי עבד היית בארץ מצרים ויפדך יהוה
דיין גאטט; דארום איך דיר בעפעהלע דיעזע זאכע הייטע.
אלהיך על־כן אנכי מצוך את־הדבר הזה היום:
אונ' עס זאלל זיין, ווען ער שפרעכען ווירד צו דיר, ניכט וויל איך וועגגעהען פאן דיר; וויל
טז והיה כי־יאמר אליך לא אצא מעמך כי
ער דיך ליעבט אונד דיין הויז. אינדעם וואהל וואר איהם ביי דיר. זא זאללסט דאס נעהמען
אהבך ואת־ביתך כי־טוב לו עמך: יז ולקחת

1) אשר בעדייטעט אויך: ווען.

איינע פפריעמע, או׳ זאָללזט זיא אַנשטעלען אַן זיין אָהר אונד אַן דיא טהיר, או׳ ער זאָלל דיר

אֶת־הַמַּרְצֵעַ וְנָתַתָּה בְאָזְנוֹ וּבַדֶּלֶת וְהָיָה

דיר איין קנעכט אויף אימער; אונד אויך דיינער מאַגד זאָללזט דוא טהון אַלזאָ1). ניכט

לְךָ עֶבֶד עוֹלָם וְאַף לַאֲמָתְךָ תַּעֲשֶׂה־כֵּן׃ יח לֹא

זאָלל עז האַרט שיינען איין דיינען אויגען, ווען דוא פאָרטליעהען לאַזזעזט איהן פרייא

יִקְשֶׁה בְעֵינֶךָ בְּשַׁלֵּחֲךָ אֹתוֹ חָפְשִׁי

פאָן דיר, דאַס אום דען דאָפפעלטען לאָהן איינעז איינטהלינגז ער דיר דיענטע זעקז

מֵעִמָּךְ כִּי מִשְׁנֶה שְׂכַר שָׂכִיר עֲבָדְךָ שֵׁשׁ

יאַהרע; דען דאַפיר ווירד דיך זעגנען דער עוויגע, דיין גאָטט, איין אַללעם, וואַז

שָׁנִים וּבֵרַכְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכֹל אֲשֶׁר

דוא טהון ווירזט.

תַּעֲשֶׂה׃ פ שביעי

יעדעז ערזטגעבאָרענע, וועלכעז געבאָרען ווירד אונטער דיינעם רינדפיעה

יט כָּל־הַבְּכוֹר אֲשֶׁר יִוָּלֵד בִּבְקָרְךָ

אָדער אונטער דיינעם קליינפיעהע, דאַז מעננליכע זאָללזט דוא היילינגען דעם עוויגען,

וּבְצֹאנְךָ הַזָּכָר תַּקְדִּישׁ לַיהוָה

דיינעם גאָטט, ניכט זאָללזט דוא אַרבייטען מיט דעם ערזטגעבאָרענען דיינעז אָכזען, או׳ ניכט

אֱלֹהֶיךָ לֹא תַעֲבֹד בִּבְכֹר שׁוֹרֶךָ וְלֹא

זאָללזט דוא שעערען דאַז ערזטגעבאָרענע דיינעז קליינפיעהעז. פאָר דעם עוויגען,

תָגֹז בְּכוֹר צֹאנֶךָ׃ כ לִפְנֵי יְהוָה

דיינעם גאָטטע, זאָללזט דוא עז פערצעהרען יאַהר פיר יאַהר, אַן דעם אָרטע, וועלכען

אֱלֹהֶיךָ תֹאכְלֶנּוּ שָׁנָה בְשָׁנָה בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר־

ערוועהלען ווירד דער עוויגע, דוא אונד דיינע הויזלייטע. ווען אַבער זיין ווירד דאַראַן

יִבְחַר יְהוָה אַתָּה וּבֵיתֶךָ׃ כא וְכִי־יִהְיֶה בוֹ

איין געברעכען, עז זייא לאַהם אָדער בלינד: אָדער האַט אירגענד איין בעזעז געברעכען, ניכט

מוּם פִּסֵּחַ אוֹ עִוֵּר כֹּל מוּם רָע לֹא

זאָללזט דוא עז אָפפערן דעם עוויגען, דיינעם גאָטט. איין דיינען טהאָרן קאַננזט דוא עז עססען,

תִזְבָּחֶנּוּ לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ׃ כב בִּשְׁעָרֶיךָ תֹּאכְלֶנּוּ

---

1) איין בעטרעף דער געשענקע גלייך.

דער אונריינע אונד דער ריינע גענאססען; וויא הירש אונד רעה. יעדאָך זיין בלוט

הַטָּמֵא וְהַטָּהוֹר יַחְדָּו כַּצְּבִי וְכָאַיָּל׃ כג רַק אֶת־דָּמוֹ

ניכט דאַרפסט דוא עססען; אויף דיא ערדע מוססט דוא עס היגיעססען וויא וואַססער.

לֹא תֹאכֵל עַל־הָאָרֶץ תִּשְׁפְּכֶנּוּ כַּמָּיִם׃ פ

בעאָבאַכטע דען אֶהרען־מאָנאַט, דאַס דוא אַהלעזט דאַס איבערשרייטונגספעסט

טז א שָׁמוֹר אֶת־חֹדֶשׁ הָאָבִיב וְעָשִׂיתָ פֶּסַח

דעם עוויגען, דיינעם גאָטטע; דען אים אֶהרענמאָנאַטע האַט דיך הערויסגעפיהרט

לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ כִּי בְּחֹדֶשׁ הָאָבִיב הוֹצִיאֲךָ

דער עוויגע, דיין גאָטט, אויס מצרים, ביי נאַכט. אונד דוא זאָללסט אָפּפער

יְהוָה אֱלֹהֶיךָ מִמִּצְרַיִם לָיְלָה׃ ב וְזָבַחְתָּ

דאָס איבערשרייטונגספעסט דעם עוויגען, דיינעם גאָטטע, קליינפיעה או' רינדפיעה

פֶּסַח לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ צֹאן וּבָקָר

אַן דעם אָרטע, וועלכען ערוועהלען ווירד דער עוויגע, רוהען צו לאַססען זיינען נאַמען דאָרט.

בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה לְשַׁכֵּן שְׁמוֹ שָׁם׃

ניכט זאָללסט דוא עססען דאַבייא געזייערטעס; זיעבען טאַגע הינדורך זאָללסט דוא עססען

ג לֹא־תֹאכַל עָלָיו חָמֵץ שִׁבְעַת יָמִים תֹּאכַל־

דאַבייא אונגעזייערטען קוכען, ברויט דעס עלענדס; דען מיט איילפערטיגקייט

עָלָיו מַצּוֹת לֶחֶם עֹנִי כִּי בְחִפָּזוֹן

גינגעסט דוא הערויס אויס דעם לאַנדע מצרים; דאַמיט דוא דענקעסט אַן דען טאַג

יָצָאתָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְמַעַן תִּזְכֹּר אֶת־יוֹם

דיינעס אויסצוגעס אויס דעם לאַנדע מצרים אַללע טאַגע דיינעס לעבענס. אויך ניכט

צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ׃ ד וְלֹא־

זאָלל געזעהען ווערדען בייא דיר זייערטייג אין אַללען דיינען גרענצען זיעבען טאַגע;

יֵרָאֶה לְךָ שְׂאֹר בְּכָל־גְּבֻלְךָ שִׁבְעַת יָמִים

אונד ניכט בלייבע איבער נאַכט פאָן דעם פלייזע, וועלכעס דוא אָפּפערסט דעס אַבענדס

וְלֹא־יָלִין מִן־הַבָּשָׂר אֲשֶׁר תִּזְבַּח בָּעֶרֶב

צום ערזטען טאַגע1), ביז אַם מאָרגען2). ניכט דאַרפסט דוא אָפּפערן

בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן לַבֹּקֶר׃ ה לֹא תוּכַל לִזְבֹּחַ אֶת־

---

1) נאַמליך אַם אַבענדע, צו ענדע פאָם פירצעהנטען טאַגע דעס מאָנאַטס.
2) דעס פינפצעהנטען טאַגעס פאָם מאָנאַטע.

דאַז איבערטרייטונגזאָפפֿער אין איינעם דיינער טהאָרע, וועלכע דער עוויגע, דיין גאָטט

הַפָּסַח בְּאַחַד שְׁעָרֶיךָ אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ

איינגיבט דיר; זאָנדערן אַן דעם אָרטע, וועלכען ערוואֶהלען ווירד דער עוויגע,

נֹתֵן לָךְ׃ ו כִּי אִם־אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־יִבְחַר יְהוָה

דיין גאָטט, רוהען צו לאַססען זיינען נאַמען, דאָרט שלאַכטע דאַז איבערטרייטונגזאָפפֿער

אֱלֹהֶיךָ לְשַׁכֵּן שְׁמוֹ שָׁם תִּזְבַּח אֶת־הַפֶּסַח

דעז אַבענדז בייא אונטערגאַנג דער זאָננע, אום דיא צייט דיינעז אויזצוגעז אויז מצרים.

בָּעָרֶב כְּבוֹא הַשֶּׁמֶשׁ מוֹעֵד צֵאתְךָ מִמִּצְרָיִם׃

קאָכע עז, אונ' פֿערצעהרע עז אַן דעם אָרטע, וואָ וואָהלגעפֿאַללען פֿינדעט דער עוויגע,

ז וּבִשַּׁלְתָּ וְאָכַלְתָּ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה

דיין גאָטט, דאַראַן, דאַן קאַננזט דוא דיך וועגדען אַם אַנדערן מאָרגען, אונ' קאַננזט צוריקגעהן

אֱלֹהֶיךָ בּוֹ וּפָנִיתָ בַבֹּקֶר וְהָלַכְתָּ

נאַך דיינער וואָהנונג. זעקז טאַגע זאָללזט דוא עססען אונגעזייערטעז ברָוד,

לְאֹהָלֶיךָ׃ ח שֵׁשֶׁת יָמִים תֹּאכַל מַצּוֹת

אונ' אַם זיעבענטען טאַגע איזט בעשלוסספֿעזט דעם עוויגען, דיינעם גאָטט צו עהרען,

וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי עֲצֶרֶת לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ

ניכט דאַרפֿזט דוא פֿערריכטען איינע אַרבייט. זיעבען וואָכען

לֹא תַעֲשֶׂה מְלָאכָה׃ ס ט שִׁבְעָה שָׁבֻעֹת

צעהלע אַב דיר, ווען נעמליך אַנפֿאַנגט דיא זיכעל אונטער דעם שטעהענדען געטריידע

תִּסְפָּר־לָךְ מֵהָחֵל חֶרְמֵשׁ בַּקָּמָה

פֿאַנגע אַן צו צעהלען זיעבען וואָכען. דאַן בערייטעזט דוא דאַז וואָכענפֿעזט

תָּחֵל לִסְפֹּר שִׁבְעָה שָׁבֻעוֹת׃ י וְעָשִׂיתָ חַג שָׁבֻעוֹת

דעם עוויגען, דיינעם גאָטטע צו עהרען, אונ' איינע פֿרייאוויללינע גאַבע דיינעז פֿערמאֶגענז

לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ מִסַּת נִדְבַת יָדְךָ

בריינגזט דוא, וועלכעז דוא גיבזט ווען דיך געזעגנעט האַט דער עוויגע, דיין גאָטט.

אֲשֶׁר תִּתֵּן כַּאֲשֶׁר יְבָרֶכְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ׃

דוא זאָללזט פֿראֶהליך זיין פֿאָר דעם עוויגען, דיינעם גאָטטע, דוא אונ' דיין זאָהן

יא וְשָׂמַחְתָּ לִפְנֵי ׀ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אַתָּה וּבִנְךָ

אונ' דיינע טאָכטער, אונ' דיין קנעכט אונד דיינע מאַגד, אונד דער לוי, וועלכער וואָהנט

וּבִתֶּךָ וְעַבְדְּךָ וַאֲמָתֶךָ וְהַלֵּוִי אֲשֶׁר

אין דיינען טהארען אונד דער פרעמדע אונד דיא וואייזע אונד דיא וויטטווע, וועלכע זינד
בִּשְׁעָרֶיךָ וְהַגֵּר וְהַיָּתוֹם וְהָאַלְמָנָה אֲשֶׁר
אונטער דיר, אן דעם ארטע, וועלכען ערוואעהלעט דער עוויגע, דיין גאטט, רוהען צו לאססען
בְּקִרְבֶּךָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְשַׁכֵּן
זיינען נאמען דארט. אונד בעדענקע, דאס איין קנעכט דוא ווארזט אין מצרים;
שְׁמוֹ שָׁם׃ יב וְזָכַרְתָּ כִּי־עֶבֶד הָיִיתָ בְּמִצְרָיִם
דארום בעאבאכטע אונד איבע אויז דיעזע געזעטצע.
וְשָׁמַרְתָּ וְעָשִׂיתָ אֶת־הַחֻקִּים הָאֵלֶּה׃ פ מפטיר
דאז ליבהיטטענפעזט אכטע דיר זיעבען טאגע, ווען דוא וויינזאאמעלזט
יג חַג הַסֻּכֹּת תַּעֲשֶׂה לְךָ שִׁבְעַת יָמִים בְּאָסְפְּךָ
אויז דיינער טעננע אונד אויז דיינער קעלטער. אונד פרייע דיך אן דיינעם פעזטע, דוא,
מִגָּרְנְךָ וּמִיִּקְבֶךָ׃ יד וְשָׂמַחְתָּ בְּחַגֶּךָ אַתָּה
או' דיין זאהן או' דיינע טאכטער, או' דיין קנעכט אונד דיינע מאגד, אונד דער לוי
וּבִנְךָ וּבִתֶּךָ וְעַבְדְּךָ וַאֲמָתֶךָ וְהַלֵּוִי
או' דער פרעמדע אונד דיא וואייזע אונד דיא וויטטווע, וועלכע וואהנט אין דיינען טהארען.
וְהַגֵּר וְהַיָּתוֹם וְהָאַלְמָנָה אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיךָ׃
זיעבען טאגע פייערע דעם עוויגען, דיינעם גאטט, אן דעם ארטע, וועלכען
טו שִׁבְעַת יָמִים תָּחֹג לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר־
ערוואעהלעט דער עוויגע, דען דיך ווירד זעגנען דער עוויגע, דיין גאטט. אין אללעם
יִבְחַר יְהוָה כִּי יְבָרֶכְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכֹל
דיינען איינקאממען, או' אין יעדעם ווערק דיינער הענדע, דאס דוא זייעזט וואאער פרעהליך.
תְּבוּאָתְךָ וּבְכֹל מַעֲשֵׂה יָדֶיךָ וְהָיִיתָ אַךְ שָׂמֵחַ׃
דרייא אמל אים יאהרע זאלל ערשיינען אללעזע אמענליכע
טז שָׁלוֹשׁ פְּעָמִים ׀ בַּשָּׁנָה יֵרָאֶה כָל־זְכוּרְךָ אֶת־
פאר דעם עוויגען, דיינעם גאטט, אן דעם ארטע, דען ער ערוואעהלעט, אם פעזטע
פְּנֵי ׀ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחָר בְּחַג
דער אונגעזייערטען קוכען, או' אם וואכענפעזטע, או' אם פעזטע דער ליבהיטטען
הַמַּצּוֹת וּבְחַג הַשָּׁבֻעוֹת וּבְחַג הַסֻּכּוֹת
אבער ניכט זאלל אמן ערשיינען פאר דעם עוויגען לעער. יעדער נאך מאסגאבע
וְלֹא יֵרָאֶה אֶת־פְּנֵי יְהוָה רֵיקָם׃ יז אִישׁ כְּמַתְּנַת

זיינעז פֿערמאָגענז, נאַך דעם זעגען דעז עוויגען, דיינעז גאָטטעז, וועלכֿעז ער געגעבען

יָדוֹ כְּבִרְכַּת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר נָתַן־

דיר. ריכֿטער אונד בעאַמטע זאָללסט דוא זעטצען

לָךְ׃ ס סדר שפטים יח שֹׁפְטִים וְשֹׁטְרִים תִּתֶּן־

דיר אין אַללען דיינען טהאָרען, דיא דער עוויגע, דיין גאָטט, גיבט דיר,

לְךָ בְּכָל־שְׁעָרֶיךָ אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לְךָ

נאַך דיינען שטאַממען, אונד זיא זאָללען ריכֿטען דאַז פֿאָלק מיט גערעכֿטעם אורטהייל.

לִשְׁבָטֶיךָ וְשָׁפְטוּ אֶת־הָעָם מִשְׁפַּט־צֶדֶק׃

ניכֿט זאָללסט דוא ביוגען דאַז רעכֿט, ניכֿט זאָללסט דוא אַכֿטען דאַז אַנזעהען איינר פערזאָן,

יט לֹא־תַטֶּה מִשְׁפָּט לֹא תַכִּיר פָּנִים

אוּ' ניכֿט זאָללסט דוא נעהמען בעשטעכֿונג, דען דיא בעשטעכֿונג בלענדעט דיא אויגען

וְלֹא־תִקַּח שֹׁחַד כִּי הַשֹּׁחַד יְעַוֵּר עֵינֵי

דער קלוגען אוּ' פֿערדרעהט דיא וואָרטע דער גערעכֿטען. גערעכֿטיגקייט, יאַ גערעכֿטיגקייט

חֲכָמִים וִיסַלֵּף דִּבְרֵי צַדִּיקִם׃ כ צֶדֶק צֶדֶק

זאָללסט דוא ערשטרעבען, דאַמיט דוא גליקליך לעבעסט, ווען דוא בעזיטצעסט

תִּרְדֹּף לְמַעַן תִּחְיֶה וְיָרַשְׁתָּ אֶת־

דאַז לאַנד, וועלכֿעז דער עוויגע, דיין גאָטט, איינגיבט דיר. ניכֿט

הָאָרֶץ אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ׃ ס כא לֹא־

זאָללסט דוא פֿפֿלאַנצען דיר איינען האַיין, אָדער אירגענד איינען בוים, בייא דעם אַלטאַרע

תִטַּע לְךָ אֲשֵׁרָה כָּל־עֵץ אֵצֶל מִזְבַּח

דעז עוויגען, דיינעז גאָטטעז, דען דוא ערריכֿטעסט דיר; אויך ניכֿט זאָללסט דוא ערריכֿטען

יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה־לָּךְ׃ כב וְלֹא־תָקִים

דיר איינע שטאַנדזייולע, וועלכֿע האַססט דער עוויגע, דיין גאָטט. ניכֿט

לְךָ מַצֵּבָה אֲשֶׁר שָׂנֵא יְהוָה אֱלֹהֶיךָ׃ ס יז א לֹא־

זאָללסט דוא שלאַכֿטען דעם עוויגען, דיינעם גאָטט, איינען אָקֿסען אָדער איין לאַם,

תִזְבַּח לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ שׁוֹר וָשֶׂה

ווען זיין ווירד אַן דעמזעלבען איין געברעכֿען אירגענד איינע בעזע זאַכֿע; דען

אֲשֶׁר יִהְיֶה בוֹ מוּם כֹּל דָּבָר רָע כִּי

איין גרייעל דעם עוויגען, דיינעם גאָטטע, איזט עז. ווען

תוֹעֲבַת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ הוּא׃ ס ב כִּי־

געפֿונדען ווירדע אונטער דיר אין איינער דיינער שטעדטע, וועלכע דער עוויגע

יִמָּצֵא בְקִרְבְּךָ בְּאַחַד שְׁעָרֶיךָ אֲשֶׁר־יְהוָה

דיין גאָטט, איינגיבט דיר, איין מאַן אָדער איינע פֿרויא, וועלכער טהון ווירד

אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ אִישׁ אוֹ־אִשָּׁה אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה

דאַס בעזע אין דען אויגען דעס עוויגען, דיינעס גאָטטעס צו איבערטרעטען

אֶת־הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה־אֱלֹהֶיךָ לַעֲבֹר

זיינען בונד; ער גינגע נעמליך אונד דיענטע אנדערן געטטערן

בְּרִיתוֹ׃ ג וַיֵּלֶךְ וַיַּעֲבֹד אֱלֹהִים אֲחֵרִים

אונד בוקטע זיך צו איהנען, אָדער צור זאָננע אָדער צום מאָנדע אָדער צו אירגענד

וַיִּשְׁתַּחוּ לָהֶם וְלַשֶּׁמֶשׁ ׀ אוֹ לַיָּרֵחַ אוֹ לְכָל־

איינעם העערע דעס היממעלס, וועלכעס איך פֿערבאָטען האבע 1); עס ווירד בעריכטעט

צְבָא הַשָּׁמַיִם אֲשֶׁר לֹא־צִוִּיתִי׃ ד וְהֻגַּד־

דיר, או' דוא פֿערנימסט (עס), דוא האסט נאכגעפֿאָרשט זעהר גענויא, אונד עס

לְךָ וְשָׁמָעְתָּ וְדָרַשְׁתָּ הֵיטֵב וְהִנֵּה

איזט וואהר אונד געוויס, דיא טהאַט, עס איזט געשעהען דיעזער גרייעל

אֱמֶת נָכוֹן הַדָּבָר נֶעֶשְׂתָה הַתּוֹעֵבָה הַזֹּאת

אין ישראל: זאָ זאָללסט דוא הערויספֿיהרען דיעזען מאַן אָדער

בְּיִשְׂרָאֵל׃ ה וְהוֹצֵאתָ אֶת־הָאִישׁ הַהוּא אוֹ

דיעזע פֿרויא, וועלכע געטהאַן דיעזע בעזע טהאַט

אֶת־הָאִשָּׁה הַהִוא אֲשֶׁר עָשׂוּ אֶת־הַדָּבָר הָרַע הַזֶּה

פֿאָר דיינע טהאָרע, דען מאַן אָדער דיא פֿרויא,

אֶל־שְׁעָרֶיךָ אֶת־הָאִישׁ אוֹ אֶת־הָאִשָּׁה

אונד זאָללסט זיא שטייניגען מאַזען מיט שטיינען, דאַס זיא שטערבען. אויף

וּסְקַלְתָּם בָּאֲבָנִים וָמֵתוּ׃ ו עַל־

דיא אויסזאַגע צווייער צייגען אָדער דרייער צייגען זאָלל געטאָדטעט ווערדען,

פִּי ׀ שְׁנַיִם עֵדִים אוֹ שְׁלֹשָׁה עֵדִים יוּמַת

דער דעס טאָדעס (שולדיגע); ניכט אבער ווערדע ער געטאָדטעט אויף דיא אויסזאַגע

הַמֵּת לֹא יוּמַת עַל־פִּי

---

1) לא צויתי היישט, דאַס איך פֿערבאָטען, נעמליך איך געבאָט דאַס עס ניכט געשעהע.

אייניס אייניציגען צייגען. דיא האנד דער צייגען זאלל זיין אן איהם צו ערשט,

עד אחד: ז יד העדים תהיה בו בראשנה

איהן צו טאדטען, אונ' דיא האנד דעז גאנצען פאלקעז נאכהער, זא זאללסט דוא אויזראטטען

להמיתו ויד כל העם באחרנה ובערת

דאז באזע אויז דיינער מיטטע.

הרע מקרבך: פ

ווען פערבארגען וועררע דיר אייניגע זאכע דעז רעכטז, צווישען בלוטשולד

ח כי יפלא ממך דבר למשפט בין דם

אונד בלוטשולד, צווישען רעכטזזאכע אונד רעכטזזאכע, אדער צווישען פערוואונדונג

לדם בין דין לדין ובין נגע

אונד פערוואונדונג; שטרייטזאכען (ענטשטיינדען) אין דיינען גריכטזהעפען,

לנגע דברי ריבת בשעריך

זאללסט דוא דיך אויפמאכען אונד זאללסט הינויף געהען אן דען ארט, וואז

וקמת ועלית אל המקום אשר

וואהל געפאללען פינדעט דער עוויגע, דיין גאטט, אן דעאזעלבען; אונד זאללסט קאממען

יבחר יהוה אלהיך בו: ט ובאת

צו דען פריעזטערן, דען לוים אדער צו דעם ריכטער, וועלכער זיין ווירד

אל הכהנים הלוים ואל השפט אשר יהיה

אין יענען טאגען, אונד זאללסט נאכפארשען, ווערדען זיא אנקינדיגען דיר דיא

בימים ההם ודרשת והגידו לך את

זאכע דעז רעכטעז. דא זאלסט דוא טהון נאך דעם אויזשפרוכע דעז ווארטעז,

דבר המשפט: י ועשית על פי הדבר

וועלכעז זיא זאגען ווערדען דיר פאן דעאזעלבען ארטע הער, וועלכען ערוואהלען ווירד

אשר יגידו לך מן המקום ההוא אשר יבחר

דער עוויגע; דוא אוסט גענויא בעאבאכטען צו טהון גאנץ זא וויא

יהוה ושמרת לעשות ככל אשר

זיא דיך לעהרען ווערדען. נאך דעם אויזשפרוכע דער לעהרע, וועלכע

יורוך: יא על פי התורה אשר

זיא דיך לעהרען ווערדען, אונד נאך דעם אורטהיילע, וועלכעז זיא זאגען ווערדען דיר,

יורוך ועל המשפט אשר יאמרו לך

אומט דוא טהון; ניכט דארפשט דוא אבוויכען פאן דער זאכע וועלכע זיא פערקינדן ווערדן

תַּעֲשֶׂה לֹא תָסוּר מִן־הַדָּבָר אֲשֶׁר־יַגִּידוּ

דיר רעכטש אָדער לינקז. דער אבן אבער, וועלכער האנדעלן וויר

לְךָ יָמִין וּשְׂמֹאל׃ יב וְהָאִישׁ אֲשֶׁר־יַעֲשֶׂה

איט אוטהווילען, אום ניכט צו געהארכען דעם פריעזטער, וועלכער דא שטעהט

בְזָדוֹן לְבִלְתִּי שְׁמֹעַ אֶל־הַכֹּהֵן הָעֹמֵד

צו בעדיענען דארט דען עוויגען, דיינען גאָטט, אָדער דעם ריכטער,

לְשָׁרֶת שָׁם אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אוֹ אֶל־הַשֹּׁפֵט

דא זאָל שטערבען דיעזער אבן, דוא זאָלזט אויזראָטטען דאז בעזע אויז ישראל.

וּמֵת הָאִישׁ הַהוּא וּבִעַרְתָּ הָרָע מִיִּשְׂרָאֵל׃

דאז גאנצע פאָלק ווירד עז האָרען, זיא ווערדען זיך פירכטען, אונד ניכט

יג וְכָל־הָעָם יִשְׁמְעוּ וְיִרָאוּ וְלֹא

ווערדען זיא אוטהווילען טרייבען מעהר. ווען דוא קאָממזט

יְזִידוּן עוֹד׃ ס שני יד כִּי־תָבֹא

אין דאז לאנד, וועלכעז דער עוויגע, דיין גאָטט, איינגיבט דיר,

אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ

דוא עז איינניממזט אונד וואָהנעזט דארין, אונד שפריכזט: איך וויל זעטצען

וִירִשְׁתָּהּ וְיָשַׁבְתָּה בָּהּ וְאָמַרְתָּ אָשִׂימָה

איבער איך איינען קאָניג, וויא אללע פאָלקער, דיא אום איך הערום (זינד).

עָלַי מֶלֶךְ כְּכָל־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר סְבִיבֹתָי׃

קאננזט דוא וואָהל זעטצען איבער דיך איינען קאָניג, ווען וואָהלגעפאללען פינדעט

טו שׂוֹם תָּשִׂים עָלֶיךָ מֶלֶךְ אֲשֶׁר יִבְחַר

דער עוויגע, דיין גאָטט אן איהם; (אויז דער איטטע דיינער ברידער זעטצע

יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בּוֹ מִקֶּרֶב אַחֶיךָ תָּשִׂים

איבער דיך איינען קאָניג; ניכט (אבער) קאננזט דוא זעטצען איבער דיך

עָלֶיךָ מֶלֶךְ לֹא תוּכַל לָתֵת עָלֶיךָ

איינען אויזלאָנדישען אבן, וועלכער ניכט דיין ברודער איזט.) יעדאָך

אִישׁ נָכְרִי אֲשֶׁר לֹא־אָחִיךָ הוּא׃ טז רַק

ניכט זאָל ער צו פיעל האלטען פיר זיך פפערדע, אונד ניכט זאָל ער צוריקפיהרען

לֹא־יַרְבֶּה־לּוֹ סוּסִים וְלֹא־יָשִׁיב

דאַס פאָלק נאַך מצרים, אום לו הייפען פפערדע, דאַ דער עוויגע

אֶת־הָעָם מִצְרַיְמָה לְמַעַן הַרְבּוֹת סוּס וַיהֹוָה

געזאַגט לו אייך: ניכט מעהר זאָללט איהר לוריקקעהרען, אויף דיעזעם וועגע

אָמַר לָכֶם לֹא תֹסִפוּן לָשׁוּב בַּדֶּרֶךְ הַזֶּה

פערנער. אויך ניכט זאָלל ער הייפען פיר זיך פרויען, דאַמיט ניכט

עוֹד׃ יז וְלֹא יַרְבֶּה־לּוֹ נָשִׁים וְלֹא

אַבווייכע זיין הערץ; אויך זילבער אונד גאָלד ניכט זאָלל ער אַנהייפען פיר זיך

יָסוּר לְבָבוֹ וְכֶסֶף וְזָהָב לֹא יַרְבֶּה־לּוֹ

זעהר. אונד עס זייא, ווען ער זיטלט אויף דעם טהראָנע זיינעז רייכז

מְאֹד׃ יח וְהָיָה כְשִׁבְתּוֹ עַל כִּסֵּא מַמְלַכְתּוֹ

זאָלל אַמן טרייבען איהם איינע אַבשריפט דיעזער לעהרע אויף

וְכָתַב לוֹ אֶת־מִשְׁנֵה הַתּוֹרָה הַזֹּאת עַל־

איין בוך, פאָר דען פריעזטערן דער לויים 1), דאַמיט זיא זייא

סֵפֶר מִלִּפְנֵי הַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם׃ יט וְהָיְתָה

בייא איהם, אונד ער לעזע דאַרין אַללע טאַגע זיינעז לעבענז, דאַמיט ער לערנע,

עִמּוֹ וְקָרָא בוֹ כָּל־יְמֵי חַיָּיו לְמַעַן יִלְמַד

לו עהרפירכטען דען עוויגען, זיינען גאָטט, לו בעאָבאַכטען אַללע וואָרטע

לְיִרְאָה אֶת־יְהֹוָה אֱלֹהָיו לִשְׁמֹר אֶת־כָּל־דִּבְרֵי

דיעזער לעהרע אונד דיעזער געזעטלע, זיא אויזלואיבען.

הַתּוֹרָה הַזֹּאת וְאֶת־הַחֻקִּים הָאֵלֶּה לַעֲשֹׂתָם׃

דאַס ניכט ער ערהעבע זיין הערץ איבער זיינע ברידער, אונד ניכט אַבווייכע

כ לְבִלְתִּי רוּם־לְבָבוֹ מֵאֶחָיו וּלְבִלְתִּי סוּר

פאָן דעם געבאָטע רעכטז אָדער לינקז, דאַמיט ער בלייבע לאַנגע יאַהרע

מִן־הַמִּצְוָה יָמִין וּשְׂמֹאול לְמַעַן יַאֲרִיךְ יָמִים

אין זיינעם רייכע, ער אונד זיינע קינדער אונטער ישראל.

עַל־מַמְלַכְתּוֹ הוּא וּבָנָיו בְּקֶרֶב יִשְׂרָאֵל׃ ס שלישי

ניכט זאָלל אַנגעהאָרען דען פריעזטערן, דען לויים, איבערהויפט דעם גאַנלען

יח א לֹא־יִהְיֶה לַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם כָּל־

1) נאַמליך אויז יענעם בוכע, וועלכעז ליעגט פאָר דען פריעזטערן אויז דעם שטאַממע לוי.

טטאַממע לוי, איין טהייל אונד ערבגוט מיט ישראל; דיא פייעראָפּפער דעז עוויגען
שֵׁבֶט לֵוִי חֵלֶק וְנַחֲלָה עִם־יִשְׂרָאֵל אִשֵּׁי יְהוָה
אונ' זיין ערבגוט זאָללען זיא געניעססען. אַבער ערבטהייל ניכט זאָלל אַנגעהערען איהם
וְנַחֲלָתוֹ יֹאכֵלוּן׃ ב וְנַחֲלָה לֹא־יִהְיֶה־לּוֹ
אונטער זיינען ברידערן, דער עוויגע, ער איזט זיין ערבטהייל, וויא ער פערהייססען
בְּקֶרֶב אֶחָיו יְהוָה הוּא נַחֲלָתוֹ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר־
איהם. דיעזעז יעדאָך איזט דאַז רעכט דער פריעזטער
לוֹ׃ ס ג וְזֶה יִהְיֶה מִשְׁפַּט הַכֹּהֲנִים
פאָן דעם פאָלקע, פאָן דענען, דיא דאַ טלאַכטען איין טלאַכטפּיעה, עז זייא איין אָכּז אָדער
מֵאֵת הָעָם מֵאֵת זֹבְחֵי הַזֶּבַח אִם־שׁוֹר אִם־
איין לאַם, זאָלל מאַן געבן דעם פריעזטער דאַז טולטערשטיק אונ' דיא קינבאַקקען אונ' דען מאַגען.
שֶׂה וְנָתַן לַכֹּהֵן הַזְּרֹעַ וְהַלְּחָיַיִם וְהַקֵּבָה׃
דיא ערזטלינגע דיינעז געטריידעז, דיינעז מאָזטעז אונד דיינעז אֶלז,
ד רֵאשִׁית דְּגָנְךָ תִּירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ
אונ' דיא ערזטלינגע דער טור דיינער טאַפע זאָללזט דוא געבן איהם. דען איהן
וְרֵאשִׁית גֵּז צֹאנְךָ תִּתֶּן־לּוֹ׃ ה כִּי בוֹ
האַט ערוואֶהלט דער עוויגע, דיין גאָטט, אויז אַללען דיינען טטאַממען, צו טטעהען
בָּחַר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ מִכָּל־שְׁבָטֶיךָ לַעֲמֹד
אונד צו דיענען אים נאַמען דעז עוויגען, ער אונד זיינע זאֶהנע אַללע צייט.
לְשָׁרֵת בְּשֵׁם־יְהוָה הוּא וּבָנָיו כָּל־הַיָּמִים׃ ס רביעי
אונד ווען קאָממען וויל איין לוי אויז איינעם דיינער טהאָרע אויז גאַנץ ישראל,
ו וְכִי־יָבֹא הַלֵּוִי מֵאַחַד שְׁעָרֶיךָ מִכָּל־יִשְׂרָאֵל
וואָ ער וואָהנט דאָרט, קאַן ער קאָממען גאַנץ נאַך דעם וואונטע זיינער זעעלע
אֲשֶׁר־הוּא גָּר שָׁם וּבָא בְּכָל־אַוַּת נַפְשׁוֹ
אַן דען אָרט, וועלכען ערוואֶהלעט דער עוויגע, אונד קאַן דיענען אים נאַמען
אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־יִבְחַר יְהוָה׃ ז וְשֵׁרֵת בְּשֵׁם
דעז עוויגען, זיינעז גאָטטעז, וויא אַללע זיינע ברידער דיא לוים, דיא דאַ טטעהען דאָרט
יְהוָה אֱלֹהָיו כְּכָל־אֶחָיו הַלְוִיִּם הָעֹמְדִים שָׁם
פאָר דעם עוויגען. אַנטהייל וויא אַנטהייל זאָללען זיא געניעססען, אויסער
לִפְנֵי יְהוָה׃ ח חֵלֶק כְּחֵלֶק יֹאכֵלוּ לְבַד

זיינען פערקייפליכען בעזיטצונגען פאָן דען פאֶטערן הער. ווען דוא

מִמְכָּרָיו עַל־הָאָבוֹת׃ ס ט כִּי אַתָּה

קאָממסט אין דאַז לאַנד, וועלכעז דער עוויגע, דיין גאָטט, איינגיבט דיר, ניכט

בָּא אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ לֹא־

לערנע צו טהון, גלייך דען גרייעלן יענער פעלקער. ניכט

תִלְמַד לַעֲשׂוֹת כְּתוֹעֲבֹת הַגּוֹיִם הָהֵם׃ י לֹא־

ווערדע געפונדען אונטער דיר יעמאַנד, דער פיהרט זיינען זאָהן אָדער זיינע טאָכטער

יִמָּצֵא בְךָ מַעֲבִיר בְּנוֹ־וּבִתּוֹ

דורכז פייער, איין וואַהרזאַגער)[*], איין וואָלקענבעפראַגער, איין טלאַנגענבעטוואָרער

בָּאֵשׁ קֹסֵם קְסָמִים מְעוֹנֵן וּמְנַחֵשׁ

אָדער איין צויבערער, איין טהיערבעטוואָרער, איין שוואַרצקינסטלער, איין צייכענדייטלער

וּמְכַשֵּׁף׃ יא וְחֹבֵר חָבֶר וְשֹׁאֵל אוֹב וְיִדְּעֹנִי

אָדער איין טאָדטענבעפראַגער. דען איין גרייעל דעז עוויגען זינד אַללע, דיא דאַז טהון

וְדֹרֵשׁ אֶל־הַמֵּתִים׃ יב כִּי־תוֹעֲבַת יְהוָה כָּל־עֹשֵׂה

דיעזעז, אונד עבען אום וויללען דיעזער גרייעל, דער עוויגע, דיין גאָטט,

אֵלֶּה וּבִגְלַל הַתּוֹעֵבֹת הָאֵלֶּה יְהוָה אֱלֹהֶיךָ

פערטרייבט זיא פאָר דיר. גאַנץ אויפריכטיג אוסט דוא זיין מיט דעם עוויגען,

מוֹרִישׁ אוֹתָם מִפָּנֶיךָ׃ יג תָּמִים תִּהְיֶה עִם יְהוָה

דיינעם גאָטטע. דען, דיעזע פעלקער וואָ דוא פערטריבסט

אֱלֹהֶיךָ׃ חמישי יד כִּי ׀ הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אַתָּה יוֹרֵשׁ

זיא, אויף וואָלקענבעפראַגער אונד אויף וואַהרזאַגער הערען זיא; דוא אַבער

אוֹתָם אֶל־מְעֹנְנִים וְאֶל־קֹסְמִים יִשְׁמָעוּ וְאַתָּה

ניכט, אַלזאָ האַט צוגעגעבען דיר דער עוויגע, דיין גאָטט. איינען פראָפעטען

לֹא כֵן נָתַן לְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ׃ טו נָבִיא

אויז דיינער מיטטע, אויז דיינען ברידערן, גלייך מיר, ווירד שטעללען דיר דער עוויגע,

מִקִּרְבְּךָ מֵאַחֶיךָ כָּמֹנִי יָקִים לְךָ יְהוָה

דיין גאָטט, איהם זאָללט איהר געהאָרכען. גאַנץ זאָ וויא דוא פערלאַנגטעסט

אֱלֹהֶיךָ אֵלָיו תִּשְׁמָעוּן׃ טז כְּכֹל אֲשֶׁר־שָׁאַלְתָּ

---

[*]) קסם קסמים איזט שפראַכגעברויך אונד אונאיבערזעצלבאַר.

פֿאָן דעם עוויגען, דיינעם גאָטטע, צו חורב, אם טאַגע דער פֿערזאַממלונג, שפּרעכענד:

מֵעִם יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּחֹרֵב בְּיוֹם הַקָּהָל לֵאמֹר

ניכט וויל איך מעהר הערען דיא שטיממע דעס עוויגען, מיינעס גאָטטעס,

לֹא אֹסֵף לִשְׁמֹעַ אֶת־קוֹל יְהוָה אֱלֹהָי

אונד דיעזעס גראָססע פֿייער ניכט וויל איך זעהען פֿערנער,

וְאֶת־הָאֵשׁ הַגְּדֹלָה הַזֹּאת לֹא־אֶרְאֶה עוֹד

דאַמיט ניכט איך שטערבע. דאַ שפּראַך דער עוויגע צו מיר: וואָהל האַבען זיא געטהאַן,

וְלֹא אָמוּת׃ יז וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלָי הֵיטִיבוּ

דאַס זיא זאָ גערעדעט; איינען פּראָפֿעטען וויל איך שטעללען איהנען

אֲשֶׁר דִּבֵּרוּ׃ יח נָבִיא אָקִים לָהֶם

אויז איהרען ברידערן, גלייך דיר, איך וויל געבען מיינע וואָרטע אין זיינען מונד,

מִקֶּרֶב אֲחֵיהֶם כָּמוֹךָ וְנָתַתִּי דְבָרַי בְּפִיו

אונד ער זאָלל רעדען צו איהנען, אַללעס וואַס איך איהם בעפֿעהלע.

וְדִבֶּר אֲלֵיהֶם אֵת כָּל־אֲשֶׁר אֲצַוֶּנּוּ׃

אוי' עס געשיעהט, דאַס דער מאַן, וועלכער ניכט העֶרעט אויף מיינע וואָרטע,

יט וְהָיָה הָאִישׁ אֲשֶׁר לֹא־יִשְׁמַע אֶל־דְּבָרַי

דיא יענער רעדעט אין מיינעם נאַמען, איך זעלבסט, איך ווערדע עס פֿאָדערן פֿאָן איהם 1).

אֲשֶׁר יְדַבֵּר בִּשְׁמִי אָנֹכִי אֶדְרֹשׁ מֵעִמּוֹ׃

יעדאָך דער פּראָפֿעט, וועלכער פֿרעפֿעלן ווירד, צו רעדען עטוואַס אין מיינעם נאַמען,

כ אַךְ הַנָּבִיא אֲשֶׁר יָזִיד לְדַבֵּר דָּבָר בִּשְׁמִי

דאַס וואַס ניכט איך איהם בעפֿאָהלען צו רעדען, אָדער וועלכער רעדעט אים נאַמען

אֵת אֲשֶׁר לֹא־צִוִּיתִיו לְדַבֵּר וַאֲשֶׁר יְדַבֵּר בְּשֵׁם

פֿרעמדער געטטער, דאַ זאָלל שטערבען דיעזער פּראָפֿעט. ווען

אֱלֹהִים אֲחֵרִים וּמֵת הַנָּבִיא הַהוּא׃ כא וְכִי

אַבער דוא שפּרעכעזט אין דיינעם הערצען: וויא זאָללען וויר ערקעננען דאַס וואָרט,

תֹאמַר בִּלְבָבֶךָ אֵיכָה נֵדַע אֶת־הַדָּבָר

מעלכעס ניכט גערעדעט דער עוויגע? זאָ וויססע, וואַס רעדען ווירד

אֲשֶׁר לֹא־דִבְּרוֹ יְהוָה׃ כב אֲשֶׁר יְדַבֵּר

---

1) ד"ה איך איהן שטראַפֿען ווערדע.

דער פראָפֿעט אין נאָמען דעז עוויגען, אונד ניכט געשיעהט דיזא זאַכֿע או' ניכט
הַנָּבִיא בְּשֵׁם יְהוָה וְלֹא־יִהְיֶה הַדָּבָר וְלֹא
קאָמאַט, דאַז איזט דיזא זאַכֿע, וועלכֿע ניכֿט גערעדעט דער עוויגע; אויז פֿרעפֿעלמוטה
יָבֹא הוּא הַדָּבָר אֲשֶׁר לֹא־דִבְּרוֹ יְהוָה בְּזָדוֹן
האַט עז גערעדעט דער פראָפֿעט, ניכֿט האַבט דוא צו פֿירכֿטען פֿאָר איהם. ווען
דִּבְּרוֹ הַנָּבִיא לֹא תָגוּר מִמֶּנּוּ: ס יט א כִּי־
אויזראָטטען ווירד דער עוויגע, דיין גאָטט, דיזא פֿאָלקער, וואָ דער עוויגע,
יַכְרִית יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֶת־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר יְהוָה
דיין גאָטט, איינגיבט דיר איהר לאַנד, דוא זיא ערבען ווירזט או' ווירזט וואָהנען
אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לְךָ אֶת־אַרְצָם וִירִשְׁתָּם וְיָשַׁבְתָּ
אין איהרען שטעדטען אונד אין איהרען הייזערן. דרייא שטעדטע
בְעָרֵיהֶם וּבְבָתֵּיהֶם: ב שָׁלוֹשׁ עָרִים
זאָללזט דוא אויזזאָנדערן דיר איטטען אין דיינעם לאַנדע, וועלכֿעז דער עוויגע, דיין גאָטט,
תַּבְדִּיל לָךְ בְּתוֹךְ אַרְצְךָ אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
איינגיבט דיר עז צו בעזיטצען. דוא זאָללזט הערריכֿטען פֿיר דיך דיא שטראַססע1)
נֹתֵן לְךָ לְרִשְׁתָּהּ: ג תָּכִין לְךָ הַדֶּרֶךְ
או' אין דרייא (גלייכֿע קרייזע) טהיילען דאַז געביעט דיינעז לאַנדעז, וועלכֿעז דיך ערבען לאַזט
וְשִׁלַּשְׁתָּ אֶת־גְּבוּל אַרְצְךָ אֲשֶׁר יַנְחִילְךָ
דער עוויגע, דיין גאָטט, או' דיענעז זייא, דאַס פֿליעהע דאַהין יעדער מאָרדער. דיעס איזט
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְהָיָה לָנוּס שָׁמָּה כָּל־רֹצֵחַ: ד וְזֶה
דיא בעשאַפֿפֿענהייט דעז מאָרדערז, וועלכֿער פֿליעהען קאַנן דאַהין, דאַס ער לעבען בלייבע;
דְּבַר הָרֹצֵחַ אֲשֶׁר־יָנוּס שָׁמָּה וָחָי
ווער ערשלאַגען ווירד זיינען נעכֿזטען אָהנע וויזזען, דאַס ער ניכֿט פֿיינד וואַר
אֲשֶׁר יַכֶּה אֶת־רֵעֵהוּ בִּבְלִי־דַעַת וְהוּא לֹא־שֹׂנֵא
איהם פֿאָן געזטערן אונד פֿאָן פֿאָרגעזטערן2). אָדער ווען יעמאַנד קאָמאט איט
לוֹ מִתְּמֹל שִׁלְשֹׁם: ה וַאֲשֶׁר יָבֹא אֶת־
זיינעם נעכֿזטען אין דען וואַלד צו פֿאָללען האָלץ, אונד עז האָלט אויז, זיינע האַנד
רֵעֵהוּ בַיַּעַר לַחְטֹב עֵצִים וְנִדְּחָה יָדוֹ

1) צו דענזעלבען. 2) ד"ה פֿאָן פֿריהער.

איט דער אַקוסט, אונגהויען דען בוים, עז פֿאָהרט אויז דאַז אייזען פֿאָן דעם האַלזע

בַּגַּרְזֶן לִכְרֹת הָעֵץ וְנָשַׁל הַבַּרְזֶל מִן־הָעֵץ

אונד טריפֿפֿט זיינען נעכֿסטען, דאַס ער שטירבט, דיעזער קאַן פֿליעהען נאַך איינער

וּמָצָא אֶת־רֵעֵהוּ וָמֵת הוּא יָנוּס אֶל־אַחַת

דיעזער שטאָדטע, דאַס ער לעבען בלייבע. דאַס ניכט נאַכיאַגע דער ראַכער דעז בלוטז

הֶעָרִים־הָאֵלֶּה וָחָי׃ ו פֶּן־יִרְדֹּף גֹּאֵל הַדָּם

נאַך דעם מערדער, ווען ערגליהעט זיין הערץ, אונד ער איהן ערריכע, ווען

אַחֲרֵי הָרֹצֵחַ כִּי יֵחַם לְבָבוֹ וְהִשִּׂיגוֹ כִּי־

אויך וייט וואָרע דער וועג, אונד ער איהן טאָד שלאגע; דאַ איהם דאָך ניכט

יִרְבֶּה הַדֶּרֶךְ וְהִכָּהוּ נָפֶשׁ וְלוֹ אֵין

געביהרט איין טאָדעזאורטהייל, וויל ניכט פֿיינד ער וואַר איהם פֿאָן געסטערן

מִשְׁפַּט־מָוֶת כִּי לֹא־שֹׂנֵא הוּא לוֹ מִתְּמוֹל

או׳ פֿאָרגעסטערן, דאַרום איך דיר בעפֿעהלע אונד שפּרעכע: דרייא

שִׁלְשׁוֹם׃ ז עַל־כֵּן אָנֹכִי מְצַוְּךָ לֵאמֹר שָׁלֹשׁ

שטאָדטע זאָלסט דוא אויזזאָנדערן דיר. אונד ווען ערווייטערן ווירד דער עוויגע,

עָרִים תַּבְדִּיל לָךְ׃ ח וְאִם־יַרְחִיב יְהֹוָה

דיין גאָטט, דיין געביעט, וויא ער געשוואָרען דיינען עלטערן, או׳ גיבט

אֱלֹהֶיךָ אֶת־גְּבֻלְךָ כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּע לַאֲבֹתֶיךָ וְנָתַן

דיר דאַז גאַנצע לאַנד, וועלכעז ער פֿערשפּראָכען צו געבען דיינען עלטערן;

לְךָ אֶת־כָּל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר דִּבֶּר לָתֵת לַאֲבֹתֶיךָ׃

ווען נעמליך דוא בעאָבאַכטעזט דיעזעז גאַנצע געבאָט, עז אויזצואיבען,

ט כִּי־תִשְׁמֹר אֶת־כָּל־הַמִּצְוָה הַזֹּאת לַעֲשֹׂתָהּ

וויא איך דיר בעפֿעהלע הייטע, צו ליעבען דען עוויגען, דיינען גאָטט,

אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם לְאַהֲבָה אֶת־יְהֹוָה אֱלֹהֶיךָ

אונד צו וואַנדעלן אין זיינען וועגען אַללע צייט: זאָ זאָלסט דוא אויך האַבען פֿיר דיך

וְלָלֶכֶת בִּדְרָכָיו כָּל־הַיָּמִים וְיָסַפְתָּ לְךָ

נאָך דרייא שטאָדטע איבער יענע דרייא; דאַמיט ניכט

עוֹד שָׁלֹשׁ עָרִים עַל הַשָּׁלֹשׁ הָאֵלֶּה׃ י וְלֹא

פֿערגאָססען ווערדע אונשולדיגעז בלוט אינמיטטען אין דיינעם לאַנדע, וועלכעז דער עוויגע,

יִשָּׁפֵךְ דַּם נָקִי בְּקֶרֶב אַרְצְךָ אֲשֶׁר יְהֹוָה

דיין גאטט, איינגיבט דיר (נוק) ערבטהייל, וואָ קאָמאמען אָמאָלטע איבער דיך בלוט.(טוד).

אלהיך נתן לך נחלה והיה עליך דמים: פ

ווען אבער איין ווירד יעמאנד איין פֿיינד זיינעם נאָכסטען, אונד אויפלויערט איהם,

יא וכי־יהיה איש שנא לרעהו וארב לו

ערהעבט זיך איבער איהן, אונ' ערשלאָגט איהן 1), דאס ער שטירבט, או' דאן פֿליעהט ער

וקם עליו והכהו נפש ומת ונס

אין איינע דיעזער שטאָדטע: זאָ זאָללען היניטקען דיא אָלטעזטען זיינער שטאדט,

אל־אחת הערים האל: יב ושלחו זקני עירו

זאָללען ווענגנעהמען איהן פֿאָן דאָרט, איבערגעבן איהן אין דיא האנד דעז בלוטראָכערז,

ולקחו אתו משם ונתנו אתו ביד גאל הדם

דאס ער שטערבע. ניכט זאָלל שאָנונג האבען דיין אויגע געגען איהן; דוא אוסט וועגשאפֿפֿען

ומת: יג לא־תחוס עינך עליו ובערת

(דאס פֿערגיעסן) אונשולדיגען בלוטעז 2) אויז ישראל, דאמיט עז וואָהלגעהע דיר, ניכט

דם־הנקי מישראל וטוב לך: ס ששי יד לא

זאָללזט דוא פֿעררוקן דיא גרענצע דיינעז נאָכסטען, דיא בעשטיממט האבן דיא פֿאָרפֿאהרן,

תסיג גבול רעך אשר גבלו ראשנים

אין דיינעם ערבגוטע, וועלכעז דוא ערבעזט אין דעם לאנדע, דאז דער עוויגע, דיין גאָטט,

בנחלתך אשר תנחל בארץ אשר יהוה אלהיך

איינגיבט דיר עז צו בעזיטצען. ניכט זאָלל בעשטעהען 3)

נתן לך לרשתה: ס טו לא־יקום

איינעז איינציגען צייגען ווידער איינען מאן בייא אירגענד איינער מיסעטהאט אונד בייא

עד אחד באיש לכל־עון ולכל־

אירגענד איינער זינדע בייא יעדעם פֿערגעהען, וועלכעז מאן בעגעהען ווירד; דורך

חטאת בכל־חטא אשר יחטא על־

דיא אויזזאגע צווייער צייגען, אָדער דורך דיא אויזזאגע דרייער צייגען

פי ו שני עדים או על־פי שלשה־עדים

זאָלל בעשטאנד האבען דיא זאכע. ווען אויפֿשטעהען ווירד איין פֿרעפֿעלהאפֿטער צייגע

יקום דבר: טז כי־יקום עד־חמס

1) הכה נפש הייסט, יעמאנדען ערשלאגען; זאָ פֿינדעט זיך אויך (בראשית ל"ז כ"א) לא נכנו נפש. 2) ובערת דם הנקי בעדייטעט, נאך דער איבערזעטצונג דעז אונקלוס, אוז טטינדע ובערת שפיכת דם הנקי. 3) דאז צייגנים.

ווידער איינען מאַן, אונגליק זאגען איהם איינער איבערטרעטונג, דאַ זאָלען שטעהען

באיש לענות בו סרה: יז ועמדו

דיא ביידען מענער, וועלכע האבען דען רעכטשטרייט פאר דעם עוויגען,

שני האנשים אשר להם הריב לפני יהוה

(נעמליך) פאר דען פריעסטערן אונד פאר דען ריכטערן, וועלכע זיין ווערדען

לפני הכהנים והשפטים אשר יהיו

אין יענען טאגען. ווען נון אונטערזוכט האבען דיא ריכטער גענויא, אונד זיעהע,

בימים ההם: יח ודרשו השפטים היטב והנה

איין פאלשער צייגע איזט דער צייגע, פאלשעס האט ער אויסגעזאגט ווידער זיינען ברודער,

עד שקר העד שקר ענה באחיו:

זאָלט איהר טהון איהם, וויא ער דאכטע צו טהון זיינעם ברודער,

יט ועשיתם לו כאשר זמם לעשות לאחיו

דוא זאָלזט וועגשאפפען דאס בעזע אויז דיינער מיטטע. דאמיט דיא איבריגען

ובערת הרע מקרבך: כ והנשארים

עז הערען אונד זיך פירכטען, אונד ניכט פערנער טהון נאכאהמען

ישמעו ויראו ולא יספו לעשות עוד

וויא דיעזע בעזע טהאט אונטער דיר. ניכט זאָלסט דוא דארום פערשאָנען דיין אויגע,

כדבר הרע הזה בקרבך: כא ולא תחוס עינך

פערזאָן פיר פערזאָן, אויגע פיר אויגע, צאהן פיר צאהן, האנד פיר האנד,

נפש בנפש עין בעין שן בשן יד ביד

פוס פיר פוס. ווען

רגל ברגל: ס כ א כי

דוא אויזציעהעסט צום שטרייטע ווידער דיינע פיינדע, אונד זיעהעסט פפערד אונד וואגען

תצא למלחמה על איבך וראית סוס ורכב

איינעס פאלקעס, דאס צאהלרייכער איזט אלס דוא, ניכט פירכטע דיך פאר איהנען, דען

עם רב ממך לא תירא מהם כי

דער עוויגע, דיין גאטט, איזט מיט דיר, דער דיך הערויס פיהרטע אויס דעם לאנדע מצרים.

יהוה אלהיך עמך המעלך מארץ מצרים:

עס זייא ווען איהר הערנאהעט צום שטרייטע, דאס זאָלל הינצוטרעטען דער פריעסטער,

ב והיה כקרבכם אל המלחמה ונגש הכהן

או' זאָלן רעדען צום פֿאָלקע, אונד זאָלן זאַגען צו איהנען: הערע ישראל!

וְדִבֶּר אֶל־הָעָם׃ ג וְאָמַר אֲלֵהֶם שְׁמַע יִשְׂרָאֵל

איהר נאַהעט הייטע צום שטרייטע ווידער אייערע פֿיינדע, ניכט פֿערצאַגע

אַתֶּם קְרֵבִים הַיּוֹם לַמִּלְחָמָה עַל־אֹיְבֵיכֶם אַל־יֵרַךְ

אייער הערץ, ניכט פֿירכטעט, ניכט זייד אַנגסטליך אונד ניכט ערשרעקעט

לְבַבְכֶם אַל־תִּירְאוּ וְאַל־תַּחְפְּזוּ וְאַל־תַּעַרְצוּ

פֿאָר איהנען. דען דער עוויגע, אייער גאָטט, איזט עס, דער דאַ געהעט מיט אייך

מִפְּנֵיהֶם׃ ד כִּי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם הַהֹלֵךְ עִמָּכֶם

צו שטרייטען פֿיר אייך מיט אייערן פֿיינדען, צו העלפֿען אייך.

לְהִלָּחֵם לָכֶם עִם־אֹיְבֵיכֶם לְהוֹשִׁיעַ אֶתְכֶם׃

דאַן זאָללען רעדען דיא אַמטלייטע צום פֿאָלקע אַלזאָ: ווער איזט דער מאַן,

ס וְדִבְּרוּ הַשֹּׁטְרִים אֶל־הָעָם לֵאמֹר מִי־הָאִישׁ

דער געבויעט איין נייעס הויז, או' נאָך ניכט איינגעוויהעט, דער געהע, קעהרע צוריק

אֲשֶׁר בָּנָה בַיִת־חָדָשׁ וְלֹא חֲנָכוֹ יֵלֵךְ וְיָשֹׁב

נאָך הויזע, דאַס ניכט ער אומקאָממע אים קריעגע, או' איין אַנדערער מאַן עס איינוויהע.

לְבֵיתוֹ פֶּן־יָמוּת בַּמִּלְחָמָה וְאִישׁ אַחֵר יַחְנְכֶנּוּ׃

אָדער ווער איזט דער מאַן, דער געפּפֿלאַנצט איינען וויינבערג, אונד נאָך ניכט

ו וּמִי־הָאִישׁ אֲשֶׁר נָטַע כֶּרֶם וְלֹא

איהן בענוצט האַט, דער געהע אונד קעהרע צוריק נאָך הויזע, דאַס ניכט ער אומקאָממע

חִלְּלוֹ יֵלֵךְ וְיָשֹׁב לְבֵיתוֹ פֶּן־יָמוּת

אים קריעגע, אונד איין אַנדערער מאַן איהן בענוצע. אָדער ווער איזט דער מאַן,

בַּמִּלְחָמָה וְאִישׁ אַחֵר יְחַלְּלֶנּוּ׃ ז וּמִי־הָאִישׁ

דער זיך פֿערלאָבטע איינע פֿרויא, אונד זיא נאָך ניכט געהייראַטהעט, דער געהע

אֲשֶׁר אֵרַשׂ אִשָּׁה וְלֹא לְקָחָהּ יֵלֵךְ

או' קעהרע צוריק נאָך הויזע; דאַס ניכט ער אומקאָממע אים קריעגע, או' איין אַנדערער מאַן

וְיָשֹׁב לְבֵיתוֹ פֶּן־יָמוּת בַּמִּלְחָמָה וְאִישׁ אַחֵר

זיא הייראַטהע. דאַן זאָללען פֿערנער דיא אַמטלייטע רעדען צום פֿאָלקע,

יִקָּחֶנָּה׃ ח וְיָסְפוּ הַשֹּׁטְרִים לְדַבֵּר אֶל־הָעָם

או' שפּרעכען: ווער איזט דער מאַן, דער פֿורכטזאַם אונד פֿערצאַגטען הערצענס איזט,

וְאָמְרוּ מִי־הָאִישׁ הַיָּרֵא וְרַךְ הַלֵּבָב

דער גצהע אונד קעהרע צוריק נאך הויזע, דאמיט ניכט ער ערווייכע דאז הערץ

יֵלֵךְ וְיָשֹׁב לְבֵיתוֹ וְלֹא יִמַּס אֶת־לְבַב

זיינער ברידער גלייך זיינעם הערצען. או' עז זייא ווען פאָלענדעט האבען דיא אַמטזלייטע

אֶחָיו כִּלְבָבוֹ׃ ט וְהָיָה כְּכַלֹּת הַשֹּׁטְרִים

צו רעדען צום פאָלקע, זאָללען אנשטעלונג האַלטען דיא העערפיהרער אַן דער שפיטצע

לְדַבֵּר אֶל־הָעָם וּפָקְדוּ שָׂרֵי צְבָאוֹת בְּרֹאשׁ

דעז פאָלקעז. ווען דוא נאַהעזט צו איינער שטאַדט, צו בעקריגען

הָעָם׃ ס שביעי י כִּי־תִקְרַב אֶל־עִיר לְהִלָּחֵם

זיא, זאָללזט דוא אויפפאָדערן זיא צום פריעדען. אונד עז זייא ווען פריעדען

עָלֶיהָ וְקָרָאתָ אֵלֶיהָ לְשָׁלוֹם׃ יא וְהָיָה אִם־שָׁלוֹם

זיא דיר ערוויעדערט, או' אָפפנעט 1) דיר, זאָ ווירד אַללעז פאָלק, דאַז געפונדען ווירד

תַּעַנְךָ וּפָתְחָה לָךְ וְהָיָה כָּל־הָעָם הַנִּמְצָא־

אין איהר, זיין דיר צינזבאַר אונד דיר דיענען. ווען אַבער ניכט זיא פריעדען אַנהלט

בָהּ יִהְיוּ לְךָ לָמַס וַעֲבָדוּךָ׃ יב וְאִם־לֹא תַשְׁלִים

מיט דיר, זאָנדערן ווירד פיהרען ווידער דיך קריעג, זאָ בעלאַגערע זיא.

עִמָּךְ וְעָשְׂתָה עִמְּךָ מִלְחָמָה וְצַרְתָּ עָלֶיהָ׃

או' עז ווירד זיא געבען דער עוויגע, דיין גאָטט, אין דיינע געוואַלט. דאַן ערשלאַגע

יג וּנְתָנָהּ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּיָדֶךָ וְהִכִּיתָ אֶת־

אַלל איהר אַננליכעז דורך דיא שאַרפע דעז שווערטעז, יעדאָך דיא ווייבער

כָּל־זְכוּרָהּ לְפִי־חָרֶב׃ יד רַק הַנָּשִׁים

או' דיא קליינען קינדער אונד דאַז פיעה, אונד אַללעז, וואַז זיין ווירד אין דער שטאַדט,

וְהַטַּף וְהַבְּהֵמָה וְכֹל אֲשֶׁר יִהְיֶה בָעִיר

אַללע בייטע דאַרין, קאַננזט דוא פלינדערן פיר דיך, או' קאַננזט געניעסען דיא בייטע

כָּל־שְׁלָלָהּ תָּבֹז לָךְ וְאָכַלְתָּ אֶת־שְׁלַל

דיינער פיינדע, וועלכע געגעבען דער עוויגע, דיין גאָטט, דיר. זאָ זאָללזט דוא טהון

אֹיְבֶיךָ אֲשֶׁר נָתַן יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לָךְ׃ טו כֵּן תַּעֲשֶׂה

אַללען שטאֶדטען, דיא ענטפערנט זינד פאָן דיר זעהר, וועלכע ניכט פאָן דען שטאֶדטען

לְכָל־הֶעָרִים הָרְחֹקֹת מִמְּךָ מְאֹד אֲשֶׁר לֹא־מֵעָרֵי

---

1) מיהרע טהָרע

דיזער פֿאָלקער, דיזער פֿאָלקער זינד. נור פֿאָן דען שטעדטען

הַגּוֹיִם־הָאֵלֶּה הֵנָּה׃ טז רַק מֵעָרֵי הָעַמִּים הָאֵלֶּה

וועלכע דער עוויגע, דיין גאָטט, גיבט דיר צום ערבטהייל, זאָללסט דוא לעבען לאַססען

אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לְךָ נַחֲלָה לֹא תְחַיֶּה

דען חתי, זאָנדערן גאַנץ פֿערניכטען זאָללסט דוא זיא, אירגענד איינע זעעלע.

כָּל־נְשָׁמָה׃ יז כִּי־הַחֲרֵם תַּחֲרִימֵם הַחִתִּי

אָו׳ דען אמורי, דען כנעני אונד דען פרזי, דען חוי אונד דען יבוסי, ווי

וְהָאֱמֹרִי הַכְּנַעֲנִי וְהַפְּרִזִּי הַחִוִּי וְהַיְבוּסִי כַּאֲשֶׁר

דיר בעפֿאָהלען דער עוויגע, דיין גאָטט. דאַמיט, דאַס ניכט זיא לעהרען

צִוְּךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ׃ יח לְמַעַן אֲשֶׁר לֹא־יְלַמְּדוּ

אייך צו טהון נאַך אַללען איהרען אַבשייליכקייטען, דיא זיא געטהאַן

אֶתְכֶם לַעֲשׂוֹת כְּכֹל תּוֹעֲבֹתָם אֲשֶׁר עָשׂוּ

פֿיר איהרע געטטער, או׳ איהר זינדיגעט געגען דען עוויגען, אייערן גאָטט. ווען

לֵאלֹהֵיהֶם וַחֲטָאתֶם לַיהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃ ס יט כִּי־

דוא בעלאַגערזט איינע שטאַדט לאַנגע צייט, אום צו בעקריעגען זיא, זיא צו עראָבערן,

תָצוּר אֶל־עִיר יָמִים רַבִּים לְהִלָּחֵם עָלֶיהָ לְתָפְשָׂהּ

זאָללסט דוא ניכט פֿערדערבען איהרע בייאמע, אַנצולעגען דאַראַן דיא אַקזט,

לֹא־תַשְׁחִית אֶת־עֵצָהּ לִנְדֹּחַ עָלָיו גַּרְזֶן

דען אויזט דאַרפֿזט דוא וואהויען, אַבער איהן ניכט קאַננזט דוא געניעסען, זאָנדערן דאַס פֿאָן

כִּי מִמֶּנּוּ תֹאכֵל וְאֹתוֹ לֹא תִכְרֹת כִּי

איין בערראָנגנים? פֿאָר דיר צו קאָמאמען דיזע פֿעלדעז, דער בויס איינעס

הָאָדָם עֵץ הַשָּׂדֶה לָבֹא מִפָּנֶיךָ בַּמָּצוֹר׃

יעדאָך איין בויס, דען דוא קעננעזט, דאַס ניכט איין געניעסבאַרער בויס

כ רַק עֵץ אֲשֶׁר־תֵּדַע כִּי־לֹא־עֵץ מַאֲכָל

איזט, דיעזען קאַננזט דוא פֿערדערבען או׳ אוואהויען, אונד בויען דאַפֿאָן איין בלאָלווערק

הוּא אֹתוֹ תַשְׁחִית וְכָרָתָּ וּבָנִיתָ מָצוֹר

בּיז קריעג, איט דיר פֿיהרט זיא, וועןן דיא שטאַדט, אום

עַל־הָעִיר אֲשֶׁר־הִוא עֹשָׂה עִמְּךָ מִלְחָמָה עַד

זיא דאַרניעדער ליעגט.

רִדְתָּהּ׃

פ

ווען געפֿונדען ווירדע איין ערשלאַגענער אויף דעם ערדרייכע, דאַז דער עוויגע,
כא א כִּי־יִמָּצֵא חָלָל בָּאֲדָמָה אֲשֶׁר יְהוָה
דיין גאָטט, איינגיבט דיר עז צו בעזיטצען היגעפֿאַללען אויף דעם פֿעלדע, אונ' ניכט
אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לְךָ לְרִשְׁתָּהּ נֹפֵל בַּשָּׂדֶה לֹא
בעקאַננט איזט ווער איהן ערשלאַגן: זאָללען הינויזגעהן דיינע אֶלטעזטען אונ' דיינע ריכטער,
נוֹדַע מִי הִכָּהוּ׃ ב וְיָצְאוּ זְקֵנֶיךָ וְשֹׁפְטֶיךָ
אונד זאָללען אויסמעסען נאַך דען שטאָדטען הין, דיא דאַ זינד הערום אום דען ערשלאַגענען.
וּמָדְדוּ אֶל־הֶעָרִים אֲשֶׁר סְבִיבֹת הֶחָלָל׃
דאַן געשעהע עז, יענע שטאַדט, וועלכע דיא נאֶכסטע איזט צו דעם ערשלאַגענען,
ג וְהָיָה הָעִיר הַקְּרֹבָה אֶל־הֶחָלָל
זאָללען נעהמען דיא אֶלטעזטען דיעזער שטאַדט איינע רינד־קאַלבע, וואָ
וְלָקְחוּ זִקְנֵי הָעִיר הַהִוא עֶגְלַת בָּקָר אֲשֶׁר
נאָך ניכט געאַרבייטעט וואָרדע דאַמיט, דיא נאָך ניכט געצאָגען האַן איינעם יאָכע;
לֹא־עֻבַּד בָּהּ אֲשֶׁר לֹא־מָשְׁכָה בְּעֹל׃
אונ' זאָללען הערונטערפֿיהרען דיא אֶלטעזטען דיעזער שטאַדט דיא קאַלבע
ד וְהוֹרִדוּ זִקְנֵי הָעִיר הַהִוא אֶת־הָעֶגְלָה
אין איינען האַרטען גרונד, וואָ נאָך ניכט געאַרבייטעט וואַרד דאַרין, אונ' דער ניכט
אֶל־נַחַל אֵיתָן אֲשֶׁר לֹא־יֵעָבֵד בּוֹ וְלֹא
בעזאֶעט ווערדען קאַן אונ' זאָללען דאַז געניק ברעכען דאָרט דער קאַלבע אים גרונדע.
יִזָּרֵעַ וְעָרְפוּ־שָׁם אֶת־הָעֶגְלָה בַּנָּחַל׃
דאַן זאָללען הינצוטרעטען דיא פריעזטער, דיא קינדער לוי'ז, דען, זיא האַט ערוואֶהלט
ה וְנִגְּשׁוּ הַכֹּהֲנִים בְּנֵי לֵוִי כִּי בָם בָּחַר
דער עוויגע, דיין גאָטט, זיינען דיענזט צו פֿערריכטען אונ' צו זעגנען אים נאַמען דעז עוויגען,
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְשָׁרְתוֹ וּלְבָרֵךְ בְּשֵׁם יְהוָה
אונ' נאַך איהרעם אויזשפרוכע ווערדע ענטשיעדען יעדער שטרייט אונ' יעדע פֿערלעטצונג.
וְעַל־פִּיהֶם יִהְיֶה כָּל־רִיב וְכָל־נָגַע
אונד אַללע אֶלטעזטען דיעזער שטאַדט, וועלכע דיא נאֶכסטען זינד צום ערשלאַגענען,
ו וְכֹל זִקְנֵי הָעִיר הַהִוא הַקְּרֹבִים אֶל־הֶחָלָל
זאָללען וואַשען איהרע האֶנדע איבער דער קאַלבע, דערען געניק געבראָכען וואַרד
יִרְחֲצוּ אֶת־יְדֵיהֶם עַל־הָעֶגְלָה הָעֲרוּפָה

אים גרונדע. זאָללען געגען איינענדער שפּרעכען או' זאַגען: אונזרע הענדע

כַּנָּחַל: מפטיר ז וְעָנוּ וְאָמְרוּ יָדֵינוּ

ניכט האַבען פֿערגאָססען דיעזעס בלוט, אונד אונזרע אויגען ניכט

לֹא שָׁפְכָה* אֶת־הַדָּם הַזֶּה וְעֵינֵינוּ לֹא

האַבען עס געזעהען. פֿערצייהע דיינעם פֿאָלקע ישראל1), דאַס דוא ערלאָזעט האַסט,

רָאוּ: ח כַּפֵּר לְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר־פָּדִיתָ

אָ עוויגער! או' ניכט גיב אונשולדיגעס בלוט אונטער דיינעם פֿאָלקע ישראל.

יְהֹוָה וְאַל־תִּתֵּן דָּם נָקִי בְּקֶרֶב עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל

אלזדאַן איזט פֿערציהען איהנען דיעזעס בלוט. דוא האַסט הינוועגגעשאַפֿט דאַדורך

וְנִכַּפֵּר לָהֶם הַדָּם: ט וְאַתָּה תְּבַעֵר

דאַס פֿערברעכען געגען דאַס אונשולדיגע בלוט אויס דיינער מיטטע, אינדעם דוא טהוסט,

הַדָּם הַנָּקִי מִקִּרְבֶּךָ כִּי־תַעֲשֶׂה

וואַס רעכט איזט אין דען אויגען דעס עוויגען. ווען

הַיָּשָׁר בְּעֵינֵי יְהֹוָה: ס סדר כי תצא י כִּי־

דוא אויסציעהעסט צום קריעגע געגען דיינען פֿיינד, אונד איהן גיבט דער עוויגע,

תֵצֵא לַמִּלְחָמָה עַל־אֹיְבֶיךָ וּנְתָנוֹ יְהֹוָה

דיין גאָטט, אין דיינע האַנד, דאַס דוא וועגפֿיהרסט געפֿאַנגענע פֿאָן איהם,

אֱלֹהֶיךָ בְּיָדֶךָ וְשָׁבִיתָ שִׁבְיוֹ:

אונד דוא זעהעסט אונטער דען געפֿאַנגענען איינע פֿרויענספערזאָן פֿאָן שאָנער

יא וְרָאִיתָ בַּשִּׁבְיָה אֵשֶׁת יְפַת־

געשטאַלט, דוא האַסט לוסט צו איהר, אונד ווילסט זיא נעהמען דיר צור פֿרויא:

תֹּאַר וְחָשַׁקְתָּ בָהּ וְלָקַחְתָּ לְךָ לְאִשָּׁה:

ברינגע זיא פֿאָרהער אין דיין הויז, זיא זאָלל אַבטערען

יב וַהֲבֵאתָהּ אֶל־תּוֹךְ בֵּיתֶךָ וְגִלְּחָה אֶת־

איהר הויפטהאָאַר או' זאָלל אַבשניידען איהרע נאָגעל, דאַן זאָלל זיא אַבלעגען

רֹאשָׁהּ וְעָשְׂתָה אֶת־צִפָּרְנֶיהָ: יג וְהֵסִירָה

דאַס געוואַנד איהרער געפֿאַנגענשאַפֿט פֿאָן זיך או' זאָלל בלייבען

אֶת־שִׂמְלַת שִׁבְיָהּ מֵעָלֶיהָ וְיָשְׁבָה

---

*שפכו קרי

1) דיעז ערוויעדערן דאַן דיא פּריעסטער.

אין דיינעם הויזע. זאָלל בעוויינען איהרען פֿאַטער אונד איהרע מוטטער

בְּבֵיתֶךָ וּבָכְתָה אֶת־אָבִיהָ וְאֶת־אִמָּהּ

איינען מאָנאַטה לאַנג, אונד נאַכהער קאַננסט דוא דיך נאַהען צו איהר אונד זיא עהעליכען

יֶרַח יָמִים וְאַחַר כֵּן תָּבוֹא אֵלֶיהָ וּבְעַלְתָּהּ

אונד זיא זאָלל זיין דיר צור פֿרויא. עז זייא אבער, ווען ניכט מעהר דאז געפֿאַללען פֿינדעסט

וְהָיְתָה לְךָ לְאִשָּׁה׃ יד וְהָיָה אִם־לֹא חָפַצְתָּ

אַן איהר, זאָ ענטלאַססע זיא, נאַך איהרעם ווילען, פֿערקויפֿען אַבער ניכט דאַרפֿסט דוא זיא

בָּהּ וְשִׁלַּחְתָּהּ לְנַפְשָׁהּ וּמָכֹר לֹא־תִמְכְּרֶנָּה

פֿיר געלד, אויך ניכט דאַרפֿסט דוא שקלאַפֿיש בעהאַנדלען זיא, דאַרום וויל

בַּכָּסֶף לֹא־תִתְעַמֵּר בָּהּ תַּחַת אֲשֶׁר

דוא זיא בעטריבט האַסט. ווען האָבען ווירד איין מאַן צוויא

עִנִּיתָהּ׃ ס טו כִּי־תִהְיֶיןָ לְאִישׁ שְׁתֵּי

פֿרויען, דיא איינע מיט געליעבט, אונד דיא איינע געהאַסט, אונד זיא געבאָרען איהם

נָשִׁים הָאַחַת אֲהוּבָה וְהָאַחַת שְׂנוּאָה וְיָלְדוּ־לוֹ

זאָהנע, דיא געליעבטע או' דיא געהאַסטע, או' עז געהערטע דער ערזטגעבאָרנע זאָהן

בָנִים הָאֲהוּבָה וְהַשְּׂנוּאָה וְהָיָה הַבֵּן הַבְּכֹר

דער פֿערהאַסטען. זאָ בלייבט דאַן, אַם טאַגע, ווען ער פֿערערבט זיינען זאָהנען,

לַשְּׂנִיאָה׃ טז וְהָיָה בְּיוֹם הַנְחִילוֹ אֶת־בָּנָיו

דאַז וואַז אַנגעהערט איהם, ניכט קאַן ער נון ערזטגעבאָרנען מאַכען דען זאָהן

אֵת אֲשֶׁר־יִהְיֶה לוֹ לֹא יוּכַל לְבַכֵּר אֶת־בֶּן־

דער געליעבטען, פֿאָר דעם זאָהנע דער געהאַסטען, דעם ווירקליכען ערזטגעבאָרנען.

הָאֲהוּבָה עַל־פְּנֵי בֶן־הַשְּׂנוּאָה הַבְּכֹר׃

זאָנדערן דען ערזטגעבאָרנען, זאָהן דער געהאַסטען, מוס ער אַנערקעננען,

יז כִּי אֶת־הַבְּכֹר בֶּן־הַשְּׂנוּאָה יַכִּיר

צו געבען איהם דען צווייפֿאַכען אַנטהייל פֿאָן אַללעם, וואַז געפֿונדען ווירד ביי איהם,

לָתֶת לוֹ פִּי שְׁנַיִם בְּכֹל אֲשֶׁר־יִמָּצֵא לוֹ

דען ער איזט ערזטלינג זיינער קראַפֿט, איהם געביהרט דאַז רעכט דער ערזטגעבורט.

כִּי־הוּא רֵאשִׁית אֹנוֹ לוֹ מִשְׁפַּט הַבְּכֹרָה׃ ס

ווען האָבען ווירד יעמאַנד איינען זאָהן, דער אונגעהאָרזאַם או' ווידערשפּענסטיג איזט,

יח כִּי־יִהְיֶה לְאִישׁ בֵּן סוֹרֵר וּמוֹרֶה

דער ניכט הערט אויף דיא שטיממע זיינעס פֿאַטערס או' אויף דיא שטיממע זיינער מוטטער;

אֵינֶנּוּ שֹׁמֵעַ בְּקוֹל אָבִיו וּבְקוֹל אִמּוֹ

זיא ווערדען ציכטיגען איהן, אונד ניכט ווירד ער געהאָרכען איהנען. זאָללען ערגרייפֿען

וְיִסְּרוּ אֹתוֹ וְלֹא יִשְׁמַע אֲלֵיהֶם: יט וְתָפְשׂוּ

איהן זיין פֿאַטער או' זיינע מוטטער, אונד הינויספֿיהרען איהן צו דען אֶלטעסטען

בוֹ אָבִיו וְאִמּוֹ וְהוֹצִיאוּ אֹתוֹ אֶל־זִקְנֵי

זיינער שטאָדט, אונד צום טהאָרע זיינעס וואָהנאָרטעס; אונד זאָללען שפרעכען צו

עִירוֹ וְאֶל־שַׁעַר מְקֹמוֹ: כ וְאָמְרוּ אֶל־

דען אֶלטעסטען זיינער שטאָדט: דיזער אונזער זאָהן איזט אונגעהאָרזאַם או' ווידערשפענסטיג,

זִקְנֵי עִירוֹ בְּנֵנוּ זֶה סוֹרֵר וּמֹרֶה

ניכט הערט ער אויף אונזערע שטיממע, איזט איין פראַססער או' איין טרונקענבאָלד.

אֵינֶנּוּ שֹׁמֵעַ בְּקֹלֵנוּ זוֹלֵל וְסֹ

דאַן זאָללען איהן שטייניגען אַללע לייטע זיינער שטאָדט מיט שטיינען דאַס ער שטערבע,

כא וּרְגָמֻהוּ כָּל־אַנְשֵׁי עִירוֹ בָאֲבָנִים וָמֵת

זאָ זאָללסט דוא ווענשאַפֿען דאַס בעֶזע אויס דיינער מיטטע, דאַמיט גאַנץ ישראל עס העֶרע,

וּבִעַרְתָּ הָרָע מִקִּרְבֶּךָ וְכָל־יִשְׂרָאֵל יִשְׁמְעוּ

אונד זיך פֿירכטע. אונד ווען זיין ווירד אַן יעמאַנד איין פֿערברעכען,

וְיִרָאוּ: ס שני כב וְכִי־יִהְיֶה בְאִישׁ חֵטְא

דאַס טאָדעסשטראַפֿע פֿערווירקט, ער וואַרד אומגעבראַכט, או' דוא האַסט געהאָנגט איהן

מִשְׁפַּט־מָוֶת וְהוּמָת וְתָלִיתָ אֹתוֹ

אַן איין האָלץ; ניכט זאָלל איבערנאַכטען זיין לייכנאַם אַן דעם האָלצע, זאָנדערן

עַל־עֵץ: כג לֹא־תָלִין נִבְלָתוֹ עַל־הָעֵץ כִּי־

דוא מוסט איהן בעגראַבען אַן דעמזעלבען טאַגע; דען איינע געריננשעֶטצונג גאָטטעס

קָבוֹר תִּקְבְּרֶנּוּ בַּיּוֹם הַהוּא כִּי־קִלְלַת אֱלֹהִים

איזט איין געהאָנגטער, אויך ניכט זאָללסט דוא פֿעראונרייניגען דיין ערדרייך,

תָּלוּי וְלֹא תְטַמֵּא אֶת־אַדְמָתְךָ

דאַס דער עוויגע, דיין גאָטט, איינגיבט דיר צום ערבטהייל. ניכט

אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לְךָ נַחֲלָה: ס כב א לֹא־

זאָללסט דוא זעהען דען אָכסען דיינעס ברודערס אָדער זיין לאַם פֿעראירט,

תִרְאֶה אֶת־שׁוֹר אָחִיךָ אוֹ אֶת־שֵׂיוֹ נִדָּחִים

אונד דיך וועגווענדען פֿאָן איהנען; זאָנדערן דוא מוסט זיא צוריקברינגען דיינעם ברודער,
וְהִתְעַלַּמְתָּ מֵהֶם הָשֵׁב תְּשִׁיבֵם לְאָחִיךָ:
ווען אַבער ניכט נאָהע איזט דיין ברודער דיר, אָדער ניכט דוא איהן קעננעסט,
ב וְאִם־לֹא קָרוֹב אָחִיךָ אֵלֶיךָ וְלֹא יְדַעְתּוֹ
זאָללסט דוא עס אויפֿנעהמען אין דיין הויז, אונד עס זאָלל בלייבען בייא דיר, ביז
וַאֲסַפְתּוֹ אֶל־תּוֹךְ בֵּיתֶךָ וְהָיָה עִמְּךָ עַד
ערפֿראַגט דיין ברודער עס, דאַן זאָללסט דוא עס צוריקגעבען איהם. עבען זאָ
דְּרֹשׁ אָחִיךָ אֹתוֹ וַהֲשֵׁבֹתוֹ לוֹ: ג וְכֵן
זאָללסט דוא טהון זיינעם עזעל, או׳ עבען זאָ זאָללסט דוא טהון זיינעם געוואַנדע, או׳ עבען זאָ
תַּעֲשֶׂה לַחֲמֹרוֹ וְכֵן תַּעֲשֶׂה לְשִׂמְלָתוֹ וְכֵן
זאָללסט דוא טהון מיט יעדעם פֿערלוסטע דיינעס ברודערס, וואַס פֿערלאָרען געהט איהם,
תַּעֲשֶׂה לְכָל־אֲבֵדַת אָחִיךָ אֲשֶׁר־תֹּאבַד מִמֶּנּוּ
או׳ דוא עס פֿינדעסט, ניכט דאַרפֿסט דוא דיך וועגווענדען (דאַפֿאָן). ניכט
וּמְצָאתָהּ לֹא תוּכַל לְהִתְעַלֵּם: ס ד לֹא־
זאָללסט דוא זעהען דען עזעל דיינעס ברודערס אָדער זיינען אָכסען הינגעפֿאַללען
תִרְאֶה אֶת־חֲמוֹר אָחִיךָ אוֹ שׁוֹרוֹ נֹפְלִים
אויף דעם וועגע, או׳ דיך וועגווענדען פֿאָן איהנען; דוא מוסט זיא פֿיעלמעהר אויפֿריכטען
בַּדֶּרֶךְ וְהִתְעַלַּמְתָּ מֵהֶם הָקֵם תָּקִים
מיט איהם. ניכט זאָלל זיין דאַס געראֶטהע איינעס מאַננעס אויף
עִמּוֹ: ס ה לֹא־יִהְיֶה כְלִי־גֶבֶר עַל־
איינער פֿרויענספערזאָן או׳ ניכט זאָלל אַנציהען איין מאַן דאַס געוואַנד איינער פֿרויענספערזאָן,
אִשָּׁה וְלֹא־יִלְבַּשׁ גֶּבֶר שִׂמְלַת אִשָּׁה
דען איין גרייעל פֿאָר דעם עוויגען, דיינעם גאָטטע, איזט יעדער, דער טהוט דיעזעס.
כִּי תוֹעֲבַת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ כָּל־עֹשֵׂה אֵלֶּה: פ
ווען זיך טריפֿפֿט איין פֿאָגעלנעסט פֿאָר דיר אויף דעם וועגע, פֿאָן אירגענד איינעם בוימע,
ו כִּי יִקָּרֵא קַן־צִפּוֹר לְפָנֶיךָ בַּדֶּרֶךְ בְּכָל־עֵץ
אָדער אויף דער ערדע, מיט יונגען פֿעגעלן אָדער אייערן, אונד דיא מוטטער
אוֹ עַל־הָאָרֶץ אֶפְרֹחִים אוֹ בֵיצִים וְהָאֵם
זיטצט איבער דען יונגען פֿאָגעלן אָדער איבער דען אייער, ניכט זאָללסט דוא נעהמען
רֹבֶצֶת עַל־הָאֶפְרֹחִים אוֹ עַל־הַבֵּיצִים לֹא־תִקַּח

דיא מוטטער זאמט דען יונגען. ענטלאַססען זאָללסט דוא דיא מוטטער,

הָאֵם עַל־הַבָּנִים׃ ז שַׁלֵּחַ תְּשַׁלַּח אֶת־הָאֵם

אבער דיא יונגען קאַננסט דוא נעהמען דיר, דאַמיט עס וואָהל געהע דיר,

וְאֶת־הַבָּנִים תִּקַּח־לָךְ לְמַעַן יִיטַב לָךְ

אונד דוא פערלענגערסט דיינע טאַגע. ווען דוא בויען ווירסט

וְהַאֲרַכְתָּ יָמִים׃ ס שלישי ח כִּי תִבְנֶה

איין נייעס הויז, זאָללסט דוא מאַכען איין געלענדער אום דיין דאַך, דאַמיט ניכט

בַּיִת חָדָשׁ וְעָשִׂיתָ מַעֲקֶה לְגַגֶּךָ וְלֹא

דוא ברינגעסט בלוט־שולד אויף דיין הויז, ווען הערונטערשטירצטע דער פאַללענדע

תָשִׂים דָּמִים בְּבֵיתֶךָ כִּי־יִפֹּל הַנֹּפֵל

פאָן דעמזעלבען. ניכט זאָללסט דוא בעזאָען דיינען ווייַנבערג מיט פערמישטען אַרטען,

מִמֶּנּוּ׃ ט לֹא־תִזְרַע כַּרְמְךָ כִּלְאָיִם

דאַמיט ניכט גאַנץ היילליגעס דיר פערבאָטען זייא דיא פאָללע זאַאַט, דיא דוא זאָען ווירסט,

פֶּן־תִּקְדַּשׁ הַמְלֵאָה הַזֶּרַע אֲשֶׁר תִּזְרָע

זאַמט דעם ערטראַגע דעס ווייַנבערגעס. ניכט זאָללסט דוא אַקערן

וּתְבוּאַת הַכָּרֶם׃ ס י לֹא־תַחֲרֹשׁ

מיט איינעם אָכסען אונד מיט איינעם עזעל צוזאַמען. ניכט זאָללסט דוא אַנקליידען

בְּשׁוֹר־וּבַחֲמֹר יַחְדָּו׃ יא לֹא תִלְבַּשׁ

איין פערשיעדענעס געוועבע פאָן וואָללען אונד לייַנען צוזאַמען. טנירע

שַׁעַטְנֵז צֶמֶר וּפִשְׁתִּים יַחְדָּו׃ ס יב גְּדִלִים

זאָללסט דוא מאַכען דיר פאָן פיער עקקען דיינעס מאַנטעלס, וואָ

תַּעֲשֶׂה־לָּךְ עַל־אַרְבַּע כַּנְפוֹת כְּסוּתְךָ אֲשֶׁר

דוא דיך בעדעקקעסט דאַמיט. ווען דאַ נימט נור איינער יעמאַנד

תְּכַסֶּה־בָּהּ׃ ס יג כִּי־יִקַּח אִישׁ

איינע פרויא, אונד קאָממט צו איהר, האַסט זיא אבער הערנאַך, בירדעט אויף איהר

אִשָּׁה וּבָא אֵלֶיהָ וּשְׂנֵאָהּ׃ יד וְשָׂם לָהּ

פאַלשע בעשולדיגונגען, אונד פערברייטעט געגען זיא איינען בעזען נאַמען,

עֲלִילֹת דְּבָרִים וְהוֹצִא עָלֶיהָ שֵׁם רָע

אינדעם ער שפּריכט: דיעזע פרויא האַבע איך גענאָממען, אונד אַלס איך נאַהע קאַם

וְאָמַר אֶת־הָאִשָּׁה הַזֹּאת לָקַחְתִּי וָאֶקְרַב

איהר ניכט פֿאַנד איך אַן איהר צייכען דער יונגפֿערשאַפֿט. דאַ זאָללען נעהמען

אֵלֶיהָ וְלֹא־מָצָאתִי לָהּ בְּתוּלִים׃ טו וְלָקַח

דער פֿאַטער דעז יונגען פֿרויענציממערז, אונד איהרע מוטטער, אוי זאָללען הינויזברינגען

אֲבִי הַנַּעֲרָ וְאִמָּהּ וְהוֹצִיאוּ

דיא צייכען דער יונגפֿערשאַפֿט דעז פֿרויענציממערז צו דען עלטעסטען דער שטאַדט

אֶת־בְּתוּלֵי הַנַּעֲרָ* אֶל־זִקְנֵי הָעִיר

אין דען געריכטזהאָף; אוי עז זאָלל שפרעכען דער פֿאַטער דעז יונגען פֿרויענציממערז:

הַשָּׁעְרָה׃ טז וְאָמַר אֲבִי הַנַּעֲרָ

צו דען עלטעסטען: איינע טאָכטער האַבע איך געגעבען דיזעם מאַננע

אֶל־הַזְּקֵנִים אֶת־בִּתִּי נָתַתִּי לָאִישׁ הַזֶּה

צור פֿרויא, אַבער ער האַססעט זיא. אונד נונמעהר בירדעט ער (איהר) אויף

לְאִשָּׁה וַיִּשְׂנָאֶהָ׃ יז וְהִנֵּה־הוּא שָׂם

פֿאַלשע בעשולדיגונגען, אונד שפריכט: ניכט האַבע איך געפֿונדען

עֲלִילֹת דְּבָרִים לֵאמֹר לֹא־מָצָאתִי

בייא דיינר טאָכטער צייכען דער יונגפֿערשאַפֿט, דיזעז אַבער זינד דיא צייכען דער יונגפֿערשאַפֿט

לְבִתְּךָ בְּתוּלִים וְאֵלֶּה בְּתוּלֵי

מיינער טאָכטער, וואָבייא מאַן אויזברייטעט דאַז בעטטוך פֿאָר דען עלטעסטען

בִתִּי וּפָרְשׂוּ הַשִּׂמְלָה לִפְנֵי זִקְנֵי

דער שטאַדט. דאַן זאָללען פֿאָרנעהמען דיא עלטעסטען דיעזער שטאַדט דען מאַן,

הָעִיר׃ יח וְלָקְחוּ זִקְנֵי הָעִיר־הַהוּא אֶת־הָאִישׁ

אונד זאָללען צילטיגען איהן; אונד זאָללען בעשטראַפֿען איהן אום הונדערט (שקל)

וְיִסְּרוּ אֹתוֹ׃ יט וְעָנְשׁוּ אֹתוֹ מֵאָה

אַן זילבער, אונד זאָללען עז געבען דעם פֿאַטער דעז יונגען פֿרויענציממערז, ווייל

כֶסֶף וְנָתְנוּ לַאֲבִי הַנַּעֲרָה כִּי

יענער פֿערברייטעט האַט איינען בעזען נאַמען ווידער איינע יונגפֿרויא אין ישראל.

הוֹצִיא שֵׁם רָע עַל בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל

אונד איהם בלייבט זיא צור פֿרויא, ניכט פֿערמאַג ער זיא פֿאָרטצושיקקען אַלל'

וְלוֹ־תִהְיֶה לְאִשָּׁה לֹא־יוּכַל לְשַׁלְּחָהּ כָּל־

זיינע לעבענזטאַגע. ווען אַבער וואַהר עז וועֶרע דיעזע זאַכע.

יָמָיו׃ ס כ וְאִם־אֱמֶת הָיָה הַדָּבָר הַזֶּה

דאַס ניכט געפֿונדען וואָרדען זייכען דער יונגפֿערשאַפֿט בייא דעם יונגען פֿרויענצימער.

לֹא־נִמְצְאוּ בְתוּלִים לַנַּעֲרָ׃

זאָ זאָל מאַן היניויספֿיהרען דאַס יונגע פֿרויענצימער פֿאָר דיא טהיר

כא וְהוֹצִיאוּ אֶת־הַנַּעֲרָ אֶל־פֶּתַח

איהרעס פֿאַטערליכען הויזעס, אונד עס זאָללען זיא שטייניגען דיא לייטע איהרער שטאַדט

בֵּית־אָבִיהָ וּסְקָלוּהָ אַנְשֵׁי עִירָהּ

מיט שטיינען, דאַס זיא שטערבע, ווייל זיא בעגאַנגען דיא שאַנדטהאַט אונטער ישראל

בָּאֲבָנִים וָמֵתָה כִּי־עָשְׂתָה נְבָלָה בְּיִשְׂרָאֵל

בוהלעריא צו טרייבן אים הויזע1) איהרעס פֿאַטערס; זאָ זאָללסט דוא וועגשאַפֿפֿען דאָס בעזע

לִזְנוֹת בֵּית אָבִיהָ וּבִעַרְתָּ הָרָע

אויס דיינער מיטטע. ווען געפֿונדען ווירד יעמאַנד ליעגענד בייא

מִקִּרְבֶּךָ׃ ס כב כִּי־יִמָּצֵא אִישׁ שֹׁכֵב ׀ עִם

איינער פֿרויא, דיא פֿערעהליכט איזט איינעם מאַננע, זאָ זאָללען זיא אומקאָממען. אַללע

אִשָּׁה בְעֻלַת־בַּעַל וּמֵתוּ גַּם־

ביידע, דער מאַן, וועלכער לאַג בייא דער פֿרויא ואַואט דער פֿרויא

שְׁנֵיהֶם הָאִישׁ הַשֹּׁכֵב עִם־הָאִשָּׁה וְהָאִשָּׁה

זאָ זאָללסט דוא וועגשאַפֿפֿען דאָס בעזע אויס ישראל. ווען זיין ווירד

וּבִעַרְתָּ הָרָע מִיִּשְׂרָאֵל׃ ס כג כִּי יִהְיֶה

איין יונגפֿרייליכעס מעדכען פֿערלאָבט איינעם מאַננע, אונד עס פֿינדעט זיא

נַעֲרָ בְתוּלָה מְאֹרָשָׂה לְאִישׁ וּמְצָאָהּ

איין מאַן אין דער שטאַדט, אונד ליעגט בייא איהר: זאָ זאָללט איהר היניויספֿיהרען

אִישׁ בָּעִיר וְשָׁכַב עִמָּהּ׃ כד וְהוֹצֵאתֶם

ביידע נאַך טהאָרע דיעזער שטאַדט אונד זאָללט שטייניגען

אֶת־שְׁנֵיהֶם אֶל־שַׁעַר ׀ הָעִיר הַהִוא וּסְקַלְתֶּם

זיא מיט שטיינען, דאַס זיא שטערבען; דאָס מעדכען, דאַרום

אֹתָם בָּאֲבָנִים וָמֵתוּ אֶת־הַנַּעֲרָ עַל־דְּבַר

דאַס ניכט זיא געשריען אום הילפֿע אין דער שטאַדט, אונד דען מאַן, דאַרום

אֲשֶׁר לֹא־צָעֲקָה בָעִיר וְאֶת־הָאִישׁ עַל־דְּבַר

לנערה קרי. הנערה קרי. נערה קרי. הנערה קרי.

1) בית הייסט היער וויא בבית.

דאַס ער געשוואַכט האַט דיא פֿרויא זיינעס נעכסטען, זאָ אוסט דוא וועגשאַפֿפֿען

אֲשֶׁר־עִנָּה אֶת־אֵשֶׁת רֵעֵהוּ וּבִעַרְתָּ

דאַז בעזע אויז דיינער מיטטע, ווען אַבער אויף דעם פֿעלדע פֿינדעט

הָרָע מִקִּרְבֶּךָ׃ ס כה וְאִם־בַּשָּׂדֶה יִמְצָא

דער מאַן דאַז פֿערלאָבטע מעדכען, אוי' עז האַט געוואַלטזאַם ערגריפֿפֿען

הָאִישׁ אֶת־הַנַּעַר הַמְאֹרָשָׂה וְהֶחֱזִיק־

זיא דער מאַן, אונד לאַג ביא איהר: זאָ ווערדע געטאָדטעט דער מאַן, וועלכער

בָּהּ הָאִישׁ וְשָׁכַב עִמָּהּ וּמֵת הָאִישׁ אֲשֶׁר־

ביא איהר געלעגען, ער אַללײן. דעם מעדכען אַבער ניכט זאָללסט דוא טהון עטוואַז,

שֹׁכֵב עִמָּהּ לְבַדּוֹ׃ כו וְלַנַּעַר לֹא־תַעֲשֶׂה דָבָר

ניכט בעגינג דאַז מעדכען איינע טאָדזינדע. דען, זאָ וויא אויפֿשטעהט יעמאַנד איבער

אֵין לַנַּעַר חֵטְא מָוֶת כִּי כַּאֲשֶׁר יָקוּם אִישׁ עַל־

זיינען נעכסטען אונד ערמאָרדעט איהן, זאָ איזט דיעזע זאַכע. דאַ אויף דעם פֿעלדע

רֵעֵהוּ וּרְצָחוֹ נֶפֶשׁ כֵּן הַדָּבָר הַזֶּה׃ כז כִּי בַשָּׂדֶה

ער זיא געפֿונדען, עז טריע פֿיעללייכט דאַז פֿערלאָבטע מעדכען, אַבער ניכט האַלף יעמאַנד

מְצָאָהּ צָעֲקָה הַנַּעַר הַמְאֹרָשָׂה וְאֵין מוֹשִׁיעַ

איהר. ווען פֿינדען ווירד איין מאַן איין יונגפֿריילכעז מעדכען,

לָהּ׃ ס כח כִּי־יִמְצָא אִישׁ נַעַר בְתוּלָה

וועלכעז ניכט איזט פֿערלאָבט, ערגרייפֿט זיא, ליעגט ביא איהר,

אֲשֶׁר לֹא־אֹרָשָׂה וּתְפָשָׂהּ וְשָׁכַב עִמָּהּ

אוי' זיא ווערדען בעטראָפֿפֿען: זאָלל געבען דער מאַן, דער דאַ ליעגט ביא איהר,

וְנִמְצָאוּ׃ כט וְנָתַן הָאִישׁ הַשֹּׁכֵב עִמָּהּ

דעם פֿאַטער דעז מעדכענז פֿינפֿציג שקל אַן זילבער, אונד איהם בלייבט זיא צור פֿרויא,

לַאֲבִי הַנַּעַר חֲמִשִּׁים כָּסֶף וְלוֹ־תִהְיֶה לְאִשָּׁה

דאַפֿיר, דאַס ער זיא געשוואַכט האַט, ניכט דאַרף ער זיא וועגשיקען אַן

תַּחַת אֲשֶׁר עִנָּהּ לֹא־יוּכַל שַׁלְּחָהּ כָּל־

זיינע לעבטאַגע. ניכט זאָלל הייראַטהען יעמאַנד דיא פֿרויא

יָמָיו׃ ס כג א לֹא־יִקַּח אִישׁ אֶת־אֵשֶׁת

ולנערה קרי. לנערה קרי. הנערה קרי. נערה קרי. הנערה קרי.

זיינעז פאָטערז, אונד ניכט אויפדעקקען דיא דעקקע זיינעז פאָטערז1). ניכט
אָבִיו וְלֹא יְגַלֶּה כְּנַף אָבִיו׃ ס ב לֹא
זאָלל קאָממען דער האט צערקוועטשטע אָדער אויזגעשניטטענע האָדען.
יָבֹא פְצוּעַ־דַּכָּה וּכְרוּת שָׁפְכָה
אין דיא פערזאממלונג דעז עוויגען. ניכט
בִּקְהַל יְהוָה׃ ס ג לֹא־
זאָלל קאָממען איין שאנדפלעק2) אין דיא פערזאממלונג דעז עוויגען; זעלבזט דאז
יָבֹא מַמְזֵר בִּקְהַל יְהוָה גַּם
צעהנטע געשלעכט ניכט זאָלל קאָממען פאָן איהם אין דיא פערזאממלונג דעז עוויגען.
דּוֹר עֲשִׂירִי לֹא־יָבֹא לוֹ בִּקְהַל יְהוָה׃ ס
ניכט זאָלל קאָממען איין עמוניטע אָדער מואביטע אין דיא פערזאממלונג
ד לֹא־יָבֹא עַמּוֹנִי וּמוֹאָבִי בִּקְהַל
דעז עוויגען; זעלבזט דאז צעהנטע געשלעכט ניכט קאָממע פאָן איהנען אין דיא פערזאממלונג
יְהוָה גַּם דּוֹר עֲשִׂירִי לֹא־יָבֹא לָהֶם בִּקְהַל
דעז עוויגען ביז עוויג. דאַרום דאָס ניכט זיא צופאָרקאַמען
יְהוָה עַד־עוֹלָם׃ ה עַל־דְּבַר אֲשֶׁר לֹא־קִדְּמוּ
אייך מיט בראָד, אונד מיט וואַססער אויף דעם וועגע בייא איהר הערויזגיינגעט
אֶתְכֶם בַּלֶּחֶם וּבַמַּיִם בַּדֶּרֶךְ בְּצֵאתְכֶם
אויז מצרים, אונד דאָס ער געדונגען האט3) געגען דיך דען בלעם, זאָהן
מִמִּצְרָיִם וַאֲשֶׁר שָׂכַר עָלֶיךָ אֶת־בִּלְעָם בֶּן־
בעור'ז, אויז פתור, אים לאנדע ארם נהרים, דיר צו פלוכען.
בְּעוֹר מִפְּתוֹר אֲרַם נַהֲרַיִם לְקַלְלֶךָּ׃
אבער ניכט וואָללטע דער עוויגע, דיין גאָטט, הערען אויף בלעם,
ו וְלֹא־אָבָה יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לִשְׁמֹעַ אֶל־בִּלְעָם
אונ' עז פערוואנדעלטע דער עוויגע, דיין גאָטט, דיר דען פלוך אין זעגען,
וַיַּהֲפֹךְ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְּךָ אֶת־הַקְּלָלָה לִבְרָכָה
דען עז ליעבטע דיך דער עוויגע, דיין גאָטט. ניכט זאָללזט דוא זאָרגען אום איהר גליק
כִּי אֲהֵבְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ׃ ז לֹא־תִדְרֹשׁ שְׁלֹמָם

---

1) ד"ה דיא עהרערביעטיגקייט געגען דענזעלבען ניכט פערלעטצען.
2) נאָמליך איין אין עהעבריך אָדער בלוטשאנדע ערצייגטער. 3) נעמליך מואב.

או' מיהר וואָהל מאַג דיין לעבטאַגע אויף עוויג. אַבער ניכט

וְטֹבָתָם כָּל־יָמֶיךָ לְעוֹלָם׃ ס רביעי ח לֹא־

דאַרפֿסט דוא פֿעראַכטען דען ארומיטען, דען דיין ברודער איזט ער. ניכט

תְתַעֵב אֲדֹמִי כִּי אָחִיךָ הוּא לֹא־

דאַרפֿסט דוא פֿעראַכטען דען מצרי, דען איין פֿרעמדלינג וואַרסט דוא אין זיינעם לאַנדע.

תְתַעֵב מִצְרִי כִּי־גֵר הָיִיתָ בְאַרְצוֹ׃

קינדער, דיא געבאָרען ווערדען איהנען, דאַס דריטטע געשלעכט קאַן קאָממען

ט בָּנִים אֲשֶׁר־יִוָּלְדוּ לָהֶם דּוֹר שְׁלִישִׁי יָבֹא

פֿאָן איהנען אין דיא פֿערזאַממלונג דעס עוויגען. ווען דוא אויזריקעסט

לָהֶם בִּקְהַל יְהוָה׃ ס י כִּי־תֵצֵא

אינס לאַגער1) געגען דיינע פֿיינדע, אוסט דוא דיך אין אַכט נעהמען פֿאָר יעדער

מַחֲנֶה עַל־אֹיְבֶיךָ וְנִשְׁמַרְתָּ מִכֹּל

באָזען זאַכע. ווען זיין ווירד אונטער דיר יעמאַנד, דער ניכט

דָּבָר רָע׃ יא כִּי־יִהְיֶה בְךָ אִישׁ אֲשֶׁר לֹא־

זיין ווירד ריין דורך איינען צופֿאַלל אין דער נאַכט, זאָלל ער הינויסגעהן אויסערהאַלב

יִהְיֶה טָהוֹר מִקְּרֵה־לָיְלָה וְיָצָא אֶל־מִחוּץ

דעס לאַגערס; ניכט דאַרף ער קאָממען איננערהאַלב דעס לאַגערס.

לַמַּחֲנֶה לֹא יָבֹא אֶל־תּוֹךְ הַמַּחֲנֶה׃

עס געשעהע אַבער געגען אַבענד, דאַס ער זיך באַדע אין וואַססער,

יב וְהָיָה לִפְנוֹת־עֶרֶב יִרְחַץ בַּמָּיִם

או' ווען אונטערגעהט דיא זאָננע, קאַן ער קאָממען איננערהאַלב דעס לאַגערס.

וּכְבֹא הַשֶּׁמֶשׁ יָבֹא אֶל־תּוֹךְ הַמַּחֲנֶה׃

או' איין זייטען־אָרט זאָלל זיין פֿיר דיך אויסערהאַלב דעס לאַגערס, וואָ דוא געהסט

יג וְיָד תִּהְיֶה לְךָ מִחוּץ לַמַּחֲנֶה וְיָצָאתָ

דאַהין הינויס צור נאָטה; אויך איין שייפֿעלין זאָללסט דוא האַבען בייא

שָׁמָּה חוּץ׃ יד וְיָתֵד תִּהְיֶה לְךָ עַל־

דיינער ריסטונג; אונד עס געשעהע, ווען דוא זיטצעסט דרויסען, זאָללסט דוא אויפֿגראַבען

אֲזֵנֶךָ וְהָיָה בְּשִׁבְתְּךָ חוּץ וְחָפַרְתָּה

---

1) מחנה הייסט היער וויא למחנה.

דאמיט דיא ערדע, אונ' דאן ווידער בעדעקקען 1) וואז פאן דיר געגאנגען. הין

בָהּ וְשַׁבְתָּ וְכִסִּיתָ אֶת־צֵאָתֶךָ׃ טו כִּי

דער עוויגע, דיין גאטט, וואנדעלט אוואהער אין דיינעם לאגער, אום דיך צו רעטטען,

יְהוָה אֱלֹהֶיךָ מִתְהַלֵּךְ ׀ בְּקֶרֶב מַחֲנֶךָ לְהַצִּילְךָ

אונד פרייז צו געבען דיינע פיינדע פאר דיר; דארום אום זיין דיין לאגער הייליג;

וְלָתֵת אֹיְבֶיךָ לְפָנֶיךָ וְהָיָה מַחֲנֶיךָ קָדוֹשׁ

דאמיט ניכט ער וואהרנעהמע אן דיר איירגענד איינע בלעססע 2) אונד אבווייכע

וְלֹא־יִרְאֶה בְךָ עֶרְוַת דָּבָר וְשָׁב

פאן דיר. ניכט זאללסט דוא אויסליעפערן איינען קנעכט

מֵאַחֲרֶיךָ׃ ס טז לֹא־תַסְגִּיר עֶבֶד

זיינעם הערן, וועלכער זיך רעטטען וויל ביי דיר פאר זיינעם הערן.

אֶל־אֲדֹנָיו אֲשֶׁר־יִנָּצֵל אֵלֶיךָ מֵעִם אֲדֹנָיו׃

ביי דיר זאלל ער וואהנען, מיטטען אונטער דיר, אן דעם ארטע, דען ער זיך וועהלט,

יז עִמְּךָ יֵשֵׁב בְּקִרְבְּךָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר־יִבְחַר

אין איינעם דיינער טהארע, וואו עס געפעלליג איזט איהם; ניכט דארפסט דוא איהן דריקען.

בְּאַחַד שְׁעָרֶיךָ בַּטּוֹב לוֹ לֹא תּוֹנֶנּוּ׃ ס

ניכט זאלל זיין איינע אפפענטליכע בוהלדירנע פאן דען טאכטערן ישראל'ז, אונד ניכט

יח לֹא־תִהְיֶה קְדֵשָׁה מִבְּנוֹת יִשְׂרָאֵל וְלֹא־

זאלל זיין איין אפפענטליכער בוהלער פאן דען זעהנען ישראל'ז. ניכט

יִהְיֶה קָדֵשׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ יט לֹא־

זאללסט דוא בריגנען בוהלערין־געשענק אונד הונדעלאהן אין דאז הויז דעז עוויגען,

תָבִיא אֶתְנַן זוֹנָה וּמְחִיר כֶּלֶב בֵּית יְהוָה

דיינעז גאטטעז, צו איירגענד איין געליבדע, דען איין גרייעל פאר דעם עוויגען,

אֱלֹהֶיךָ לְכָל־נֶדֶר כִּי תוֹעֲבַת יְהוָה

דיינעם גאטטע, זינד בידע צוגלייך. ניכט זאללסט דוא צינז נעהמען

אֱלֹהֶיךָ גַּם־שְׁנֵיהֶם׃ ס כ לֹא־תַשִּׁיךְ

פאן דיינעם ברודער, צינז פאן געלד, אדער צינז פאן שפייזע, אדער צינז פאן איירגענד

לְאָחִיךָ נֶשֶׁךְ כֶּסֶף נֶשֶׁךְ אֹכֶל נֶשֶׁךְ כָּל־

---

1) עטוואז אונאנשטענדיגעז.

אייניגער זאכע, וואָס מאן וואוכער טרייבן קאן. פֿאָן אויזלאנדער

דבר אשר ישך: כא לנכרי

קאננסט דוא צינז נעהמען, אבער פֿאָן דיינעם ברודער ניכט זאָללזט דוא צינז נעהמען, דאמיט

תשיך ולאחיך לא תשיך למען

דיך זעגנע דער עוויגע, דיין גאָטט, אין יעדעם ערווערבע דיינער האַנדע אין

יברכך יהוה אלהיך בכל משלח ידך על

דעם לאַנדע, וואָ דוא קאָממסט דאַהין עז אין בעזיטץ צו נעהמען. ווען

הארץ אשר אתה בא שמה לרשתה: ס כב כי

דוא געלאָבעזט איין געליבדע דעם עוויגען, דיינעם גאָטט, ניכט פֿערזייאמע עז צו ענטריכטן

תדר נדר ליהוה אלהיך לא תאחר לשלמו

דען פֿאָדערן ווירדע עז דער עוויגע, דיין גאָטט, פֿאָן דיר, אונד דוא האָטטעזט

כי דרש ידרשנו יהוה אלהיך מעמך והיה

אַן דיר איינע זינדע. ווען אבער דוא אונטערלאַססעזט צו געלאָבען, ניכט ווירד זיין

בך חטא: כג וכי תחדל לנדר לא יהיה

אַן דיר איינע זינדע. דאַז אויזגעשפּראָכענע דיינער ליפּפּען ניס איין אַכט,

בך חטא: כד מוצא שפתיך תשמר

דאַס דוא עז טהועזט: זאָ וויא דוא עז געלאָבט האָזט דעם עוויגען, דיינעם גאָטט,

ועשית כאשר נדרת ליהוה אלהיך

פֿרייאווילליג, וואַז דוא געערעדעט איט דיינעם מונדע. ווען

נדבה אשר דברת בפיך: ס חמישי כה כי

דוא קאָממסט אין דען ווייןבערג דיינעז נעכֿזטען. קאַננזט דוא עזזען ווייןטרויבען

תבא בכרם רעך ואכלת ענבים

נאַך דיינעם ווילען ביז צו דיינער זעטטיגונג; אַבער אין דיין געפֿעס ניכטז דאַרפֿזט דוא געבען.

כנפשך שבעך ואל כליך לא תתן: ס

ווען דוא קאָממזט אין דאַז שטעהענדע געטריידע דיינעז נעכֿזטען, קאַננזט דוא אַברופֿפֿען

כו כי תבא בקמת רעך וקטפת

אֶהרען איט דיינער האַנד; אבער איינע זיכעל ניכט דאַרפֿזט דוא שווינגען איבער

מלילת בידך וחרמש לא תניף על

דאַז שטעהענדע געטריידע דיינעז נעכֿזטען. ווען

קמת רעך: ס כד א כי

נעהמען ווירד יעמאנד איינע פרויא. אונד ווירד זיא עהעליכען, זא דאנן זיין, ווען ניכט איהר

יקח איש אשה ובעלה והיה אם־לא

זיא פינדעט גונסט אין זיינען אויגן, אינדעם ער געפונדען האט אן איהר עטוואס שאנדליכעס

תמצא־חן בעיניו כי־מצא בה ערות דבר

טרייבט ער איהר איינען שיידעבריעף, גיבט (איהן) אין איהרע האנד, אונד שיקט זיא וועג

וכתב לה ספר כריתת ונתן בידה ושלחה

אויז זיינעם הויזע. זיא געהט הינויז אויז זיינעם הויזע, אונד געהט הין אונד ווירד

מביתו: ב ויצאה מביתו והלכה והיתה

איינעם אנדערן אנגעהערן (פרויא), עז האססעט זיא אויך דער אנדערע מאן, אונ' שרייבט

לאיש־אחר: ג ושנאה האיש האחרון וכתב

איהר איינען שיידעבריעף, גיבט איהן אין איהרע האנד אונ' שיקט זיא וועג אויז זיינעם הויזע,

לה ספר כריתת ונתן בידה ושלחה מביתו

אדער ווען דאז שטירבט דער אנדערע מאן, דער זיא געננאממען זיך צור פרויא,

או כי ימות האיש האחרון אשר־לקחה לו לאשה:

ניכט דארף איהר מאן, דער ערזטע, דער זיא וועגגעשיקט, זיא ווידער צוריק

ד לא־יוכל בעלה הראשון אשר־שלחה לשוב

נעהמען1) דאס זיא זייא איהם צור פרויא, נאכדעם דאס זיא פערונריינגט ווארד;

לקחתה להיות לו לאשה אחרי אשר הטמאה

דען, איין גרייל (איזט) עז פאר דעם עוויגען, אונד ניכט זאללסט דוא פערזינדיגען

כי־תועבה הוא לפני יהוה ולא תחטיא

דאז לאנד, וועלכעס דער עוויגע, דיין גאטט, איינגיבט דיר

את־הארץ אשר יהוה אלהיך נתן לך

(צום) ערבגוט. ווען נעהמען ווירד יעמאנד איינע פרויא, (דיא איהם) ניי איזט, ניכט

נחלה: ששי ס כי־יקח איש אשה חדשה לא

זאלל ער מיט הינויזציהען אינם העערע, אונד ניכט זאלל מאן בעשווערען איהן

יצא בצבא ולא־יעבר עליו

מיט אירגענד איינער זאכע; פרייא זאלל ער זיין פיר זיין הויז איין (גאנצעס) יאהר

לכל־דבר נקי יהיה לביתו שנה אחת

---

1) לשוב לקחתה איזט אויך נור דורך איין נעבענווארט איבערזעטצבאר.

דאמיט ער ערפרייע זיינע פרויא דיא ער גענאממען. ניכט זאלל מאן דאז פפאנד נעהמען

וְשִׂמַּח אֶת־אִשְׁתּוֹ אֲשֶׁר־לָקָח׃ ו לֹא־יַחֲבֹל

דען אונטערזטען מיהלשטיין, אדער דען אבערזטען מיהלשטיין, דען (גלייכזאם) דאז לעבן

רֵחַיִם וָרָכֶב כִּי־נֶפֶשׁ

ווירדע מאן דאדורך צום פפאנדע נעהמען. ווען געפונדען ווירדע יעמאנד,

הוּא חֹבֵל׃ ס ז כִּי־יִמָּצֵא אִישׁ

(דער) דאס שטיהלט איינע פערזאן פאן זיינען ברידערן, פאן דען קינדערן ישראל,

גֹּנֵב נֶפֶשׁ מֵאֶחָיו מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל

אונ' ער ברויכט אלז שקלאפע איהן, אונ' האט פערקויפט איהן, זא מוס שטערבן דיזער דיעב,

וְהִתְעַמֶּר־בּוֹ וּמְכָרוֹ וּמֵת הַגַּנָּב הַהוּא

דוא זאללזט וועגשאפפען דאז בעזע אויז דיינער מיטטע. זייא בעהוטזאם

וּבִעַרְתָּ הָרָע מִקִּרְבֶּךָ׃ ס ח הִשָּׁמֶר

בייא דעם אנזאטציגען דעז אויזזאטצעז, צו בעאבאכטען זעהר אונד צו טהון גאנץ זא

בְּנֶגַע־הַצָּרַעַת לִשְׁמֹר מְאֹד וְלַעֲשׂוֹת כְּכֹל

וויא לעהרען ווערדען אייך דיא פריעזטער, דיא לוים; וויא איך איהנען בעפאהלען.

אֲשֶׁר־יוֹרוּ אֶתְכֶם הַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם כַּאֲשֶׁר צִוִּיתִם

(זא) זאללזט איהר בעאבאכטען צו טהון. געדענקע דאז וואז געטהאן האט

תִּשְׁמְרוּ לַעֲשׂוֹת׃ ט זָכוֹר אֵת אֲשֶׁר־עָשָׂה

דער עוויגע דיין גאטט, דער מרים, אויף דעם וועגע בייא אייערעם אויזצוגע

יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְמִרְיָם בַּדֶּרֶךְ בְּצֵאתְכֶם

אויז מצרים. ווען דוא דארלייהעזט דיינעם נאכזטען איין דארלעהען

מִמִּצְרָיִם׃ ס י כִּי־תַשֶּׁה בְרֵעֲךָ מַשַּׁאת

פאן אירגענד עטוואז, ניכט זאללזט דוא קאממען אין זיין הויז, איין פפאנד איהם אבצונעהמען.

מְאוּמָה לֹא־תָבֹא אֶל־בֵּיתוֹ לַעֲבֹט עֲבֹטוֹ׃

אויף דער שטראססע זאללזט דוא שטעהען אונד דער מאן, וועם דוא בארגזט

יא בַּחוּץ תַּעֲמֹד וְהָאִישׁ אֲשֶׁר אַתָּה נֹשֶׁה

איהם, זאלל הערויז ברינגען דיר דאז פפאנד אויף דיא שטראססע; אונד ווען

בוֹ יוֹצִיא אֵלֶיךָ אֶת־הַעֲבוֹט הַחוּצָה׃ יב וְאִם

איין ארמער מאן עז איזט, ניכט זאללזט דוא ליעגען אין זיינעם פפאנדע. צוריקגעבען,

אִישׁ עָנִי הוּא לֹא תִשְׁכַּב בַּעֲבֹטוֹ׃ יג הָשֵׁב

ימן נוריקגעבען זאָלזט דוא איהם   דאַז פֿאַנד ביים אונטערגאַנגע דער זאָננע,

תָּשִׁיב לוֹ אֶת־הַעֲבוֹט כְּבוֹא הַשֶּׁמֶשׁ

דאַס ער ליגע אין זיינעם אַנטעלן אונד ער דיך זעגנע, או' דיר, ווירד עז (אַנגערעכנעט)

וְשָׁכַב בְּשַׂלְמָתוֹ וּבֵרֲכֶךָּ וּלְךָ תִּהְיֶה

אַלז וואָהלטהאַט פֿאַר דעם עוויגען, דיינעם גאָטט.   ניכט

צְדָקָה לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ׃ ס שביעי יד לֹא־

זאָלזט דוא פֿאָרענטהאַלטען (דען לאָהן) איינעז איטגלינגז, דער אַרם או' דירפֿטיג (איזט)

תַעֲשֹׁק שָׂכִיר עָנִי וְאֶבְיוֹן

פֿאָן דיינען ברידערן (זייא ער) אָדער פֿאָן איינעם פֿרעמדלינג, דער אין דיינעם לאַנדע,

מֵאַחֶיךָ אוֹ מִגֵּרְךָ אֲשֶׁר בְּאַרְצְךָ

אין דיינען טהאָרען (וואָהנט) אַן דעמזעלבען טאַגע זאָלזט דוא געבען זיינען לאָהן, ניכט

בִּשְׁעָרֶיךָ׃ טו בְּיוֹמוֹ תִתֵּן שְׂכָרוֹ וְלֹא־

לאַס אונטערגעהען דאַריבער דיא זאָננע; דען אַרם איזט ער, אונד דאַרנאַך ער

תָבוֹא עָלָיו הַשֶּׁמֶשׁ כִּי עָנִי הוּא וְאֵלָיו הוּא

טראַגט   זיין פֿערלאַנגען; דאַס ניכט ער רופֿע איבער דיך צו גאָטט,

נֹשֵׂא אֶת־נַפְשׁוֹ וְלֹא־יִקְרָא עָלֶיךָ אֶל־יְהוָה

אונד עז זייא אַן דיר איינע זינדע.   ניכט זאָלען אומקאָממען פֿאָטער

וְהָיָה בְךָ חֵטְא׃ ס טז לֹא־יוּמְתוּ אָבוֹת

וועגען קינדער, אונד קינדער ניכט זאָלען אומקאָממען וועגען פֿאָטער;   יעדער

עַל־בָּנִים וּבָנִים לֹא־יוּמְתוּ עַל־אָבוֹת אִישׁ

וועגען זיינער אייגנען זינדע זאָלען זיא אומקאָממען.   ניכט זאָלזט דוא ביוגען

בְּחֶטְאוֹ יוּמָתוּ׃ ס יז לֹא תַטֶּה

דאַז רעכט דעז פֿרעמדלינגז (אונ') דעז וואַייזען, אונד ניכט זאָלזט דוא פֿאַנדען דאַז קלייד

מִשְׁפַּט גֵּר יָתוֹם וְלֹא תַחֲבֹל בֶּגֶד

איינער וויטווע.   דוא זאָלזט בעדענקען, דאַס איין סקלאַפֿע דוא וואַרזט אין מצרים,

אַלְמָנָה׃ יח וְזָכַרְתָּ כִּי עֶבֶד הָיִיתָ בְּמִצְרַיִם

אונד דיך ערלאָזט האַט   דער עוויגע, דיין גאָטט, פֿאָן דאָרט; דאַרום   איך

וַיִּפְדְּךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ מִשָּׁם עַל־כֵּן אָנֹכִי

דיר בעפֿעהלע צו טהון   דיעזע זאַכע.   ווען דוא אָרנטען ווירסט

מְצַוְּךָ לַעֲשׂוֹת אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה׃ ס יט כִּי תִקְצֹר

דיינע ערנטע אויף דיינעם פעלדע, אונד האָזט פערגעססען איינע גאַרבע אים פעלדע,

קְצִירְךָ בְשָׂדֶךָ וְשָׁכַחְתָּ עֹמֶר בַּשָּׂדֶה

ניכט זאָללזט דוא צוריקקעהרן זיא צו האָלען; דעם פרעמדלינגע, דער וואַיזע אונד דער וויטווע,

לֹא תָשׁוּב לְקַחְתּוֹ לַגֵּר לַיָּתוֹם וְלָאַלְמָנָה

זאָלל עס בלייבען, דאַמיט דיך זעגנע דער עוויגע, דיין גאָטט, ביים יעדעם ווערקע

יִהְיֶה לְמַעַן יְבָרֶכְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכֹל מַעֲשֵׂה

דיינער הענדע. ווען דוא אַבשלאָגזט דיינען אָלבוים, ניכט

יָדֶיךָ: ס כ כִּי תַחְבֹּט זֵיתְךָ לֹא

זאָלסט דיא צווייגען דורכזוכען נאַך דיר; דעם פרעמדלינגע, דער וואַיזע אָדער דער וויטווע

תְפַאֵר אַחֲרֶיךָ לַגֵּר לַיָּתוֹם וְלָאַלְמָנָה

זאָלל עס בלייבען. ווען דוא אַבלעזעזט דיינען וויינבערג, ניכט זאָלסט נאַכלעזען

יִהְיֶה: כא כִּי תִבְצֹר כַּרְמְךָ לֹא תְעוֹלֵל

נאַך דיר; דעם פרעמדלינגע, דער וואַיזע אונד דער וויטווע זאָלל עס בלייבען,

אַחֲרֶיךָ לַגֵּר לַיָּתוֹם וְלָאַלְמָנָה יִהְיֶה:

דוא זאָלסט בעדענקען, דאַס איין שקלאַווע דוא וואַרזט אים לאַנדע מצרים,

כב וְזָכַרְתָּ כִּי־עֶבֶד הָיִיתָ בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם

דאַרום איך דיר בעפעהלע צו טהון דיעזע זאַכע.

עַל־כֵּן אָנֹכִי מְצַוְּךָ לַעֲשׂוֹת אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה: ס

ווען זיין ווירד שטרייט צווישען לייטען, זאָללען זיא הינצוטרעטען צום

כה א כִּי־יִהְיֶה רִיב בֵּין אֲנָשִׁים וְנִגְּשׁוּ אֶל־

געריכטע, דאַס מאַן זיא ריכטע, מאַן זאָל געררעכט ערקעננע דען געררעכטען

הַמִּשְׁפָּט וּשְׁפָטוּם וְהִצְדִּיקוּ אֶת־הַצַּדִּיק

אונד מאַן שולדיגען פֿערורטהיילע דען שולדיגען, אונד עס זייא, ווען דאַ פֿערדיענט

וְהִרְשִׁיעוּ אֶת־הָרָשָׁע: ב וְהָיָה אִם־בִּן

גייסעלשלאַגע דער שולדיגע, זאָלל איהן לעגען לאַססען דער ריכטער, או' איהן שלאַגן לאַססען

הַכּוֹת הָרָשָׁע וְהִפִּילוֹ הַשֹּׁפֵט וְהִכָּהוּ

אין זיינער געגענוואַרט, נאַך פערהעלטניס זיינער שולד. אַן דער צאַהל פֿיערציג

לְפָנָיו כְּדֵי רִשְׁעָתוֹ בְּמִסְפָּר: ג אַרְבָּעִים

קאַן ער איהן שלאַגען לאַססען, ניכט מעהר; דאַס ניכט ער מעהר שלאַגען לאַססע איהן

יַכֶּנּוּ לֹא יֹסִיף פֶּן־יֹסִיף לְהַכֹּתוֹ

איבר דיזע נאהן, מיט איינער צו גראסען גייזלונג, אדורך פֿעראכטליך ווירדע דיין ברודר

עַל־אֵלֶּה מַכָּה רַבָּה וְנִקְלָה אָחִיךָ

פֿאר דיינען אויגען. ניכט זאלסט דוא דאז מויל פֿערשליסען איינעם אכזען אין זיינעם דרעשען.

לְעֵינֶיךָ׃ ד לֹא־תַחְסֹם שׁוֹר בְּדִישׁוֹ׃ ס

ווען דא וואהנען ברידער מיט איינאנדער, אונד עס שטירבט איינער פֿאן איהנען,

ה כִּי־יֵשְׁבוּ אַחִים יַחְדָּו וּמֵת אַחַד מֵהֶם

אונד איין קינד ניכט ער האט, ניכט זאל ווערדען דיא פֿרויא דעס פֿערשטארבענען

וּבֵן אֵין־לוֹ לֹא־תִהְיֶה אֵשֶׁת־הַמֵּת

אויסער (דער פֿאמיליע) איינעם פֿרעמדן מאננע (צור פֿרויא), איהר שוואגער זאל קאממן

הַחוּצָה לְאִישׁ זָר יְבָמָהּ יָבֹא

צו איהר, אונד זאל זיא נעהמען זיך צור פֿרויא, אונד שוואגררעכט איבען אן איהר.

עָלֶיהָ וּלְקָחָהּ לוֹ לְאִשָּׁה וְיִבְּמָהּ׃

אונד עס זייא, דער ערזטגעבארנע, וועלכען זיא געבארען ווירד, זאל ער האלטען ווערדען

ו וְהָיָה הַבְּכוֹר אֲשֶׁר תֵּלֵד יָקוּם

אויף דען נאמען זיינעס ברודערס דעס פֿערשטארבנען, דאמיט ניכט פֿערלאשט דעססען נאמע

עַל־שֵׁם אָחִיו הַמֵּת וְלֹא־יִמָּחֶה שְׁמוֹ

אויס ישראל. ווען אבער ניכט געניגט זיין ווירד דער מאן, צו נעהמען

מִיִּשְׂרָאֵל׃ ז וְאִם־לֹא יַחְפֹּץ הָאִישׁ לָקַחַת אֶת־

זיינע שוועגערין, זאל היניוף געהן זיינע שוועגערין אין דען גריכטזהאף צו דען אלטעזטען,

יְבִמְתּוֹ וְעָלְתָה יְבִמְתּוֹ הַשַּׁעְרָה אֶל־הַזְּקֵנִים

או׳ זאל שפרעכען: עס וייגערט זיך מיין שוואגער צו ערהאלטען זיינעם ברודער איינען נאמען

וְאָמְרָה מֵאֵין יְבָמִי לְהָקִים לְאָחִיו שֵׁם

אין ישראל; ניכט וויל ער שוואגערעכט איבען אן מיר. עס זאללען רופען לאססען איהן

בְּיִשְׂרָאֵל לֹא אָבָה יַבְּמִי׃ ח וְקָרְאוּ־לוֹ

דיא אלטעזטען זיינער שטאדט, או׳ רעדן מיט איהם. ווען ער דאראויף בעשטעהט או׳ שפריכט

זִקְנֵי־עִירוֹ וְדִבְּרוּ אֵלָיו וְעָמַד וְאָמַר

ניכט בין איך געניגט זיא צו נעהמען: זאל היניטרעטען זיינע שוועגערין צו איהם

לֹא חָפַצְתִּי לְקַחְתָּהּ׃ ט וְנִגְּשָׁה יְבִמְתּוֹ אֵלָיו

פֿאר דען אויגען דער אלטעזטען, אונד זאל אויזציהען זיינען שוה פֿאן זיינעם פֿוסע

לְעֵינֵי הַזְּקֵנִים וְחָלְצָה נַעֲלוֹ מֵעַל רַגְלוֹ

זאָלל אויסשפייען פֿאָר איהם, איהן אנרעדען אונ׳ שפרעכען: אַזאָ געשעהע דעם מאַננע,

וְיָרְקָה בְּפָנָיו וְעָנְתָה וְאָמְרָה כָּכָה יֵעָשֶׂה לָאִישׁ

וועלכער ניכט ערבויען וויל דאַס הויס זיינעס ברודערס. אונד עס ווערדע גענאַננט

אֲשֶׁר לֹא־יִבְנֶה אֶת־בֵּית אָחִיו׃ י וְנִקְרָא

זיין נאַמע אין ישראל: הויס דעס שוה־אויסגעצאָגענען! ווען

שְׁמוֹ בְּיִשְׂרָאֵל בֵּית חֲלוּץ הַנָּעַל׃ ס יא כִּי־

זיך צאַנקען לייטע מיט איינאַנדער איין מאַן אונד זיין ברודער, אונד עס טריטט הינצו

יִנָּצוּ אֲנָשִׁים יַחְדָּו אִישׁ וְאָחִיו וְקָרְבָה

דיא פֿרויא דעס איינען, אום צו רעטטען איהרען מאַן פֿאָן דער האַנד זיינעס שלאָגערס,

אֵשֶׁת הָאֶחָד לְהַצִּיל אֶת־אִישָׁהּ מִיַּד מַכֵּהוּ

זיא שטרעקט אויס איהרע האַנד, אונ׳ ערגרייפֿט איהן ביא זיינען שאַאמטהיילען זאָ הויע אַב

וְשָׁלְחָה יָדָהּ וְהֶחֱזִיקָה בִּמְבֻשָׁיו׃ יב וְקַצֹּתָה

איהרע האַנד; ניכט זאָלל זיא פֿערשאָנען דיין אויגע. ניכט

אֶת־כַּפָּהּ לֹא תָחוֹס עֵינֶךָ׃ ס יג לֹא

זאָללסט דוא האַבען אין דיינער טאַשע צווייערלייא (געוויכט־)שטיינע, גראָס אונד קליין.

יִהְיֶה לְךָ בְּכִיסְךָ אֶבֶן וָאָבֶן גְּדוֹלָה וּקְטַנָּה׃

ניכט זאָללסט דוא האַבען אין דיינעם הויסע צווייערלייא מאַסע גראָססע

יד לֹא־יִהְיֶה לְךָ בְּבֵיתְךָ אֵיפָה וְאֵיפָה גְּדוֹלָה

אונד קליינע. (געוויכט־)שטיין, דער פֿאָללשטענדיג אונד ריכטיג (איסט) מוסט דוא האַבען,

וּקְטַנָּה׃ טו אֶבֶן שְׁלֵמָה וָצֶדֶק יִהְיֶה־לָּךְ

איין מאַאס, פֿאָללשטענדיג אונד ריכטיג מוסט דוא האַבען; דאַמיט זיך פֿערלענגערן

אֵיפָה שְׁלֵמָה וָצֶדֶק יִהְיֶה־לָּךְ לְמַעַן יַאֲרִיכוּ

דיינע טאַגע אויף דעם ערדרייכע, וועלכעס דער עוויגע, דיין גאָטט, איינגיבט דיר.

יָמֶיךָ עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ׃

דען איין גרייעל (איסט) דעם עוויגען, דיינעם גאָטטע, יעדער דער דאַ טהוט דיעזעס,

טז כִּי תוֹעֲבַת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ כָּל־עֹשֵׂה אֵלֶּה

יעדער דער דאַ טהוט אונרעכט.

כֹּל עֹשֵׂה עָוֶל׃ פ מפטיר

געדענקע דאַס וואַס געטהאַן האַט דיר עמלק אויף דעם וועגע

יז זָכוֹר אֵת אֲשֶׁר־עָשָׂה לְךָ עֲמָלֵק בַּדֶּרֶךְ

בייא איירעם אויזצוגע אויז מצרים ; וויא ער דיר בעגעגנעטע אונטערוועגז

בְּצֵאתְכֶם מִמִּצְרָיִם׃ יח אֲשֶׁר קָרְךָ בַּדֶּרֶךְ

או' טלוג דען נאכטראב דיר, אללע דיא שוואכליכען, דיא היכטער דיר (וואַרען), דא דוא

וַיְזַנֵּב בְּךָ כָּל־הַנֶּחֱשָׁלִים אַחֲרֶיךָ וְאַתָּה

ערמאטטעט וואַרזט או' אידע וואַרזט, או' ער ניכט פירכטעטע גאטט. דאַרום געטשעהע

עָיֵף וְיָגֵעַ וְלֹא יָרֵא אֱלֹהִים׃ יט וְהָיָה

וענן רוהע פערשאַפפט האַט דער עוויגע, דיין גאטט, דיר פאן אללען דיינען פיינדען

בְּהָנִיחַ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ ׀ לְךָ מִכָּל־אֹיְבֶךָ

רונדהער, אין דעם לאַנדע, וועלכעז דער עוויגע, דיין גאטט, איינגיבט דיר אַלז ערבגוט

מִסָּבִיב בָּאָרֶץ אֲשֶׁר־יְהוָה־אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לְךָ נַחֲלָה

עז צו בעזיטצען, זאללזט דוא פערטילגען דאַז אַנדענקען עמלק'ז אונטער

לְרִשְׁתָּהּ תִּמְחֶה אֶת־זֵכֶר עֲמָלֵק מִתַּחַת

דעם היממעל (הינוועג), ניכט דאַרפזט דוא (עז) פערגעזזען.

הַשָּׁמָיִם לֹא תִּשְׁכָּח׃ פ סדר כי תבוא.

עז זייא, ווען דוא קאממען ווירזט אין דאַז לאַנד, וועלכעז דער עוויגע,

כו א וְהָיָה כִּי־תָבוֹא אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר יְהוָה

דיין גאטט, איינגיבט דיר (צום) ערבטהייל, דוא עז אין בעזיטץ נעהמעזט אונד וואהנעזט

אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לְךָ נַחֲלָה וִירִשְׁתָּהּ וְיָשַׁבְתָּ

דאַרין, זאללזט דוא נעהמען פאן דען ערזטלינגען יעדער פרוכט דעז ערדבאדענז,

בָּהּ׃ ב וְלָקַחְתָּ מֵרֵאשִׁית ׀ כָּל־פְּרִי הָאֲדָמָה

וועלכע דוא איינברינגען ווירזט פאן דיינעם לאַנדע, דאַז דער עוויגע, דיין גאטט,

אֲשֶׁר תָּבִיא מֵאַרְצְךָ אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ

איינגיבט דיר, לעגע זיא אין איינען קארב, אונד געהע היין צו דעם ארטע,

נֹתֵן לָךְ וְשַׂמְתָּ בַטֶּנֶא וְהָלַכְתָּ אֶל־הַמָּקוֹם

וועלכען ערוועהלען ווירד דער עוויגע, דיין גאטט, רעזידירען צו לאַססען זיינען נאַמען

אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְשַׁכֵּן שְׁמוֹ

דאַזעלבזט. או' זאללזט קאממען צו דעם פריעזטער, וועלכער זיין ווירד אין דיעזען טאַגען,

שָׁם׃ ג וּבָאתָ אֶל־הַכֹּהֵן אֲשֶׁר יִהְיֶה בַּיָּמִים הָהֵם

או' זאללזט שפרעכען צו איהם: איך פערקינדע הייטע (דאַנק) דעם עוויגען, דיינעם גאטטע,

וְאָמַרְתָּ אֵלָיו הִגַּדְתִּי הַיּוֹם לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ

דאס איך געקאממען בין אין דאס לאנד, וועלכעס צוגעשווארען דער עוויגע
כִּי־בָאתִי אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה
אונזערן עלטערן, צו געבען אונז. דאן נעהמע דער פריסטער דען קארב
לַאֲבֹתֵינוּ לָתֶת לָנוּ׃ ד וְלָקַח הַכֹּהֵן הַטֶּנֶא
אויס דיינער האנד אונד לעגע איהן הין פאר דען אלטאר דעס עוויגען, דיינעס גאטטעס.
מִיָּדֶךָ וְהִנִּיחוֹ לִפְנֵי מִזְבַּח יְהוָה אֱלֹהֶיךָ׃
אונד דוא זאללסט אנרעדען אונד זאללסט שפרעכען פאר דען עוויגען דיינעם גאטטע:
ה וְעָנִיתָ וְאָמַרְתָּ לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
איין הערומאירענדער ארמי1) (וואר) מיין פאטער, אונד רייזטע נאך מצרים,
אֲרַמִּי אֹבֵד אָבִי וַיֵּרֶד מִצְרַיְמָה
אונד וואהנטע דא אלס פרעמדלינג דארט מיט וועניגען לייטען, ווארד אבער דארט
וַיָּגָר שָׁם בִּמְתֵי מְעָט וַיְהִי־שָׁם
צו איינעם גראססען פאלקע, מאכטיג אונד צאהלרייך. דאן בעהאנדעלטען איבעל אונז
לְגוֹי גָּדוֹל עָצוּם וָרָב׃ ו וַיָּרֵעוּ אֹתָנוּ
דיא מצרים, אונטערדריקטען אונז, אונד לעגטען אויף, אונז, הארטע ארבייט.
הַמִּצְרִים וַיְעַנּוּנוּ וַיִּתְּנוּ עָלֵינוּ עֲבֹדָה קָשָׁה׃
דא טריען וויר צום עוויגען, דעם גאטטע אונזרער פארעלטערן, עז ערהערטע
ז וַנִּצְעַק אֶל־יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבֹתֵינוּ וַיִּשְׁמַע
דער עוויגע אונזערע שטיממע, אונד זאה אונזער עלענד אונד אונזערע מיהזעליגקייט
יְהוָה אֶת־קֹלֵנוּ וַיַּרְא אֶת־עָנְיֵנוּ וְאֶת־עֲמָלֵנוּ
אונד אונזער דראנגזאל. דארום פיהרטע אונז הערויז דער עוויגע אויז מצרים
וְאֶת־לַחֲצֵנוּ׃ ח וַיּוֹצִאֵנוּ יְהוָה מִמִּצְרַיִם
מיט שטארקער מאכט או' מיט אויזגעשטרעקטעם ארמע או' מיט גראסער פורכטבארקייט.
בְּיָד חֲזָקָה וּבִזְרֹעַ נְטוּיָה וּבְמֹרָא גָּדֹל
אונד מיט צייכען אונד מיט וואונדער, בראכטע אונז אן דיעזען ארט,
וּבְאֹתוֹת וּבְמֹפְתִים׃ ט וַיְבִאֵנוּ אֶל־הַמָּקוֹם הַזֶּה
אונד גאב אונז דיעזעז לאנד, איין לאנד איבערפליעסענד (פאן) מילך
וַיִּתֶּן־לָנוּ אֶת־הָאָרֶץ הַזֹּאת אֶרֶץ זָבַת חָלָב

1) נעמליך, יעקב הייסט ארמי, וויל ער אין ארם וואהנטע, אונד אובד הייסט הערומ־איררענד, וויא האבדים בארץ אשור (ישעיה כ"ז י"ג).

אונד האָניג. אונד נונמעהר, זיעהע! איך האבע געבראַכט דיא ערזטלינגע דער פֿרוכט

וּדְבָשׁ׃ י וְעַתָּה הִנֵּה הֵבֵאתִי אֶת־רֵאשִׁית פְּרִי

דעז ערדרייכז, וועלכעז דוא געגעבען האַזט איר, עוויגער; דאַן לעגזט דוא עז הין פֿאָר

הָאֲדָמָה אֲשֶׁר־נָתַתָּה לִּי יְהוָה וְהִנַּחְתּוֹ לִפְנֵי

דען עוויגן, דיינען גאָטט, אוּ' ווירפֿזט דיך האַנבעטענד ניעדר פֿאָר דעם עוויגן דיינם גאָטט.

יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְהִשְׁתַּחֲוִיתָ לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ׃

אַלזדאַן קאַננזט דוא דיך פֿרייען מיט אַלן דעם גוטען, וועלכעז געגעבען דיר דער עוויגע,

יא וְשָׂמַחְתָּ בְכָל־הַטּוֹב אֲשֶׁר נָתַן־לְךָ יְהוָה

דיין גאָטט, אוּ' דיינעם הויזע; דוא אוּ' דער לוי אונד דער פֿרעמדלינג, דער (דאַ וואָהנט)

אֱלֹהֶיךָ וּלְבֵיתֶךָ אַתָּה וְהַלֵּוִי וְהַגֵּר אֲשֶׁר

אין דיינער מיטטע. ווען

בְּקִרְבֶּךָ׃ ס שני יב כִּי

דוא ווירזט גאַנץ פֿערלעהנטעט האבען אַללע לעהנטען דיינעז איינקאָממענז

תְכַלֶּה לַעְשֵׂר אֶת־כָּל־מַעְשַׂר תְּבוּאָתְךָ

אים דריטטען יאַהרע, (וועלכעז) דאַז לעהנטיאַהר (איזט), אוּ' ווירזט געגעבען האבען

בַּשָּׁנָה הַשְּׁלִישִׁת שְׁנַת הַמַּעֲשֵׂר וְנָתַתָּה

דעם לוי, דעם פֿרעמדלינגע, דער וואַייזע אוּ' דער וויטטווע, זיא ווערדען געגעזזען האבען

לַלֵּוִי לַגֵּר לַיָּתוֹם וְלָאַלְמָנָה וְאָכְלוּ

אין דיינען טהאָרן אוּ' ווערדן געזאַטטיגט זיין, דאַ זאָלזט דוא שפרעכן פֿאָר דעם עוויגען,

בִשְׁעָרֶיךָ וְשָׂבֵעוּ׃ יג וְאָמַרְתָּ לִפְנֵי יְהוָה

דיינם גאָטט: איך האב' וועגגעשאַפֿפֿט דאַז היילינגע אויז דעם הויזע, אויך האב איך'ז געגעבען

אֱלֹהֶיךָ בִּעַרְתִּי הַקֹּדֶשׁ מִן־הַבַּיִת וְגַם נְתַתִּיו

דעם לוי אוּ' דעם פֿרעמדלינגע, דער וואַייזע אוּ' דער וויטטווע, גאַנץ נאַך דיינעם געבאָטע,

לַלֵּוִי וְלַגֵּר לַיָּתוֹם וְלָאַלְמָנָה כְּכָל־מִצְוָתְךָ

דאַז דוא איר בעפֿאָהלען; ניכטז האבע איך איבערטרעטען פֿאָן דיינען געבאָטען אוּ' ניכטז

אֲשֶׁר צִוִּיתָנִי לֹא־עָבַרְתִּי מִמִּצְוֺתֶיךָ וְלֹא

האַבע איך פֿערגעזזען. ניכט האבע איך געגעזזען אין איינער טרויער דאַפֿאָן, אוּ' ניכטז

שָׁכָחְתִּי׃ יד לֹא־אָכַלְתִּי בְאֹנִי מִמֶּנּוּ וְלֹא־

האב' איך וועגגעטאַפֿפֿט דאַפֿאָן צו אונריינעם (געברויכע), אוּ' ניכטז האב' איך געגעבען

בִעַרְתִּי מִמֶּנּוּ בְּטָמֵא וְלֹא־נָתַתִּי

אַפֿאָן צו אייניעם טאָטען (אַמהאַ); איך האַבע געהאָרכט דער שטיממע דעזיעוויגען

מִמֶּנּוּ לְמֵת שָׁמַעְתִּי בְּקוֹל יְהוָה

מייכעז גאָטטעז, האַבע געטהאַן גאַנץ זאָ ווּיא דאַ איר בעפֿאָהלען. טו שויע הערהאַב

אֱלֹהָי עָשִׂיתִי כְּכֹל אֲשֶׁר צִוִּיתָנִי׃ טו הַשְׁקִיפָה

פֿאָן דייכער הייליגען וואָהנונג1), פֿאָם הימעל, אונד זעגנע דיין פֿאָלק, דיא

מִמְּעוֹן קָדְשְׁךָ מִן־הַשָּׁמַיִם וּבָרֵךְ אֶת־עַמְּךָ אֶת־

ישראל, אונד דאַז ערדרייך, וועלכעז דוא געגעבען אונז, וויא

יִשְׂרָאֵל וְאֵת הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נָתַתָּה לָנוּ כַּאֲשֶׁר

דוא צוגעשוואָרען אונזערן עלטערן, איין לאַנד איבערפֿליסענד פֿאָן איליך אונ' האָניג.

נִשְׁבַּעְתָּ לַאֲבֹתֵינוּ אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבָשׁ׃ ס
שלישי

אַן דיעזעם טאַגע2) דער עוויגע, דיין גאָטט, בעפֿיעהלט דיר אויזצואיבען

טז הַיּוֹם הַזֶּה יְהוָה אֱלֹהֶיךָ מְצַוְּךָ לַעֲשׂוֹת אֶת־

דיעזע געזעטצע אונד דיא רעכטע; זייא אַלזאָ בעדאַכט,

הַחֻקִּים הָאֵלֶּה וְאֶת־הַמִּשְׁפָּטִים וְשָׁמַרְתָּ

דאַס דוא אויזאיבעזט זיא איט דייכעם גאַנצען הערצען אונד איט דייכער גאַנצען זעעלע:

וְעָשִׂיתָ אוֹתָם בְּכָל־לְבָבְךָ וּבְכָל־נַפְשֶׁךָ׃

דעם עוויגען האַזט דוא פֿייערליך צוגעזאַגט הייטע, (דאַס ער) זייא דיר

יז אֶת־יְהוָה הֶאֱמַרְתָּ הַיּוֹם לִהְיוֹת לְךָ

צום גאָטט, אונד צו וואַנדעלן אין זייכען וועגען, אונד צו בעאָבאַכטען זייכע געזעטצע

לֵאלֹהִים וְלָלֶכֶת בִּדְרָכָיו וְלִשְׁמֹר חֻקָּיו

אונד זייכע געבאָטע או' זייכע רעכטע, אונד צו געהאָרכען זייכער שטיממע. או' דער עוויגע

וּמִצְוֹתָיו וּמִשְׁפָּטָיו וְלִשְׁמֹעַ בְּקֹלוֹ׃ יח וַיהוָה

האַט דיך פֿייערליך ערקלאָרט הייטע, דאַס דוא זייעזט איהם איין איגענטהימליכעז פֿאָלק,

הֶאֱמִירְךָ הַיּוֹם לִהְיוֹת לוֹ לְעַם סְגֻלָּה

וויא ער געזאַגט דיר, אינדעם דוא בעאָבאַכטעזט אַללע זייכע געבאָטע.

כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר־לָךְ וְלִשְׁמֹר כָּל־מִצְוֹתָיו׃

אונד דיך צו זעטצען (דאַפֿיר) אַלז העכזטעז איבער אַללע פֿעלקער, דיא ער געשאַפֿפֿען,

יט וּלְתִתְּךָ עֶלְיוֹן עַל כָּל־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר עָשָׂה

---

1) ממעון קדשך בעדייטעט, אַלז שטיגרע ממעונך הקדש. 2) היום הזה בעדייטעט אַלז שטיגרע ביום הזה.

אַן רוהם אונד אין נאַמען אונד אין אַנזעהען; אונד דאַס דוא זייעסט איין היילגעס פֿאָלק

לתהלה ולשם ולתפארת ולהיתך עם קדש

דעם עוויגען, דיינעם גאָטט, וויא ער פֿערהייסען.

ליהוה אלהיך כאשר דבר: פ רביעי

עז בעפֿאַהל משה אונד דיא אַלטעסטען ישראל׳ז, דעם פֿאָלקע

כז א ויצו משה וזקני ישראל את העם

אונד שפראַך: בעאָבאַכטעט דאַז גאַנצע געבאָט, דאַז איך בעפֿעהלע

לאמר שמר את כל המצוה אשר אנכי מצוה

אייך הייטע. עז זאָלל זיין, אַם טאַגע, דאַ איהר איבערפֿאַהרען ווערדעט

אתכם היום: ב והיה ביום אשר תעברו

דען ירדן, אין דאַז לאַנד, וועלכעז דער עוויגע, דיין גאָטט, איינגיבט דיר,

את הירדן אל הארץ אשר יהוה אלהיך נתן לך

זאָללסט דוא אויפֿריכטען דיר גראָססע שטיינע, אונד זאָללסט איבערטינכען זיא

והקמת לך אבנים גדלות ושדת אתם

מיט קאַלק, אונד זאָללסט שרייבען דאַראויף אַללע וואָרטע

בשיד: ג וכתבת עליהן את כל דברי

דיעזער לעהרע, ווען דוא איבערפֿאַהרעסט, דאַמיט דאַס דוא קאָממעסט אין

התורה הזאת בעברך למען אשר תבא אל

דאַז לאַנד, וועלכעז דער עוויגע, דיין גאָטט, איינגיבט דיר, איין לאַנד איבערפֿליעסענד

הארץ אשר יהוה אלהיך נתן לך ארץ זבת

פֿאָן מילך אונ׳ האָניג, זאָ וויא פֿערהייסען דער עוויגע, דער גאָטט דיינער פֿאָרעלטערן דיר.

חלב ודבש כאשר דבר יהוה אלהי אבתיך לך:

עז זייא אַלזאָ, ווען איהר איבערפֿאַהרעט דען ירדן, זאָללט איהר אויפֿריכטען

ד והיה בעברכם את הירדן תקימו

דיעזע שטיינע, דיא איך אַנאָרדנע אייך הייטע,

את האבנים האלה אשר אנכי מצוה אתכם היום

אויף דעם בערגע עיבל, אונד דוא זאָללסט איבערטינכען זיא מיט קאַלק.

בהר עיבל ושדת אותם בשיד:

אויך זאָללסט דוא בויען דאָרט איינען אַלטאַר, דעם עוויגען, דיינעם גאָטט, איינען אַלטאַר

ס ה ובנית שם מזבח ליהוה אלהיך מזבח

פֿאָן שטיינען, ניכֿט איבער שווינגע איבער זיא איין אייזען. אויז גאַנצען שטיינען

אֲבָנִים לֹא־תָנִיף עֲלֵיהֶם בַּרְזֶל׃ ו אֲבָנִים שְׁלֵמוֹת

ערבויע דען אַלטאַר דעז עוויגען, דיינעז גאָטטעז, אוי' אַלס אויפֿשטייגען דאַרויף

תִּבְנֶה אֶת־מִזְבַּח יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְהַעֲלִיתָ עָלָיו

גאַנצאָפּפֿער דעם עוויגען, דיינעם גאָטטע. אויך זאָללסט דוא שלאַכטען פֿריידענאָפּפֿער

עוֹלֹת לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ׃ ז וְזָבַחְתָּ שְׁלָמִים

אונד זאָללסט פֿערצעהרען דאָרט אונד דיך פֿרייען פֿאָר דעם עוויגען דיינעם גאָטטע.

וְאָכַלְתָּ שָּׁם וְשָׂמַחְתָּ לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ׃

אונד זאָללסט שרייבען אויף דיא שטיינע אַללע וואָרטע

ח וְכָתַבְתָּ עַל־הָאֲבָנִים אֶת־כָּל־דִּבְרֵי

דיעזער לעהרע, זעהר דייטליך. פֿערנער רעדעטע משה

הַתּוֹרָה הַזֹּאת בַּאֵר הֵיטֵב׃ ס ט וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה

אונד דיא פריעסטער, דיא לויים, צו גאַנץ ישראל אונד זאָגט: מערקע אויף,

וְהַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם אֶל־כָּל־יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר הַסְכֵּת ׀

אונד הערע ישראל! אַן דעם היינטיגען טאַגע ביזט דוא געוואָרדען צו איינעם פֿאָלקע

וּשְׁמַע יִשְׂרָאֵל הַיּוֹם הַזֶּה נִהְיֵיתָ לְעָם

דעם עוויגען, דיינעם גאָטטע; געהאָרכע אַלזאָ דער שטימע דעז עוויגען, דיינעז גאָטטעז,

לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ׃ י וְשָׁמַעְתָּ בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהֶיךָ

אונד איבע אויז זיינע געבאָטע אונד זיינע געזעטצע, דיא איך דיר אַנאָרדנע

וְעָשִׂיתָ אֶת־מִצְוֺתָו* וְאֶת־חֻקָּיו אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ

הייטע. — נאָך בעפֿאַהל משה דעם פֿאָלקע

הַיּוֹם׃ ס חמישי יא וַיְצַו מֹשֶׁה אֶת־הָעָם

אַן דיעזעם טאַגע אונד שפּראַך: דיעזע זאָללען שטעהען צו זעגנען

בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר׃ יב אֵלֶּה יַעַמְדוּ לְבָרֵךְ אֶת־

דאַז פֿאָלק אויף דעם בערגע גריזים, ווען איהר איבערפֿאַהרעט דען ירדן:

הָעָם עַל־הַר גְּרִזִּים בְּעָבְרְכֶם אֶת־הַיַּרְדֵּן

שמעון אונד לוי אונד יהודה אונד יששכר אונד יוסף אונד בנימין.

שִׁמְעוֹן וְלֵוִי וִיהוּדָה וְיִשָּׂשכָר וְיוֹסֵף וּבִנְיָמִן׃

אונד דיעזע זאָללען שטעהען בייא דער פֿערפֿלוכונג אויף דעם בערגע עיבל:

יג וְאֵלֶּה יַעַמְדוּ עַל־הַקְּלָלָה בְּהַר עֵיבָל

*מצותיו קרי

ראובן, גד אונד אשר אונד זבולן, דן אונד נפתלי. אונד אנרערען זאָללען

רְאוּבֵן גָּד וְאָשֵׁר וּזְבוּלֻן דָּן וְנַפְתָּלִי׃ יד וְעָנוּ

דיא לוים, או' זאָללען טפרעכען גגגען יעדען אאן פאָן ישראל, (מיט) לויטער טטימע.

הַלְוִיִּם וְאָמְרוּ אֶל־כָּל־אִישׁ יִשְׂרָאֵל קוֹל רָם׃ ס

פערפלוכט זייא דער אאן, דער דאַ אמאכט איין געהויענעז בילד אָדער איין געגאָססענעז,

טו אָרוּר הָאִישׁ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה פֶסֶל וּמַסֵּכָה

איינען גרייעל דעז עוויגען, איין ווערק דער הענדע איינעז קינסטלערז,

תּוֹעֲבַת יְהוָה מַעֲשֵׂה יְדֵי חָרָשׁ

אונד (עז) זעטצט אן איינען געהייאען אָרט, - דאַן זאָלל אַנטוואָרטען דאַז גאַנצע פאָלק

וְשָׂם בַּסָּתֶר וְעָנוּ כָל־הָעָם

אונד זאָללען טפרעכען: אמן (עז ווערדע וואַהר)! פערפלוכט,

וְאָמְרוּ אָמֵן׃ ס טז אָרוּר

דער געריגגשעטצט זיינען פאַטער אָדער זיינע מוטטער! או' עז טפרעכע דאַז גאַנצע פאָלק

מַקְלֶה אָבִיו וְאִמּוֹ וְאָמַר כָּל־הָעָם

אמן! פערפלוכט, דער דאַ פעררוקט דיא גרענצע זיינעז נעכסטען!

אָמֵן׃ ס יז אָרוּר מַסִּיג גְּבוּל רֵעֵהוּ

אונד עז זאָלל טפרעכען דאַז גאַנצע פאָלק: אמן פערפלוכט,

וְאָמַר כָּל־הָעָם אָמֵן׃ ס יח אָרוּר

ווער אירדע פיהרט איינען בלינדען אויף דעם וועגע! או' עז זאָלל טפרעכען דאַז גאַנצע פאָלק:

מַשְׁגֶּה עִוֵּר בַּדָּרֶךְ וְאָמַר כָּל־הָעָם

אמן! פערפלוכט ווער דאַ בייגט דאַז רעכט דעז פרעמדלינגז,

אָמֵן׃ ס יט אָרוּר מַטֶּה מִשְׁפַּט גֵּר

דער וואַיזע או' דער וויטטווע! או' עז זאָלל טפרעכען דאַז גאַנצע פאָלק: אמן! פערפלוכט,

יָתוֹם וְאַלְמָנָה וְאָמַר כָּל־הָעָם אָמֵן׃ כ אָרוּר

ווער דאַ ליעגט בייא דער פרויא זיינעז פאַטערז, דאַס ער אויפדעקט

שֹׁכֵב עִם־אֵשֶׁת אָבִיו כִּי גִלָּה

דיא עקקע (דעז געוואַנדעז) זיינעז פאַטערז1)! או' עז זאָלל טפרעכען דאַז גאַנצע פאָלק:

כְּנַף אָבִיו וְאָמַר כָּל־הָעָם

---

1) ד"ה דיא עהרפורכט געגען איהן פערלעטצט.

אמן! פערפֿלוכט, ווער דאַ ליעגט בייא ווירגענד איינעם פֿיהע!

אָמֵן: ס כא אָרוּר שֹׁכֵב עִם־כָּל־בְּהֵמָה

אונד עס זאָללען שפרעכען דאַס גאַנצע פֿאָלק: אמן! פערפֿלוכט,

וְאָמַר כָּל־הָעָם אָמֵן: ס כב אָרוּר

ווער דאַ ליעגט בייא זיינער שוועסטער, דער טאָכטער זיינעס פֿאַטערס אָדער דער טאָכטער

שֹׁכֵב עִם־אֲחֹתוֹ בַּת־אָבִיו אוֹ בַת־

זיינער מוטטער! אונד עס זאָלל שפרעכען דאַס גאַנצע פֿאָלק אמן! פערפֿלוכט,

אִמּוֹ וְאָמַר כָּל־הָעָם אָמֵן: ס כג אָרוּר

ווער דאַ ליעגט בייא זיינער שוויגערמוטטער! אונד עס זאָלל שפרעכען דאַס גאַנצע פֿאָלק:

שֹׁכֵב עִם־חֹתַנְתּוֹ וְאָמַר כָּל־הָעָם

אמן! פערפֿלוכט, ווער דאַ ערשלאָגט זיינען נעבֿסטען הייםליך!

אָמֵן: ס כד אָרוּר מַכֵּה רֵעֵהוּ בַּסָּתֶר

אונד עס זאָלל שפרעכען דאַס גאַנצע פֿאָלק אמן! פערפֿלוכט ווער אַננימט

וְאָמַר כָּל־הָעָם אָמֵן: ס כה אָרוּר לֹקֵחַ

בעשטעכונג, צו ערשלאַגען איינע פערזאָן אונשולדיגען בלוטעס! אונ' עס זאָלל שפרעכען

שֹׁחַד לְהַכּוֹת נֶפֶשׁ דַּם נָקִי וְאָמַר

דאַס גאַנצע פֿאָלק: אמן! פערפֿלוכט, ווער ניכט האַלטען ווירד

כָּל־הָעָם אָמֵן: ס כו אָרוּר אֲשֶׁר לֹא־יָקִים

דיא וואָרטע דיעזער לעהרע אויסצואיבען זיא! אונד עס זאָלל שפרעכען

אֶת־דִּבְרֵי הַתּוֹרָה־הַזֹּאת לַעֲשׂוֹת אוֹתָם וְאָמַר

דאַס גאַנצע פֿאָלק אמן!

כָּל־הָעָם אָמֵן: פ

עס ווירד זיין, ווען דוא געהאָרכען ווירסט דער שטיממע דעס עוויגען,

כח א וְהָיָה אִם־שָׁמוֹעַ תִּשְׁמַע בְּקוֹל יְהוָה

דיינעס גאָטטעס, צו בעאָבאַכטען (אונד) אויסצואיבען אַללע זיינע געבאָטע

אֱלֹהֶיךָ לִשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת אֶת־כָּל־מִצְוֹתָיו

דיא איך דיר בעפֿעהלע הייטע, זאָ ווירד דיך איינזעטצען דער עוויגע, דיין גאָטט,

אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם וּנְתָנְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ

---

1) ד"ה דיא עהרפֿורכט געגען איהן פֿערלעטצעט.

(נור) האָכשטען איבער אַללע נאַטיאָנען דער ערדע. עס ווערדען קאָממען דיר,

עֶלְיוֹן עַל כָּל־גּוֹיֵי הָאָרֶץ׃ ב וּבָאוּ עָלֶיךָ

אַללע דיזע זעגענזוינשע, אונד ווערדען דיך טרעפפען, ווען דוא געהאָרכסט

כָּל־הַבְּרָכוֹת הָאֵלֶּה וְהִשִּׂיגֻךָ כִּי תִשְׁמַע

דער שטיממע דעס עוויגן, דיינעס גאָטטעס. געזעגנעט (ווירסט) דוא (זיין) אין דער שטאָדט,

בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהֶיךָ׃ ג בָּרוּךְ אַתָּה בָּעִיר

אונ' געזעגנעט (ווירסט) דוא (זיין) אויף דעם פעלדע; געזעגנעט, דיא פרוכט דיינעס לייבעס

וּבָרוּךְ אַתָּה בַּשָּׂדֶה׃ ד בָּרוּךְ פְּרִי־בִטְנְךָ

אונ' דיא פרוכט דיינעס ערדרייכס, אונ' דיא פרוכט דיינעס פֿיעהעס, דער צו־וואַכס דיינער רינדער

וּפְרִי אַדְמָתְךָ וּפְרִי בְהֶמְתֶּךָ שְׁגַר אֲלָפֶיךָ

אונד דער אַנוואַכס דיינער שאָפע. געזעגנעט, דיין קאָרב אונד דיין באַקטראָג.

וְעַשְׁתְּרוֹת צֹאנֶךָ׃ ה בָּרוּךְ טַנְאֲךָ וּמִשְׁאַרְתֶּךָ׃

געזעגנעט (ווירסט) דוא (זיין) ביים דיינער אַנקונפט אונד געזעגנעט (ווירסט) דוא (זיין)

ו בָּרוּךְ אַתָּה בְּבֹאֶךָ וּבָרוּךְ אַתָּה

ביים דיינעם אויסגאַנגע. עס ווירד געבען דער עוויגע דיינע פֿיינדע, דיא אויפשטעהען

בְּצֵאתֶךָ׃ ששי ז יִתֵּן יְהוָה אֶת־אֹיְבֶיךָ הַקָּמִים

געגען דיך, געשלאַגען פאָר דיר, אויף איינעם וועגע ווערדען זיא אויזציעהען געגען דיך

עָלֶיךָ נִגָּפִים לְפָנֶיךָ בְּדֶרֶךְ אֶחָד יֵצְאוּ אֵלֶיךָ

אונד אויף זיעבען וועגען ווערדען זיא פֿליעהען פאָר דיר. געביעטען ווירד דער עוויגע

וּבְשִׁבְעָה דְרָכִים יָנוּסוּ לְפָנֶיךָ׃ ח יְצַו יְהוָה

דיר דען זעגען אין דיינען פֿאָררַאטהס־קאַמערן, אונד אין יעדעם ערווערבע

אִתְּךָ אֶת־הַבְּרָכָה בַּאֲסָמֶיךָ וּבְכֹל מִשְׁלַח

דיינער האַנדע, אונד ווירד דיך זעגנען אין דעם לאַנדע, דאַס דער עוויגע דיין גאָטט,

יָדֶךָ וּבֵרַכְךָ בָּאָרֶץ אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ

איינגיבט דיר. עררישטען ווירד דיך דער עוויגע פיר זיך צו איינעם הייליגען פאָלק, וויא

נֹתֵן לָךְ׃ ט יְקִימְךָ יְהוָה לוֹ לְעַם קָדוֹשׁ כַּאֲשֶׁר

ער צוגעשוואָרען דיר, ווען דוא בעאָבאַכטעסט דיא געבאָטע דעס עוויגען, דיינעס גאָטטעס,

נִשְׁבַּע־לָךְ כִּי תִשְׁמֹר אֶת־מִצְוֹת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ

אונד ווען דוא וואַנדעלסט אין זיינען וועגען. דאַן ווערדען זעהען אַללע פֿעלקער דער ערדע,

וְהָלַכְתָּ בִּדְרָכָיו׃ י וְרָאוּ כָּל־עַמֵּי הָאָרֶץ

דאס דער נאמע דעס עוויגען איינגערופען ווירד איבער דיך, אונ' זיך פירכטען פאר דיר.

כִּי שֵׁם יְהוָה נִקְרָא עָלֶיךָ וְיָרְאוּ מִמֶּךָּ׃

איבערפלוס ווירד דיר געבען דער עוויגע אן גוטעם, אן דער פרוכט דיינעס לייבעס,

יא וְהוֹתִרְךָ יְהוָה לְטוֹבָה בִּפְרִי בִטְנְךָ

אונ' אן דער פרוכט דיינעס פיעהעס, אונ' אן דער פרוכט דיינעס ערדבאדענס, אויף דעם ערדרייך

וּבִפְרִי בְהֶמְתְּךָ וּבִפְרִי אַדְמָתֶךָ עַל הָאֲדָמָה

וועלכעס צוגעשווארען דער עוויגע דיינען עלטערן איינצוגעבען דיר. אפפנען ווירד

אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לַאֲבֹתֶיךָ לָתֶת לָךְ׃ יב יִפְתַּח

דער עוויגע דיר זיין וואהלטהעטיגעס בעהעלטניס, דען היממעל, צו געבען

יְהוָה לְךָ אֶת־אוֹצָרוֹ הַטּוֹב אֶת־הַשָּׁמַיִם לָתֵת

רעגען דיינעם לאנדע צור רעכטען צייט, אונ' צו זעגנען יעדעס ווערק דיינער הענדע,

מְטַר־אַרְצְךָ בְּעִתּוֹ וּלְבָרֵךְ אֵת כָּל־מַעֲשֵׂה יָדֶךָ

דאס דוא ווירסט לייהען (קאנכנען) פיעלען פעלקערן, דוא אבער ניכטס ווירסט ענטלעהנען.

וְהִלְוִיתָ גּוֹיִם רַבִּים וְאַתָּה לֹא תִלְוֶה׃

יא ווירד דיך מאכען דער עוויגע צום הויפט אונד ניכט צום שווייף1), אונד דוא ווירסט זיין

יג וּנְתָנְךָ יְהוָה לְרֹאשׁ וְלֹא לְזָנָב וְהָיִיתָ

נור אבען2), אונד ניכט ווירסט דוא זיין אונטען3), ווען דוא געהארכען ווירסט דען

רַק לְמַעְלָה וְלֹא תִהְיֶה לְמָטָּה כִּי־תִשְׁמַע אֶל־

געבאטען דעס עוויגען, דיינעס גאטטעס, דיא איך דיר בעפעהלע הייטע,

מִצְוֹת ׀ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם

צו בעאבאכטען אונד צו טהון; אונד ניכט אבווייכען ווירסט פאן אללען דען דינגען.

לִשְׁמֹר וְלַעֲשׂוֹת׃ יד וְלֹא תָסוּר מִכָּל־הַדְּבָרִים

דיא איך בעפעהלע אייך הייטע, רעכטס אדער לינקס, צו געהען,

אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם הַיּוֹם יָמִין וּשְׂמֹאול לָלֶכֶת

נאך פרעמדען געטטערן, איהנען צו דיענען.

אַחֲרֵי אֱלֹהִים אֲחֵרִים לְעָבְדָם׃ פ

אבער עס ווירד זיין, ווען ניכט דוא געהארכסט דער שטיממע דעס עוויגען דיינעס גאטטעס,

טו וְהָיָה אִם־לֹא תִשְׁמַע בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהֶיךָ

1) ד"ה דוא ווירסט געביעטענד, אונד ניכט אונטערגעבען זיין. 2) ד"ה דוא ווירסט
דיא אבערהאנד האבען. 3) ד"ה אנדערן פעלקערן ניכט אונטערליעגען.

צו בעאָבאַכטען (אונד) צו טהון אַללע זיינע געבאָטע אונד זיינע געזעטצע, דיא
לִשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת אֶת־כָּל־מִצְוֹתָיו וְחֻקֹּתָיו אֲשֶׁר
איך דיר בעפֿעהלע הייטע, דאַ ווערדען קאָממען איבער דיך אַללע דיעזע פֿלוכע,
אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם וּבָאוּ עָלֶיךָ כָּל־הַקְּלָלוֹת הָאֵלֶּה
או' ווערדען דיך טרעפֿפֿען. פֿערפֿלוכט (ווירזט) דוא (זיין) אין דער שטאַדט, או' פֿערפֿלוכט
וְהִשִּׂיגוּךָ׃ טז אָרוּר אַתָּה בָּעִיר וְאָרוּר
(ווירזט) דוא (זיין) אויף פֿעלדע; פֿערפֿלוכט, דיין קאָרב אונד דיין באַקטרָג;
אַתָּה בַּשָּׂדֶה׃ יז אָרוּר טַנְאֲךָ וּמִשְׁאַרְתֶּךָ׃
פֿערפֿלוכט, דיא פֿרוכט דיינעז לייבעז, או' דיא פֿרוכט דיינעז ערדרייכז, דער צוּוואַכז
יח אָרוּר פְּרִי־בִטְנְךָ וּפְרִי אַדְמָתֶךָ שְׁגַר
דיינער רינדער, אונד דער צוּוואַכז דיינער שאַפֿע; פֿערפֿלוכט (ווירזט) דוא (זיין)
אֲלָפֶיךָ וְעַשְׁתְּרֹת צֹאנֶךָ׃ יט אָרוּר אַתָּה
ביא דיינער אַנקונפֿט, או' פֿערפֿלוכט ווירזט דוא זיין ביא דיינעם אויזגאַנגע, שיקען ווירד
בְּבֹאֶךָ וְאָרוּר אַתָּה בְּצֵאתֶךָ׃ כ יְשַׁלַּח
דער עוויגע איבער דיך דען פֿלוך, דיא צערריטטונג אונד
יְהוָה ׀ בְּךָ אֶת־הַמְּאֵרָה אֶת־הַמְּהוּמָה וְאֶת־
דאַז פֿעדדערבען אַן יעדעם ערווערבע דיינער האַנדע, דאַז דוא פֿאָרנעהמען ווירזט
הַמִּגְעֶרֶת בְּכָל־מִשְׁלַח יָדְךָ אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה
ביז דוא פֿערטילגט ביזט, אונד ביז דוא אויזגעראָטטעט ביזט שנעלל, וועגען דער באָזהייט
עַד הִשָּׁמֶדְךָ וְעַד־אֲבָדְךָ מַהֵר מִפְּנֵי רֹעַ
דיינער טהאָטען, דאַס דוא איך פֿערלאַזזען. האַפֿטען לאַזזען ווירד דער עוויגע אַן דיר
מַעֲלָלֶיךָ אֲשֶׁר עֲזַבְתָּנִי׃ כא יַדְבֵּק יְהוָה בְּךָ
דיא פעזט, ביז ער אויפֿגעריבען דיך פֿאָן דעם ערדריכֿע הינוועג, וואָ
אֶת־הַדָּבֶר עַד כַּלֹּתוֹ אֹתְךָ מֵעַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר־
דוא קאָממזט דאַהין עז אין בעזיטץ צו נעהמען. פֿלאַגען ווירד דיך דער עוויגע מיט שווינדזוכט
אַתָּה בָא־שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ׃ כב יַכְּכָה יְהוָה בַּשַּׁחֶפֶת
או' מיט קאַלטעם פֿיעבער, או' מיט היטציגעם פֿיעבער, אונד מיט בראַנד, או' מיט דיררע.
וּבַקַּדַּחַת וּבַדַּלֶּקֶת וּבַחַרְחֻר וּבַחֶרֶב
או' מיט שטיקפֿלוס או' מיט געלבזוכט, דיא דיך פֿערפֿאָלגען ווערדען, ביז דוא פֿערטילגט ביזט,
וּבַשִּׁדָּפוֹן וּבַיֵּרָקוֹן וּרְדָפוּךָ עַד אָבְדֶךָ׃

אונד עז ווערדען זיין דיינע היממעל, דיא איבער דיינעם הויפטע (זינד), קופפערן,
כג וְהָיוּ שָׁמֶיךָ אֲשֶׁר עַל־רֹאשְׁךָ נְחֹשֶׁת
אונד דיא ערדע, דיא אונטער דיר (איזט) אייזערן. אלסדאן ווירד דער עוויגע דען
וְהָאָרֶץ אֲשֶׁר־תַּחְתֶּיךָ בַּרְזֶל׃ כד יִתֵּן יְהוָה אֶת־
רעגען דיינעס לאנדעס צו שטויב אונד ערדע, פאם היממעל ווירד עס הערַאבפאללען
מְטַר אַרְצְךָ אָבָק וְעָפָר מִן־הַשָּׁמַיִם יֵרֵד
איבער דיך, ביז דוא פערטילגט ביזט. לאססען ווירד דיך דער עוויגע געשלאגען ווערדען פאר
עָלֶיךָ עַד הִשָּׁמְדָךְ׃ כה יִתֶּנְךָ יְהוָה ׀ נִגָּף לִפְנֵי
דיינען פיינדען הער, אויף איינעם וועגע ווירזט דוא אויזציעהען געגען איהן, אוי' אויף זיעבן
אֹיְבֶיךָ בְּדֶרֶךְ אֶחָד תֵּצֵא אֵלָיו וּבְשִׁבְעָה
וועגען ווירזט דוא פליעהען פאר איהם; אונד ווירזט ווערדען צום ענטזעטצען פיר אללע
דְרָכִים תָּנוּס לְפָנָיו וְהָיִיתָ לְזַעֲוָה לְכֹל
קאניגרייכע דער ערדע. אונד עז ווירד זיין דיין לייכנאם צור שפייזע פיר אללע
מַמְלְכוֹת הָאָרֶץ׃ כו וְהָיְתָה נִבְלָתְךָ לְמַאֲכָל לְכָל־
פאגעל דעז היממעלז אונד פיר דאז פיעה דער ערדע, אונ' ניעמאנד ווירד זיא פערשייכען.
עוֹף הַשָּׁמַיִם וּלְבֶהֱמַת הָאָרֶץ וְאֵין מַחֲרִיד׃
טלאגען ווירד דיך דער עוויגע מיט דעם געשווירע מצרים'ז, אונד מיט פייגווארצען,
כז יַכְּכָה יְהוָה בִּשְׁחִין מִצְרַיִם וּבַעְפֹלִים*
אונד מיט גרינד אונד מיט קראטצע, וואס ניכט דוא ווירזט קאננען געהיילט ווערדען.
וּבַגָּרָב וּבֶחָרֶס אֲשֶׁר לֹא־תוּכַל לְהֵרָפֵא׃
טלאגען ווירד דיך דער עוויגע מיט וואהנזין אונד מיט בלינדהייט, אונ' מיט בעטטירזונג
כח יַכְּכָה יְהוָה בְּשִׁגָּעוֹן וּבְעִוָּרוֹן וּבְתִמְהוֹן
דעז געמיטהעז. דוא ווירזט הערום טאפפען אם העללען מיטטאגע, וויא הערום טאפפט
לֵבָב׃ כט וְהָיִיתָ מְמַשֵּׁשׁ בַּצָּהֳרַיִם כַּאֲשֶׁר יְמַשֵּׁשׁ
דער בלינדע אים פינסטערן, אונד ניכט ווירזט דוא גליקליך זיין אין דיינען וועגען;
הָעִוֵּר בָּאֲפֵלָה וְלֹא תַצְלִיחַ אֶת־דְּרָכֶיךָ
זאנדערן דוא ווירזט זיין נור אונטערדריקקט אונד בעראובט אללע טאגע אונ' ניעמאנד
וְהָיִיתָ אַךְ עָשׁוּק וְגָזוּל כָּל־הַיָּמִים וְאֵין
(ווירד דיר) העלפען. איינע פרויא ווירזט דוא (דיר) פערלאבען, אונד איין אנדערער
מוֹשִׁיעַ׃ ל אִשָּׁה תְאָרֵשׂ וְאִישׁ אַחֵר

*ובטחורים ק

וירד איהר בייוואָהנען; איין הויז ווירסט דוא בויען אַבער ניכט ווירסט דוא וואָהנען דאַרין;

יִשְׁגָּלֶנָּה* בַּיִת תִּבְנֶה וְלֹא־תֵשֵׁב בּוֹ

איינען ווייכבערג ווירסט דוא פפלאַנצען, אונד ניכט ווירסט דוא איהן בעניטצען. דיין אָקס;

כֶּרֶם תִּטַּע וְלֹא תְחַלְּלֶנּוּ: לא שׁוֹרְךָ

ווירד געשלאַכטעט ווערדען פאָר דיינען אויגען, או' ניכט ווירסט דוא עססען דאַפאָן;

טָבוּחַ לְעֵינֶיךָ וְלֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ

דיין עזעל ווירד געראויבט ווערדען פאָר דיינעם אַנגעזיכטע, או' ניא צוריקקעהרען צו דיר;

חֲמֹרְךָ גָּזוּל מִלְּפָנֶיךָ וְלֹא יָשׁוּב לָךְ

דיינע שאָפע פרייזגעגעבען (ווערדען) דיינען פיינדען, או' ניעמאַנד ווירד דיר העלפען.

צֹאנְךָ נְתֻנוֹת לְאֹיְבֶיךָ וְאֵין לְךָ מוֹשִׁיעַ:

דיינע זאָהנע אונד דיינע טאָכטער איבערליעפערט ווערדען איינעם אַנדערן פאָלקע,

לב בָּנֶיךָ וּבְנֹתֶיךָ נְתֻנִים לְעַם אַחֵר

או' דיינע אויגען ווערדען עס זעהן, או' שמאַכטען נאַך איהנען דען גאַנצען טאַג; אַבער ניכט

וְעֵינֶיךָ רֹאוֹת וְכָלוֹת אֲלֵיהֶם כָּל־הַיּוֹם וְאֵין

ווירסט דוא דיא מאַכט האַבען אין האַנדען 1). דיא פרוכט דיינעז ערדרייכז או' אַללע

לְאֵל יָדֶךָ: לג פְּרִי אַדְמָתְךָ וְכָל־

דיינע בעמיהונג ווירד געניעססען איין פאָלק, דאַז דוא ניכט קעננעזט אונד דוא ווירסט זיין

יְגִיעֲךָ יֹאכַל עַם אֲשֶׁר לֹא־יָדָעְתָּ וְהָיִיתָ

נור אונטערדריקט אונד בעדראָנגט אַללע טאַגע. אונד ווירסט ווערדען

רַק עָשׁוּק וְרָצוּץ כָּל־הַיָּמִים: לד וְהָיִיתָ

וואַהנזיננינג דורך דען אַנבליק דיינער אויגען, דען דוא געוואַהר ווירסט.

מְשֻׁגָּע מִמַּרְאֵה עֵינֶיךָ אֲשֶׁר תִּרְאֶה:

שלאַגען ווירד דיך דער עוויגע מיט בעזעם געשווירע אויף דען קניען

לה יַכְּכָה יְהוָה בִּשְׁחִין רָע עַל־הַבִּרְכַּיִם

אונד אויף דען שענקעלן, וואָפאָן ניכט דוא ווירסט קאָננען געהיילט ווערדען

וְעַל־הַשֹּׁקַיִם אֲשֶׁר לֹא־תוּכַל לְהֵרָפֵא

פאָן דיינער פוססאָהלע ביז (צו) דיינעם שייטעל. פיהרען ווירד דער עוויגע

מִכַּף רַגְלְךָ וְעַד קָדְקֳדֶךָ: לו יוֹלֵךְ יְהוָה

1) אַל הייסט מאַכט, או' אין לאל ידך בעדייטעט, גאַנז שטינדע אין אל לידך, זאָ וויא יש לאל ידי (בראשית ל"א כ"ט).

*ישכבנה קרי

דיך אונד דיינען קעניג, דען דוא זעטצען ווירזט איבער דיך, צו איינער נאַטיאָן,

אתך ואת־מלכך אשר תקים עליך אל־גוי

דיא ניכט דוא קאַננטעזט, וועדער דוא נאָך דיינע פֿאָרפֿאַהרען, דוא ווירזט דיענען

אשר לא־ידעת אתה ואבתיך ועבדת

דאָרט פֿרעמדען געֶטטערן (פֿאָן) האָלץ אונד שטיין.   אונד ווירזט זיין

שם אלהים אחרים עץ ואבן: לז והיית

צום ערשטוינען, צום שפּאָטטליעד אונד צור שטאַכעלרעדע אונטער אַללען פֿעֶלקערן,

לשמה למשל ולשנינה בכל העמים

וואָ דיך פֿיהרען ווירד דער עוויגע דאַהין.   פֿיעל זאַאמען

אשר־ינהגך יהוה שמה: לח זרע רב

ווירזט דוא היגויז ברינגען (אויף) דאַז פֿעלד, אונד ווניג ווירזט דוא איינזאַאמען, דען

תוציא השדה ומעט תאסף כי

אַבפֿרעזזען ווירד עז דער הייטרעק.   ווייגבערגע ווירזט דוא פֿפֿלאַנצען

יחסלנו הארבה: לט כרמים תטע

אונד בעאַרבייטען, אַבער ווין ניכט ווירזט דוא טרינקען אונד ניכט איינזאַאמען, דען

ועבדת ויין לא־תשתה ולא תאגר כי

פֿערצעהרען ווירד איהן דער וואורם.   אָלבייאע ווירזט דוא האַבען אין דיינעם גאַנצען געביעט

תאכלנו התולעת: מ זיתים יהיו לך בכל־גבולך

אַבער איט אָל 1) ניכט ווירזט דוא דיך זאַלבען, דען אַבוועַרפֿן ווירד דיא בעערע דיין אָלבויס;

ושמן לא תסוך כי ישל זיתך:

זאָהנע אונד טאָכטער ווירזט דוא צייגען, ניכט אַבער ווערדען זיא געהאָרען דיר, דען

מא בנים ובנות תוליד ולא־יהיו לך כי

זיא ווערדען געהן אין געפֿאַנגענשאַפֿט. אַלל' דיינע בייאַמע אונד דיא פֿרוכט דיינעז ערדרייכז

ילכו בשבי: מב כל־עצך ופרי אדמתך

ווירד פֿערדערבען דיא בויאגריללע.   דער פֿרעמדלינג, דער אונטער דיר (וואָהנט)

יירש הצלצל: מג הגר אשר בקרבך

ווירד זיך ערהעבען איבער דיך איממער האֶהער, אונד דוא ווירזט הערונטערקאָממען

יעלה עליך מעלה מעלה ואתה תרד

---

1) ושמן בעדייטעט אָלז טטיגדע ובשמן.

מיאמער טיעפער.   ער ווירד דיר לייהען, אבער דוא ניכט ווירזט איהם לייהען;

מַטָּה מָּטָּה׃ מד הוּא יַלְוְךָ וְאַתָּה לֹא תַלְוֶנּוּ

ער ווירד ווערדען לום הויפטע, או׳ דוא ווירזט ווערדען לום טוויין1), זא ווערדען קאממען

הוּא יִהְיֶה לְרֹאשׁ וְאַתָּה תִּהְיֶה לְזָנָב׃ מה וּבָאוּ

איבער דיך אללע   דיעזע פֿלוכע,   אונד ווערדען דיך פֿערפֿאלגען או׳ דיך עררייכען

עָלֶיךָ כָּל־הַקְּלָלוֹת הָאֵלֶּה וּרְדָפוּךָ וְהִשִּׂיגוּךָ

ביז דוא פֿערטילגט ביזט; וויל ניכט דוא געהארכט האסט דער שטיממע דעז עוויגען,

עַד הִשָּׁמְדָךְ כִּי־לֹא שָׁמַעְתָּ בְּקוֹל יְהוָה

דייניז גאטטעז, צו בעאבאכטען זיינע געבאטע או׳ זיינע געזעטצע, דיא ער דיר בעפֿאהלען.

אֱלֹהֶיךָ לִשְׁמֹר מִצְוֹתָיו וְחֻקֹּתָיו אֲשֶׁר צִוָּךְ׃

דארום ווערדען זיא2) זיין אן דיר צום צייכען אונד צום בעווייזע, או׳ אן דיינעם זאאמען, ביז

מו וְהָיוּ בְךָ לְאוֹת וּלְמוֹפֵת וּבְזַרְעֲךָ עַד

(אין) עוויגקייט.   דאפֿיר דאס ניכט דוא דיענטעזט דעם עוויגען,

עוֹלָם׃ מז תַּחַת אֲשֶׁר לֹא־עָבַדְתָּ אֶת־יְהוָה

דיינעם גאטטע, מיט פֿריידען או׳ מיט גוטעם הערצען, וועגען איבערפֿלוססעז פֿאן אללעם,

אֱלֹהֶיךָ בְּשִׂמְחָה וּבְטוּב לֵבָב מֵרֹב כֹּל׃

זא זאלזט דוא דיענען   דיינען פֿיינדען, וועלכע שיקקען ווירד דער עוויגע ווידער דיך,

מח וְעָבַדְתָּ אֶת־אֹיְבֶיךָ אֲשֶׁר יְשַׁלְּחֶנּוּ יְהוָה בָּךְ

אין הונגער אונד אין דורזט, אונד אין בלאסע אונד אין מאנגעל פֿאן אללעם, ער ווירד געבען

בְּרָעָב וּבְצָמָא וּבְעֵירֹם וּבְחֹסֶר כֹּל וְנָתַן

איין אייזערנעז יאך אויף דיינען האלז, ביז ער פֿערטילגט האט דיך.   הערבריגנען ווירד

עֹל בַּרְזֶל עַל־צַוָּארֶךָ עַד הִשְׁמִידוֹ אֹתָךְ׃ מט יִשָּׂא

דער עוויגע איבער דיך איין פֿאלק אויז דער פֿערנע, פֿאם ענדע דער ערדע, זא וויא

יְהוָה עָלֶיךָ גּוֹי מֵרָחֹק מִקְצֵה הָאָרֶץ כַּאֲשֶׁר

דאהער שוועבט דער אדלער; איין פֿאלק, וואז ניכט דוא פֿערשטעהן ווירזט זיינע שפראכע.

יִדְאֶה הַנָּשֶׁר גּוֹי אֲשֶׁר לֹא־תִשְׁמַע לְשֹׁנוֹ׃

איין פֿאלק פֿאן פֿרעכעם אנבליקקע, דאז ניכט אכטעט דאז אנזעהען אייניז אלטען.

נ גּוֹי עַז פָּנִים אֲשֶׁר לֹא־יִשָּׂא פָנִים לְזָקֵן

1) ד"ה ער ווירד דער געביעטענדע זיין, או׳ דוא דער אונטערגעבענע.   2) דיא פֿלוכע.

אונד דעז יינגלינגז ניכט זיך ערבאַרמט. פֿערצעהרען ווירד עז דיא פֿרוכט דיינעז פֿיהעז

וְנַעַר לֹא יָחֹן׃ נא וְאָכַל פְּרִי בְהֶמְתְּךָ

אונד דיא פֿרוכט דיינעז ערדרייכז, ביז דוא פֿערטילגט ביזט, דאַס ניכט עז איבריג לאֶסט

וּפְרִי־אַדְמָתְךָ עַד הִשָּׁמְדָךְ אֲשֶׁר לֹא־יַשְׁאִיר

דיר געטריידע, מאָזט אָדער אֶל, נאָכוואַכז דיינער רינדער אָדער אַכוואַכז

לְךָ דָּגָן תִּירוֹשׁ וְיִצְהָר שְׁגַר אֲלָפֶיךָ וְעַשְׁתְּרֹת

דיינער שאַפֿע, ביז עז אויזגעראָטטעט דיך. אויך ווירד עז בעלאַגערן דיך אין אַללען

צֹאנֶךָ עַד הַאֲבִידוֹ אֹתָךְ׃ נב וְהֵצַר לְךָ בְּכָל־

דיינען טהאָרען, ביז דאַרניעדער ליעגען דיינע אויערן דיא האָהען אונד דיא פֿעזטען,

שְׁעָרֶיךָ עַד רֶדֶת חֹמֹתֶיךָ הַגְּבֹהֹת וְהַבְּצֻרוֹת

וואָ דוא דיך פֿערלאַזעזט אויף זיא, אין דיינעם גאַנצען לאַנדע,

אֲשֶׁר אַתָּה בֹּטֵחַ בָּהֵן בְּכָל־אַרְצֶךָ

אונד עז ווירד זאָ בעדרענגען דיך אין אַללען דיינען טהאָרען, אין דיינעם גאַנצען לאַנדע,

וְהֵצַר לְךָ בְּכָל־שְׁעָרֶיךָ בְּכָל־אַרְצְךָ

וועלכעז געגעבען דער עוויגע, דיין גאָטט, דיר, דאַס דוא עזזען ווירזט דיא פֿרוכט

אֲשֶׁר נָתַן יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לָךְ׃ נג וְאָכַלְתָּ פְרִי־

דיינעז לייבעז, דאַז פֿלייש דיינער זאֶהנע אונד דיינער טאָכטער, וועלכע געגעבען דיר

בִטְנְךָ בְּשַׂר בָּנֶיךָ וּבְנֹתֶיךָ אֲשֶׁר נָתַן־לְךָ

דער עוויגע. דיין גאָטט, אין דער בעלאַגערונג אונד אין דער בעאֶנגזטיגונג, וואָ

יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּמָצוֹר וּבְמָצוֹק אֲשֶׁר־

אֶנגזטיגען ווירד דיך דער וויכליזטע אַן דיין פֿיינד. אונטער דיר,

יָצִיק לְךָ אֹיְבֶךָ׃ נד הָאִישׁ הָרַךְ בְּךָ

אונ' דער וואָללוזטיגזטע, ווירד איסגינזטיג זיין געגען זיינען ברודער אונד געגען דיא פֿרויא

וְהֶעָנֹג מְאֹד תֵּרַע עֵינוֹ בְאָחִיו וּבְאֵשֶׁת

זיינעז שאָסעז אונד געגען זיינע איבריגען קינדער, דיא ער איבריג לאֶסט,

חֵיקוֹ וּבְיֶתֶר בָּנָיו אֲשֶׁר יוֹתִיר׃

ניכט געבען צו וואָללען איינעם פֿאָן איהנען פֿאָן דעם פֿלייטע זיינער קינדער, דאַז

נה מִתֵּת ׀ לְאַחַד מֵהֶם מִבְּשַׂר בָּנָיו אֲשֶׁר

ער פֿערצעהרען ווירד, וויילניכט איבריג בלייבט איהם אירגענד עטוואַז אין דער בעלאַגערונג

יֹאכֵל מִבְּלִי הִשְׁאִיר־לוֹ כֹּל בְּמָצוֹר

אונד אין דער בעדרענגניס, וואמיט בעדרענגען ווירד דיך דיין פיינד אין אללען

וּבְמָצוֹק אֲשֶׁר יָצִיק לְךָ אֹיִבְךָ בְּכָל־

דייכען טהארען. דיא ווייכליכסטע אונטער דיר אונד דיא וואלליסטיגסטע, דיא

שְׁעָרֶיךָ׃ נו הָרַכָּה בְךָ וְהָעֲנֻגָּה אֲשֶׁר

ניכט פערזוכט האט איהרע פוססאהלע (זו) שטעללען אויף דיא ערדע, אויס פערצארטלונג

לֹא־נִסְּתָה כַף־רַגְלָהּ הַצֵּג עַל־הָאָרֶץ מֵהִתְעַנֵּג

אונד אויס ווייכליכקייט, זיא ווירד מיסגינסטיג זיין געגען דען מאן איהרעס שאססעס,

וּמֵרֹךְ תֵּרַע עֵינָהּ בְּאִישׁ חֵיקָהּ

או׳ געגען איהרען זאהן, או׳ געגען איהרע טאכטער; זאגאר בייא איהרער נאכגעבורט

וּבִבְנָהּ וּבְבִתָּהּ׃ נז וּבְשִׁלְיָתָהּ

דיא הערויסקאממט צווישען איהרען פיסען, או׳ בייא איהרען קינדערן, דיא זיא געבארט,

הַיּוֹצֵת מִבֵּין רַגְלֶיהָ וּבְבָנֶיהָ אֲשֶׁר תֵּלֵד

דען זיא ווירד זיא פערצעהרען אויס מאנגעל אן אללעם הייםליך, אין דער בעלאגערונג

כִּי־תֹאכְלֵם בְּחֹסֶר־כֹּל בַּסָּתֶר בְּמָצוֹר

אונד אין דער בעדרענגניס, וואמיט בעדרענגען ווירד דיך דיין פיינד אין דייכען טהארען.

וּבְמָצוֹק אֲשֶׁר יָצִיק לְךָ אֹיִבְךָ בִּשְׁעָרֶיךָ׃

ווען ניכט דוא בעאבאכטען ווירסט צו טהון אללע ווארטע

נח אִם־לֹא תִשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת אֶת־כָּל־דִּבְרֵי

דיעזער לעהרע, דיא געשריעבען זינד אין דיעזעם בוכע, צו עהרפירכטען

הַתּוֹרָה הַזֹּאת הַכְּתֻבִים בַּסֵּפֶר הַזֶּה לְיִרְאָה אֶת־

דיעזען פערהעררליכטען אונד פורכטבארען נאמען, דען עוויגען, דיינען גאטט:

הַשֵּׁם הַנִּכְבָּד וְהַנּוֹרָא הַזֶּה אֵת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ׃

דא ווירד אויסערארדענטליך זיין לאססען דער עוויגע דייגע פלאגען, או׳ דיא פלאגען

נט וְהִפְלָא יְהוָה אֶת־מַכֹּתְךָ וְאֵת מַכּוֹת

דייגער נאכקאממען, פלאגען, דיא גראס אונ׳ אנהאלטענד (זיין ווערדען), קראנקהייטען

זַרְעֶךָ מַכּוֹת גְּדֹלֹת וְנֶאֱמָנוֹת וָחֳלָיִם

דיא באזע אונד אנהאלטענד (זיין ווערדען). אונד ווירד וויעדערבריגגען דיר

רָעִים וְנֶאֱמָנִים׃ ס וְהֵשִׁיב בְּךָ אֵת

יעדע ארט זיעכהייט פאן מצרים, ווא דוא דיך געפירכטעט דאפאר,

כָּל־מַדְוֵה מִצְרַיִם אֲשֶׁר יָגֹרְתָּ מִפְּנֵיהֶם

דאס וויא האפֿטען אן דיר. אויך יעדע קראנקהייט אונד יעדע פלאגע,
וְדָבְקוּ בָּךְ׃ סא גַּם כָּל־חֳלִי וְכָל־מַכָּה
דיא ניכט געשריבען איזט אין דעם בוכע דיעזער לעהרע, ווירד הערוויר פֿיהרען
אֲשֶׁר לֹא כָתוּב בְּסֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֹּאת יַעְלֵם
דער עוויגע איבער דיך, ביז דוא פֿערטילגט ביזט. איהר ווערדעט איבריג בלייבען
יְהוָה עָלֶיךָ עַד הִשָּׁמְדָךְ׃ סב וְנִשְׁאַרְתֶּם
נור אין גערינגער אנצאהל, שטאטט דאס איהר וואַרעט וויא דיא שטערנע דעס היממעלס;
בִּמְתֵי מְעָט תַּחַת אֲשֶׁר הֱיִיתֶם כְּכוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם
אן מענגע; וויל ניכט דוא געהארכט האסט דער שטיממע דעס עוויגען, דיינעס גאטטעס.
לָרֹב כִּי־לֹא שָׁמַעְתָּ בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהֶיךָ׃
עס ווירד זיין, זא וויא זיך געפֿרייעט דער עוויגע איירעטוועגען גוטעס צו טהון אייך
סג וְהָיָה כַּאֲשֶׁר־שָׂשׂ יְהוָה עֲלֵיכֶם לְהֵיטִיב אֶתְכֶם
אונד צו פֿערמעהרען אייך: זא ווירד זיך פֿרייען דער עוויגע איירעטוועגען
וּלְהַרְבּוֹת אֶתְכֶם כֵּן יָשִׂישׂ יְהוָה עֲלֵיכֶם
אויסצורָטטען אייך אונד צו פֿערטילגען אייך, ענטוואורצעלט ווערדעט איהר
לְהַאֲבִיד אֶתְכֶם וּלְהַשְׁמִיד אֶתְכֶם וְנִסַּחְתֶּם
פֿאָן דעם ערדבאָדען, וואָ דוא קאָממסט דאהין איהן אין בעזיטץ צו נעהמען.
מֵעַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר־אַתָּה בָא־שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ׃
צערשטרייען ווירד דיך דער עוויגע אונטער אללע פֿעלקער פֿאָן איינעם ענדע
סד וֶהֱפִיצְךָ יְהוָה בְּכָל־הָעַמִּים מִקְצֵה
דער ערדע ביז צום (אנדערן) ענדע דער ערדע; דוא ווירזט דיענען דאָרט
הָאָרֶץ וְעַד־קְצֵה הָאָרֶץ וְעָבַדְתָּ שָּׁם
פֿרעמדען געטטערן. דיא ניא דוא געקאננט, (וועדער) דוא נאך דיינע פֿאָרעלטערן
אֱלֹהִים אֲחֵרִים אֲשֶׁר לֹא־יָדַעְתָּ אַתָּה וַאֲבֹתֶיךָ
האָלץ אונד שטיין. אבער (זעלבזט) אונטער דיעזען פֿעלקערן ניכט ווירזט דוא רוהיג זיין,
עֵץ וָאָבֶן׃ סה וּבַגּוֹיִם הָהֵם לֹא תַרְגִּיעַ
אונד ניכט ווירד זיין איין רוהעפלאטץ פֿיר דיינע פֿוססאָהלע; וויל געבען ווירד דער עוויגע
וְלֹא־יִהְיֶה מָנוֹחַ לְכַף־רַגְלֶךָ וְנָתַן יְהוָה
דיר דאָרט איין אונרוהיגעס הערץ אונד פֿערשמאכטענדע אויגען אונד איין קוואלפֿאָללע זעעלע:
לְךָ שָׁם לֵב רַגָּז וְכִלְיוֹן עֵינַיִם וְדַאֲבוֹן

געאיטה. דאס זיין ווירד דיין לעבען (גאנצליך) טשוועבענד דיר געגענאיבער,

נפש: סו והיו חייך תלאים לך מנגד

אינדעם דוא אין אנגסט זיין ווירסט ביים נאכט אונד ביים טאג, אונ' ניכט פערטרויען ווירסט

ופחדת לילה ויומם ולא תאמין

אויף דיין לעבען. דעס מארגענס ווירסט דוא שפרעכען: ווער געבע דאך אבענד!

בחייך: סז בבקר תאמר מי־יתן ערב

אונד דעס אבענדס ווירסט דוא שפרעכען: ווער געבע דאך מארגען! אויז דער אנגסט

ובערב תאמר מי־יתן בקר מפחד

דייניס הערצענס, מיט דער דוא דיך קוועהלען ווירסט, אונד וועגען דעס אנבליקס דיינער אויגען,

לבבך אשר תפחד וממראה עיניך

דען דוא געוואהר ווערדען ווירסט. צוריקפיהרען ווירד דיך דער עוויגע (נאך) מצרים

אשר תראה: סח והשיבך יהוה מצרים

אין שיפפען, אויף דעם וועגע, פאן וועלכען איך געזאגט דיר: ניכט זאללסט דוא אהער

באניות בדרך אשר אמרתי לך לא־תסיף

פערנער איהן זעהען; איהר ווערדעט וואללען אייך פערקויפען דארט דיינען פיינדען

עוד לראתה והתמכרתם שם לאיביך

צו שקלאפען אונד צו שקלאפינען, אבער ניכט (ווירד זיין) איין קייפער. דיעזעס (זינד)

לעבדים ולשפחות ואין קנה: ס סט אלה

דיא ווארטע דעס בונדעס, וועלכען בעפאהלען דער עוויגע דעם משה, צו שטיפטען

דברי הברית אשר־צוה יהוה את־משה לכרת

מיט דען קינדערן ישראל אים לאנדע מואב, אויסער דעם בונדע,

את־בני ישראל בארץ מואב מלבד הברית

וועלכען ער געמאכט מיט איהנען צו חורב.

אשר־כרת אתם בחרב: פ שביעי

אונד עס בעריעף משה גאנץ ישראל, אונד שפראך צו איהנען

כט א ויקרא משה אל־כל־ישראל ויאמר אלהם

איהר האבט געזעהען אללעס, וואס געטהאן האט דער עוויגע פאר אייערן אויגען

אתם ראיתם את כל־אשר עשה יהוה לעיניכם

אים לאנדע מצרים אן פרעה אונד אן אללען זיינען דיענערן אונ' אן זיינעם גאנצען

בארץ מצרים לפרעה ולכל־עבדיו ולכל־

אַנדרע; יענע גראָסטען פּרִיפֿונגען, דיזא געזעהען האַבען דייגע אויגען,
אַרְצוֹ׃ ב הַמַּסּוֹת הַגְּדֹלֹת אֲשֶׁר רָאוּ עֵינֶיךָ
יענע גראָסטען צייכען אונד וואונדער. אַבער ניכט האַט געגעבען
הָאֹתֹת וְהַמֹּפְתִים הַגְּדֹלִים הָהֵם׃ ג וְלֹא־נָתַן
דער עוויגע אייך איין הערץ צו ערקעננען נאָך אויגען צו זעהען, נאָך אָהרען
יְהוָה לָכֶם לֵב לָדַעַת וְעֵינַיִם לִרְאוֹת וְאָזְנַיִם
צו הערען ביז (אויף) דען הייטיגען טאַג, נון האַבע איך געפֿיהרט אייך
לִשְׁמֹעַ עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃ ד וָאוֹלֵךְ אֶתְכֶם
פֿירציג יאַהרע אין דער וויסטע; ניכט זינד הערַאבגעפֿאַללען אייערע קליידער
אַרְבָּעִים שָׁנָה בַּמִּדְבָּר לֹא־בָלוּ שַׂלְמֹתֵיכֶם
פֿאָן אייך, אונד דיין טוה איזט ניכט אַבגעפֿאַללען פֿאָן דייגעם פֿוסע. בראָד
מֵעֲלֵיכֶם וְנַעַלְךָ לֹא־בָלְתָה מֵעַל רַגְלֶךָ׃ ה לֶחֶם
ניכט האַבט איהר געגעססען, אונד ויין אָדער (אַנדערעס) שטאַרקעס געטראַנק ניכט
לֹא אֲכַלְתֶּם וְיַיִן וְשֵׁכָר לֹא
האַבט איהר געטרונקען, דאַמיט איהר ערפֿאַהרען זאָלטעט, דאַס איך, דער עוויגע,
שְׁתִיתֶם לְמַעַן תֵּדְעוּ כִּי אֲנִי יְהוָה
אייער גאָטט (בין). אונד אַלז איהר קאַמעט אַן דיעזען אָרט,
אֱלֹהֵיכֶם׃ מפטיר ו וַתָּבֹאוּ אֶל־הַמָּקוֹם הַזֶּה
דאַ צאָג אויז, סיחון, קעָניג פֿאָן חשבון, אונד עוג, קעָניג פֿאָן בשן,
וַיֵּצֵא סִיחֹן מֶלֶךְ־חֶשְׁבּוֹן וְעוֹג מֶלֶךְ־הַבָּשָׁן
אונז ענטגעגען צום קריעגע, אונד וויר שלוגען זיא. נאַהמען איין איהר לאַנד,
לִקְרָאתֵנוּ לַמִּלְחָמָה וַנַּכֵּם׃ ז וַנִּקַּח אֶת־אַרְצָם
או' גאַבען עס אַלז ערבגוט דעם ראובניטען או' דעם גדיטען (שטאַממע) או' דעם האַלבען
וַנִּתְּנָהּ לְנַחֲלָה לָראוּבֵנִי וְלַגָּדִי וְלַחֲצִי
שטאַממע מנשה. בעאָבאַכטעט אַלזאָ דיזא וואָרטע דיעזעז בונדעז,
שֵׁבֶט הַמְנַשִּׁי׃ ח וּשְׁמַרְתֶּם אֶת־דִּבְרֵי הַבְּרִית הַזֹּאת
אונד איבעט אויז, זיא, דאַמיט איהר גליקליך זייד אין אַללעם, וואַז
וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם לְמַעַן תַּשְׂכִּילוּ אֵת כָּל־אֲשֶׁר
איהר טהון ווערדעט.
תַּעֲשׂוּן׃

איהר שטעהעט הייטע אַללע פֿאָר דעם עוויגען, אייערעם גאָטטע,

ט אַתֶּם נִצָּבִים הַיּוֹם כֻּלְּכֶם לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם

אייערע הייפּטער אייערר שטאַממע, אייערע עלטעסטען און אייערע אַמטלייטע, דיא גאַנצע

רָאשֵׁיכֶם שִׁבְטֵיכֶם זִקְנֵיכֶם וְשֹׁטְרֵיכֶם כֹּל

מאַננשאַפֿט ישראל'ס. אייערע קינדער, אייערע פֿרויען, און דיין פֿרעמדלינג, וועלכער מיט

אִישׁ יִשְׂרָאֵל׃ י טַפְּכֶם נְשֵׁיכֶם וְגֵרְךָ אֲשֶׁר

אין דיינעם לאַגער, פֿאָן דיינעם האָלצהויער ביז צו דיינעם וואַססערשעפּפֿער;

בְּקֶרֶב מַחֲנֶיךָ מֵחֹטֵב עֵצֶיךָ עַד שֹׁאֵב מֵימֶיךָ׃

דאָס דוא איינגעהעסט אין דאַס בינדניס דעס עוויגען, דיינעס גאָטטעס,

יא לְעָבְרְךָ בִּבְרִית יְהוָה אֱלֹהֶיךָ

אונד אין זיינען פֿעראיידיגונגספֿלוך, וועלכען דער עוויגע, דיין גאָטט, שליעסט מיט דיר

וּבְאָלָתוֹ אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ כֹּרֵת עִמְּךָ

הייטע. אום צו ערריכטען דיך הייטע איהם צו איינעם פֿאָלקע

הַיּוֹם׃ שני יב לְמַעַן הָקִים־אֹתְךָ הַיּוֹם לוֹ לְעָם

און (דאָס) ער זיין וויל דיר צום גאָטט, וויא ער פֿערקינדעט דיר אונד וויא

וְהוּא יִהְיֶה־לְּךָ לֵאלֹהִים כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר־לָךְ וְכַאֲשֶׁר

ער צוגעשוואָרען דיינען עלטערן, דעם אברהם, דעם יצחק אונד דעם יעקב.

נִשְׁבַּע לַאֲבֹתֶיךָ לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב׃

אַבער ניכט מיט אייך אַללין איך שליעסע

יג וְלֹא אִתְּכֶם לְבַדְּכֶם אָנֹכִי כֹּרֵת אֶת־

דיעזעס בינדניס אונד דיעזע פֿעראיידיגונג, זאָנדערן מיט (יע...

הַבְּרִית הַזֹּאת וְאֶת־הָאָלָה הַזֹּאת׃ יד כִּי אֶ...

וועלכער איזט היער מיט אונז שטעהענד הייטע פֿאָר דעם עוויגען,

אֲשֶׁר יֶשְׁנוֹ פֹּה עִמָּנוּ עֹמֵד הַיּוֹם לִפְנֵי יְהוָה

אונזערם גאָטט, אונד מיט יענעם וועלכער ניכט איזט היער מיט אונז הייטע.

אֱלֹהֵינוּ וְאֵת אֲשֶׁר אֵינֶנּוּ פֹּה עִמָּנוּ הַיּוֹם׃ שלישי

דען איהר (זעלבזט) וויססעט עז, דאָס מיר געוואָהנט האַבען אים לאַנדע

טו כִּי־אַתֶּם יְדַעְתֶּם אֵת אֲשֶׁר־יָשַׁבְנוּ בְּאֶרֶץ

מצרים. אונד אויך דאַז, וויא וויר דורכגערייזט זינד צווישען דען פֿעלקערן, וואָ

מִצְרָיִם וְאֵת אֲשֶׁר־עָבַרְנוּ בְּקֶרֶב הַגּוֹיִם אֲשֶׁר

איהר דורכגעוואַנדערט זייד. אונד איהר זאַהעט איהרע גרייעל אונד

עֲבַרְתֶּם׃ טז וַתִּרְאוּ אֶת־שִׁקּוּצֵיהֶם וְאֵת

איהרע אונווירדיגען געטצען (פֿאָן) האָלץ אונד שטיין, זילבער אונד גאָלד, דיא

גִּלֻּלֵיהֶם עֵץ וָאֶבֶן כֶּסֶף וְזָהָב אֲשֶׁר

זיא ביי זיך (האַטטען). דאַס (יאַ) ניכט זייא אונטער אייך איין מאַן אָדער איינע פֿרויא,

עִמָּהֶם׃ יז פֶּן־יֵשׁ בָּכֶם אִישׁ אוֹ־אִשָּׁה

אָדער איין געשלעכט אָדער איין שטאַמם, וואָ זיין הערץ זיך אַבגעווענדעט הייטע (טאָן)

אוֹ מִשְׁפָּחָה אוֹ־שֵׁבֶט אֲשֶׁר לְבָבוֹ פֹנֶה הַיּוֹם

פֿאָן דעם עוויגען, אונזערם גאָטטע, הינצוגעהען צו דיענען דען געטטערן

מֵעִם יְהוָה אֱלֹהֵינוּ לָלֶכֶת לַעֲבֹד אֶת־אֱלֹהֵי

דיעזער פֿעלקער; דאַס ניכט זייא אונטער אייך איינע וואורצעל, דיא צור פֿרוכט טראָגט

הַגּוֹיִם הָהֵם פֶּן־יֵשׁ בָּכֶם שֹׁרֶשׁ פֹּרֶה

גיפֿט אונד ווערמוטה. אונד עס געשעהע, אינדעם ער הערט דיא וואָרטע

רֹאשׁ וְלַעֲנָה׃ יח וְהָיָה בְּשָׁמְעוֹ אֶת־דִּבְרֵי

דיעזעס פֿערמאַלדיידיגונגס-פֿלוכעס, דאַס ער זיך ריהמע אין זיינעם הערצען או' שפרעכע: וואָהל

הָאָלָה הַזֹּאת וְהִתְבָּרֵךְ בִּלְבָבוֹ לֵאמֹר שָׁלוֹם

ווירד זיין מיר, ווען נאַך דעם דינקעל מיינעס הערצענס איך וואַנדלע, דאַס

יִהְיֶה־לִּי כִּי בִּשְׁרִרוּת לִבִּי אֵלֵךְ לְמַעַן

געהייפֿט ווירד 1) דיא פֿאָללעריא אויף דען דורזט 2). ניא ווירדע וואָללען

סְפוֹת הָרָוָה אֶת־הַצְּמֵאָה׃ יט לֹא־יֹאבֶה

דער עוויגע פֿערצייהען איהם, פֿיעלמעהר ווירדע דאַן ראויכען דער צאָרן דעס עוויגען

יְהוָה סְלֹחַ לוֹ כִּי אָז יֶעְשַׁן אַף־יְהוָה

אונד זיין אייפֿער ווידער דיעזען מאַן, אונ' עס ווירדע לאַזטען אויף איהם אַללע פֿערפֿלוכונג,

וְקִנְאָתוֹ בָּאִישׁ הַהוּא וְרָבְצָה בּוֹ כָּל־הָאָלָה

וועלכע געשריעבען איזט אין דיעזעם בוכע, אונד אויסלעשען ווירדע דער עוויגע

הַכְּתוּבָה בַּסֵּפֶר הַזֶּה וּמָחָה יְהוָה אֶת־

זיינען נאַמען אונטער דעם היממעל. או' אויסזאָנדערן ווירדע איהן דער עוויגע

שְׁמוֹ מִתַּחַת הַשָּׁמָיִם׃ כ וְהִבְדִּילוֹ יְהוָה

---

1) למען בעדייטעט היער ניכט איינע אורזאַכע, איינע אַבזיכט, זאָנדערן דיא פֿאָלגע, זאָ דאַז: שטינדע לספות שטאַטט למען ספות. 2) ד"ה דאַס דיא נאַטירליכען בעגיערדען מיט איבערמיטהיגען פֿערמעהרט ווערדען.

פֿון אונגליק אויז אַללען שטעממען ישראל'ז, גאַנץ נאַך אַללען פֿלוכען דער פֿעראיידיגונג,

לְרָעָה מִכֹּל שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל אָלוֹת הַבְּרִית

וועלכע פֿערצייכנעט איזט אין דיעזעם געזעצבוכע. איינזט ווירד שפרעכען

הַכְּתוּבָה בְּסֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֶּה׃ כא וְאָמַר

דאַז שפּעטערע געשלעכט, אייערע קינדער, דיא ערשטעהען ווערדען נאַך אייך

הַדּוֹר הָאַחֲרוֹן בְּנֵיכֶם אֲשֶׁר יָקוּמוּ מֵאַחֲרֵיכֶם

אונד דער אויזלענדער, וועלכער קאָממען ווירד אויז פֿערנעם לאַנדע,

וְהַנָּכְרִי אֲשֶׁר יָבֹא מֵאֶרֶץ רְחוֹקָה

אינדעם זיא זעהען ווערדען דיא פּלאַגען דיעזעז לאַנדעז אונד

וְרָאוּ אֶת־מַכּוֹת הָאָרֶץ הַהִוא וְאֶת־

דעזזען קראַנקהייטען, וויא עז געשטראַפֿט האַט דער עוויגע דאַמיט; (וויא אין) שוועפֿעל

תַּחֲלֻאֶיהָ אֲשֶׁר־חִלָּה יְהוָה בָּהּ׃ כב גָּפְרִית

אונד זאַלץ פֿערבראַננט (איזט) איהר גאַנצער ערדבאָדען, ניכט קאַן ער בעזעט ווערדען,

וָמֶלַח שְׂרֵפָה כָל־אַרְצָהּ לֹא תִזָּרַע

אוי' ניכטז קאַן ער הערפֿאָרברינגען, או' ניכט קאַן אויפֿקאָממען דאַרין אירגענד איין קרויט;

וְלֹא תַצְמִחַ וְלֹא־יַעֲלֶה בָהּ כָּל־עֵשֶׂב

וויא בייא דער פֿערוואַנדלונג פֿאָן סדום אונד עמורה, אדמה אונד צבוים, וועלכע

כְּמַהְפֵּכַת סְדֹם וַעֲמֹרָה אַדְמָה וּצְבוֹיִם* אֲשֶׁר

פֿערוואַנדעלטע דער עוויגע אין זיינעם צאָרנע אונד אין זיינעם גריממע, זאָ ווערדען שפרעכען

הָפַךְ יְהוָה בְּאַפּוֹ וּבַחֲמָתוֹ׃ כג וְאָמְרוּ

אַללע פֿעלקער: וועסוועגען האַט געטהאַן דער עוויגע זאָ דיעזעם לאַנדע,

כָּל־הַגּוֹיִם עַל־מֶה עָשָׂה יְהוָה כָּכָה לָאָרֶץ הַזֹּאת

וואַז (בעדייטעט) דיעזער ברעננענדע גראָססע צאָרן? אונד מאַן ווירד שפרעכען: וויל1)

מֶה חֳרִי הָאַף הַגָּדוֹל הַזֶּה׃ כד וְאָמְרוּ עַל אֲשֶׁר

זיא פֿערלאַססען האַבען דאַז בינדניס דעז עוויגען, דעז גאָטטעז איהרער עלטערן,

עָזְבוּ אֶת־בְּרִית יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבֹתָם

דאַז ער געשלאָססען איט איהנען, אַלז ער הערויזפֿיהרטע זיא אויז דעם לאַנדע

אֲשֶׁר כָּרַת עִמָּם בְּהוֹצִיאוֹ אֹתָם מֵאֶרֶץ

---

1) על אשר הייסט וויל.

*צבוים ק'

מיצרים, אונד זינד געגאַנגען אונד האַבען געדיענט פֿרעמדען געטטערן,

מִצְרָיִם׃ כה וַיֵּלְכוּ וַיַּעַבְדוּ אֱלֹהִים אֲחֵרִים

אונד האַבען זיך געביקט פֿאָר איהנען; געטטער, דיא ניא זיא געקאַננט,

וַיִּשְׁתַּחֲווּ לָהֶם אֱלֹהִים אֲשֶׁר לֹא־יְדָעוּם

אונד דיא ניכט ער צוגעטהיילט איהנען. דאַ ענטבראַננטע דער צאָרן דעז עוויגען

וְלֹא חָלַק לָהֶם׃ כו וַיִּחַר־אַף יְהוָה

• איבער דיעזעז לאַנד, צו ברינגען דאַריבער דען גאַנצען פֿלוך,

בָּאָרֶץ הַהִוא לְהָבִיא עָלֶיהָ אֶת־כָּל־הַקְּלָלָה

דער אויפֿגעשריעבען איזט אין דיעזעם בוכע; אונד עז פֿערטטיעס זיא דער עוויגע אויז

הַכְּתוּבָה בַּסֵּפֶר הַזֶּה׃ כז וַיִּתְּשֵׁם יְהוָה מֵעַל

איהרעם לאַנדע מיט צאָרן אונד מיט גרים או' מיט גראָססער אונגנאַדע, או' וואַרף זיא היין

אַדְמָתָם בְּאַף וּבְחֵמָה וּבְקֶצֶף גָּדוֹל וַיַּשְׁלִכֵם

אין איין אַנדערעז לאַנד, וויא הייטיגען טאַגז (געטעהן איזט). דיא פֿערבאָרגענען דינגען

אֶל־אֶרֶץ אַחֶרֶת כַּיּוֹם הַזֶּה׃ כח הַנִּסְתָּרֹת

(זינד) בייא דעם עוויגען, אונזערעם גאָטט, אַבער דיא אָפֿפֿענבאַרען (זינד) פֿיר אונז

לַיהוָה אֱלֹהֵינוּ וְהַנִּגְלֹת לָנוּ*

אונד אונזערע קינדער אין עוויגקייט, (כאָאליך) צו בעאָבאַכטען אַללע וואָרטע

וּלְבָנֵינוּ עַד־עוֹלָם לַעֲשׂוֹת אֶת־כָּל־דִּבְרֵי

דיעזער לעהרע. עז ווירד זיין, ווען

הַתּוֹרָה הַזֹּאת׃ ס רביעי שני ל א וְהָיָה כִי־

קאָממען ווערדען איבער דיך אַללע דיעזע דינגע, דער זעגען

יָבֹאוּ עָלֶיךָ כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה הַבְּרָכָה

אונד דער פֿלוך, דיא איך פֿאָרגעלעגט דיר, אונד דוא ווירזט דיר עז נעהמען צו

וְהַקְּלָלָה אֲשֶׁר נָתַתִּי לְפָנֶיךָ וַהֲשֵׁבֹתָ אֶל־

הערצען אונטער אַללען דען פֿעלקערן, וואָ דיך ווירד פֿערשטאָססען האַבען דער עוויגע,

לְבָבֶךָ בְּכָל־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר הִדִּיחֲךָ יְהוָה

דיין גאָטט, דאַהין. אונד ווירזט צוריקקעהרען צום עוויגען, דיינעם גאָטט,

אֱלֹהֶיךָ שָׁמָּה׃ ב וְשַׁבְתָּ עַד־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ

אונד ווירזט געהאָרכען זיינער שטיממע, גאַנצליך, וויא איך דיר בעפֿעהלע הייטע'

וְשָׁמַעְתָּ בְקֹלוֹ כְּכֹל אֲשֶׁר־אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם

*ל רבתי *י"א נקודות

דאס אונד דײנע קינדער, מיט דײנעם גאנצען הערצען אונד מיט דײנער גאנצען זעעלע.

אַתָּה וּבָנֶיךָ בְּכָל־לְבָבְךָ וּבְכָל־נַפְשֶׁךָ׃

זא ווירד (דיך) צוריקפיהרען דער עוויגע, דײן גאטט, אויז דײנער געפאנגענשאפט,

ג וְשָׁב יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֶת־שְׁבוּתְךָ

אונ' איך דײנער ערבארמען אונ' ווירד דיך ווידער אײנזאמלען 1) אויז אללען דען פעלקערן,

וְרִחֲמֶךָ וְשָׁב וְקִבֶּצְךָ מִכָּל־הָעַמִּים

וואו דיך ווירד צערשטרײעט האבען דער עוויגע, דײן גאטט, דאהין. ווען (אויך)

אֲשֶׁר הֱפִיצְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ שָׁמָּה׃ ד אִם־

וועהרען דײנע פערשטאסענען אם ענדע דעז היממעלז, (אויך) פאן דארט הער,

יִהְיֶה נִדַּחֲךָ בִּקְצֵה הַשָּׁמָיִם מִשָּׁם

ווירד דיך צוזאממען ברינגען דער עוויגע, דײן גאטט, אונ' פאן דארט הער, ווירד ער דיך האלען.

יְקַבֶּצְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וּמִשָּׁם יִקָּחֶךָ׃

אונ' ער ווירד דיך ברינגען דער עוויגע, דײן גאטט, אין דאז לאנד, וועלכעז בעזעסען האבען

ה וֶהֱבִיאֲךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־יָרְשׁוּ

דײנע פאטער, דאס ווירזט עז בעזיטצען, ער ווירד דיך נאך גליקליכער מאכען, אונ' צאהלרײכער,

אֲבֹתֶיךָ וִירִשְׁתָּהּ וְהֵיטִבְךָ וְהִרְבְּךָ

אלז דײנע פארפאהרען, אונד בעשנײדען ווירד דער עוויגע, דײן גאטט, דײן הערץ 2)

מֵאֲבֹתֶיךָ׃ ו וּמָל יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֶת־לְבָבְךָ

אונד דאז הערץ דײנער נאכקאממען, דאס דוא ליעבעזט דען עוויגען, דײנען גאטט,

וְאֶת־לְבַב זַרְעֶךָ לְאַהֲבָה אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ

מיט דײנעם גאנצען הערצען אונ' מיט דײנר גאנצען זעעלע, אום וויללען דײנעז לעבענז.

בְּכָל־לְבָבְךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ לְמַעַן חַיֶּיךָ׃ חמישי שלישי

אונד געבען ווירד דער עוויגע, דײן גאטט, אללע דיעזע פלוכע

ז וְנָתַן יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֵת כָּל־הָאָלוֹת הָאֵלֶּה

אויף דײנע פײנדע אונד אויף דײנע האססער, וועלכע דיך פערפאלגט האבען.

עַל־אֹיְבֶיךָ וְעַל־שֹׂנְאֶיךָ אֲשֶׁר רְדָפוּךָ׃

דוא אבער ווירזט ווידער צוריקקעהרען אונ' ווירזט געהארכען דער שטיממע דעז עוויג,

ח וְאַתָּה תָשׁוּב וְשָׁמַעְתָּ בְּקוֹל יְהוָה

---

1) דיא צוזאממענשטעללונג ושב וקבצך מיזט שפראכאייגענהייט, אונד זא וויא פיעלע אהנליכע צוזאממענשטעללונגען, נור דורך איין נעבענווארט איבערזעטצבאר.

2) דאז הערץ בעשנײדען, הײסט, עז בעפרײען פאן דען לײדענשאפטליכן בעגירדען.

אונד ווירסט טהון אַללע זיינע געבאָטע, דיא איך דיר בעפעהלע הייטע.
וְעָשִׂיתָ אֶת־כָּל־מִצְוֺתָיו אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם׃
דאַן ווירד דיר וויבערפלוס געבן דער עוויגע דיין גאָטט. אין יעדעם ווערקע דיינער האַנדע,
ט וְהוֹתִירְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכֹל מַעֲשֵׂה יָדֶךָ
אין דער פרוכט דיינעז לייבעז אונד אין דיער פרוכט דיינעז פיעהעז אונד אין דער פרוכט
בִּפְרִי בִטְנְךָ וּבִפְרִי בְהֶמְתְּךָ וּבִפְרִי
דיינעז ערדרייכעז, צום גוטען, דען וויעדער פרייען ווירד דער עוויגע זיך 1) איבער דיך
אַדְמָתְךָ לְטֹבָה כִּי יָשׁוּב יְהוָה לָשׂוּשׂ עָלֶיךָ
צום גוטען, זאָ וויא ער זיך געפרייעט איבער דיינע פֿאָרעלטערן. ווען דוא געהאָרכעסט
לְטוֹב כַּאֲשֶׁר־שָׂשׂ עַל־אֲבֹתֶיךָ׃ י כִּי תִשְׁמַע
דער שטיממע דעז עוויגן, דיינעז גאָטטעז, צו בעאָבאַכטען זיינע געבאָטע אונ' זיינע געזעצע,
בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לִשְׁמֹר מִצְוֺתָיו וְחֻקֹּתָיו
דיא אויפגעצייכנעט (זינד) אין דיעזעם לעהרבוכע, אינדעם דוא צוריקקעהרסט צום עוויגן,
הַכְּתוּבָה בְּסֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֶּה כִּי תָשׁוּב אֶל־יְהוָה
דיינעם גאָטט, מיט דיינעם גאַנצען הערצן אונד מיט דיינער גאַנצען זעעלע. וואַהרליך
אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לְבָבְךָ וּבְכָל־נַפְשֶׁךָ׃ ס ששי יא כִּי
דיעזעז געבאָט, דאַז איך דיר בעפעהלע הייטע, ניכט פֿערבאָרגען (איזט)
הַמִּצְוָה הַזֹּאת אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם לֹא־נִפְלֵאת
עז פֿאָר דיר, אונד ניכט פֿערן (איזט) עז. ניכט אים הימעל (איזט) עז,
הִוא מִמְּךָ וְלֹא־רְחֹקָה הִוא׃ יב לֹא בַשָּׁמַיִם הִוא
דאַס מאַן שפּרעכע: ווער שטייגט הינויף פֿיר אונז אין דען הימעל, אונד האָלט עז אונז,
לֵאמֹר מִי יַעֲלֶה־לָּנוּ הַשָּׁמַיְמָה וְיִקָּחֶהָ לָּנוּ
אונד לעסט אונז העֶרען עז, זאָ וואָללען וויר עז טהון. אונד ניכט יענזייטז דעז מעערעז
וְיַשְׁמִעֵנוּ אֹתָהּ וְנַעֲשֶׂנָּה׃ יג וְלֹא־מֵעֵבֶר לַיָּם
איזט עז, דאַס מאַן שפּרעכע: ווער פֿאַהרט היניבער פֿיר אונז נאך יענזייטז דעז מעערעז,
הִוא לֵאמֹר מִי יַעֲבָר־לָנוּ אֶל־עֵבֶר הַיָּם
אונד האָלעט עז אונז, אונד לעסט אונז העֶרען עז, זאָ וואָללען וויר עז טהון. זאָנדערן
וְיִקָּחֶהָ לָּנוּ וְיַשְׁמִעֵנוּ אֹתָהּ וְנַעֲשֶׂנָּה׃ יד כִּי־

---

1) ישיב לשוש הייסט, נאך דער שפּראַכאייגענהייט, ער ווירד זיך וויעדער פֿרייען.

נאַהע (איזט) דיר דיזע זאַכע זעהר, (גלייכזאַם) אין דיינעם מונדע או' אין דיינעם הערצען,

קָרוֹב אֵלֶיךָ הַדָּבָר מְאֹד בְּפִיךָ וּבִלְבָבְךָ

(ווימ) עז אויזצואיבען (זייא). זיעהע ! איך האַבע געגעבען

לַעֲשֹׂתוֹ׃ ס שביעי רביעי טו רְאֵה נָתַתִּי

פֿאָר דיר הייטע דאַס לעבען אונד דאַס גוטע, אונד דען טאָד

לְפָנֶיךָ הַיּוֹם אֶת־הַחַיִּים וְאֶת־הַטּוֹב וְאֶת־הַמָּוֶת

אונד דאַס בעזע; אינדעם איך דיר בעפֿעהלע הייטע, צו ליעבען

וְאֶת־הָרָע׃ טז אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם לְאַהֲבָה

דען עוויגען, דיינען גאָטט, צו וואַנדעלן אין זיינען וועגען, אונד צו בעאָבאַכטען

אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לָלֶכֶת בִּדְרָכָיו וְלִשְׁמֹר

זיינע געבאָטע אונד זיינע געזעטצע אונד זיינע רעכטע, דאַמיט דוא לעבעסט

מִצְוֹתָיו וְחֻקֹּתָיו וּמִשְׁפָּטָיו וְחָיִיתָ

אונד צונעהמעסט, אונד דיך זעגנע דער עוויגע, דיין גאָטט, אין דעם לאַנדע,

וְרָבִיתָ וּבֵרַכְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בָּאָרֶץ

וואָ דוא קאָממסט דאַהין עז אין בעזיטץ צו נעהמען. ווען אַבער זיך וועגדען זאָללטע

אֲשֶׁר־אַתָּה בָא־שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ׃ יז וְאִם־יִפְנֶה

דיין הערץ, דאַס ניכט דוא געהאָרכטעסט, או' דוא פֿערפֿיהרט ווירדעסט, דיך צו ביקקען

לְבָבְךָ וְלֹא תִשְׁמָע וְנִדַּחְתָּ וְהִשְׁתַּחֲוִיתָ

פֿאָר פֿרעמדען גאָטטערן, אונד איהנען דיענטעסט. (זאָ) פֿערקינדע איך

לֵאלֹהִים אֲחֵרִים וַעֲבַדְתָּם׃ מפטיר יח הִגַּדְתִּי

אייך הייטע, דאַס איהר אונטערגעהן ווערדעט, ניכט ווערדען אייך לאַנג דויערן דיא טאַגע

לָכֶם הַיּוֹם כִּי אָבֹד תֹּאבֵדוּן לֹא־תַאֲרִיכֻן יָמִים

אויף דעם ערדרייכע, וואָ דוא איבערפֿאָהרסט דען ירדן, צו קאָממען

עַל־הָאֲדָמָה אֲשֶׁר אַתָּה עֹבֵר אֶת־הַיַּרְדֵּן לָבוֹא

דאַהין עז אין בעזיטץ צו נעהמען. איך רופֿע צו צייגען ווידער אייך הייטע

שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ׃ יט הַעִדֹתִי בָכֶם הַיּוֹם אֶת־

דען היממעל אונד דיא ערדע, דאַס לעבען אונד דען טאָד האַבע איך פֿאָרגעלעגט

הַשָּׁמַיִם וְאֶת־הָאָרֶץ הַחַיִּים וְהַמָּוֶת נָתַתִּי

דיר, דען זעגען אונד דען פֿלוך; וועהלע אַלזאָ דאַס לעבען, דאַמיט

לְפָנֶיךָ הַבְּרָכָה וְהַקְּלָלָה וּבָחַרְתָּ בַּחַיִּים לְמַעַן

דיא גליקליך זייעזט דוא אונד דיינע נאכקאממען. צו ליעבען דען עוויגען,

תִּחְיֶה אַתָּה וְזַרְעֶךָ: כ לְאַהֲבָה אֶת־יְהוָה

דייכען גאטט, צו געהארכן זייכער שטיממע, אונ' צו האנגען אן איהם; וואהרליך! דאז איזט

אֱלֹהֶיךָ לִשְׁמֹעַ בְּקֹלוֹ וּלְדָבְקָה־בוֹ כִּי הוּא

דיין לעבען-אונד דיא פערלאנגערונג דייכער טאגע, אום צו וואהנען אויף דעם ערדרייכע,

חַיֶּיךָ וְאֹרֶךְ יָמֶיךָ לָשֶׁבֶת עַל־הָאֲדָמָה

דאז צוגעשווארען דער עוויגע דייכען פאטערן, דעם אברהם, דעם יצחק

אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לַאֲבֹתֶיךָ לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק

אונד דעם יעקב, (עז) איינצוגעבען איהנען.

וּלְיַעֲקֹב לָתֵת לָהֶם: פ

סדר וילך.

עז גינג היץ משה אונד רעדעטע דיעזע ווארטע צו

לא א וַיֵּלֶךְ מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶל־

גאנץ ישראל. אונד שפראך צו איהנען: אלט הונדערט אונד צוואנציג

כָּל־יִשְׂרָאֵל: ב וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם בֶּן־מֵאָה וְעֶשְׂרִים

יאהרע (בין) איך הייטע, ניכט פערמאג איך עהער אויז אונד איינצוגעהען 1)

שָׁנָה אָנֹכִי הַיּוֹם לֹא־אוּכַל עוֹד לָצֵאת וְלָבוֹא

אונ' דער עוויגע האט געזאגט צו מיר: ניכט זאללזט דוא איבערפאהרען דיעזען ירדן.

וַיהוָה אָמַר אֵלַי לֹא תַעֲבֹר אֶת־הַיַּרְדֵּן הַזֶּה:

דער עוויגע, דיין גאטט, ער (זעלבזט) ציעהעט פאר דיר הער, ער ווירד פערטילגען

ג יְהוָה אֱלֹהֶיךָ הוּא ׀ עֹבֵר לְפָנֶיךָ הוּא־יַשְׁמִיד

דיעזע פעלקער פאר דיר הער, דאס דוא זיא אין בעזיטץ נעהמעזט;

אֶת־הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה מִלְּפָנֶיךָ וִירִשְׁתָּם

יהושע, ער ציעהעט פאר דיר הער זא וויא פערקינדיגט האט דער עוויגע.

יְהוֹשֻׁעַ הוּא עֹבֵר לְפָנֶיךָ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה: שני

אונד טהון ווירד דער עוויגע איהנען, וויא ער געטהאן האט דעם סיחון

ד וְעָשָׂה יְהוָה לָהֶם כַּאֲשֶׁר עָשָׂה לְסִיחוֹן

אונד דעם עוג, קעניגע פאן אמורי, אונד איהרעם לאנדע, וואן ער פערטילגטע

וּלְעוֹג מַלְכֵי הָאֱמֹרִי וּלְאַרְצָם אֲשֶׁר הִשְׁמִיד

---

1) ד"ה ניכט אעהר קאן איך אייער אנפיהרער זיין.

זיא. ווען (כון) זיא גיבט דער עוויגע פֿאָר אייך, זאָ זאָלט איהר טהון איהנען
אֹתָם׃ ה וּנְתָנָם יְהוָה לִפְנֵיכֶם וַעֲשִׂיתֶם לָהֶם
גאַנץ נאַך דעם געבאָטע, דאַז איך בעפֿאָהלען אייך. זייד טאַפֿפֿער אונ׳ בעהערצט,
כְּכָל־הַמִּצְוָה אֲשֶׁר צִוִּיתִי אֶתְכֶם׃ ו חִזְקוּ וְאִמְצוּ
ניכט פֿירכטעט אונד ניכט נאַגעט פֿאָר איהנען, דען, דער עוויגע,
אַל־תִּירְאוּ וְאַל־תַּעַרְצוּ מִפְּנֵיהֶם כִּי ׀ יְהוָה
דיין גאָטט, ער (איזט עז) דער דאַ געהט מיט דיר, ניכט לאָסט ער דיך זינקען, אונ׳ ניכט
אֱלֹהֶיךָ הוּא הַהֹלֵךְ עִמָּךְ לֹא יַרְפְּךָ וְלֹא
ווירד ער דיך פֿערלאַססען. דאַן ריעף משה דעם יהושע,
יַעַזְבֶךָּ׃ ס שלישי חמישי ז וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לִיהוֹשֻׁעַ
אונ׳ שפּראַך צו איהם פֿאָר דען אויגען פֿאָן גאַנץ ישראל: זייא טאַפֿפֿער אונד בעהערצט!
וַיֹּאמֶר אֵלָיו לְעֵינֵי כָל־יִשְׂרָאֵל חֲזַק וֶאֱמָץ
דען, דוא ווירסט קאָממען מיט דיעזעם פֿאָלקע אין דאַז לאַנד, וועלכעז
כִּי אַתָּה תָּבוֹא אֶת־הָעָם הַזֶּה אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר
צוגעשוואָרן דער עוויגע איהרען עלטערן, עז צו געבען איהנען, אונ׳ דוא ווירסט עז פֿערערבען
נִשְׁבַּע יְהוָה לַאֲבֹתָם לָתֵת לָהֶם וְאַתָּה תַּנְחִילֶנָּה
איהנען. אונד דער עוויגע, ער, דער הערגעהט פֿאָר דיר, ער ווירד זיין
אוֹתָם׃ ח וַיהוָה הוּא ׀ הַהֹלֵךְ לְפָנֶיךָ הוּא יִהְיֶה
מיט דיר, ניכט לאָסט ער דיך זינקען, אונ׳ ניכט ווירד ער דיך פֿערלאַססען; ניכט פֿירכטע דאַך זאָ
עִמָּךְ לֹא יַרְפְּךָ וְלֹא יַעַזְבֶךָּ לֹא תִירָא
אונד ניכט זייא אֶנגסטיג. אויך טריעב אויף משה דיעזע לעהרע,
וְלֹא תֵחָת׃ ט וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה אֶת־הַתּוֹרָה הַזֹּאת
אונד איבערגאַב זיא דען פּריעסטערן, דען קינדערן לוי׳ז, וועלכע טרוגען דיא
וַיִּתְּנָהּ אֶל־הַכֹּהֲנִים בְּנֵי לֵוִי הַנֹּשְׂאִים אֶת־
בונדעזלאַדע דעז עוויגען, אונד אַללען אֶלטעסטען ישראל׳ז.
אֲרוֹן בְּרִית יְהוָה וְאֶל־כָּל־זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל׃ רביעי
אונד עז בעפֿאַהל משה איהנען אונד שפּראַך: אַם ענדע פֿאָן זיעבען יאַהרען,
י וַיְצַו מֹשֶׁה אוֹתָם לֵאמֹר מִקֵּץ ׀ שֶׁבַע שָׁנִים
צור צייט דעז ערלאַססיאַהרעז אַם פֿעזטע דער לויבהיטטען, ווען דאַ קאָממט גאַנץ
בְּמֹעֵד שְׁנַת הַשְּׁמִטָּה בְּחַג הַסֻּכּוֹת׃ יא בְּבוֹא כָל־

ישראל צו ערשיינען פֿאָר דעם עוויגען, דיינעם גאָטטע, אַן דעם אָרטע,

יִשְׂרָאֵל לֵרָאוֹת אֶת־פְּנֵי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בַּמָּקוֹם

וועלכען ער ערוועהלען ווירד, זאָללסט דוא לעזען דיעזע לעהרע אין געגענוואַרט

אֲשֶׁר יִבְחָר תִּקְרָא אֶת־הַתּוֹרָה הַזֹּאת נֶגֶד

(פֿאָן) גאַנץ ישראל פֿאָר איהרען אָהרען. פֿערזאַממלע דאַז פֿאָלק, דיא מענער

כָּל־יִשְׂרָאֵל בְּאָזְנֵיהֶם׃ יב הַקְהֵל אֶת־הָעָם הָאֲנָשִׁים

או' דיא פֿרויען, או' דיא קליינען קינדער, או' דיינען פֿרעמדלינג, דער זיך אין דיינען טהאָרען,

וְהַנָּשִׁים וְהַטַּף וְגֵרְךָ אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיךָ

דאַמיט זיא הערען, אונד דאַמיט זיא לערנען, אונד עהרפֿירכטען דען עוויגען,

לְמַעַן יִשְׁמְעוּ וּלְמַעַן יִלְמְדוּ וְיָרְאוּ אֶת־יְהוָה

אייערן גאָטט, אונד בעאָבאַכטען צו טהון אַללע וואָרטע

אֱלֹהֵיכֶם וְשָׁמְרוּ לַעֲשׂוֹת אֶת־כָּל־דִּבְרֵי

דיעזער לעהרע. אויך איהרע קינדער, דיא (נאָך) ניכטז ערפֿאַהרען, זאָללען הערען

הַתּוֹרָה הַזֹּאת׃ יג וּבְנֵיהֶם אֲשֶׁר לֹא־יָדְעוּ יִשְׁמְעוּ

אונד זאָללען לערנען, צו עהרפֿירכטען דען עוויגען, אייערן גאָטט, אַללע דיא טאַגע,

וְלָמְדוּ לְיִרְאָה אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם כָּל־הַיָּמִים

דיא איהר לעבעט אויף דעם ערדרייכע, וואָ איהר איבערפֿאַהרט

אֲשֶׁר אַתֶּם חַיִּים עַל־הָאֲדָמָה אֲשֶׁר אַתֶּם עֹבְרִים

דען ירדן דאַהין, עז אין בעזיטץ צו נעהמען.

אֶת־הַיַּרְדֵּן שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ׃ פ חמישי ששי

אונד עז שפּראַך דער עוויגע צו משה: זיעהע! עז נאַהען הערבאַן דיינע טאַגע

יד וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה הֵן קָרְבוּ יָמֶיךָ

צום שטערבען, רופֿע יהושע, או' שטעללעט אייך הין אין דאַז שטיפֿטזעלט,

לָמוּת קְרָא אֶת־יְהוֹשֻׁעַ וְהִתְיַצְּבוּ בְּאֹהֶל מוֹעֵד

וויל איך איהן בעפֿעהלע ערטהיילען. דאַ גינג הין משה אונד יהושע, או' שטעללטען זיך

וַאֲצַוֶּנּוּ וַיֵּלֶךְ מֹשֶׁה וִיהוֹשֻׁעַ וַיִּתְיַצְּבוּ

אינז שטיפֿטזעלט. אונד עז ערשיען דער עוויגע אים זעלטע אין איינער וואָלקענזייִלע,

בְּאֹהֶל מוֹעֵד׃ טו וַיֵּרָא יְהוָה בָּאֹהֶל בְּעַמּוּד עָנָן

אונד עז שטאַנד דיא וואָלקענזייִלע אַם איינגאַנגע דעז זעלטעז. אונד עז שפּראַך

וַיַּעֲמֹד עַמּוּד הֶעָנָן עַל־פֶּתַח הָאֹהֶל׃ טז וַיֹּאמֶר

דער עאיגע צו משה, דוא ליעגזט נון באלד ביים דיינן פארפאהרן דאן קאננטע אויפשטעהן

יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה הִנְּךָ שֹׁכֵב עִם־אֲבֹתֶיךָ וְקָם

דיעזעז פאלק אונ' היכבוהלען נאך דען גאטטערן דעז בארבאריטען פאלקעז דעז לאנדעז,

הָעָם הַזֶּה וְזָנָה ׀ אַחֲרֵי ׀ אֱלֹהֵי נֵכַר־הָאָרֶץ

וואָ עז קאָממט דאהין אונטער דאזעלבע, אונד איך פערלאזען אונד צערשטאָרען

אֲשֶׁר הוּא בָא־שָׁמָּה בְּקִרְבּוֹ וַעֲזָבַנִי וְהֵפֵר

איין בינדניס, דאז איך געשלאָזען איט איהם. דאן ווירדע ענטברעננען

אֶת־בְּרִיתִי אֲשֶׁר כָּרַתִּי אִתּוֹ׃ יז וְחָרָה

איין נארן ווידער דאזעלבע אן יענעם טאג, דאס איך זיא פערלאזעסע, או' פערבערגן אטעטע

אַפִּי בוֹ בַיּוֹם־הַהוּא וַעֲזַבְתִּים וְהִסְתַּרְתִּי

איין אנגעזיכט פאָר איהנען, זאָ ווערע1) אנדרן צום רויב. או' עז ווירדען טרעפפן דאזעלבע

פָנַי מֵהֶם וְהָיָה לֶאֱכֹל וּמְצָאֻהוּ

פיעלע אונגליקזפעללע או' דראנגזאלע, דאס עז זעלבזט שפרעכען אטעטע אן יענעם טאג:

רָעוֹת רַבּוֹת וְצָרוֹת וְאָמַר בַּיּוֹם הַהוּא

וואהרליך! וויל ניכט (מעהר מיזט) איין גאָטט אונטער איר, האבען איך געטראָפפען

הֲלֹא עַל כִּי־אֵין אֱלֹהַי בְּקִרְבִּי מְצָאוּנִי

דיעזע אונגליקזפעללע. איך אבער ווירדע פערבערגען איין אנגעזיכט

הָרָעוֹת הָאֵלֶּה׃ יח וְאָנֹכִי הַסְתֵּר אַסְתִּיר פָּנַי

אן יענעם טאגע וועגען אללעז באָזען, וועלכעז עז2) געטהאן, דאס עז זיך וואנדטע

בַּיּוֹם הַהוּא עַל כָּל־הָרָעָה אֲשֶׁר עָשָׂה כִּי פָנָה

צו פרעאדען גאָטטערן. אונד נון טרייבעט אויך, אייך,

אֶל־אֱלֹהִים אֲחֵרִים׃ יט וְעַתָּה כִּתְבוּ לָכֶם אֶת־

דיעזעז (נאכפאלגענדע) געדיכט, אונד לעהרע עז דען קינדערן ישראל, לעגע עז

הַשִּׁירָה הַזֹּאת וְלַמְּדָהּ אֶת־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל שִׂימָהּ

אין איהרען אונד, דאמיט עז זייא איר דיעזעז געדיכט צום צייגען

בְּפִיהֶם לְמַעַן תִּהְיֶה־לִּי הַשִּׁירָה הַזֹּאת לְעֵד

ווידער דיא קינדער ישראל. דען, איך ווערדע עז היכברינגען אין

בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל׃ ששי שביעי כ כִּי־אֲבִיאֶנּוּ אֶל־

---

1) דאז פאלק. 2) דאז פאלק נאמליך.

דאַז לאַנד, וועלכעז איך צוגעשוואָרען זיינען עלטערן דאַז איבערפֿליסענד (אויזט)

הָאֲדָמָה אֲשֶׁר־נִשְׁבַּעְתִּי לַאֲבֹתָיו זָבַת

פֿאָן מילך אונ' האָניג, אונ' עז ווירד עססען, ווירד איבערפֿלוס האַבען, אונ' אין וואָללוסט לעבען,

חָלָב וּדְבַשׁ וְאָכַל וְשָׂבַע וְדָשֵׁן

דאַן ווירד ער זיך ווענדען צו פֿרעמדען געטטערן, ווירד דיזעלבען דיענען, ווירד מיך ערצירנען,

וּפָנָה אֶל־אֱלֹהִים אֲחֵרִים וַעֲבָדוּם וְנִאֲצוּנִי

אונד ווירד צערשטערען אײן בינדנים. עז (זייא) אַלזאָ, ווען טרעפֿפֿען ווערדען

וְהֵפֵר אֶת־בְּרִיתִי׃ כא וְהָיָה כִּי־תִמְצֶאןָ

עז גראָססע אונגליקספֿעללע אונ' דראַנגזאַלע, דאַז זאָלל אויזזאַגען דיעזעז געדיכט

אֹתוֹ רָעוֹת רַבּוֹת וְצָרוֹת וְעָנְתָה הַשִּׁירָה הַזֹּאת

געגען דאַזזעלבע אַלז צייגע, אינדעם ניכט עז ווירד פֿערגעססען זיין אויז דעם מונדע

לְפָנָיו לְעֵד כִּי לֹא תִשָּׁכַח מִפִּי

זיינער נאַכקאָממען, דען איך קעננע זיינע נייגונג, וויא עז טהוט

זַרְעוֹ כִּי יָדַעְתִּי אֶת־יִצְרוֹ אֲשֶׁר הוּא עֹשֶׂה

הייטע שאָן, בעפֿאָר איך עז געבראַכט האַבע אין דאַז לאַנד, דאַז איך צוגעשוואָרען.

הַיּוֹם בְּטֶרֶם אֲבִיאֶנּוּ אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבָּעְתִּי׃

אַלזאָ טריעב אויף, משה, דיעזעז געדיכט, (נאָך) אַן דעאזעלבען טאַגע,

כב וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה אֶת־הַשִּׁירָה הַזֹּאת בַּיּוֹם הַהוּא

אונד לעהרטע עז דען קינדערן ישראל. אויך בעאָרדערטע (דער עוויגע) דען

וַיְלַמְּדָהּ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ כג וַיְצַו אֶת־

יהושע, זאָהן נון'ז, אונד שפראַך: זייא טאַפּפֿער אונד בעהערצט, דען, דוא

יְהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן וַיֹּאמֶר חֲזַק וֶאֱמָץ כִּי אַתָּה

ווירזט ברינגען דיא קינדער ישראל אין דאַז לאַנד, דאַז איך צוגעשוואָרען

תָּבִיא אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־נִשְׁבַּעְתִּי

איהנען, אונד איך ווערדע זיין מיט דיר. אונד עז וואַר אַלז פֿאָללענדעט האַטטע

לָהֶם וְאָנֹכִי אֶהְיֶה עִמָּךְ׃ שביעי כד וַיְהִי כְּכַלּוֹת

משה אויפֿצושרייבען דיא וואָרטע דיעזער לעהרע אין איין בוך,

מֹשֶׁה לִכְתֹּב אֶת־דִּבְרֵי הַתּוֹרָה־הַזֹּאת עַל־סֵפֶר

ביז זיא צו ענדע וואַרען, דאַ בעפֿאַהל משה דען לוים, דען טראָגערן

עַד תֻּמָּם׃ כה וַיְצַו מֹשֶׁה אֶת־הַלְוִיִּם נֹשְׂאֵי

דער בונדעסלאַדע   דעס עוויגען אונד שפּראַך: נעהמעט

אֲרוֹן בְּרִית־יְהוָה לֵאמֹר׃ כו לָקֹחַ אֵת

דיעזעס געזעצבוך   אונד לעגט   עס   צור זייטע

סֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֶּה וְשַׂמְתֶּם אֹתוֹ מִצַּד

דער בונדעסלאַדע דעס עוויגען, אייערעס גאָטטעס, דאַס עס בלייבע דאָרט ווידער דיך

אֲרוֹן בְּרִית־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וְהָיָה־שָׁם בְּךָ

צום צייגע. דען איך קעננע דיינע ווידערשפּענסטיגקייט אונד

לְעֵד׃ כז כִּי אָנֹכִי יָדַעְתִּי אֶת־מֶרְיְךָ וְאֶת־

דיינע האַרטנעקיגקייט, דאַ, וואָ איך נאָך לעבע אונטער אייך הייטע ווידערשפּענסטיג

עָרְפְּךָ הַקָּשֶׁה הֵן בְּעוֹדֶנִּי חַי עִמָּכֶם הַיּוֹם מַמְרִים

איהר (שאָן) וואַרט געגען דען עוויגען. אום וויא פֿיעלמעהר נאָך מיינעם טאָדע.

הֱיִתֶם עִם־יְהוָה וְאַף כִּי־אַחֲרֵי מוֹתִי׃ מפטיר

פֿערזאַממעלט (נון) צו מיר אַללע עלטעסטען אייערער שטעממע

כח הַקְהִילוּ אֵלַי אֶת־כָּל־זִקְנֵי שִׁבְטֵיכֶם

אונד אייערע אַמטלייטע, דאַס איך רעדע פֿאָר איהרען אָהרען דיעזע וואָרטע,

וְשֹׁטְרֵיכֶם וַאֲדַבְּרָה בְאָזְנֵיהֶם אֵת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה

אונד צו צייגען אַנרופֿע ווידער זיא דען היממעל אונד דיא ערדע. דען

וְאָעִידָה בָּם אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־הָאָרֶץ׃ כט כִּי

(וואָהל) ווייס איך, דאַס נאָך מיינעם טאָדע וואַהרליך! איהר אינס פֿערדערבען שטירצען

יָדַעְתִּי אַחֲרֵי מוֹתִי כִּי־הַשְׁחֵת תַּשְׁחִתוּן

אונד אַבווייכען ווערדעט פֿאָן דעם וועגע, דען איך אַנבעפֿאָהלען אייך;

וְסַרְתֶּם מִן־הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר צִוִּיתִי אֶתְכֶם

דאַן ווירד טרעפֿפֿען אייך דאַס אונגליק אין דער שפּעטערן טאַגען, ווען

וְקָרָאת אֶתְכֶם הָרָעָה בְּאַחֲרִית הַיָּמִים כִּי־

איהר טהון ווערדעט וואַס בעזע (איזט) אין דען אויגען דעס עוויגען, איהן צו ערצירנען

תַעֲשׂוּ אֶת־הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה לְהַכְעִיסוֹ

דורך דאַס ווערק אייערער העֶנדע. דאַ רעדעטע משה פֿאָר דען אָהרען דער גאַנצען

בְּמַעֲשֵׂה יְדֵיכֶם׃ ל וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה בְּאָזְנֵי כָּל־

פֿערזאַממלונג ישראל׳ס   דיא וואָרטע דיעזעס געדיכטעס,   ביז זיא צו ענדע וואַרען.

קְהַל יִשְׂרָאֵל אֶת־דִּבְרֵי הַשִּׁירָה הַזֹּאת עַד תֻּמָּם׃

סיטה פלימה פ

סדר האזינו

פערנעהמעט איהר היממעל! איך וויל רעדען; אונד העֶרע אָ ערדע!

לב א הַאֲזִינוּ הַשָּׁמַיִם וַאֲדַבֵּרָה וְתִשְׁמַע הָאָרֶץ

דיא וואָרטע איינעס מונדעס. ב עס טריעפע וויא דער רעגען מיינע לעהרע, עס פליעסע

אִמְרֵי־פִי׃ ב יַעֲרֹף כַּמָּטָר לִקְחִי תִּזַּל

וויא דער טהויא מיין וואָרט, וויא שטורמגיסע אויף'ס גרינע, אונד וויא פלאַטטערגען

כַּטַּל אִמְרָתִי כִּשְׂעִירִם עֲלֵי־דֶשֶׁא וְכִרְבִיבִים

אויפס גראַז. ג דען, דעס עוויגען נאַמען וויל איך נעננען, געבעט עהרע

עֲלֵי־עֵשֶׂב׃ ג כִּי שֵׁם יְהוָה אֶקְרָא הָבוּ גֹדֶל

אונזערם גאָטט. ד דער פעלזענשוטץ, פאָלקאָממען איזט זיין ווירקען, דען אַללע

לֵאלֹהֵינוּ׃ ד הַצּוּר תָּמִים פָּעֳלוֹ כִּי כָל־

זיינע וועגע זינד גערעכטיגקייט, איין גאָטט דער טרייע אונד אָהנע אונרעכט, גערעכט

דְּרָכָיו מִשְׁפָּט אֵל אֱמוּנָה וְאֵין עָוֶל צַדִּיק

או' רעדליך איזט ער! קאָממט דאַס פערדערבניס פאָן איהם? אָ ניין! — פאָן זיינען זאָהנען!

וְיָשָׁר הוּא׃ ה שִׁחֵת לוֹ לֹא בָּנָיו

איהר שאַנדפלעק (מומ'ז), אָ געשלעכט, טיקיש אונד פאַלש! ו עטוואַ דעם עוויגען

מוּמָם דּוֹר עִקֵּשׁ וּפְתַלְתֹּל׃ ו הַ לַיהוָה

וואָללט איהר פערגעלטען דאָס? אָ פאָלק ניכטסווירדיג אונד אונווייזע! עטוואַ ניכט איזט ער

תִּגְמְלוּ־זֹאת עַם נָבָל וְלֹא חָכָם הֲלוֹא־הוּא

דיין פאַטער? דער דיך ערוואָרבען, ער, דער דיך געשאַפפען, או' דיך פעסטגעשטעללט?

אָבִיךָ קָּנֶךָ הוּא עָשְׂךָ וַיְכֹנְנֶךָ׃ שני

געדענק דער טאַגע דער פאָרוועלט, בעטראַכטעט דיא יאַהרע פערגאַנגענער געשלעכטער

ז זְכֹר יְמוֹת עוֹלָם בִּינוּ שְׁנוֹת דֹּר־וָדֹר

פראַגע דיינען פאַטער, ער ווירד דיר בעריכטען, דיינע אַלטען, זיא ווערדען זאַגען דיר.

שְׁאַל אָבִיךָ וְיַגֵּדְךָ זְקֵנֶיךָ וְיֹאמְרוּ לָךְ׃

אַלס דאַס ערבע פערטהיילטע דער האָכסטע אַן דיא פעלקער, אַלס ער אַבזאָנדערטע דיא זאָהנע

ח בְּהַנְחֵל עֶלְיוֹן גּוֹיִם בְּהַפְרִידוֹ בְּנֵי

אדם'ז, דאָ בעשטיממטע ער דיא גרענצען דער פעלקער נאַך מאַאַסגאַבע דער קינדער ישרא'.

אָדָם יַצֵּב גְּבֻלֹת עַמִּים לְמִסְפַּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃

ה רבתי והיא מלה בפני עצמה

דען דער אנטהייל דעז עוויגען (איזט) זיין פאלק, יעקב דאז מאאז זיינעז בעזיטצעז.

ט כִּי חֵלֶק יְהוָה עַמּוֹ יַעֲקֹב חֶבֶל נַחֲלָתוֹ׃

ער טטאנד איהם בייא. איס וויזטען לאנדע אונד אין דער איינאֶדע, וואֶ קלאגט

י יִמְצָאֵהוּ בְּאֶרֶץ מִדְבָּר וּבְתֹהוּ יְלֵל

דיא וויזדניז, ער אומרינגט איהן, גאב אכט אויף איהן, בעהיטעטע איהן ווי זיינן אויגאפפל.

יְשִׁמֹן יְסֹבְבֶנְהוּ יְבוֹנְנֵהוּ יִצְּרֶנְהוּ כְּאִישׁוֹן עֵינוֹ׃

ווי איין אדלער בעוואכט זיין נעזט, איבער זיינען יונגען טוועבט, ברייטעט אויז

יא כְּנֶשֶׁר יָעִיר קִנּוֹ עַל־גּוֹזָלָיו יְרַחֵף יִפְרֹשׂ

זיינע פליגעל, ניאאט עז (אונ') טראֶגט עז (האך) אויף זיינען טווינגען. דער עוויגע

כְּנָפָיו יִקָּחֵהוּ יִשָּׂאֵהוּ עַל־אֶבְרָתוֹ׃ יב יְהוָה

אליין פיהרטע איהן, אונד ניכט איט איהם איין פרעמדער גאֶטט. ער ליעס איהן פאהרן

בָּדָד יַנְחֶנּוּ וְאֵין עִמּוֹ אֵל נֵכָר׃ שלישי יג יַרְכִּבֵהוּ

אויף דען האֶהן דער ערדע, דאז גענאֶס ער דיא פריכטע דער פעלדר, או' ליעז איהן זויגען

עַל־בָּמֳתֵי אָרֶץ וַיֹּאכַל תְּנוּבֹת שָׂדָי וַיֵּנִקֵהוּ

האניג אויז פעלזען, אונד אֶל אויז הארטעם קיזעלשטיין; בוטטער פאֶן רינדערן,

דְבַשׁ מִסֶּלַע וְשֶׁמֶן מֵחַלְמִישׁ צוּר׃ יד חֶמְאַת בָּקָר

אונד איילך פאֶן טאפען, איט דעם פעטטע דער לאֶאער, או' ווידדער, אבקאֶאאלינגע

וַחֲלֵב צֹאן עִם־חֵלֶב כָּרִים וְאֵילִים בְּנֵי־

בשן'ז, אונד באֶקקע זאאט דעם נירען-פעטטע פאֶן וייטצען1), אונד טרויבען-בלוט

בָשָׁן וְעַתּוּדִים עִם־חֵלֶב כִּלְיוֹת חִטָּה וְדַם־עֵנָב

טראנקזט דוא (אלז) וויין. דאז וואַרד פעטט ישרון, אונ' עז טלוג אויז,

תִּשְׁתֶּה־חָמֶר׃ טו וַיִּשְׁמַן יְשֻׁרוּן וַיִּבְעָט

דוא וואַרזט פייזט (או') דיק (או') וואֶהלבעלייבט עז פערליעז דען גאֶטט, דער עז געאאכט

שָׁמַנְתָּ עָבִיתָ כָּשִׂיתָ וַיִּטֹּשׁ אֱלוֹהַּ עָשָׂהוּ

או' פעראכטעטע דען פעלזען זיינעז הייל. זיא עראייפערטען איהן דורך פרעמדע (וועזען)

וַיְנַבֵּל צוּר יְשֻׁעָתוֹ׃ טז יַקְנִאֻהוּ בְּזָרִים

דורך גרייעלטהאטען ערצירנטען זיא איהן; זיא אפפערטען דען טייפעלן, אונגאֶטטערן,

בְּתוֹעֵבֹת יַכְעִיסֻהוּ׃ יז יִזְבְּחוּ לַשֵּׁדִים לֹא אֱלֹהַ

1) ד"ה דער בעזטען ארט ווייצען.

אַבגאָטטער, דיא זיא ניא געקאַננט, נייאינגע (דיא) פֿאָר קורצעם אַנגעקאָממען, דיא ניא
אֱלֹהִים לֹא יְדָעוּם חֲדָשִׁים מִקָּרֹב בָּאוּ לֹא
געפֿירכטעט אייערע פֿאָרפֿאַהרען. דען פֿעלזען דער דיך געבאַהר פֿערגיסעסט דוא,
שְׂעָרוּם אֲבֹתֵיכֶם: יח צוּר יְלָדְךָ תֶּשִׁי*
אונד פֿערגאַסעסט דען גאָטט, (דער) דיך הערפֿאָרגעבראַכט. דיעס זאַה
וַתִּשְׁכַּח אֵל מְחֹלְלֶךָ: רביעי יט וַיַּרְא
דער עוויגע או׳ צירנטע, וועגען דעס פֿערדרוססעס פֿאָן זיינען זאָהנען או׳ זיינען טאָכטערן.
יְהוָה וַיִּנְאָץ מִכַּעַס בָּנָיו וּבְנֹתָיו:
אונד ער שפּראַך: איך וויל פֿערבערגען איין אַנטליץ פֿאָר איהנען; וויל זעהען, וואַס
כ וַיֹּאמֶר אַסְתִּירָה פָנַי מֵהֶם אֶרְאֶה מָה
איהר ענדע (זיין ווירד); דען איין פֿערקעהרטעס געשלעכט (זינד) זיא, קינדער, וואָ ניכט
אַחֲרִיתָם כִּי דוֹר תַּהְפֻּכֹת הֵמָּה בָּנִים לֹא־
רעדליכקייט איזט אַן איהנען. זיא רייצטען מיך דורך אונגאָטטער, ערצירנטען מיך
אֵמֻן בָּם: כא הֵם קִנְאוּנִי בְלֹא־אֵל כִּעֲסוּנִי
דורך איהרען אַבערגלויבען; אונד איך וויל זיא רייצען דורך איין אונפֿאָלק,
בְּהַבְלֵיהֶם וַאֲנִי אַקְנִיאֵם בְּלֹא־עָם
מיט ניכטסווירדיגעם געזינדעל וויל איך זיא ערצירנען. דען איין פֿייער איזט ענטגלאָממען
בְּגוֹי נָבָל אַכְעִיסֵם: כב כִּי־אֵשׁ קָדְחָה
דורך איינען צאָרן, דיעס ברעננט ביז אין דען אונטערזטען אַבגרונד, פֿערצעהרט
בְאַפִּי וַתִּיקַד עַד־שְׁאוֹל תַּחְתִּית וַתֹּאכַל
ערדע אונד איהר געוועקס, אונד ענטפֿלאַממעט דיא גרונדפֿעסטע דער בערגע.
אֶרֶץ וִיבֻלָהּ וַתְּלַהֵט מוֹסְדֵי הָרִים:
איך פֿערזאַממלע איבר זיא אונגליקספֿאַללע; מיינע פֿפּיילע פֿערשווענדע איך אַללע אַן איהנען
כג אַסְפֶּה עָלֵימוֹ רָעוֹת חִצַּי אֲכַלֶּה־בָּם:
אויסגעזאָגען פֿאָם הונגער, אויפֿגעצעהרט פֿאָן גלוטה או׳ גיפֿטיגן זייכען; אויך דען צאַהן
כד מְזֵי רָעָב וּלְחֻמֵי רֶשֶׁף וְקֶטֶב מְרִירִי וְשֶׁן־
דיער טהיערע ענטזענד׳ איך אונטר זיא, זאַמט דעם גיפֿטע דער קריכענדן אים שטויבע.
מֹת אֲשַׁלַּח־בָּם עִם־חֲמַת זֹחֲלֵי עָפָר:
פֿאָן אויסען זאָלל אויפֿרייבען דאַס שווערט, אונד פֿאָן אינגען דיא אַנגזט. זאָ
מִחוּץ תְּשַׁכֶּל־חֶרֶב וּמֵחֲדָרִים אֵימָה גַּם־

יינגלינג אַלז יונגפֿרויא, דען זייגלינג זאַמט דעם גרייזען מאַננע. איך דאַכטע

בחור גם־בתולה יונק עם־איש שיבה: כו אמרתי

פֿערניכטען וויל איך זיא, וויל אויזראָטטען אויז דער מענשהייט איהר אַנדענקען.

אפאיהם אשביתה מאנוש זכרם: חמישי

ווען נור ניכט דיא קראָנקונג דעז פֿיינדעז איך טייעןאָכטע, דאַס ניכט עז פֿערקעננען

כז לולי כעס אויב אגור פן־ינכרו

זיינע טיראַננען, דאַס ניכט זיא שפרעכען, אונזערע מאַכט איזט האָך, אוי׳ ניכט דער עוויגע

צרימו פן־יאמרו ידינו רמה ולא יהוה

בעווירקטע אַללעז דיעזעז; דען איין פֿאָלק פֿאָן פֿערדערבליכען אַנטשלאָגען (איזט) עז,

פעל כל־זאת: כח כי־גוי אבד עצות המה

אוי׳ (ניכט) איזט בייא איהנען פֿערנונפֿט. ווען זיא ווייזע וואָרען, ווירדען זיא איינזעהען

ואין בהם תבונה: כט לו חכמו ישכילו

דיעס; ווירדען בעדענקען איהר ענדע. וויא קאָננטע יאַגען איינער טויזענד?

זאת יבינו לאחריתם: ל איכה ירדף אחד אלף

אונד צוויא פֿליכטיג מאַכען צעהן טויזענד? ווען ניכט דאַס איהר בעשיטצער

ושנים יניסו רבבה אם־לא כי־צורם

זיא פֿערקויפֿט אוי׳ דער עוויגע זיא איבערליעפֿערט האָטטע; דען ניכט וויא אונזער פֿעלז

מכרם ויהוה הסגירם: לא כי לא כצורנו

(איזט) איהר פֿעלז, זעלבזט אונזערע פֿיינדע מאָגען ריכטער זיין (דאַריבער). דאָך

צורם ואיבינו פלילים: לב כי־

פֿאָן דעם ווייסטאָקע סדום׳ז (איזט) איהר ווייסטאָק, אונד פֿאָן דען געפֿילדען עמורה׳ז,

מגפן סדם גפנם ומשדמת עמרה

איהרע בעערען זינד ווערמוטז בעערען גיפֿטיגע טרויבען טראָגען זיא. גייפֿער

ענבמו ענבי־רוש אשכלת מררת למו: לג חמת

דער טראַכען איזט איהר וויין, אונד גיפֿט דער אָטטערן, וויא פֿערדערבליך [1]! פֿירוואַהר!

תנינם יינם וראש פתנים אכזר: לד הלא־

עז (איזט) פֿערהילט בייא מיר, ענג פֿערוואַהרט אין איינען שאַטצען. איין איזט דיא ראַכע

הוא כמס עמדי חתום באוצרתי: לה לי נקם

---

1) אכזר איזט היער אַלז שטיכווארט אך זר, בעדייטעט: וויא פֿרעמד! וויא פֿערדערבליך

או' דאז פערגעלטען, נור צייט (ווען) וואנקען זאלן איהר פוס; דען נאהע (איזט) דער טאג

וְשִׁלֵּם לְעֵת תָּמוּט רַגְלָם כִּי קָרוֹב יוֹם

איהרעז אונגליקז, או' עז איילט (הערבייא) דיא צוקונפט פיר זיא. דען

אֵידָם וְחָשׁ עֲתִדֹת לָמוֹ׃ ששי לו כִּי־

ריכטען ווירד דער עוויגע זיין פאלק, אונד איבער זיינע דיענער זיך ערבארמען, ווען

יָדִין יְהוָה עַמּוֹ וְעַל־עֲבָדָיו יִתְנֶחָם כִּי

ער זיעהעט, דאס פערשוואונדען דיא קראפט, אונד דאהין (איזט) אמבט אונד טוטן.

יִרְאֶה כִּי־אָזְלַת יָד וְאֶפֶס עָצוּר וְעָזוּב׃

דאן טפריכט ער: ווא (זינד) איהרע געטטער? דער פעלז, ווא זיא פערטרויעט איהם?

לז וְאָמַר אֵי אֱלֹהֵימוֹ צוּר חָסָיוּ בוֹ׃

דיא דאז פעטט איהרער אפפער פערצעהרטען, געטרונקען דען וויין איהרער אפפער?

לח אֲשֶׁר חֵלֶב זְבָחֵימוֹ יֹאכֵלוּ יִשְׁתּוּ יֵין נְסִיכָם

אמגען זיא זיך ערהעבען או' אייך העלפען; אמגען זיין פיר אייך טוטן.

יָקוּמוּ וְיַעְזְרֻכֶם יְהִי עֲלֵיכֶם סִתְרָה׃

[...]העט נונמעהר דאס איך, איך (אללעין) עז (בין) אונד קיין (אנדערער) גאטט

לט רְאוּ ׀ עַתָּה כִּי אֲנִי אֲנִי הוּא וְאֵין אֱלֹהִים

נעבען מיר, איך קאן טעדטען, אונד איך קאן בעלעבען, איך פערוואונדע, או' איך זעלבזט,

עִמָּדִי אֲנִי אָמִית וַאֲחַיֶּה מָחַצְתִּי וַאֲנִי

איך הייזע ווידער; אבער ניעמאנד פאן מיינער האנד עררעטטעט. דען איך העבע

אֶרְפָּא וְאֵין מִיָּדִי מַצִּיל׃ מ כִּי־אֶשָּׂא

גען היממעל מיינע האנד אונד שפרעכע: (זא וואהר) איך עוויג לעבע. ווען

אֶל־שָׁמַיִם יָדִי וְאָמַרְתִּי חַי אָנֹכִי לְעֹלָם׃ מא אִם־

איך געשערפט האבע דיא קלינגע מיינעז שווערטז, ווען זיא ערגרייפט מיט גערעכטיגקייט

שַׁנּוֹתִי בְּרַק חַרְבִּי וְתֹאחֵז בְּמִשְׁפָּט

מיינע האנד, איבע איך ראכע אן מיינען פיינדען, אונד מיינען האססערן פערגעלטע איך.

יָדִי אָשִׁיב נָקָם לְצָרָי וְלִמְשַׂנְאַי אֲשַׁלֵּם׃

איך מאכע טרונקען מיינע פפייל פאן בלוט, אונד מיין שווערט זאלל פערצעהרען פלייש,

מב אַשְׁכִּיר חִצַּי מִדָּם וְחַרְבִּי תֹּאכַל בָּשָׂר

פאם בלוטע דער ערשלאגענען או' געפאנגענען, פאם ענטבלעזטען הויפטע דעז פיינדעז!

מִדַּם חָלָל וְשִׁבְיָה מֵרֹאשׁ פַּרְעוֹת אוֹיֵב׃

פרייזעט נאַציאָנען זיין פאָלק, דאַז בלוט זיינער דיענער ראַכעט ער, אונד ראַכע

מג הרנינו גוים עמו כי דם־עבדיו יקום ונקם

גיבט ער אַן זיינען פיינדען, או' ענטזינדיגט (אויט) זיין ערדרייך (אונד) זיין פאָלק.

ישיב לצריו וכפר אדמתו עמו: שביעי

פ סיטה שלימה

אונ'עז קאַם משה אונד רעדעטע אַללע װאָרטע

מד ויבא משה וידבר את־כל־דברי

דיעזעז געדיכטעז פאָר דען אָהרען דעז פאָלקעז, ער אונד הושע זאָהן נון'ז.

השירה־הזאת באזני העם הוא והושע בן־נון:

אַלז פאָללענדעט האַטטע משה צו רעדען אַללע דיעזע װאָרטע

מה ויכל משה לדבר את־כל־הדברים האלה

צו גאַנץ ישראל, דאַ שפראַך ער צו איהנען: נעהמעט צו הערצען

אל־כל־ישראל: מו ויאמר אלהם שימו לבבכם

אַללע דיא רעדען, װאָמיט איך געװאָרנט האַבע מיך הייטע, דאַס

לכל־הדברים אשר אנכי מעיד בכם היום אשר

איהר זיא בעפעהלט אייערן קינדערן, צו בעאָבאַכטען אונד צו טהון אַללע

תצום את־בניכם לשמר לעשות את־כל־

װאָרטע דיעזער לעהרע. דען ניכט (עטװאַ) אייכע לעערע זאַכע (איזט) עז

דברי התורה הזאת: מז כי לא־דבר רק הוא

פיר איך, זאָנדערן עז (איזט) אייער לעבען, אונד נור דורך דיעזע זאַכע

מכם כי־הוא חייכם ובדבר הזה

װערדעט איהר לאַנגע יאַהרע בלייבען אויף דעם ערדרייכע, װאָ איהר

תאריכו ימים על־האדמה אשר אתם

איבערפאַהרעט דען ירדן דאַהין, עז אין בעזיטץ צו נעהמען.

עברים את־הירדן שמה לרשתה: פ מפטיר

אונד עז רעדעטע דער עװיגע צו משה אַן עבען דיעזעלבען טאַגע

מח וידבר יהוה אל־משה בעצם היום הזה

אונד שפראך: געהע היכויף אויף דיזעס גרענצגעבירגע, (אויף) דען בערג נבו,

לֵאמֹר: מט עֲלֵה אֶל־הַר הָעֲבָרִים הַזֶּה הַר־נְבוֹ

וועלכער (איזט) איין לאנדע מואב, דער געגענאיבער פאן ירחו (איזט) אונ' זיעהע

אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ מוֹאָב אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי יְרֵחוֹ וּרְאֵה

דאז לאנד כנען, וועלכעז איך געבע דען קינדערן ישראל

אֶת־אֶרֶץ כְּנַעַן אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל

צום אייגענטהומע. דאן שטירב אויף דעם בערגע, וואו דו שטייגעסט דאהין,

לַאֲחֻזָּה: נ וּמֻת בָּהָר אֲשֶׁר אַתָּה עֹלֶה שָׁמָּה

אונד ווערדע איינגעטהאן צו דיינען איטגענאססען, זא וויא געשטארבען איזט אהרן,

וְהֵאָסֵף אֶל־עַמֶּיךָ כַּאֲשֶׁר־מֵת אַהֲרֹן

דיין ברודער, אויף דעם בערגע הור, אונ' איינגעטהאן ווארד צו זיינען איטגענאססען.

אָחִיךָ בְּהֹר הָהָר וַיֵּאָסֶף אֶל־עַמָּיו:

אום (דעסווילן) דאס איהר מיך פערגאנגען האבט ווידער איך איטטען אונטר דען קינדערן

נא עַל אֲשֶׁר מְעַלְתֶּם בִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי

ישראל ביים דעם האדערוואססער (צו) קדש (אין דער) וויסטע צין; דעזהאלב

יִשְׂרָאֵל בְּמֵי־מְרִיבַת קָדֵשׁ מִדְבַּר־צִן עַל

ווייל ניכט איהר געהייליגט האבט איך אונטער דען קינדערן ישראל.

אֲשֶׁר לֹא־קִדַּשְׁתֶּם אוֹתִי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

דאהער פאן פערנע נור זאללסט דוא זעהען דאז לאנד; היניין אבער ניכט

נב כִּי מִנֶּגֶד תִּרְאֶה אֶת־הָאָרֶץ וְשָׁמָּה לֹא

זאללסט דוא קאממען אין דאז לאנד, וועלכעז איך געבע דען קינדערן ישראל.

תָבוֹא אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־אֲנִי נֹתֵן לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל: פ

סדר וזאת הברכה.

אונד דיעזעז (איזט) דער זעגען, וואמיט זעגנעטע משה, דער מאן

לג א וְזֹאת הַבְּרָכָה אֲשֶׁר בֵּרַךְ מֹשֶׁה אִישׁ

(דע)ר גאטטליכע, דיא קינדער ישראל פאר זיינעם טאדע. זא שפראך ער:

הָאֱלֹהִים אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי מוֹתוֹ: ב וַיֹּאמַר

דער עוויגע פאן סיני קאם ער, אונ' גינג אויף פאן שעיר איהנען. ער גלאנצטע

יְהוָה מִסִּינַי בָּא וְזָרַח מִשֵּׂעִיר לָמוֹ הוֹפִיעַ

פאָם בערגע פארן, אונד קאַם אונטער היילינגען איריאַדען, אויז זיינער רעכטע.

מֵהַר פָּארָן וְאָתָה מֵרִבְבֹת קֹדֶשׁ מִימִינוֹ

איין פייער־געזעטץ פיר זיא. אויך ליעבט ער (אַנדרע) פאָלקער, אַללע זיינע היילינגען

אֵשְׁדָּת* לָמוֹ׃ ג אַף חֹבֵב עַמִּים כָּל־קְדֹשָׁיו

(זינד) אין דיינער האַנד. זיא שליסען זיך אַן דיינען צוג, איבערנעהמען דיינע לייטונגען.

בְּיָדֶךָ וְהֵם תֻּכּוּ לְרַגְלֶךָ יִשָּׂא מִדַּבְּרֹתֶיךָ׃

דאַז געזעטץ האַט געבאָטען אונז משה, איין ערבטהייל (וואַרד עז) דער פערזאַמלונג

ד תּוֹרָה צִוָּה־לָנוּ מֹשֶׁה מוֹרָשָׁה קְהִלַּת

יעקב'ז. דען ער וואַרד איין ישרון קאָניג, דאַ זיך פערזאַמעלטען דיא הייפטער

יַעֲקֹב׃ ה וַיְהִי בִישֻׁרוּן מֶלֶךְ בְּהִתְאַסֵּף רָאשֵׁי

דעז פאָלקעז, איינמיטהיג דיא שטאַממע ישראל'ז. (אָ! דאַס) גליקליך לעבע ראובן

עָם יַחַד שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל׃ ו יְחִי רְאוּבֵן

אונד ניכט שטערבע, אונ' עז זייא זיינע מאַננשאַפט צאַהלרייך. אונד דיעזעז,

וְאַל־יָמֹת וִיהִי מְתָיו מִסְפָּר׃ ס ז וְזֹאת

פיר יהודה, זאָ שפראַך ער: ערהאָרע עוויגער! דיא שטיממע יהודה'ז, אונד צו

לִיהוּדָה וַיֹּאמַר שְׁמַע יְהוָה קוֹל יְהוּדָה וְאֶל־

זיינעם פאָלק בריגגע איהן, זיינע מאַכט, גענוג זייא זיא איהם, או' הילפע ווידער זיינע פיינדע

עַמּוֹ תְּבִיאֶנּוּ יָדָיו רָב לוֹ וְעֵזֶר מִצָּרָיו

זייא דוא (איהם).

תִּהְיֶה׃ פ שני

אונד פאָן לוי שפראַך ער: דיינע בעסטע או' דיינע אָפפענבאַרונגען (ווערדען)

ח וּלְלֵוִי אָמַר תֻּמֶּיךָ וְאוּרֶיךָ

דיינעם פראָממען מאַננע, דען דוא פערזוכטעסט צו מסה, מיט איהם האַדערטעסט

לְאִישׁ חֲסִידֶךָ אֲשֶׁר נִסִּיתוֹ בְּמַסָּה תְּרִיבֵהוּ

אַם האַדערוואַססער. דער דאַ שפריכט פאָן זיינעם פאַטער אונד פאָן זיינער מוטטער

עַל־מֵי מְרִיבָה׃ ט הָאֹמֵר לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ

ניכט זאַה איך איהן; או' (דער) זיינע ברידער ניכט קעננט, אונד פאָן זיינען זאָהנען

לֹא רְאִיתִיו וְאֶת־אֶחָיו לֹא הִכִּיר וְאֶת־בָּנָו

ניכטז וויים, דאַמיט זיא האַלטען דיין וואָרט, אונד דיין בינדניס בעאָבאַכטען.

לֹא יָדָע כִּי שָׁמְרוּ אִמְרָתֶךָ וּבְרִיתְךָ יִנְצֹרוּ׃

*כתיב …

זיא (נור) ווערדען לעהרען דיינע רעכטע אַן יעקב, אונד דיין געזעטץ אַן ישראל;

י יוֹרוּ מִשְׁפָּטֶיךָ לְיַעֲקֹב וְתוֹרָתְךָ לְיִשְׂרָאֵל

זיא (נור) איזזען לעגען רייכערווערק פֿאָר דיין אַנגעזיכט, אונד גאַנצע אָפּפֿער אויף

יָשִׂימוּ קְטוֹרָה בְּאַפֶּךָ וְכָלִיל עַל

דיינעם אַלטאַר. זעגנע, עוויגער! זיינע קראַפֿט, אונד דאַז ווערק זיינער הענדע

מִזְבְּחֶךָ׃ יא בָּרֵךְ יְהוָה חֵילוֹ וּפֹעַל יָדָיו

נאַם דיר געפֿאַללען; צערהויע דיא לענדען זיינער געגנער, דאַס זיינע פֿיינדע זיך ניכט

תִּרְצֶה מְחַץ מָתְנַיִם קָמָיו וּמְשַׂנְאָיו מִן

ערהעבען. פֿאָן בנימין שפּראַך ער: ליעבלינג דעז עוויגען וואָהנט

יְקוּמוּן׃ ס יב לְבִנְיָמִן אָמַר יְדִיד יְהוָה יִשְׁכֹּן

געזיכערט דורך איהן; ער בעשיטצט איהן אימעראַדאַר, אונד צווישען זיינען שולטערן

לָבֶטַח עָלָיו חֹפֵף עָלָיו כָּל־הַיּוֹם וּבֵין כְּתֵפָיו

טהראָנט ער. אונד פֿאָן יוסף שפּראַך ער: געזעגנעט פֿאָם עוויגען

שָׁכֵן׃ ס שלישי יג וּלְיוֹסֵף אָמַר מְבֹרֶכֶת יְהוָה

זיין לאַנד, מיט דעם קעסטליכען דעז היממעלז, מיט טהויא, או' מיט דער קוועללע,

אַרְצוֹ מִמֶּגֶד שָׁמַיִם מִטָּל וּמִתְּהוֹם

דיא דאַ ליעגט טיעף. אונד מיט קעסטליכען פֿריכטען דער זאָננע, או' מיט קעסטליכעם

רֹבֶצֶת תָּחַת׃ יד וּמִמֶּגֶד תְּבוּאֹת שָׁמֶשׁ וּמִמֶּגֶד

ערצייגניססע דער מאָנדע; אונד מיט דעם הערליכסטען דער אורראַלטען בערגע,

גֶּרֶשׁ יְרָחִים׃ טו וּמֵרֹאשׁ הַרְרֵי־קֶדֶם

אונד מיט דעם קעסטליכסטען עוויגער היגעל; אונד מיט דעם קעסטליכסטען דער ערדע

וּמִמֶּגֶד גִּבְעוֹת עוֹלָם׃ טז וּמִמֶּגֶד אֶרֶץ

אונד איהרער פֿיללע, אונד דיא גנאַדע דעז טהראָנענדען אים דאָרנבוש, זיא קאָממע

וּמְלֹאָהּ וּרְצוֹן שֹׁכְנִי סְנֶה תָּבוֹאתָה

אויף דאַז הויפט יוסף'ז, או' אויף דיא שייטעל דעז אויזערוואָהלטען זיינער ברידער.

לְרֹאשׁ יוֹסֵף וּלְקָדְקֹד נְזִיר אֶחָיו׃

זיין ערזטגעבאָרנער שטיער האַט מאַיעזטעטישעז אַנזעהען, אונד (זיא) האָרנער ראֵם'ז

יז בְּכוֹר שׁוֹרוֹ הָדָר לוֹ וְקַרְנֵי רְאֵם

(זינד) זיינע האָרנר; מיט איהנען פֿאָלקר שטאָסט ער ניעדר אַללעזאַמט ביז אַן דיא גרענצען

קַרְנָיו בָּהֶם עַמִּים יְנַגַּח יַחְדָּו אַפְסֵי־

דעז לאנדעז; דיעזעז (זינד) דיא איריאדען אפרים'ז, דיעזעז זינד דיא טויזענדע

ארץ והם רבבות אפרים והם אלפי

מנשה'ס. אונד פאן זבולון שפראך ער: פריידע דיך,

מנשה: ס רביעי יח ולזבולן אמר שמח

זבולון! ביא דיינען אויזצוגע, אונד (דוא), ישׂשכר! אין דיינען צעלטען. פאלקער

זבולן בצאתך וישׂשכר באהליך: יט עמים

צום בערג לאדען זיא איין, דארט שלאכטען זיא אפפער דער געביהר, דען, צופלוס דער מעערע

הר־יקראו שם יזבחו זבחי־צדק כי שפע ימים

זויגען זיא, אונד פערבארגענע שעטצע דעז זאנדעז. אונד פאן גד שפראך ער:

יינקו ושׂפני טמוני חול: ס כ ולגד אמר

געפריזען זייא, דער דאז אויזברייטעטע גד, וויא איינע לאווין ליעגט ער דא, אונ'צערייסט

ברוך מרחיב גד כלביא שכן וטרף

ארם אונד שייטעל. סאן ערזאה ער דען אנפאנג (דער עראבערונג) זיך, דען,

זרוע אף־קדקד: כא וירא ראשית לו כי

דארט איזט דער טהדעילאקר דעז געזעצגעבערז פערבארגען, ער ציהעט אויז, אן דער שפיצע

שם חלקת מחקק ספון ויתא ראשי

דעז פאלקעז, גערעכטיגקייט דעז עוויגען איבט ער, אונד זיינע פאררעכטען געגען

עם צדקת יהוה עשׂה ומשפטיו עם

ישראל. אונד פאן דן שפראך ער: דן (גלייכט) איינעם יונגען

ישׂראל: חמישי כב ולדן אמר דן גור

לאווען, דער הערפארשפרינגט אויז בשן. אונד פאן נפתלי שפראך ער:

אריה יזנק מן־הבשן: כג ולנפתלי אמר

נפתלי (איזט) געזעטטיגט איט גנאדע, אונד פאלל פאם זעגען דעז עוויגען; אבענד

נפתלי שׂבע רצון ומלא ברכת יהוה ים

אונד מיטטאג (איזט) זיין בעזיטץ. אונד פאן אשר שפראך ער: געזעגנעט

ודרום ירשה: ס כד ולאשר אמר ברוך

פאר אללען זאהנען איזט אשר, ער ווירד זיין בעליעבט ביא זיינען ברידערן, אונ' טויכט

מבנים אשר יהי רצוי אחיו וטבל

אין אהל זיינען פוס. אייזען אונ' קופפער (זינד) דיינע ריעגעל, אונ' וויא דיין לעבען

בשמן רגלו: כה ברזל ונחשת מנעלך וכימיך

זאָ דיינע שטאַרקע ניכטז גלייכט דיינם גאָטטע, ישרון! דער דאַהער פֿאָהרט אָם היממעל

דָּבְאֶֽךָ׃ כו אֵ֥ין כָּאֵ֖ל יְשֻׁר֑וּן רֹכֵ֤ב שָׁמַ֙יִם֙

צו דיינער היילפֿע, או' אין זיינער אַמיעסטאַט אויף וואָלקען. צופֿלוכט

בְּעֶזְרֶ֔ךָ וּבְגַאֲוָת֖וֹ שְׁחָקִֽים׃ ששי כז מְעֹנָה֙

איזט דער גאָטט דער פֿאָרצייט אונטען (ווירקן) דיא עוויגן אַרמע; ער טרייבט וועג פֿאָן דיר

אֱלֹ֣הֵי קֶ֔דֶם וּמִתַּ֖חַת זְרֹעֹ֣ת עוֹלָ֑ם וַיְגָ֧רֶשׁ מִפָּנֶ֛יךָ

דען פֿיינד, אונד שפריכט אויז, פֿערטילגונג! דאַן וואָהנט ישראל זיכער, אַבגעזאָנדערט,

אוֹיֵ֖ב וַיֹּ֥אמֶר הַשְׁמֵֽד׃ כח וַיִּשְׁכֹּן֩ יִשְׂרָאֵ֨ל בֶּ֤טַח בָּדָד֙

דאַז אויגע יעקב'ז (טויעט) אויף איין לאַנד פֿאָן קאָרן אונד מאָסט, אויך זיינע היממעל

עֵ֣ין יַעֲקֹ֔ב אֶל־אֶ֖רֶץ דָּגָ֣ן וְתִיר֑וֹשׁ אַף־שָׁמָ֖יו

טריעפֿען טהויא. היילדיר, ישראל! ווער (איזט) וויא דוא? איין פֿאָלק,

יַ֥עַרְפוּ טָֽל׃ כט אַשְׁרֶ֨יךָ יִשְׂרָאֵ֜ל מִ֣י כָמ֗וֹךָ עַ֚ם

בעגליקט דורך דען עוויגן; טילד דיינער היילפֿע, או' דער דאַז טווערט דיינר האָהייט איזט;

נוֹשַׁ֣ע בַּֽיהוָ֔ה מָגֵ֣ן עֶזְרֶ֔ךָ וַאֲשֶׁר־חֶ֖רֶב גַּאֲוָתֶ֑ךָ

או' עז טאַייכלען דיינע פֿיינדע דיר, או' דוא, אויף איהרען האָהען טריטטזט דוא איינהער.

וְיִכָּחֲשׁ֤וּ אֹיְבֶ֙יךָ֙ לָ֔ךְ וְאַתָּ֖ה עַל־בָּמוֹתֵ֥ימוֹ תִדְרֹֽךְ׃ ס

עז שטיעג היניויף משה פֿאָן דער עבנע מואב'ז אויף דען בערג נבו,

לד א וַיַּ֨עַל מֹשֶׁ֜ה מֵעַֽרְבֹ֤ת מוֹאָב֙ אֶל־הַ֣ר נְב֔וֹ

דער שפיטצע דעז פסגה, וועלכער געגען איבער פֿאָן ירחו איזט; אונ' עז צייגטע איהם

רֹ֚אשׁ הַפִּסְגָּ֔ה אֲשֶׁ֖ר עַל־פְּנֵ֣י יְרֵח֑וֹ וַיַּרְאֵ֨הוּ

דער עוויגע דאַז גאַנצע לאַנד, (דיא לאַנדשאַפֿט) גלעד ביז דן, אונד

יְהוָ֧ה אֶת־כָּל־הָאָ֛רֶץ אֶת־הַגִּלְעָ֖ד עַד־דָּֽן׃ ב וְאֵת֙

גאַנץ נפתלי, אונד דאַז לאַנד אפרים אונד מנשה, אונד דאַז גאַנצע

כָּל־נַפְתָּלִ֔י וְאֶת־אֶ֥רֶץ אֶפְרַ֖יִם וּמְנַשֶּׁ֑ה וְאֵ֗ת כָּל־

לאַנד יהודה, ביז אַנז אייסערזטע מעער. אונד דאַז מיטטאָגליכע (לאַנד)

אֶ֣רֶץ יְהוּדָ֔ה עַ֖ד הַיָּ֥ם הָאַחֲרֽוֹן׃ ג וְאֶת־הַנֶּ֗גֶב

אונד דען קרייז (דעז ירדן'ז), דאַז טהאַל פֿאָן ירחו, דער פאַלמען־שטאַדט, ביז

וְאֶת־הַכִּכָּ֞ר בִּקְעַ֧ת יְרֵח֛וֹ עִ֥יר הַתְּמָרִ֖ים עַד־

צער. אונד עז שפראַך דער עוויגע צו איהם: דיעזעז (איזט) דאַז לאַנד, וועלכעז

צֹֽעַר׃ ד וַיֹּ֨אמֶר יְהוָ֜ה אֵלָ֗יו זֹ֤את הָאָ֙רֶץ֙ אֲשֶׁ֨ר

איך געשוואָרען דעם אברהם, דעם יצחק אונד דעם יעקב, אונד געשפראָכען,

נִשְׁבַּעְתִּי לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב לֵאמֹר

דיינען נאַכקאָממען וויל איך עז געבען; איך האבע (עז) דיך זעהען לאַססען מיט דיינען אויגען,

לְזַרְעֲךָ אֶתְּנֶנָּה הֶרְאִיתִיךָ בְעֵינֶיךָ

אבער דאָרטהין ניכט ווירסט דוא איבערפאַהרען. דאַרויף שטאַרב דאָזעלבסט משה, דיענער

וְשָׁמָּה לֹא תַעֲבֹר׃ ה וַיָּמָת שָׁם מֹשֶׁה עֶבֶד־

דעז עוויגען, אים לאַנדע מואב, אויף בעפעהל דעז עוויגען; ער בעגרוב איהן

יְהוָה בְּאֶרֶץ מוֹאָב עַל־פִּי יְהוָה׃ ו וַיִּקְבֹּר אֹתוֹ

אים טהאַלע, אים לאַנדע מואב'ז, געגענאיבער (פאָן) בית פעור, אונד ניכט וויס

בַגַּי בְּאֶרֶץ מוֹאָב מוּל בֵּית פְּעוֹר וְלֹא־יָדַע

יעמאַנד זיין גראַבמאַל ביז אויף דען הייטיגען טאַג. אונד משה וואַר אַלט

אִישׁ אֶת־קְבֻרָתוֹ עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃ ז וּמֹשֶׁה בֶּן־

הונדערט אונד צוואַנציג יאַהר, אַלז ער שטאַרב; ניכט וואַר שוואַך געוואָרדען זיין אויגע,

מֵאָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה בְּמֹתוֹ לֹא־כָהֲתָה עֵינוֹ

אונד ניכט וואַר געשוואונדען זיין לעבענזקראַפט. עז בעוויינטען דיא קינדער ישראל

וְלֹא־נָס לֵחֹה׃ ח וַיִּבְכּוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל

דען משה אין דער עבענע מואב'ז דרייסיג טאַגע; דאַן וואַרען צו ענדע

אֶת־מֹשֶׁה בְּעַרְבֹת מוֹאָב שְׁלֹשִׁים יוֹם וַיִּתְּמוּ

דיא טאַגע דער קלאַגע (אונד) דער טרויער אום משה. אונד יהושע זאָהן נון'ז

יְמֵי בְכִי אֵבֶל מֹשֶׁה׃ ט וִיהוֹשֻׁעַ בִּן־נוּן

וואַר ערפיללט מיט דעם גייסטע דער ווייזהייט, דען, געלעגט האַטטע משה זיינע האַנדע

מָלֵא רוּחַ חָכְמָה כִּי־סָמַךְ מֹשֶׁה אֶת־יָדָיו

אויף איהן; עז געהאָרכטען איהם דיא קינדער ישראל, אונד טהאַטען וויא

עָלָיו וַיִּשְׁמְעוּ אֵלָיו בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲשׂוּ כַּאֲשֶׁר

בעפאָהלען דער עוויגע דעם משה ניכט שטאַנד אויף, איין פראָפעט נאָך

צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃ י וְלֹא־קָם נָבִיא עוֹד

אונטער ישראל וויא משה, דאַס איהן בעלעהרט האַטטע1) דער עוויגע,

בְּיִשְׂרָאֵל כְּמֹשֶׁה אֲשֶׁר יְדָעוֹ יְהוָה

---

1) ידעו הייסט: איהן בעלעהרט האַטטע, אַלז שטינדע הודיעו, וויא (איוב ל"ח ג') ואשאלך והודיעני.

(גזייכנחם) פֿחָן חַנגעזייכט צו חַנגעזייכט, בייח חַללען דען צייכען חו׳ דען וואונדער,

פָּנִ֖ים אֶל־פָּנִֽים׃ יא לְכָל־הָאֹתֹ֜ת וְהַמּֽוֹפְתִ֗ים

ווחָ חיהן געטיקט החַט דער עוויגע, צו טהון חים לַחנדע מצרים חַן פרעה

אֲשֶׁ֤ר שְׁלָחוֹ֙ יְהוָ֔ה לַעֲשׂ֖וֹת בְּאֶ֣רֶץ מִצְרָ֑יִם לְפַרְעֹ֥ה

חו׳ חַן חַללען זיינען דיענערן, חו׳ חַן זיינם גחַנצן לַחנד. חו׳ בייח חַללער דער שטחַרקן חמַכט,

וּלְכָל־עֲבָדָ֖יו וּלְכָל־אַרְצֽוֹ׃ יב וּלְכֹל֙ הַיָּ֣ד הַחֲזָקָ֔ה

חונד בייח חַללער דער גרחָסטן פֿורכטבחַרקייט, וועלכע חויזגעחיבט החַט משה

וּלְכֹ֖ל הַמּוֹרָ֣א הַגָּד֑וֹל אֲשֶׁר֙ עָשָׂ֣ה מֹשֶׁ֔ה

פֿחַר דען חויגען פֿחָן גחַנץ ישראל.

לְעֵינֵ֖י כָּל־יִשְׂרָאֵֽל׃ חזק ונתחזק׃

סכום פסוקי דספר דברים תשע מאות וחמשים וחמשה הנ״ץ סימן. וחציו, ועשית על פי הדבר אשר יגידו לך. ופרשיותיו י״א (נ״א י׳), אסרו חג בעבותים סימן. וסדריו כ״ז. יפיח אמונה יגיד צדק סימן. ופסקתותיו כ״ב. ופרקיו ל״ד. אודה יי בכל לבב סימן. מניין הפתוחות שלשים וארבעה והסתומית מאה ועשרים וארבעה. הכל מאה וחמשים ושמנה פרשיות. וכסא כבוד ינחילם סימן.